

วารสาร วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2564

Vol. 11 No. 1
January - April 2021

ISSN 2229-0931 (Print)
ISSN 2408-1019 (Online)

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์

Valaya Alongkorn Review

วัตถุประสงค์

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (Valaya Alongkorn Review) เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ที่ดำเนินการเผยแพร่บทความอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 โดยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในสาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา จิตวิทยา ศิลปกรรมศาสตร์ ศาสนาและวัฒนธรรม ของอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน
2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ และองค์ความรู้ทางวิชาการ ให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ
3. เพื่อส่งเสริมพัฒนาศักยภาพทางวิชาการของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกของสถาบัน

นโยบาย

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์มีนโยบายในการจัดทำ ดังนี้

1. จัดทำวารสารวิชาการโดยมีกำหนดออกปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน)
2. บทความวิชาการหรือบทความวิจัยจัดพิมพ์ในวารสารต้องได้รับการพิจารณาถ้อยแถลงจากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้องจากภายในและ/หรือภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 3 ท่านต่อบทความ โดยผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blinded Review)
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นบทความจากทั้งบุคลากรภายในและบุคลากรภายนอกสถาบันที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น ๆ หากตรวจสอบพบว่า มีการจัดพิมพ์ซ้ำซ้อนถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์แต่เพียงผู้เดียว
4. บทความ ข้อความ ภาพประกอบ และตารางประกอบที่ลงพิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้นิพนธ์ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นตามเสมอไป และไม่มีส่วนรับผิดชอบใด ๆ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์เพียงผู้เดียว
5. บทความที่ต้องการรับพิจารณาถ้อยแถลง รูปแบบต้องมีตามที่วารสารกำหนดเท่านั้น

เจ้าของ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 13180

โทรศัพท์ 0-2529-3598, 0-2909-1432 กต 15 โทรสาร กต 33

เว็บไซต์ http://acad.vru.ac.th/acad_journal_online/index_JournalVru.php

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์
Valaya Alongkorn Review
ISSN 2229-0931 (Print)

ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2564

Volume 11 Number 1 January-April 2020

คณะที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์	ทรายแก้ว	อธิการบดี
รองศาสตราจารย์ศศิรินทร์	เศรษฐวัฒน์บดี	รองอธิการบดี

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร	จันทมฤก	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.ติน	ปรัชญพฤทธิ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.ไพฑูรย์	สินลาร์ตัน	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก	ปัทมสิริวัฒน์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน	ดอกไร่สง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ	นัยพัฒน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ	ว่องวัฒนาภิกุล	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
รองศาสตราจารย์ ดร.ทองหล่อ	วงษ์อินทร์	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทินันท์	พรหมสุวรรณ	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา	เลาहनันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำรูญ	พริกบุญจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อาจารย์ ดร.วิศส์พร	จิโรจพันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้จัดทำวารสาร

นางสาวสุมาลี	ธรรมนิธา	นางสาวรัฐติกานต์	จิตรจา
นายฉัตรชัย	กาสิ	นางสาวอุบลวรรณ	ศรีอนันต์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (วารสารราย 4 เดือน) มกราคม-เมษายน; พฤษภาคม-สิงหาคม; กันยายน-ธันวาคม จำนวน 200 เล่ม และเผยแพร่ทางเว็บไซต์

บทบรรณาธิการ

วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (Valaya Alongkorn Review) เป็นวารสารวิชาการ เปิดรับบทความวิจัย และบทความวิชาการ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งครอบคลุม สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ศึกษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การบริหารธุรกิจ สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา จิตวิทยา ศิลปกรรม นาฏศิลป์ ดนตรี) จากบุคลากรทั้งของมหาวิทยาลัย และบุคคลทั่วไป ซึ่งวารสารปีที่ 11 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2564 ฉบับนี้ได้รับการจัดพิมพ์ทั้งสิ้น 14 บทความ เป็นบทความวิจัย 11 บทความ และบทความวิชาการ 3 บทความ

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ได้ดำเนินการเผยแพร่บทความอย่างต่อเนื่อง และจะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยทุกบทความได้ผ่านขั้นตอนกระบวนการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผล 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์ และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blinded Review) และส่งกลับไปยังผู้นิพนธ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนการเห็นควรให้จัดพิมพ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ถือเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี การนำข้อความใดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของต้นฉบับ ไปตีพิมพ์ใหม่ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของต้นฉบับและกองบรรณาธิการวารสารนี้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือมีการอ้างอิงอย่างถูกต้องชัดเจน โดยผลการวิจัยและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความต่าง ๆ เป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ ทั้งนี้ ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

ในโอกาสนี้ กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ส่งบทความตีพิมพ์และให้การสนับสนุนวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ ด้วยดีตลอดมา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทุกท่าน และจะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพได้รับการประเมินคุณภาพให้อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ต่อไป

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ผ่านการสอบคัดเลือกด้วยวิธีรับตรงและวิธีรับกลาง กรณีศึกษา หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ วัชรารมณ์ วงศ์สกุลกาญจน์, บุษยา จูงาม, ประกายรุ่ง โกมุติบาล และพชรกมล กลั่นบุศย์.....	1-12
พฤติกรรมกาารเปิดรับข้อมูลข่าวสารและความตระหนักรู้ของนักเรียนนักศึกษา จังหวัดอุดรธานีในช่วงไวรัสโคโรนา-19 ระบาด เสกสรร สายสีเสด.....	13-25
ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม วัดไชโยวรวิหาร อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง วรวิทย์ เกิดสวัสดิ์.....	26-38
การแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อสร้างชาติไทยของพระบาทสมเด็จพระ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ชัชพันธ์ ยิมอ่อน.....	39-48
แนวทางการจัดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ธัญลักษณ์ ชูศรีโฉม และธีระพงศ์ บุศรากุล.....	49-62
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ กณิจฉิมญาค์ ลิมปนารมณ, นิตยา สุวรรณศรี และจิริยา พิชัยคำ.....	63-75
ความต้องการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ สุดสวาท จิตรสุภา, พาริตา พรหมบุตร และศศินันท์ เศรษฐวัฒน์บดี.....	76-88
ความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนกับประสิทธิผล ในการบริหารสถานศึกษา อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จิรศักดิ์ ศารทูลวณิช, พรหมพิริยะ พนาสนธิ์ และจุฑารัตน์ นิรันดร.....	89-104
ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์ และเทคนิค KWL เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านคลองผักขม จังหวัดสระแก้ว ทิชากร วัดสง่า, นवलจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์ และดวงเดือน สุวรรณจินดา.....	105-118

สารบัญ

	หน้า
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจ ซื้อรองเท้ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร อุบล ไม้พุ่ม.....	119-132
ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับฟัง ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร จารุกิตต์ ขวัญมงคลพงศ์, จันทิมา ศิริ และกิตติ อัสสรภาสกร.....	133-145
บทความวิชาการ	
การวิเคราะห์ปัญหาอุทกภัย และข้อเสนอแนะการจัดการความเสี่ยงของ ผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม อำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา ปวิช เรียงศิริ, บุสบา แผงสาเคน และชัชพันธ์ุ ยิ้มอ่อน.....	146-154
การบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคมกับการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม ของผู้ประกอบการในยุคปัจจุบัน จริยา รอดจันทร์, ไพโรจน์ พรหมจัน และรุ่งอรุณ ดวงจันทร์.....	155-170
แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลก รังสรรค์ ลีเปี้ยว.....	171-194
ภาคผนวก.....	195-220

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
ที่ผ่านการสอบคัดเลือกด้วยวิธีรับตรงและวิธีรับกลาง กรณีศึกษา
หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
จังหวัดปทุมธานี

A COMPARISON OF UNDERGRADUATE STUDENTS' LEARNING ACHIEVEMENT
ADMITTED THROUGH DIRECT EXAMINATION AND ADMISSION;
A CASE STUDY: THE DEPARTMENT OF OCCUPATIONAL HEALTH AND
SAFETY, FACULTY OF SCIENCE AND TECHNOLOGY, VALAYA ALONGKORN
RAJABHAT UNIVERSITY UNDER THE ROYAL PATRONAGE,
PATHUM THANI PROVINCE

วัชรารภรณ์ วงศ์สกุลกาญจน์^{1*}, บุษยา จุงาม¹,
ประกายรุ่ง โคมุตติบาล¹ และพชรกมล กลั่นบุศย์¹
Watcharaporn Wongsakoonkan^{1*}, Busaya Ju-ngam¹,
Prakayrung Komuttiban¹ and Patcharakamon Klunbut¹

Received : 15 May 2020

Revised : 27 April 2021

Accepted : 29 April 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีรับตรงและวิธีรับกลาง และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปริญญาตรีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีรับตรงและวิธีรับกลาง กรณีศึกษา หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษารวบรวมจากแบบบันทึกผลการเรียนของนักศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

¹หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Department of Occupational health and safety, Faculty of Science and Technology,
Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani Province

*ผู้พิมพ์ประสานงาน E-mail: watcharaporn@vru.ac.th

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกมีจำนวน 149 คน ประกอบด้วยนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีรับตรง 115 คน (ร้อยละ 77.18) และวิธีรับกลาง 34 คน (ร้อยละ 22.82) ตามลำดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีรับตรง และวิธีรับกลางไม่แตกต่างกัน ในขณะที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับมหาวิทยาลัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางถึงสูง ($r = 0.588-0.996$) แม้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปริญญาตรีของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกทั้งสองวิธีจะไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ การวางแผนการรับนักศึกษา และการวางแผนทางเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสอบคัดเลือกโดยวิธีรับตรง การสอบคัดเลือกโดยวิธีรับกลาง นักศึกษาระดับปริญญาตรี

ABSTRACT

This research study aimed to 1) compare the learning achievements of the undergraduate students admitted through direct examination and admission and 2) study the relationship between high-school students' learning achievement scores and the undergraduate students' learning achievement scores admitted through direct examination and admission. The data was collected from transcript and analyzed with percentage, mean, standard deviation, t-test and Pearson's product moment correlation coefficient.

The results showed that there were 149 students passing 2 kinds of examination, consisting of 115 direct-examination students or 77.18 percent and 34 admission-examination students or 22.82 percent, respectively. There was no significant difference between the mean scores of the undergraduate students who were admitted through direct examination and admission. However, high-school students' learning achievement positively correlated to the undergraduate students' achievement with the significant level of .05 at the moderate to medium level ($r = 0.588-0.996$). The findings obtained from this research might be useful for constructing the effective course management, helpful enrollment plans as well as appropriate guidelines for developing the undergraduate students' learning achievement.

Keywords: Learning Achievement, Direct Examination, Admission, Undergraduate student

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนของประเทศไทยเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษามัธยมศึกษา และอุดมศึกษา การศึกษาทุกระดับจัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประชาชนไทยให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษาเป็นไปเพื่อปูพื้นฐาน เสริมสร้างความรู้และทักษะกระบวนการเฉพาะด้านเพื่อต่อยอดความรู้ไปสู่การศึกษาที่สูงขึ้นในระดับอุดมศึกษา การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาหรือระดับปริญญาตรีมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการศึกษาในระดับดังกล่าวเป็นการศึกษาวิชาการขั้นสูงนำไปสู่การผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในแต่ละสาขาวิชาเพื่อนำไปสู่การประกอบอาชีพในภายภาคหน้า (นิลนารา ศรีสำราญ, 2556) ปัจจุบันประเทศไทยมีมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชน ตั้งกระจายอยู่ทั่วประเทศเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ที่ต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีอย่างทั่วถึง ด้วยเหตุผลนี้จึงส่งผลให้เกิดการแข่งขันทางการศึกษาตามมาด้วย แต่ละมหาวิทยาลัยมีการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อรับนักศึกษาเข้าศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายและแผนการรับนักศึกษาทั้งการให้โควตาพิเศษแก่นักเรียนที่มีผลการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายดี การสอบคัดเลือกด้วยวิธีรับตรงและการสอบคัดเลือกด้วยวิธีรับกลาง

แต่เดิมวิธีการคัดเลือกนักศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัยจะดำเนินการจัดสอบและคัดเลือกนักศึกษาด้วยวิธีที่แต่ละมหาวิทยาลัยกำหนดขึ้น ต่อมาปี พ.ศ. 2504 ทบวงมหาวิทยาลัยเปลี่ยนแปลงรูปแบบการคัดเลือกเป็นระบบเอ็นทรานซ์ที่นักเรียนเลือกสาขาวิชาได้ 6 อันดับ และสามารถสอบได้เพียงแค่วัยเดียว หากพลาดอาจทำให้ไม่มีโอกาสได้เข้าเรียนในปีการศึกษานั้น และในปี พ.ศ. 2549 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้เปลี่ยนระบบการคัดเลือกอีกครั้งเป็นวิธีรับกลาง โดยคิดคะแนนจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่วัดในรูปคะแนนเฉลี่ยสะสมของระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและคะแนนจากข้อสอบกลางไปยื่นกับมหาวิทยาลัยตามที่ต้องการศึกษาต่อ ซึ่งเป็นแนวทางที่ทำให้มั่นใจได้ว่าผลคะแนนจากการสอบเป็นคะแนนที่มาจากข้อสอบที่มีมาตรฐานและบ่งบอกความรู้ของผู้เข้าสอบได้ (กุสุมา ยกชู, 2553) แต่รูปแบบการคัดเลือกด้วยวิธีรับตรงยังคงมีการดำเนินการอยู่ในทุกมหาวิทยาลัยโดยการกำหนดเกณฑ์ คุณสมบัติตามความต้องการของแต่ละแห่ง เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนต่อในระดับปริญญาตรี

วิธีการคัดเลือกนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานีนั้น ผู้ที่ประสงค์จะเข้าศึกษาต่อต้องผ่านวิธีการคัดเลือกในวิธีใดวิธีหนึ่งจาก 2 วิธี ดังนี้ คือ (1) วิธีรับตรง (Direct examination) เน้นการให้โอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยของนักเรียนที่อยู่พื้นที่ใกล้เคียงให้เข้าศึกษาต่อได้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยสะสมของระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แฟ้มสะสมผลงาน และความสามารถพิเศษ (2) วิธีรับกลาง (Admission) ซึ่งเป็นวิธีรับเข้าศึกษาผ่านการจัดสอบของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ยสะสมของระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คะแนนสอบ O-NET, GAT และ PAT (ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย, 2563) ทั้งนี้วิธีการคัดเลือกนักศึกษาที่

แตกต่างกันทั้งในเรื่องของวิธีการรับ คุณสมบัติ เกณฑ์การคัดเลือกแตกต่างกัน นักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกอาจมีคุณสมบัติที่ต่างกันซึ่งอาจส่งผลต่อการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรีได้ และจากสมมติฐานที่ว่าผู้ที่ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีรับกลางจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่าผู้ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีรับตรง (ราตรี ธรรมคำ, 2560) เมื่อพิจารณาข้อมูลสถิติจำนวนผู้ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อของหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 - 2560 พบว่า แผนการรับนักศึกษาของหลักสูตรกำหนดไว้ว่าจะรับนักศึกษาปีการศึกษาละ 40 คน แบ่งเป็นวิธีรับตรง 28 คน (ร้อยละ 70) วิธีรับกลาง 12 คน (ร้อยละ 30) ซึ่งสัดส่วนของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีรับตรงมีมากกว่านักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีรับกลาง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ผ่านการคัดเลือกจากวิธีรับตรง (Direct examination) และวิธีรับกลาง (Admission) จากนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่และสำเร็จการศึกษาไปแล้วย้อนหลัง 4 ปีตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 - 2560 จำนวน 149 คน เพื่อพิจารณาว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปริญญาตรีของผู้ผ่านการคัดเลือกทั้งสองวิธีมีความแตกต่างกันหรือไม่ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปริญญาตรีหรือไม่ เพื่อนำผลการศึกษานี้ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการรับนักศึกษา การปรับปรุงกระบวนการคัดเลือกนักศึกษา การกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นในการรับนักศึกษา และการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพผู้เรียนที่แท้จริงเพื่อช่วยนักศึกษาในการพัฒนาตนเองและอาจเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้แก่นักศึกษาได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีรับตรงและวิธีรับกลาง กรณีศึกษา หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปริญญาตรีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีรับตรงและวิธีรับกลาง กรณีศึกษา หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557- 2560 จำนวน 149 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบบันทึกผลการเรียนของนักศึกษา ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิธีการรับเข้าศึกษาและคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกผลการเรียนของนักศึกษาผ่านระบบการจัดการชั้นเรียน (Classroom Management System) ของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557- 2560 จำนวน 149 คน ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำแนกตามวิธีการคัดเลือกเข้าศึกษา

ปีการศึกษาที่ รับเข้า	รับตรง		รับกลาง		รวม
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
2557	26	72.22	10	27.78	36
2558	34	69.39	15	30.61	49
2559	22	88.00	3	12.00	25
2560	33	84.62	6	15.38	39
รวม	115	77.18	34	22.82	149

จากตารางที่ 1 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 126 คน (ร้อยละ 84.56) และเพศชาย 23 คน (ร้อยละ 15.43) อายุเฉลี่ยเมื่อรับเข้าศึกษา 19.5 ปี อายุต่ำสุด 18 ปี อายุสูงสุด 21 ปี นักศึกษาที่ผ่านการสอบคัดเลือกโดยวิธีรับตรงจำนวน 115 คน (ร้อยละ 77.18) และนักศึกษาที่ผ่านการสอบคัดเลือกโดยวิธีรับกลางจำนวน 34 คน (ร้อยละ 22.82) ปีการศึกษาที่มีจำนวนนักศึกษาผ่านการสอบคัดเลือกมากที่สุด คือ ปีการศึกษา 2558 จำนวน 49 คน และน้อยที่สุดคือปีการศึกษา 2559 จำนวน 25 คน

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีรับตรงและวิธีรับกลาง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรีจำแนกตามวิธีการคัดเลือกเข้าศึกษา

ปีการศึกษาที่ รับเข้า	คะแนนเฉลี่ย (ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)		t	p
	รับตรง	รับกลาง		
2557	2.88 \pm 0.37	2.95 \pm 0.41	- 0.510	0.613
2558	3.09 \pm 0.33	3.21 \pm 0.41	- 1.039	0.304
2559	3.16 \pm 0.41	2.82 \pm 0.21	1.409	0.172
2560	2.78 \pm 0.52	2.56 \pm 0.54	0.742	0.357
คะแนนเฉลี่ย	2.96 \pm 0.44	2.98 \pm 0.47		

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาจำแนกตามวิธีการคัดเลือกเข้าศึกษา พบว่า ปีการศึกษา 2557 - 2558 นักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีรับกลางมีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงกว่าวิธีรับตรง ในปีการศึกษา 2559 - 2560 นักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีรับตรงมีคะแนนเฉลี่ยสะสมสูงกว่าวิธีรับกลาง ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปริญญาตรีด้วยการทดสอบที (t-test) ของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีรับตรงและวิธีรับกลาง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีรับตรงและวิธีรับกลางระบบรับกลางไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแยกตามหมวดรายวิชาที่ศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีรับตรงและวิธีรับกลาง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรีแยกตามกลุ่มวิชาที่ศึกษาจำแนกตามวิธีการคัดเลือกเข้าศึกษา

กลุ่มวิชา	ปีการศึกษาที่รับเข้า	คะแนนเฉลี่ย (ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)		t	p
		รับตรง	รับกลาง		
กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป	2557	3.47 \pm 0.18	3.59 \pm 0.23	-1.700	0.099
	2558	3.60 \pm 0.16	3.47 \pm 0.19	2.310	0.025*
	2559	3.57 \pm 0.15	3.46 \pm 0.36	2.650	0.018*
	2560	2.75 \pm 0.42	2.36 \pm 0.16	2.138	0.039*
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	2557	3.04 \pm 0.52	2.71 \pm 0.32	2.340	0.030*
	2558	2.82 \pm 0.42	3.01 \pm 0.36	-1.590	0.119
	2559	2.99 \pm 0.52	3.41 \pm 0.20	-2.584	0.040*
	2560	2.75 \pm 0.42	2.36 \pm 0.38	2.140	0.040*
กลุ่มวิชาด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน	2557	2.99 \pm 0.45	3.13 \pm 0.33	-0.912	0.368
	2558	3.13 \pm 0.45	3.02 \pm 0.45	0.788	0.435
	2559	3.35 \pm 0.28	2.9 \pm 0.31	2.152	0.042*
	2560				
กลุ่มวิชาเลือกเสรี	2557	3.04 \pm 0.85	3.28 \pm 0.92	-0.728	0.741
	2558	3.14 \pm 0.46	3.11 \pm 0.57	0.164	0.870
	2559	3.65 \pm 0.49	3.08 \pm 0.58	1.834	0.080
	2560				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแยกตามหมวดรายวิชาที่ศึกษาด้วยการทดสอบที (t-test) ของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีรับตรงและวิธีรับกลาง พบว่า ปีการศึกษา 2558-2560 คะแนนเฉลี่ยสะสมของหมวดวิชาศึกษาทั่วไปของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในปีการศึกษา 2557, 2559 และ 2560 คะแนนเฉลี่ยสะสมของหมวดวิชาเฉพาะ กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในปีการศึกษา 2559 คะแนนเฉลี่ยสะสมของหมวดวิชาเฉพาะกลุ่มวิชาด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานของนักศึกษาทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ก่อนเข้าศึกษาหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานีที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธี รับตรงและวิธีรับกลาง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำแนกตาม วิธีการคัดเลือกเข้าศึกษา

ปีการศึกษา ที่รับเข้า	คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ค่าเฉลี่ย \pm ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)		t	p
	รับตรง	รับกลาง		
2557	2.86 \pm 0.39	2.82 \pm 0.35	0.355	0.725
2558	2.94 \pm 0.45	3.06 \pm 0.49	-0.888	0.379
2559	2.99 \pm 0.49	2.87 \pm 0.31	0.401	0.692
2560	2.77 \pm 0.41	2.98 \pm 0.40	-1.091	0.282
คะแนนเฉลี่ย	2.89 \pm 0.44	2.96 \pm 0.42		

จากตารางที่ 4 คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีรับตรงสูงกว่านักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีรับกลางในปีการศึกษา 2557 และ 2559 ส่วนคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีรับกลางสูงกว่านักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีรับตรงในปีการศึกษา 2558 และ 2560 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยการทดสอบที (t-test) ของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีรับตรงและวิธีรับกลาง พบว่า คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีรับตรงและรับกลางไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปริญญาตรีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานีที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีรับตรงและวิธีรับกลาง ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กับคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรีจำแนกตามวิธีการคัดเลือกเข้าศึกษา

ปีการศึกษาที่ รับเข้า	รับตรง		รับกลาง	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	p	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	p
2557	0.581	0.002*	0.769	0.009*
2558	0.715	0.000*	0.752	0.001*
2559	0.588	0.021*	0.996	0.040*
2560	0.650	0.046*	0.890	0.019*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปริญญาตรีของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกโดยวิธีรับตรง และวิธีรับกลาง พบว่า คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับปริญญาตรีของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีรับตรงและรับกลางในทุกปีการศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก นั้นหมายความว่า หากคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสูงจะส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรีสูงตามไปด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ได้รับการรับรองมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) และได้ผ่านการรับรองจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรฯ สามารถขึ้นทะเบียนเป็นเจ้าของหน้าที่ความปลอดภัยระดับวิชาชีพประจำสถานประกอบการได้ตามที่กฎหมายกำหนด (กองความปลอดภัยแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2562)

ดังนั้น คุณสมบัติของผู้สมัครที่หลักสูตรฯ กำหนดจึงเป็นไปตามเกณฑ์ที่กองความปลอดภัยแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกำหนดไว้คือ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ หรือมีการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์จำนวน 22 หน่วยกิต และคณิตศาสตร์จำนวน 12 หน่วยกิต นักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกทั้งวิธีรับตรงและวิธีรับกลางจึงมีคุณสมบัติในเรื่องของแผนการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เหมือนกัน คุณสมบัติสำคัญอีกประการหนึ่งที่หลักสูตรฯ ได้มีการกำหนดเกณฑ์ในการรับเข้าศึกษา คือ คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต้องมากกว่า 2.00 ซึ่งเป็นคะแนนขั้นพื้นฐานในการสมัครเข้าคัดเลือก หากคะแนนไม่ถึงเกณฑ์จะไม่สามารถสมัครเข้าคัดเลือกได้ การกำหนดคุณสมบัติด้วยระดับคะแนนเฉลี่ยนี้จะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ความเข้าใจ ทักษะต่าง ๆ และทัศนคติอันเกิดจาก

การเรียนรู้แสดงออกในรูปแบบของคะแนน สามารถวัดได้เป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของแต่ละรายวิชาที่ผู้เรียนได้ศึกษา (ปฐมา อาแว, มนสิการ เปรมปราชญ์ และพิศมัย เพียรเจริญ, 2553) ด้วยเหตุนี้คุณสมบัติพื้นฐานในกระบวนการคัดเลือกจึงเหมือนกันในด้านแผนการเรียนและคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกด้วยวิธีรับตรงและรับกลางทั้งสองกลุ่มมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 2.89 ± 0.44 และ 2.96 ± 0.42 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ทางสถิติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของทั้งสองวิธีไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าความรู้พื้นฐานของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกทั้งสองวิธีอยู่ในช่วงคะแนนเฉลี่ยสะสมเดียวกันและอยู่ในระดับดี (วีราวัลย์ จันทร์ปลา, แคนชินทร์ ทับทิมเทศ และวัลลิกา สัตถาวร, 2555) ด้วยการที่นักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกจากทั้งสองวิธีมีความรู้พื้นฐานเดิมที่ดีในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายย่อมส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีอย่างต่อเนื่องในระดับปริญญาตรี ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่องทำให้คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรีอยู่ในระดับดีตามไปด้วย (ปัญญา ชูช่วย, 2551; Vulperhorst et al., 2018)

เมื่อพิจารณาระดับความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรีพบว่า มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก สอดคล้องงานวิจัยของ ศิริมา เขมะเพชร, 2557; รวีวรรณ งามสันติกุล, 2558; เยาวนา เสสสร, 2559; ญัญจิรา สุขสุเดช และคณะ, 2561 ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายกับคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรีว่า หากคะแนนเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนปลายดีมีแนวโน้มที่คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับปริญญาตรีจะดี แม้วิธีการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันแต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ผ่านการคัดเลือกทั้งสองวิธีไม่แตกต่างกัน งานวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้าของสุจิตรา สุนคนธมัต, 2555; พเยาว์ ดีใจ และคณะ, 2556; กาญดา คันสรและธารัตน์ กิตติตระกูล, 2558 ซึ่งพบว่า วิธีการคัดเลือกเข้าศึกษาที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปริญญาตรีของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการรับนักศึกษาในปีการศึกษาต่อไป สัดส่วนการกำหนดจำนวนนักศึกษาในวิธีการคัดเลือกทั้งวิธีรับตรงและวิธีรับกลาง การพัฒนาหรือปรับปรุงกระบวนการคัดเลือกนักศึกษา การกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นในการรับนักศึกษา และการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่แท้จริงของนักศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

อาจศึกษาเพิ่มในปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปริญญาตรีของนักศึกษา อาทิเช่น ข้อมูลทั่วไป สภาพแวดล้อมของนักศึกษา วิธีการสอน เทคนิคการสอนของผู้สอน อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการเรียน เพื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาปัญหาหรือแนวทางในการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ อันนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองความปลอดภัยแรงงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2562). **สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท สาขาอาชีพอนามัยหรือเทียบเท่า.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://osh.labour.go.th/images/PDF/2019/01/93/93-6.pdf>. (2563, 15 มีนาคม).
- กาญจนา คันศร และธำรัตน์ กิตติตระการ. (2558). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตที่เข้าศึกษาคณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2552. **วารสารสาระคาม.** 6(1): 1-17.
- กฤษณา ยกชู. (2553). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมในการสอบ GAT และ PAT ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดาเขตห้วยขวาง.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐริรา สุขสุเดช, ชนิกันต์ อัดตปัญญา, ภัสสุภางค์ วีระเพียรดี และอัครรัฐศ ลิทธิศาสตร์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์สอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาทันตแพทย์ (โครงการรับตรงจากผู้สำเร็จปริญญาตรี) ผู้เข้าศึกษาในหลักสูตรทันตแพทยศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. **วิทยาสารทันตแพทยศาสตร์.** 68(3): 204-217.
- ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย. (2563). **ระบบการคัดเลือกกลางบุคคลเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาปีการศึกษา 2563.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.mytcas.com/news/tcas63-v8>. (2563, 31 ธันวาคม).
- นิลนารา ศรีสำราญ. (2556). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ผ่านการสอบคัดเลือกโดยวิธีรับตรงและวิธีรับผ่านส่วนกลาง ปีการศึกษา 2551-2554. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.** 9(2): 65-96.
- ปฐมา อาแว, มนสิการ เปรมปราชญ์, และพิศมัย เพียรเจริญ. (2553). รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายผล การสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยและผลการเรียนระดับ มหาวิทยาลัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบัณฑิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปีการศึกษา 2546-2550. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปัญญา ชูช่วย. (2551). **ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

- เพยาวี ดีใจ, พจนีย์ บุญนา, รतिकานต์ ห้วยหงษ์ทอง, อองาม เปรมสุข และอังสนา อนุชานันท์.
(2556). รายงานการวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรีประเภทโควตาและการสอบคัดเลือกของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลพระนคร กรณีศึกษา คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**.
เล่ม 116 ตอนที่ 74ก. หน้า 1-23.
- เยาวนา เสสสระ. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอน
ปลาย คะแนนสอบเข้า มหาวิทยาลัยกับผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนของนักศึกษาคณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต หาดใหญ่ รุ่นปีการศึกษา 2551-2553.
วารสารวิชาการ ปชมท. 5(2): 15-21.
- รวีวรรณ งามสันติกุล. (2558). การทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี
ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ผ่านการคัดเลือก
เข้าศึกษาแบบสอบตรง. **วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
เพื่อการเรียนรู้. 6(2): 127-140.**
- ราตรี ธรรมคำ. (2560). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาที่สอบคัดเลือกระบบมหิดล
รับตรงและระบบกลาง กรณีศึกษา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล. **วารสารการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย. 4(August 2560): 9-17.**
- วีราวัลย์ จันทร์ปลา, แคชรินทร์ ทับทิมเทศ และวัลลิกา สัตถาวร. (2555). รายงานการวิจัย เรื่อง
การศึกษาลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทาที่เข้าศึกษาปีการศึกษา 2554. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ศิริมา เขมะเพชร. (2557). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาล
ตำรวจ. **วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
9(1): 152-162.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). **หลักสูตรที่ผ่านการรับทราบจาก สกอ.**
[ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: http://www.mua.go.th/users/bhes/MUA_CURR /Curr Cer3.html. (2563, 15 มีนาคม).
- สุจิตรา สุคนธมัต. (2555). การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
วารสารวิทยาศาสตร์ลาดกระบัง. 21(2): 16-35.
- Vulperhorst, J., Lutz, C., de Kleijn, R., & van Tartwijk, J. (2018). Disentangling the
predictive validity of high school grades for academic success in university.
Assessment & Evaluation in Higher Education. 43(3): 399-414.
-

พฤติกรรมกาเปิดรับข้อมูลข่าวสารและความตระหนักรู้ ของนักเรียนนักศึกษา จังหวัดอุดรธานี ในช่วงไวรัสโควิด-19 ระบาด

INFORMATION EXPOSURE BEHAVIORS AND AWARENESS OF UDON THANI STUDENTS DURING THE COVID-19 EPIDEMIC

เสกสรร สายสีสอด^{1*}
Seksun Saiseesod^{1*}

Received : 20 May 2020

Revised : 25 January 2021

Accepted : 17 February 2021

บทคัดย่อ

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารและความตระหนักรู้ของนักเรียนนักศึกษาจังหวัดอุดรธานีในช่วงไวรัสโควิด-19 ระบาด ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากนักเรียน นักศึกษาในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 1,121 คน ในระหว่างวันที่ 14 - 17 เมษายน 2563 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด-19 ของนักเรียนนักศึกษาในจังหวัดอุดรธานี 2) ศึกษาความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด-19 ของนักเรียนนักศึกษาในจังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน นักศึกษาติดตามข่าวสารเกี่ยวกับโควิด-19 ทุกวัน วันละหลาย ๆ ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.7 พบติดตามข่าวสารน้อยกว่า 30 นาทีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.6 สื่อที่นักเรียน นักศึกษาติดตามมากที่สุดคือ สื่อโซเชียลมีเดีย คิดเป็นร้อยละ 79.7 โซเชียลมีเดียที่นิยมมากที่สุด คือ เฟซบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 63.8 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับไวรัสโควิด-19 แล้วอยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78.1 นักเรียน นักศึกษาได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับไวรัสโควิด-19 แล้วมีพฤติกรรมคืออยู่บ้านไม่ออกไปไหนถ้าไม่จำเป็นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73

ด้านความตระหนักรู้เกี่ยวกับการระบาดของไวรัสโควิด-19 พบว่า นักเรียนนักศึกษา มีความตระหนักรู้ในระดับมากที่สุด คือ การออกจากบ้านต้องสวมหน้ากากทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ย 4.59 รองลงมาคือ การติดตามข่าวเป็นสิ่งที่ต้องทำ มีค่าเฉลี่ย 4.57 การเลื่อนเปิดเทอมป้องกันโควิดได้ มีค่าเฉลี่ย 4.52 ส่วนความตระหนักรู้ที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ เห็นด้วยกับการรณรงค์ให้อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ มีค่าเฉลี่ย 4.49 การล้างมือด้วยสบู่ของท่านจะใช้เวลาอย่างน้อย 20 วินาที มีค่าเฉลี่ย 4.47 ตามลำดับ

สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Communications Arts Program Faculty of Management Science Udon Thani Rajabhat University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: seksun@yahoo.com

นักเรียน นักศึกษาพบปัญหามากที่สุด คือ หน้ากากอนามัยไม่สามารถหาซื้อได้ตามที่รัฐกำหนด คิดเป็นร้อยละ 76.3 รองลงมาคือ รัฐเยียวยาอาชีพที่ประสบปัญหาในช่วงโควิดไม่ทั่วถึง คิดเป็นร้อยละ 65.2 ตามลำดับ

คำสำคัญ : พฤติกรรม การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ความตระหนักรู้ โควิด-19 การรู้เท่าทันสื่อ

ABSTRACT

The research study entitled information exposure behaviors and awareness of Udon Thani students during the COVID-19 epidemic aimed to study, first, Udon Thani students' behavior in receiving COVID-19 information and second, investigate the awareness levels of Udon Thani students towards the COVID-19 epidemic. The data were collected from 1,121 Udon Thani students during April 14-17, 2020

The findings related to Udon Thani students' behavior in receiving COVID-19 information were as follows: First of all, 57.7 percent of students were found to keep updating the COVID-19 news several times per day and those of 40.6 percent kept updating the news less than 30 minutes per day. Secondly, 79.7 percent of the most accessed source for COVID-19 news was social media as well as 63.8 percent of the most popular social media platform was Facebook. Thirdly, 78.1 percent of students were found to acknowledge the COVID-19 information, then involve in the self-quarantine/self-lockdown campaign. In addition, 73 percent of students were found to leave their houses when being absolutely necessary.

Additionally, the findings related to the awareness levels of Udon Thani students towards the COVID-19 epidemic were revealed that the highest mean score as follows: the score of 4.59 ($\bar{X} = 4.59$) was to wear a surgical mask before leaving house, the score of 4.57 ($\bar{X} = 4.57$) was to keep update the COVID-19 news and the score of 4.52 ($\bar{X} = 4.52$) was to postpone the school's semester. In addition, there were the high mean score of the following results: the score of 4.49 ($\bar{X} = 4.49$) was to follow the quarantine campaign as well as the score of 4.47 ($\bar{X} = 4.52$) was to wash hands using soap not less than 20 seconds.

Moreover, the mean score of the problems mostly encountered by students were as follows: The reasonable price of surgical mask could not be found for 76.3 percent. And the government could not aid the difficulties for various occupations during COVID-19 for 65.2 percent.

Keywords: Behavior, Information Exposure, Awareness, Covid-19, Media Literacy

บทนำ

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศให้การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่เป็น "การระบาดใหญ่" หรือ pandemic หลังจากเชื้อลุกลามไปอย่างรวดเร็วในทุกภูมิภาคของโลก ข้อมูลจากมหาวิทยาลัยจอห์นส์ฮอปกินส์ของสหรัฐฯ ระบุว่า ปัจจุบันไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่แพร่ระบาดไปแล้วอย่างน้อย 185 ประเทศและดินแดนทั่วโลก มีผู้ติดเชื้อกว่า 2,159,450 คน ทั้งได้คร่าชีวิตผู้คนไปแล้วกว่า 145,568 คน (เว็บมาสเตอร์ปีบีซีนิวส์, 2563)

ไวรัสชนิดใหม่ ๆ ถูกค้นพบได้ตลอดเวลา โดยมักจะมาจากจากสัตว์ตัวใดตัวหนึ่งที่เข้าสู่ตัวมนุษย์ "หากเทียบกับโรคระบาดหลายโรคในอดีต เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ย่อมต้องมาจากแหล่งที่มาจากสัตว์" ศ.โจนาธาน บอล นักไวรัสวิทยาจากมหาวิทยาลัยนอตติงแฮม ระบุว่า ยกตัวอย่างเช่น โรคซาร์ส เป็นเชื้อไวรัสที่มาจากชะมด ส่วนโรคเมอร์ส ซึ่งคร่าชีวิตผู้คนไป 858 คน จากผู้ติดเชื้อ 2,494 คน ในการระบาดเมื่อปี พ.ศ. 2555 เป็นไวรัสที่มาจากอูฐแพร่เข้าสู่มนุษย์

การควบคุมการระบาดของไวรัสจะง่ายขึ้นเมื่อรู้ว่าแหล่งที่มาของเชื้อไวรัสมาจากไหน สำหรับไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ได้ถูกเชื่อมโยงกับตลาดขายส่งปลาและอาหารทะเลขนาดใหญ่ในเมืองอู่ฮั่น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมบางชนิดอย่างวาฬเบลูก้า สามารถเป็นพาหะของไวรัสโคโรนาได้ แต่ตลาดอาหารทะเลแห่งนี้ยังมีการซื้อขายสัตว์ป่า เช่น ไก่ ค้างคาว กระจง กู ซึ่งดูเหมือนว่าจะเป็นแหล่งของไวรัสมากกว่า

สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิดในประเทศไทย การระบาดทั่วของโคโรนาไวรัส พ.ศ. 2562-2563 ดำเนินอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม 2563 โดยเป็นประเทศที่มีผู้ป่วยยืนยันรายแรกนอกประเทศจีน การคัดกรองผู้เดินทางเข้าประเทศพบผู้ป่วยประปรายตลอดเดือนมกราคม ซึ่งเป็นผู้ที่เดินทางมาจากหรือเป็นผู้พำนักอยู่ในประเทศจีนแทบทั้งสิ้น การแพร่เชื้อท้องถิ่นที่มีรายงานรายแรกมีการยืนยันเมื่อวันที่ 31 มกราคมจำนวนผู้ป่วยยังมีน้อยตลอดเดือนกุมภาพันธ์ โดยมีผู้ป่วยยืนยัน 40 รายเมื่อสิ้นเดือน แต่จำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นมากในกลางเดือนมีนาคม ซึ่งมีการระบุสาเหตุจากกลุ่มการแพร่เชื้อหลายกลุ่ม ซึ่งกลุ่มใหญ่สุดเกิดที่การชกมวยไทย ณ สนามมวยเวทีลุมพินี เมื่อวันที่ 6 มีนาคม ผู้ป่วยยืนยันแล้วเพิ่มเกิน 100 คนต่อวันในอีกหนึ่งสัปดาห์ต่อมา (เว็บมาสเตอร์ปีบีซีนิวส์, 2563)

ในยุคสังคมข่าวสารข้อมูล ข่าวสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ความต้องการข่าวสารจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อบุคคลนั้นต้องการข้อมูลในการตัดสินใจหรือไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากนั้นข่าวสารยังเป็นสิ่งที่ทำให้เปิดรับมีความทันสมัย สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ของโลกปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น การที่บุคคลจะไม่รับข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านมาสู่ตนทั้งหมด แต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนของที่คิดว่ามีประโยชน์ต่อตน ดังนั้น ข่าวสารที่หลั่งไหลผ่านเข้ามาไปยังบุคคลจากช่องทางต่าง ๆ นั้น มักจะถูกคัดเลือกตลอดเวลา ข่าวสารที่น่าสนใจ มีประโยชน์และเหมาะสมตามความนึกคิดของผู้รับสารจะเป็นข่าวสารที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการสื่อสาร (ณัฐนรี ไชยภักดี, 2552) ดังนั้นข่าวสารด้านการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 จึงมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนจะต้องติดตาม เปิดรับข่าวสาร เพื่อหาแนวทางป้องกันอย่างเร่งด่วน

นอกจากนั้น ความตระหนักรู้ (Awareness) ก็เป็นประเด็นสำคัญของข่าวสาร กล่าวคือเมื่อประชาชนเลือกเปิดรับสื่อแล้วจะมีความตระหนักรู้ต่อข่าวสารนั้นหรือไม่ อย่างไร ถือเป็นประเด็น

สำคัญที่จะต้องศึกษา ซึ่งความตระหนักรู้ คือ การรับรู้ ซึ่งเป็นการประมวลผลมาจากประสบการณ์ในอดีตที่เคยเผชิญ ที่เคยรับรู้มา หรือจากจิตสำนึกโดยอาศัยสิ่งเร้าจากภายนอก สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ระยะเวลา มาเป็นส่วนในกระบวนการประมวลผล

ขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนัก เป็นผลมาจากกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าหรือสัมผัสสิ่งเร้าแล้วจะเกิดความรู้เมื่อรับรู้ขึ้นไปก็จะเข้าใจสิ่งนั้น คือเกิดความคิดรวบยอดและนำไปสู่การเรียนรู้คือมีความรู้ในสิ่งนั้นและนำไปสู่การเกิดความตระหนักในที่สุด ซึ่งความรู้และความตระหนักก็จะนำไปสู่การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมของบุคคลต่อสิ่งเร้านั้น

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วไปทั่วโลก ภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งประเทศไทยทั่วทุกภูมิภาคของประเทศประชาชนทุกสาขาวิชาชีพเริ่มต้นตัว เปิดรับข้อมูลข่าวสาร และปฏิบัติตามการประกาศของกระทรวงสาธารณสุข โดยเฉพาะการจัดรายการแถลงข่าวทางสถานีโทรทัศน์เป็นประจำทุกวัน จากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงสภาพการเปิดรับข้อมูลข่าวสารของนักเรียน นักศึกษา ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จึงอยากจะทราบถึงพฤติกรรมของนักเรียน นักศึกษาในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งอยู่ในช่วงปิดภาคเรียนและอยู่ในช่วงภาวะการระบาดของโรคไวรัสโควิด-19 ว่าจะมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด-19 อย่างไร และมีความตระหนักรู้ต่อการแพร่ระบาดหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ตลอดจนศึกษาสภาพปัญหาของนักเรียน นักศึกษา ที่ได้รับผลกระทบต่อการแพร่ระบาดในครั้งนี้ จึงได้ทำการวิจัยในครั้งนี้ขึ้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำไปเสนอต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อหาทางเผยแพร่ข่าวสารให้ครอบคลุมและตรงความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่อไป ตลอดจนนำไปเตรียมเนื้อหาการเรียนรู้ออนไลน์ให้เหมาะสมกับนักเรียน นักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด19 ของนักเรียน นักศึกษาในจังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรคไวรัสโควิด19 ของนักเรียน นักศึกษาในจังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน นักศึกษาในจังหวัดอุดรธานี และใช้ค่าทางสถิติในการทดสอบข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร จำนวนประชากรในการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่นักเรียน นักศึกษาในจังหวัดอุดรธานี แบ่งเป็นนักเรียน จำนวน 192,712 คน นักศึกษา จำนวน 70,123 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 262,835 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย พหุติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารและความตระหนักรู้ของนักเรียนนักศึกษาในจังหวัดอุดรธานี ที่มีต่อไวรัสโควิด-19 ในครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย จากประชากรที่เป็นนักเรียน นักศึกษาในจังหวัดอุดรธานี โดยการเปิดตารางของ Taro Yamane จำนวนประชากร มากกว่า 100,000 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 1,099 คน (ความคลาดเคลื่อน $\pm 3\%$) ในที่นี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,121 คน เพื่อให้ได้ครบตามจำนวน และสำรองในกรณีแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือประกอบด้วย แบบสอบถามเรื่อง พหุติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารและความตระหนักรู้ของนักเรียนนักศึกษาจังหวัดอุดรธานีในช่วงไวรัสโควิด-19 ระบาด ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ประเด็นประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อความแบบเลือกตอบ จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพหุติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับไวรัสโควิด-19 ประกอบด้วยข้อความแบบเลือกตอบ จำนวน 8 ข้อ ตอนที่ 3 ความตระหนักรู้เกี่ยวกับการป้องกันไวรัสโควิด-19 จำนวน 19 ข้อ และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นคำถามแบบปลายเปิด การหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้วิจัยเอง และตรวจสอบโดยให้ผู้เชี่ยวชาญตัดสินใจ จำนวน 3 ท่าน แล้วนำมาหาค่า IOC จนได้แบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์ จึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับผู้ช่วยวิจัย จำนวน 9 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เริ่มต้น เริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 14 - 17 เมษายน 2563 จนสิ้นสุดการเก็บรวบรวมข้อมูล

การประมวลผลข้อมูล

คณะผู้ทำวิจัยจะนำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยวิธีการดังต่อไปนี้

1. ทำการวิเคราะห์สถิติเป็นค่าร้อยละของความถี่ (Frequency of Percentage) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

2. ทำการวิเคราะห์ค่าสถิติเป็นการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายระดับความตระหนักรู้ของนักเรียน นักศึกษาที่มีต่อไวรัสโควิด-19

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับนักเรียน นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 609 คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 เพศชาย จำนวน 375 คน คิดเป็นร้อยละ 33.4 ไม่ระบุเพศ จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 อายุนักเรียน นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามอยู่ในช่วง 20 - 25 ปีมากที่สุด จำนวน 725 คน คิดเป็นร้อยละ 64.7 รองลงมาคือ 15 - 20 ปี จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 16.9 ส่วนใหญ่ศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 714 คน คิดเป็นร้อยละ 63.7 รองลงมาคือ ปวส. หรือเทียบเท่า จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 4.9 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับไวรัสโควิด-19

ด้านพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับไวรัสโควิด-19 พบว่า นักเรียน นักศึกษา มีพฤติกรรมการบริโภคข่าวสารมากที่สุดคือให้ความสนใจ ตั้งใจติดตามข่าวสารเป็นประจำทุกวัน จำนวน 877 คน คิดเป็นร้อยละ 80.8 รองลงมาคือ ได้เห็นจากเพื่อนแชร์ผ่านเฟส ก็เลยสนใจติดตาม จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 9.63 ด้านการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับโควิด-19 พบว่า นักเรียน นักศึกษาติดตามทุกวัน ๆ ละครึ่ง ๆ ครั้ง มากที่สุด จำนวน 630 คนคิดเป็นร้อยละ 57.7 รองลงมาคือ ติดตามวันละครั้ง จำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 36.6 พบติดตามข่าวสารน้อยกว่า 30 นาที มากที่สุด จำนวน 420 คน คิดเป็นร้อยละ 40.6 รองลงมาคือ 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมง จำนวน 395 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 สื่อที่นักเรียน นักศึกษาติดตามมากที่สุดคือ สื่อโซเชียลมีเดีย คิดเป็นร้อยละ 79.7 รองลงมาคือสื่อเว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 52.1 โทรทัศน์ ร้อยละ 39.0 ส่วนโซเชียลมีเดียที่นิยมมากที่สุด คือ เฟซบุ๊ก จำนวน 697 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8 รองลงมาคือ ทวิตเตอร์ จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 14 ยูทูป 97 คน คิดเป็นร้อยละ 8.9 ตามลำดับ

ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับไวรัสโควิด-19 ที่นักเรียน นักศึกษาได้รับมากที่สุดคือ ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติตัว การอยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติมากที่สุด จำนวน 855 คน คิดเป็นร้อยละ 78.1 รองลงมาคือ ติดตามข่าวสารสถานการณ์ผู้ติดเชื้อในแต่ละวัน จำนวน 753 คน คิดเป็นร้อยละ 68.8 การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน จำนวน 753 คน คิดเป็นร้อยละ 68.8 ข่าวผลกระทบที่เกิดจากไวรัสโควิด-19 จำนวน 690 คน คิดเป็นร้อยละ 63.0 ข่าวการงดจำหน่ายเครื่องดื่มสังขาร จำนวน 635 คน คิดเป็นร้อยละ 58.0 การงดจำหน่ายเหล้าตลอดเดือนเมษายน จำนวน 606 คน คิดเป็นร้อยละ 55.3 การเลื่อนเปิดภาคเรียนเป็น 1 กรกฎาคม จำนวน 556 คน คิดเป็นร้อยละ 50.8 ข่าวการปิดห้างสรรพสินค้า จำนวน 555 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 ข่าวการปิดเซเว่นเวลา 22.00 น. จำนวน 552 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 ข่าวการปิดสวนสาธารณะ จำนวน 422 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 และอื่น ๆ 85 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 ตามลำดับ เมื่อได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโรคโควิด-19 นักเรียน นักศึกษาที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับไวรัสโควิด-19 แล้วแสดงพฤติกรรมคือ อยู่บ้านไม่ออกไปไหนถ้าไม่จำเป็นมากที่สุด จำนวน 796 คน คิดเป็นร้อยละ 73 รองลงมาคือ การออกจากบ้านทุกครั้งใส่หน้ากากเสมอ

จำนวน 793 คน คิดเป็นร้อยละ 72.7 กินร้อน ช้อนกลาง นั่งห่างกัน จำนวน 744 คน คิดเป็นร้อยละ 68.2 ล้างมือด้วยสบู่บ่อย ๆ อย่างน้อย 20 วินาที จำนวน 659 คน คิดเป็นร้อยละ 60.4 ไม่ไปในที่ชุมนุมชน จำนวน 581 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 ไม่ใช้ของใช้ร่วมกับผู้อื่น จำนวน 553 คน คิดเป็นร้อยละ 553 คน อยู่ห่างกัน 2 เมตร จำนวน 543 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 อาบน้ำทันทีเมื่อกลับเข้าบ้าน จำนวน 487 คน คิดเป็นร้อยละ 44.6 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ความตระหนักรู้เกี่ยวกับการระบาดของไวรัสโควิด-19

ตารางที่ 1 ความตระหนักรู้เกี่ยวกับการป้องกันไวรัสโควิด-19

ความตระหนักรู้เกี่ยวกับการป้องกันไวรัสโควิด-19	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
การติดตามข่าวสารเกี่ยวกับไวรัสโควิด-19 เป็นสิ่งที่ต้องทำ	4.57	.594	มากที่สุด
ท่านเห็นด้วยกับการรณรงค์ให้อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ	4.49	.642	มาก
ท่านกินข้าวขณะอาหารร้อน ใช้ช้อนกลางของตนเองเสมอ	4.46	.659	มาก
ท่านสวมหน้ากากอนามัยเสมอเมื่อออกนอกบ้าน	4.59	.586	มากที่สุด
ขณะไปซื้อของ ท่านจะยืนห่างจากคนอื่น 2 เมตรเป็นอย่างน้อย	4.43	.628	มาก
เมื่อกลับจากข้างนอกท่านจะล้างมือด้วยสบู่ทันทีที่หัตถ์	4.47	.649	มาก
การล้างมือด้วยสบู่ของท่านจะใช้เวลาอย่างน้อย 20 วินาที	4.41	.652	มาก
เมื่อกลับถึงบ้านท่านจะอาบน้ำชำระร่างกายทันที	4.32	.712	มาก
ท่านจะเลี่ยงไปในสถานที่ชุมนุมชนเสมอ	4.46	.626	มาก
ท่านคิดว่าการเรียนออนไลน์แทนการเรียนแบบเดิมมีความจำเป็นในช่วงไวรัสโควิด-19	4.38	.682	มาก
ท่านได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันไวรัส-19 อย่างเพียงพอ	4.39	.624	มาก
ท่านระมัดระวังไม่ให้เป็นไข้หวัดในช่วงนี้	4.52	.609	มากที่สุด
การเลื่อนเปิดเทอมสามารถป้องกันไวรัสโควิด-19 ได้	4.38	.663	มาก
การทำงานที่บ้านสามารถป้องกันการแพร่ไวรัสโควิด-19 ได้	4.42	.649	มาก
การประกาศงดประเพณีสงกรานต์ สามารถป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้	4.42	.669	มาก
การงดจำหน่ายเหล้าในช่วงสงกรานต์ สามารถป้องกันไวรัสโควิด-19 ได้	4.57	.594	มากที่สุด
ท่านเห็นด้วยที่ผู้เดินทางกลับจากต่างประเทศต้องกักตัวอย่างน้อย 14 วัน	4.49	.642	มาก

ด้านความตระหนักรู้เกี่ยวกับการระบาดของไวรัสโควิด 19 พบว่า นักเรียนนักศึกษาที่มีความตระหนักรู้อยู่ในระดับมากที่สุด คือการออกจากบ้านต้องสวมหน้ากากทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ย 4.59 รองลงมาคือ การติดตามข่าวเป็นสิ่งที่ต้องทำ และการงดจำหน่ายเหล้าสามารถป้องกันไวรัสโควิด-19 ได้ มีค่าเฉลี่ย 4.57 และการระมัดระวังไม่ให้ปัสสาวะในชั้วน้ำในช่วงนี้ มีค่าเฉลี่ย 4.52 ตามลำดับ ส่วนความตระหนักรู้ที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ เห็นด้วยกับการรณรงค์ให้อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ มีค่าเฉลี่ย 4.49 การล้างมือด้วยสบู่ของท่านจะใช้เวลาอย่างน้อย 20 วินาที มีค่าเฉลี่ย 4.47 จะเลี่ยงไปในสถานที่ที่ชุมนุมชนเสมอ มีค่าเฉลี่ย 4.46 ขณะไปซื้อของท่านจะยืนห่างจากคนอื่น 2 เมตรเป็นอย่างน้อย มีค่าเฉลี่ย 4.43 การทำงานที่บ้านสามารถป้องกันการแพร่ไวรัสโควิด-19 ได้ และการประกาศงดประเพณีสงกรานต์ สามารถป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้ มีค่าเฉลี่ย 4.42 การล้างมือด้วยสบู่ของท่านจะใช้เวลาอย่างน้อย 20 วินาที มีค่าเฉลี่ย 4.41 ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันไวรัส-19 อย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย 4.39 การเรียนออนไลน์แทนการเรียนแบบเดิมมีความจำเป็นในช่วงไวรัสโควิด-19 และการเลื่อนเปิดเทอมสามารถป้องกันไวรัสโควิด-19 ได้ มีค่าเฉลี่ย 4.38 และเมื่อกลับถึงบ้านท่านจะอาบน้ำชำระร่างกายทันที มีค่าเฉลี่ย 4.32 ตามลำดับ

ด้านปัญหาที่พบ นักเรียนนักศึกษาเห็นว่า ปัญหามากที่สุดคือหน้ากากอนามัยไม่สามารถหาซื้อได้ตามที่รัฐกำหนด จำนวน 832 คน คิดเป็นร้อยละ 76.3 รองลงมาคือ รัฐเยียวยาอาชีพที่ประสบปัญหาในช่วงโควิดไม่ทั่วถึง จำนวน 711 คน คิดเป็นร้อยละ 65.2 หน้ากากผ้ามีราคาสูง หาซื้อยาก จำนวน 705 คน คิดเป็นร้อยละ 64.6 เดินทางไปต่างจังหวัดลำบาก จำนวน 555 คน คิดเป็นร้อยละ 50.9 การปิดห้างสรรพสินค้าทำให้ซื้อสินค้าลำบาก จำนวน 553 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 การปิดภาคเรียนนานเกินไปอาจเรียนไม่ทัน จำนวน 543 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 การเรียนออนไลน์มีประสิทธิผลน้อย นักเรียนอาจไม่เข้าใจ จำนวน 519 คน คิดเป็นร้อยละ 47.6 การปิดร้านอาหารทำให้นักศึกษาขาดรายได้จากงานประจำ จำนวน 487 คน คิดเป็นร้อยละ 44.6 การเรียนออนไลน์ต้องใช้ทรัพยากร งบประมาณเพิ่ม จำนวน 448 คน คิดเป็นร้อยละ 47.6 การเรียนออนไลน์มอบหมายงานกลุ่มได้ยาก จำนวน 439 คน คิดเป็นร้อยละ 40.2 การเรียนออนไลน์ทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักเรียน นักศึกษาน้อยลง จำนวน 494 คน คิดเป็นร้อยละ 39.8 การประกาศเคอร์ฟิว ห้ามออกจากบ้านหลัง 22.00 น. จำนวน 410 คน คิดเป็นร้อยละ 37.6 อื่น ๆ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

พฤติกรรม的开รับข้อมูลข่าวสารไวรัสโควิด-19

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียน นักศึกษามีพฤติกรรม的开รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด คือให้ความสนใจ ตั้งใจติดตามข่าวสารเป็นประจำทุกวัน คิดเป็นร้อยละ 80.8 จะเห็นได้ว่านักเรียน นักศึกษาในจังหวัดอุดรธานีให้ความสำคัญ และสนใจติดตามข่าวเกี่ยวกับไวรัสโควิด-19 เป็นอย่างมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไวรัสโควิด-19 นั้นสามารถติดต่อกันได้ง่าย และยังมีวัคซีนในการรักษา นักเรียน นักศึกษาจึงมีพฤติกรรมที่จะเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และติดตามข่าวสารเกี่ยวกับไวรัสโควิด-19 วันละหลาย ๆ ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.7 จะเห็นได้ว่านักเรียน นักศึกษาในจังหวัดอุดรธานี มีพฤติกรรม的开รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ Schramm

(1973) ซึ่งกล่าวว่า การประเมินข่าวสารประโยชน์ของข่าวสารที่ผู้รับสารแสวงหาเพื่อตอบสนองจุดประสงค์ของตนเอง ซึ่งนักเรียน นักศึกษาที่ติดตามข่าวสารไวรัสโควิด-19 นั้นก็เพื่อจุดประสงค์ที่จะระวังป้องกันโรคไวรัส-19 ไม่ให้เกิดขึ้นกับตนเอง ส่วนระยะเวลาในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโควิด-19 มากที่สุดคือน้อยกว่า 30 นาที คิดเป็นร้อยละ 40.6 จะเห็นได้ว่านักเรียน นักศึกษายังติดตามข่าวสารในระยะเวลาที่น้อยอยู่ ซึ่งอาจจะขาดข้อมูลความสำคัญได้ นอกจากนี้ยังพบว่าสื่อที่นักเรียน นักศึกษาเปิดรับมากที่สุด คือ สื่อโซเชียลมีเดีย คิดเป็นร้อยละ 79.7 โซเชียลมีเดียที่นิยมติดตามข่าวสารมากที่สุดคือ เฟซบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ 63.8 ดังนั้น การที่จะนำเสนอข่าวสารไปยังนักเรียน นักศึกษาให้ได้ประสิทธิภาพสูงที่สุดจะต้องนำเสนอผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย โดยเฉพาะเฟซบุ๊ก จึงจะเข้าถึงนักเรียน นักศึกษาได้ทั่วถึงและรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของภาวิณี น้อยช่างคิด (2558) ทำการวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวและความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอข่าวผ่านเฟซบุ๊กของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวทุกวัน ในช่วงเวลา 18.00 - 24.00 น. วัตถุประสงค์เพื่อติดตามเหตุการณ์ ส่วนพฤติกรรมหลังการเปิดรับข่าวจะทำการกดไลค์ อีกทั้งยังพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวผ่าน เฟซบุ๊กจะมีความสัมพันธ์กับลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล ระดับความพึงพอใจต่อการนำเสนอข่าวผ่านทางเฟซบุ๊ก ซึ่งนักเรียน นักศึกษา มีอายุระหว่าง 15 - 25 ปี นั้นนิยมเปิดรับข้อมูลจากสื่อโซเชียลมีเดียระดับมากในแต่ละวัน ดังนั้น การที่จะนำเสนอข่าวสารให้กับนักเรียน นักศึกษาจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเฟซบุ๊กเป็นลำดับแรก จึงจะสามารถได้รับข่าวสารอย่างรวดเร็วและทั่วถึง

นักเรียน นักศึกษาได้รับข่าวสารเกี่ยวกับเกี่ยวกับการป้องกันไวรัสโควิด-19 ในการการปฏิบัติตัวอยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ คิดเป็น ร้อยละ 78.1 รองลงมาคือ สถานการณ์ผู้ติดเชื้อในแต่ละวัน คิดเป็นร้อยละ 68.8 จะเห็นได้ว่านักเรียน นักศึกษา ให้ความสำคัญกับเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับไวรัสโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชาญ ปาวัน (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันโรคและภัยสุขภาพของประชาชนไทย ประจำปี 2559 ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคและภัยสุขภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโรค พบว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออก โรคพิษจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และอุบัติเหตุจากการจราจรอยู่ในระดับมาก จะเห็นได้ว่าทั้งนักเรียน นักศึกษาและประชาชนไทยต่างมีพฤติกรรมเปิดรับข้อมูลข่าวสารในการป้องกันโรค และภัยสุขภาพอยู่ในระดับมาก หากแต่โรคภัยที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคได้เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งในปัจจุบันทั่วโลกก็ให้ความสำคัญในการคิดค้นวัคซีนที่จะเอาชนะโรคไวรัสโควิด-19 ให้จงได้

ความตระหนักรู้เกี่ยวกับการป้องกันไวรัสโควิด-19

จากผลการวิจัยพบว่านักเรียน นักศึกษามีความตระหนักรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การสวมหน้ากากอนามัยเสมอเมื่อออกนอกบ้านมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.59 รองลงมาคือการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับไวรัสโควิด-19 เป็นสิ่งที่ต้องทำ การงดจำหน่ายเหล้าในช่วงสงกรานต์ สามารถป้องกันไวรัสโควิด-19 ได้ มีค่าเฉลี่ย 3.57 และการระมัดระวังไม่ให้ปัสสาวะในชั่งน้ำทิ้งในช่วงนี้ มีค่าเฉลี่ย 4.52 จะเห็นได้ว่านักเรียน นักศึกษามีความตระหนักรู้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับไวรัสโควิด-19 อยู่ทั้งในเกณฑ์มากที่สุด การที่จะก่อให้เกิดความตระหนักรู้ได้นั้น วรธนา เจียรตันศิริกุล (2531) ได้กล่าวไว้ว่า

องค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดความตระหนักรู้มีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ คือ 1) ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) 2) อารมณ์ความรู้สึก (Affective Component) 3) พฤติกรรม (Behavioral Component) จะเห็นได้ว่าเมื่อนักเรียน นักศึกษา มีความตระหนักรู้เกี่ยวกับโรค โควิด-19 อยู่ในระดับมาก ก็จะส่งผลให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโรค และมีอารมณ์ ความรู้สึก ได้แก่ ความหวาดกลัว ความระมัดระวังในการปฏิบัติตัว จนเกิดความตระหนักรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคไวรัสโควิด-19 ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพนม คลีฉายา (2558) ทำการวิจัยเรื่อง การเข้าถึง เข้าใจ ประเมิน และใช้ข้อมูลข่าวสารสุขภาพเพื่อการดูแลตนเองให้ปลอดภัยจากโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่แพร่มาจากต่างประเทศของประชาชนในเขตเมือง ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมักจะมีการตื่นตัวเมื่อโรคเข้าใกล้ตัวและเกิดการตื่นตัวขึ้นเฉพาะพื้นที่ที่ระบาด เมื่อการระบาดเข้ามาใกล้หรือเข้ามาในประเทศจะมีการตื่นตัวมากขึ้นตามความกังวลใจเกี่ยวกับอันตรายของโรคที่ใกล้ตัวมากขึ้น และมักจะตื่นตัวในช่วงแรกที่มีข่าวการระบาด แต่การตื่นตัวก็จะลดลงเมื่อข่าวเกี่ยวกับโรคติดต่ออุบัติใหม่ไม่ได้รับการรายงานในสื่อมวลชน ซึ่งจะเห็นได้ว่านักเรียน นักศึกษา ในจังหวัดอุดรธานีก็มีความตื่นตัวต่อโรคไวรัส-19 ซึ่งเข้ามาใกล้ตัว เนื่องจากจังหวัดอุดรธานีมีผู้ติดเชื้อไวรัสโควิด-19 จำนวน 8 ราย ซึ่งขณะนี้รักษาตัวหายกลับบ้านแล้ว 8 ราย แต่ยังมีอีกจำนวนหนึ่งที่อยู่ในช่วงกักตัว 14 วันตามมาตรการของรัฐ ซึ่งอาจทำให้นักเรียน นักศึกษาเกิดความกลัว และตระหนักรู้ที่จะปฏิบัติตัวให้รอดจากการติดเชื้อต่อโรคระบาดได้ ซึ่งส่งผลดีทำให้อุดรธานีควบคุมโรคระบาดได้

นอกจากนี้ นักเรียนนักศึกษายังความตระหนักรู้อยู่ในระดับมากประกอบด้วย ท่านเห็นด้วยกับการรณรงค์ให้อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ ซึ่งเป็นมาตรการที่นักเรียน นักศึกษาตระหนักรู้อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญให้อุดรธานี และประเทศไทย สามารถควบคุมโรคระบาดไม่ให้กระจายไปไว้มากเกินไป ถือเป็นความร่วมมือของประชาชนชาวไทยทุกคนต่างร่วมมือ ร่วมใจช่วยบุคลากรทางการแพทย์ และสาธารณสุข ไม่ให้ต้องทำงานหนักจนเกินไป ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวขัดแย้งกับงานวิจัยของชนิตา รุ่งเรือง (2556) ทำการวิจัยเรื่อง ความตระหนักเกี่ยวกับการรับบริการด้านสุขภาพจิตของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่านิสิตที่ทำการกลุ่มดังกล่าวยังไม่เกิดความตระหนักเกี่ยวกับการรับบริการด้านสุขภาพจิต โดยยังขาดความรู้เกี่ยวกับบริการด้านสุขภาพจิตที่ชัดเจน อีกทั้งบางส่วนมีความรู้สึกและอารมณ์ไปในทางลบต่อการรับบริการและผู้ที่เคยรับบริการด้านสุขภาพจิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตยังไม่เกิดความตระหนักรู้ต่อการบริการด้านสุขภาพจิตมากนัก แต่งานวิจัยที่ค้นพบเป็นเรื่องที่มีผลกระทบกับชีวิตของคนในสังคมและทั่วโลกให้ความสำคัญในการป้องกันการระบาดจากไวรัสโควิด-19 และมีผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตของนักเรียน นักศึกษา จึงทำให้มีความตระหนักรู้ต่อโรคไวรัสโควิด-19 ระบาดอยู่ในเกณฑ์มากถึงมากที่สุดหลายด้าน

นอกจากนี้นักเรียน นักศึกษามีเกณฑ์ความตระหนักรู้ต่อการป้องกันโรคไวรัสโควิด-19 สูงกว่าประเด็นการประกาศงดประเพณีสงกรานต์ นั้นแสดงให้เห็นว่า นักเรียน นักศึกษา ซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นและมีกิจกรรมความสนุกสนานในช่วงประเพณีสงกรานต์มาเป็นประจำทุกปี แต่ในปีนี้มีนโยบายงดการเล่นน้ำสงกรานต์ นักเรียน นักศึกษาในจังหวัดอุดรธานีต่างให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ พระครูสุจิตมเขมคุณ เขมาภิรโต (ฤทธิ์แคล้ว) (2561) ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาคุณค่าประเพณีสงกรานต์ที่มีต่อชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านใหม่สุขเกษม อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย

ผลการวิจัยพบว่า ประเพณีสงกรานต์ถือเป็นประเพณีที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนา เป็นศูนย์รวม การแสดงออกทางกายกรรม วาจกรรม มโนกรรมที่งดงาม สร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี ตรงกับ วันที่ 13-14-15 เมษายน ทุกปีเป็นประเพณีประจำเดือนห้าของฮีสลิบสองเดือนไทย ประเพณีนี้มี คุณประโยชน์มากมาย มีกิจกรรมเล่นที่สร้างความรักระหว่างครอบครัว ญาติพี่น้อง มิตรสหาย ศาสนา มีกิจกรรมปรีชาธรรม เช่น ผีตาโชน สื่อถึงความมีสติ ไม่ประมาท กิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ สื่อถึงความเคารพนับถือยกไว้ในฐานะบูชา กิจกรรมสงฆ์น้ำพระสงฆ์ สื่อถึงสร้างความร่มเย็น ความบริสุทธิ์ใจ กิจกรรมก่อเจดีย์ทราย สื่อถึงการทดแทนบาปที่เมตทรายติดเท้าเราออกนอกวัด ประเพณีสงกรานต์นี้ถือเป็นวันสำคัญและโอกาสที่ตีตากมายของชาติไทย คือให้มีวันครอบครัว วันผู้สูงอายุ วันขึ้นปีใหม่ของไทย วันรวมญาติ วันกตัญญูวันทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว วันให้อภัยแก่กันและกัน ซึ่งนักเรียน นักศึกษาต่างมีความตระหนักรู้เห็นด้วย และปฏิบัติตาม ในการจัดกิจกรรมวันสงกรานต์ ถือเป็นการปฏิบัติตัวขัดกับประเพณีอันดีงาม แต่เพื่อประโยชน์ ของการป้องกันโรค นักเรียน นักศึกษาในจังหวัดอุดรธานีก็ไม่ละเลยที่จะปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. พฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลข่าวสารในภาวะวิกฤต กล่าวคือในช่วงมีไวรัสโควิด-19 ทำให้นักเรียน นักศึกษามีความตื่นตัวเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ให้มีความสำคัญ และติดตามข่าวสารเพื่อ การปฏิบัติตัวที่ดี ป้องกันการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ร่วมกัน ปฏิบัติตามคำแนะนำจากกระทรวง สาธารณสุขอย่างเคร่งครัด
2. นักเรียน นักศึกษาปฏิบัติตัวตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข โดยเฉพาะประเด็น “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” ทำให้เกิดปรากฏการณ์สำหรับสังคมไทย และทั่วโลกคือการทำงาน จากที่บ้าน (Work from Home) และเกิดการเรียนออนไลน์ขึ้นในทุกระดับชั้น
3. สื่อที่ได้รับความนิยม และนักเรียน นักศึกษาเลือกติดตามข่าวสาร ได้แก่ สื่อเฟซบุ๊ก ดังนั้น หากจะสื่อสาร รมงคลให้กับกลุ่มนักเรียน นักศึกษาในอนาคตต่อไป สื่อที่ต้องให้ความสำคัญมากที่สุดได้แก่สื่อเฟซบุ๊ก และโซเชียลมีเดียอื่น ๆ จะทำให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ชัดเจน รวดเร็ว
4. เมื่อประชาชนชาวไทยเจอภาวะวิกฤติร่วมกัน ส่วนใหญ่ได้ให้ความร่วมมือกับกระทรวง สาธารณสุขในการปฏิบัติตัวตามการรณรงค์ ถึงแม้การห้ามให้จัดประเพณีสงกรานต์ ซึ่งเป็นประเพณี ที่สนุกสนานของนักเรียน นักศึกษาทุกปี แต่ในปีที่เกิดการระบาดของไวรัสโควิด-19 การจัดให้มีกิจกรรม ประเพณีสงกรานต์ทุกคนก็ให้ความร่วมมือ ไม่มีการจัดประเพณีสงกรานต์แต่อย่างใด
5. นักเรียน นักศึกษามีความวิตกเกี่ยวกับการปิดเรียนที่ยาวนาน และวิตกเกี่ยวกับการเรียน ออนไลน์กลัวว่าประสิทธิภาพจะด้อยลง และต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นรัฐควรวางวิธีการจัด การเรียนที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศ ซึ่งหากพื้นที่ใด ยังไม่มีสาธารณูปโภคด้านการเรียนออนไลน์ ก็ต้องใช้วิธีการเรียนอื่น ๆ ที่เหมาะสมแต่ละพื้นที่
6. จากปัญหาที่พบในการวิจัยในครั้งนี้คือ หน้ากากอนามัยไม่สามารถหาซื้อได้ตามที่รัฐ กำหนด และมีราคาสูง รัฐจะต้องมีมาตรการในการช่วยเหลือประชาชน และจัดหาให้เพียงพอ

นอกจากนี้นักเรียน นักศึกษายังเห็นว่ารัฐเยียวยาอาชีพที่ประสบปัญหาในช่วงโควิดไม่ทั่วถึงรัฐจะต้องดำเนินการให้ทั่วถึง เพื่อคลายความเดือดร้อนของประชาชนในช่วงการระบาดของไวรัสโควิด-19

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงการรู้เท่าทันสื่อ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารด้านไวรัสโควิด-19 ความตระหนักของกลุ่มเป้าหมายกลุ่มอื่น ๆ เช่น ประชาชนทั่วไป และให้ครอบคลุมทุกจังหวัดทั่วประเทศ
2. ควรศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดจากไวรัสโควิด-19 ในการดำเนินชีวิตของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปว่ามีผลกระทบอย่างไร และมีการปรับตัวเท่าทันหรือไม่
3. ควรศึกษาวิจัยเรื่องการเตรียมความพร้อมของการเปิดเรียนออนไลน์ของโรงเรียน มหาวิทยาลัย ว่ามีความพร้อมหรือไม่ อย่างไร
4. ควรศึกษาวิจัยเรื่องการปรับการทำงานในลักษณะการทำงานจากบ้านว่าจะส่งผลกระทบต่อระบบการปฏิบัติงานอย่างไร
5. ควรศึกษารูปแบบการเรียนออนไลน์ที่เหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา ที่มีบริบทความพร้อม ศักยภาพด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- ชนิตา รุ่งเรือง. (2556). รายงานการวิจัย เรื่อง ความตระหนักเกี่ยวกับการรับบริการด้านสุขภาพจิตของนิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐนรี ไชยภักดี. (2552) การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมมีส่วนร่วมในโครงการ 7 สี ปันรักให้โลก ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พนม คลี่ฉายา. (2558). รายงานการวิจัย เรื่อง การเข้าถึง เข้าใจ ประเมิน และใช้ข้อมูลข่าวสารสุขภาพเพื่อการดูแลตนเองให้ปลอดภัยจากโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่แพร่มาจากต่างประเทศของประชาชนในเขตเมือง. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูสุจิตมเขมคุณ เขมาภริโต (ฤทธิแคล้ว). (2561). ศึกษาคุณค่าประเพณีสงกรานต์ที่มีต่อชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านใหม่สุขเกษม อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภาวิณี น้อยช่างคิด. (2558). พฤติกรรมการเปิดรับข่าวและความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอข่าวผ่านเฟซบุ๊กของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิชาญ ปาวัน. (2560). การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และพฤติกรรมป้องกันโรคและภัยสุขภาพของประชาชนไทย ประจำปี 2559. *Journal of Health Science Research*. 11(1), 70-79.

- วรรณมา เจือรัตนศิริกุล.(2531) อิทธิพลของรายการโทรทัศน์ที่มีต่อความตระหนักในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เว็บมาสเตอร์สปริงนิวส์. (2563). ความตระหนักรู้ในตนเองคือทักษะสำคัญของชีวิต. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <https://www.springnews.co.th/alive/571295> (2563, 3 เมษายน).
- เว็บมาสเตอร์บีบีซีนิวส์. (2563). ไวรัสโคโรนา: ที่มา อาการ การรักษา และการป้องกันโรคโควิด-19. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <https://www.bbc.com/thai/features-51734255> (2563, 9 เมษายน).
- Schramm, W. (1973). *Channels and Audiences in Handbook of Communication*. Chicago: Rand McNelly Colledge.

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม วัดไชโยวรวิหาร อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง

THE STRATEGIES FOR PARTICIPATORY DEVELOPMENT OF CULTURAL TOURISM AT WAT CHAIYOWORAWIHAN, CHAIYO DISTRICT, ANG-THONG PROVINCE

วรวิทย์ เกิดสวัสดิ์^{1*}
Worawit Koedsawat^{1*}

Received : 4 June 2020

Revised : 3 October 2020

Accepted : 17 February 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดไชโยวรวิหาร 2) ศึกษาพฤติกรรม ความคิดเห็น และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยววัดไชโยวรวิหาร และ 3) วิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม วัดไชโยวรวิหาร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติใช้ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว จำนวน 15 คน ซึ่งได้รับการคัดเลือกอย่างเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis และ TOWS Matrix) การจัดเวทีถอดบทเรียน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. วัดไชโยวรวิหารเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีพระมหาพุทธพิมพ์เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่นักท่องเที่ยวให้ความเลื่อมใสศรัทธา มีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวคือ เทศกาลอาหารถิ่น กินผักไทย ไหว้พระสมเด็จเกษไชโย มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์คือ เครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่บางเจ้าฉ่า นอกจากนี้ยังอยู่ใกล้กรุงเทพมหานครสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก รวมทั้งมีเส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

¹คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอ่างทอง

¹Faculty of Liberal Arts, Thailand National Sports University, Ang-Thong Campus

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: tong_kul@hotmail.com

2. นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวจากญาติ/เพื่อน และนิยมมาท่องเที่ยวในวันหยุดสุดสัปดาห์ มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการมาไหว้พระ/ทำบุญ สถานที่ที่นักท่องเที่ยวประทับใจมากที่สุดคือ รูปหล่อสมเด็จพระพุฒาจารย์โต และนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวและความพึงพอใจในการมาท่องเที่ยววัดไชโยวรวิหารอยู่ในระดับมาก ปัญหาที่พบจากการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคือ มีร้านค้าให้บริการน้อย และเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการภายในวัดยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวได้วิสัยทัศน์คือ ความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีพันธกิจ 5 ข้อ และมี 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) สนับสนุนเศรษฐกิจที่เข้มแข็งของชุมชน 3) ส่งเสริมการให้บริการและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว 4) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว และ 5) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งการประเมินยุทธศาสตร์โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ยุทธศาสตร์ที่สร้างขึ้น มีความเหมาะสม

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์การพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วัดไชโยวรวิหาร

ABSTRACT

The purposes of the current research study were to 1) study the developmental strategies of cultural tourism at Wat Chaiyoworawihan 2) investigate the behaviors, opinions, and satisfactions of the tourists, who visited Wat Chaiyoworawihan and 3) analyze the strategies for participatory development of culture tourism at Wat Chaiyoworawihan. A mixed-method approach, including quantitative and qualitative research techniques, was employed. Questionnaires were used for the quantitative data interviewing 400-tourist samples. The data were analyzed using frequency, percentage, and average. The in-depth interviews, focus-group discussion, SWOT analysis, TOWS matrix, lesson distilled, and content analysis were employed for the qualitative data interviewing 15 informants who involved with tourism development. The sample was the selective target in accordance with the research study's purposes.

The findings were as follows:

1. Wat Chaiyoworawihan is a cultural attraction with a rich history. Phra Maha Buddha Pim is one of the popular sacred Buddha images among spiritual tourists. There were promotional tourism events, namely, Pad Thai Local Food Festival and Wai Phra Somdej Wat Ketchaiyo. Bang Chao Cha bamboo weaving is the unique local wisdom. Wat Chaiyoworawihan is also close to Bangkok and easily visited. There are also tourist routes that can be linked to nearby attractions.

2. Most of the tourists obtained tourist information from their relatives or friends. They preferred to visit the temple on weekend aiming to pay respect to

Buddha and make merit. The most impressive place for the tourists was Somdet Phra Buddhacarya statue. The opinions and satisfaction of the tourists towards tourism management were at a high level. The problems encountered by the tourists were that there were a few shops and a small number of service staff did not meet the tourists' demand.

3. The vision of the developmental strategies of tourism is excellence in aspect of cultural tourism through 5 missions consisting of 5 strategies, 1) developing and promoting cultural tourism 2) empowering the economic strength within the local community 3) promoting the excellent services and information of tourism. 4) encouraging the participation of local community in the aspect of tourism development and 5) tourism management. The result of evaluating strategies by experts showed that the created strategies was appropriate.

Keywords Development Strategy, Cultural Tourism, Wat Chaiyo Worawihan

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในภารกิจที่ถูกผสมกลมกลืนไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศจึงต้องมีการบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ การดำเนินแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่ชัดเจนบนพื้นฐานของเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง โครงสร้างพื้นฐานที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ และบุคลากรภาคการท่องเที่ยวมีศักยภาพด้วยแล้ว จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้ประเทศนั้น ๆ มีข้อได้เปรียบในการแข่งขันและสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวของตนให้เติบโตได้อย่างมั่นคง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาคาดการณ์ว่าประเทศไทยจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติมีแนวโน้มจะขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอีก 15 ปีข้างหน้า ภายใต้สมมติฐานว่าสถานการณ์การท่องเที่ยวไทยในอยู่ในภาวะปกติ ไม่มีเหตุการณ์หรือวิกฤตการณ์ใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อทั้งโดยตรงและโดยอ้อมต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ประเทศไทย จำเป็นที่จะต้องพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้มีความสอดคล้องต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559) โดยให้ความสำคัญต่อความหลากหลายของทรัพยากรท่องเที่ยวและความเป็นไทยให้มีความหลากหลายและโอกาสในการท่องเที่ยว ทั้งในด้านความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ โดยวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 - 2568 ได้ให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวโดยเน้นการเติบโตบนพื้นฐานความเป็นไทย เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเมืองและพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นโดยพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้อง

กับอัตลักษณ์และวิถีไทย นอกจากนั้นยังส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งเพิ่มรายได้ สร้างโอกาสเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ พัฒนาการท่องเที่ยวในภูมิภาคและเขต พัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะพื้นที่เมืองรองและชนบท ให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน การบริหาร ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวและการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความยั่งยืนของวัฒนธรรมโดยการเชิดชูและรักษาไว้ ซึ่งเอกลักษณ์ของไทย คุณค่าดั้งเดิม และภูมิปัญญาท้องถิ่น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558)

วัดไชโยวรวิหารถือเป็นจุดเริ่มของการพัฒนาชนบททางด้านระบบสาธารณสุขปโภค ขั้นพื้นฐาน อันนำมาซึ่งการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ คมนาคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ทางสังคม รวมถึงสภาพแวดล้อมของชุมชน นับว่าเป็นต้นทุนอันมีค่าของชุมชนเป็นอย่างมาก สิ่งที่น่าสังเกตก็คือ แม้ว่าการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นภายในวัดไชโยวรวิหารแห่งนี้จะอิงกับหลักความคิด ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาจากการที่วัดไชโยวรวิหารมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มายาวนาน จนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ทำให้วัดต้องมีบทบาท ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวตามไปด้วย การเกิดขึ้นของการท่องเที่ยวภายในวัดไชโยวรวิหารมี ผลต่อมิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรมโดยตรง เช่น การเปลี่ยนแปลงอาชีพของคนในท้องถิ่น การเกิดขึ้นของกลุ่มธุรกิจที่ประกอบอาชีพค้าขายภายในวัด ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ที่ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของคนในชุมชน เป็นต้น

จากปรากฏการณ์ด้านการท่องเที่ยวของวัดไชโยวรวิหาร ผนวกกับแนวโน้มของ สภาพการณ์ปัญหาดังกล่าว ได้นำมาสู่ปัญหาการวิจัยว่าจะสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนารท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมวัดไชโยวรวิหารได้อย่างไร ทั้งนี้ จากการศึกษาครั้งนี้นำไปสู่ตัวอย่าง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้นแบบของจังหวัดอ่างทองที่เกิดจากการมีส่วนร่วมโดยคน ในชุมชน ประชาชนเจ้าของพื้นที่ และผู้เกี่ยวข้องมาร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง นำไปสู่ การพัฒนาชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนารท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม วัดไชโยวรวิหาร อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ย่อย 3 ประการดังนี้

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยววัดไชโยวรวิหาร อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรม ความคิดเห็น และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว วัดไชโยวรวิหาร อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง
3. เพื่อวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนารท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม วัดไชโย วรวิหาร อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยแบ่งการวิจัย ออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของวัดไชโยวรวิหาร โดยทำการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ ผลงานวิจัย รวมถึงเอกสารทางราชการ หน่วยงานการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เว็บไซต์ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับข้อมูลปฐมภูมิได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง

ระยะที่ 2 ศึกษาพฤติกรรม ความคิดเห็น และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยววัดไชโยวรวิหาร อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ระยะที่ 3 วิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม วัดไชโยวรวิหาร เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis และ TOWS Matrix) จัดเวทีถอดบทเรียนกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนากการท่องเที่ยว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยระยะที่ 1 ศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยววัดไชโยวรวิหาร ทำการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ ผลงานวิจัย เอกสารทางราชการ เว็บไซต์ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับข้อมูลปฐมภูมิได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนากการท่องเที่ยว จำนวน 15 คน

การวิจัยระยะที่ 2 ศึกษาพฤติกรรม ความคิดเห็น และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยววัดไชโยวรวิหาร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอ่างทอง ในปี พ.ศ.2561 จำนวน 779,013 คน (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอ่างทอง : 2561) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 400 คน คำนวณด้วยสูตรของทาโรยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง .05

การวิจัยระยะที่ 3 การสร้างยุทธศาสตร์ เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนากการท่องเที่ยว 15 คน ประกอบด้วยบุคคล 3 ฝ่าย คือ ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนจากองค์กรภาคเอกชน และผู้แทนจากภาคประชาชน ซึ่งได้รับการคัดเลือกอย่างเฉพาะเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาข้อมูลจากสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ ผลงานวิจัย เอกสารทางราชการและเอกชน เว็บไซต์ ประกอบกับข้อมูลจากการสอบถาม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) แล้วจึงมาตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) และวิเคราะห์เนื้อหา โดยรวบรวมประเด็นที่สำคัญและข้อสรุป และนำเสนอในรูปแบบบรรยาย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งจะใช้สถิติบรรยาย (Descriptive Statistics)

สรุปผลการวิจัย

1. ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของวัดไชโยวรวิหาร

วัดไชโยวรวิหาร หรือวัดเกษไชโย เดิมทีเป็นวัดราษฎร์ที่สร้างมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีประวัติอันยาวนานมาจนถึงปัจจุบัน มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่โดดเด่นที่สุด ได้แก่ พระมหาพุทธพิมพ์ หรือ หลวงพ่อโต เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวอ่างทองและจังหวัดใกล้เคียงให้ความเลื่อมใสศรัทธาเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นศูนย์กลางทางศาสนา เป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองอ่างทอง และได้ถูกนำมาเป็นคำขวัญของจังหวัดอ่างทองคือ "พระสมเด็จเกษไชโย หลวงพ่อโตองค์ใหญ่ วีรไทยใจกล้า ตุ๊กตาชาววัง โด่งดังจักสาน ถิ่นฐานทำกลอง เมืองสองพระนอน"

เทศกาลประเพณีที่สำคัญของวัดไชโยวรวิหารคือ เทศกาลประเพณีไหว้พระสมเด็จเกษไชโย จึงเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอันโดดเด่น และสามารถสร้างเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวให้แก่จังหวัดอ่างทอง ทั้งนี้ทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมในการยกระดับเทศกาลประเพณีของวัดไชโยวรวิหารให้เป็นเทศกาลประเพณีที่สำคัญของประเทศต่อไป สำหรับทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้านวิถีชีวิตชุมชนที่โดดเด่น ได้แก่ ชุมชนเครื่องจักสานบางเจ้าฉ่า เป็นชุมชนเก่าแก่อีกมีเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชุมชน มีการนำเสนอผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่นักท่องเที่ยว

การจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของวัดไชโยวรวิหาร นอกจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับการไหว้พระทำบุญแล้ว กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นแรงจูงใจนักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ คือ งานเทศกาลอาหารถิ่น กินผักไทย และงานมหรสพมลิเก กิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ ถือว่าเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวงานวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นหนึ่งในประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การบริการทางการท่องเที่ยวของวัดไชโยวรวิหาร พบปัญหาที่สำคัญคือ ด้านการคมนาคมขนส่งการเข้าถึงวัดไชโยวรวิหารไม่มีรถโดยสารประจำทาง ดังนั้น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของวัดไชโยวรวิหารจะต้องเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวเท่านั้น และปัญหาที่พบอีกประการหนึ่งคือ ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มมีให้เลือกใช้บริการน้อย

จากการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาของกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่าขาดงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ขาดบุคลากรทางการท่องเที่ยว ไม่มีป้ายบอกทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวที่ชัดเจน ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่การสร้างรายได้และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน

2. พฤติกรรม ความคิดเห็น และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยววัดไชโยวรวิหาร

ข้อมูลของนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงเฉลี่ยร้อยละ 55.26 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 59.25 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปีมากที่สุด ร้อยละ 34.19 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีเฉลี่ยร้อยละ 43.50 มีรายได้ระหว่าง 10,000 - 15,000 บาท ร้อยละ 24.75 และประกอบธุรกิจส่วนตัว เฉลี่ยร้อยละ 30.50

พฤติกรรมการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาท่องเที่ยววัดไชโยวรวิหารในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์มากที่สุด เฉลี่ยร้อยละ 44.25 ตามคำบอกเล่าของญาติและเพื่อน ร้อยละ 50.50 ส่วนใหญ่มีเหตุผลที่เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อไหว้พระ ทำบุญ ร้อยละ 81.50 และเคยมาท่องเที่ยวแล้วเฉลี่ยร้อยละ 62.50 เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวถึงร้อยละ 84.75 เสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวเฉลี่ยคนละ 1,000 - 1,500 บาทต่อวัน และยังพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการเลือกซื้อสินค้าที่ระลึกเฉลี่ยร้อยละ 55.00 และต้องการกลับมาท่องเที่ยวอีกภายใน 2 ปี ร้อยละ 83.50 เนื่องจากความมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวของวัดไชโยวรวิหารมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.28) เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา ได้แก่ มิติทางศิลปวัฒนธรรม (ค่าเฉลี่ย 4.48) ลักษณะทางกายภาพของวัดไชโยวรวิหาร (ค่าเฉลี่ย 4.43) ลักษณะทางสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.35) คุณค่าทางการเรียนรู้และการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.30) การจัดการสภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 4.23) และการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย 3.88)

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยววัดไชโยวรวิหาร มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.97) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 6 ข้อ เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา ได้แก่ ความสวยงามและความน่าสนใจของเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (ค่าเฉลี่ย 4.42) ความสะอาดภายในวัดไชโยวรวิหาร (ค่าเฉลี่ย 4.21) บริการคมนาคมขนส่ง (ค่าเฉลี่ย 4.14) ร้านขายของฝากและของที่ระลึก (ค่าเฉลี่ย 3.89) คุณภาพการบริการ (ค่าเฉลี่ย 3.85) ความเพียงพอของบริการสาธารณะอื่น ๆ (ค่าเฉลี่ย 3.80) ส่วนค่าเฉลี่ยความพึงพอใจที่อยู่ในระดับปานกลางมีอยู่ 1 ข้อ คือ ร้านจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาก่อสร้างเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมวัดไชโยวรวิหาร

วัดไชโยวรวิหารเป็นวัดที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน และมีความสำคัญทางพุทธศาสนา นอกจากนี้ ยังมีความต้องการสืบสานประเพณีของท้องถิ่น เพื่อพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน จึงทำให้มีทิศทางการพัฒนาที่ค่อนข้างหลากหลาย การกำหนด

ยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยว จึงกำหนดไว้กว้าง ๆ เพื่อให้สามารถนำยุทธศาสตร์นี้ไปใช้ได้จริง โดยยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของวัดไชโยวรวิหาร ได้กำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และแผนงาน/โครงการของยุทธศาสตร์ ไว้ดังนี้

วิสัยทัศน์

“มีความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม”

พันธกิจ

1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน
2. ส่งเสริม สนับสนุนวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกิจกรรมทางการ

ท่องเที่ยว

3. ส่งเสริม สนับสนุนการให้บริการและประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชน
4. ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
5. ผลักดันการนำแผนพัฒนากองท่องเที่ยวไปสู่การปฏิบัติ

การสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของวัดไชโยวรวิหาร ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2558 – 2560 และแผนพัฒนากองท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 ของสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอ่างทอง พ.ศ.2561 มาจัดทำเป็นร่างยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมวัดไชโยวรวิหาร รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมวัดไชโยวรวิหาร
อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ
1. พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	1. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2. ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย 3. สร้างความจุดเด่นทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	1. เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของวัดไชโยวรวิหาร 2. เพื่อส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย 3. เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยววัดไชโยวรวิหารมากขึ้น	1. จำนวนแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ได้รับการพัฒนาเพิ่มขึ้น 2. จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 3. รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น	1. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัดไชโยวรวิหาร 2. โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณร้านค้าและแหล่งท่องเที่ยวรอบวัดไชโยวรวิหาร

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ
				3. จัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการจัดงานเทศกาลอาหารถิ่น กินผักไทย ไหว้พระสมเด็จเกษไชโย งานมหรหรรรมลิเก งานประเพณีสำคัญ ๆ และกิจกรรมทางศาสนา
2. สนับสนุนเศรษฐกิจที่เข้มแข็งของชุมชน	1. สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจชุมชน 2. สร้างรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน	1. เพื่อสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวโดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม 2. เพื่อสร้างรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน 3. เพื่อเพิ่มยอดการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน	1. จำนวนรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน 2. ประชาชนในชุมชนมีรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน 3. จำนวนที่เพิ่มขึ้นของตลาดและช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน	1. โครงการสัมมนาผู้ประกอบการด้านการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน 2. จัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาและกระจายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน
3. ส่งเสริมการให้บริการและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	1. ส่งเสริมการให้บริการอย่างประทับใจ 2. พัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว 3. เพิ่มประสิทธิภาพของการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว	1. เพื่อสร้างความพึงพอใจให้ผู้รับบริการ 2. เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว 3. เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	1. ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการ 2. ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว 3. จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 4. จำนวนบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนา	1. โครงการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ 2. จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์เผยแพร่การท่องเที่ยววัดไชโยวรวิหารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3. จัดทำป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	กลยุทธ์	เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	แผนงาน/โครงการ
4. สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว	1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน 2. สร้างความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยว	1. เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว 2. เพื่อสร้างความร่วมมือจากประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว	1. จำนวนประชาชนและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวได้รับการพัฒนา 2. จำนวนเครือข่ายชุมชนได้รับการพัฒนาทางการท่องเที่ยว	1. โครงการเสริมสร้างและพัฒนาภาคีท้องถิ่น 2. กิจกรรมพัฒนาเครือข่ายชุมชน
5. การบริการจัดการท่องเที่ยว	1. วางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อเสนอของบประมาณ 2. พัฒนารฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว	1. เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเสนอขอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. เพื่อพัฒนารฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้ เป็นปัจจุบัน	1. จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 2. รายได้จากนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 3. ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	1. จัดทำแผนการท่องเที่ยวเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขออนุมัติงบประมาณ 2. โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยว

วัดไชโยวรวิหารเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประเพณีที่เป็นวิถีพุทธสืบทอดมาถึงปัจจุบัน จึงพร้อมที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยสิ่งสำคัญที่สุดของชุมชนที่จะสามารถสืบสานประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนให้ยั่งยืน และเป็นที่ยึดเหนี่ยวและบุคคลทั่วไป นั่นคือ การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่และชุมชน โดยการพัฒนาศูนย์กลางในทุกภาคส่วนทั้งบุคลากรของเทศบาลตำบลเกษไชโยที่รับผิดชอบและบุคลากรในชุมชน โดยเทศบาลตำบลเกษไชโยจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในพื้นที่ในการสนับสนุนชุมชนในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis และ TOWS Matrix) จัดเวทีถอดบทเรียนกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวมาสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม วัดไชโยวรวิหาร โดยมีวิสัยทัศน์คือ มีความเป็นเลิศด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพันธกิจ คือ 1) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน 2) ส่งเสริม สนับสนุนวัฒนธรรมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว 3) ส่งเสริม สนับสนุนการให้บริการและ

ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างรายได้เข้าสู่ชุมชน 4) ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารจัดการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ 5) ผลักดันการนำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์คือ กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และกลยุทธ์ที่ 3 สร้างความโดดเด่นทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีการดำเนินการคือ ปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในวัดไชโยวรวิหาร โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณร้านค้า และแหล่งท่องเที่ยวรอบวัดไชโยวรวิหาร จัดกิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการจัดงานเทศกาลอาหารถิ่นกินผิดไทย ไหว้พระสมเด็จพระเกษไชโยงานมหรรมลิก งานประเพณีสำคัญ ๆ และกิจกรรมทางศาสนา

ยุทธศาสตร์ที่ 2 สนับสนุนเศรษฐกิจที่เข้มแข็งของชุมชน ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์คือ กลยุทธ์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจชุมชน และกลยุทธ์ที่ 2 สร้างรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยมีการดำเนินการคือ จัดสัมมนาผู้ประกอบการด้านการผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน และจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาและกระจายสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการให้บริการและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์คือ

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการให้บริการอย่างประทับใจ กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว และกลยุทธ์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพของการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยมีการดำเนินการคือ จัดโครงการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์เผยแพร่การท่องเที่ยววัดไชโยวรวิหารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และจัดทำป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน และกลยุทธ์ที่ 2 สร้างความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีการดำเนินการคือ จัดโครงการเสริมสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่าย และจัดกิจกรรมพัฒนาเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบริการจัดการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์คือ

กลยุทธ์ที่ 1 วางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อเสนอของบประมาณ และกลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาระบบข้อมูลด้านการท่องเที่ยว โดยมีการดำเนินการคือ จัดทำแผนการท่องเที่ยวเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขออนุมัติงบประมาณ และดำเนินโครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยว

อภิปรายผล

ผลการวิจัยด้านบริหารการท่องเที่ยว และพฤติกรรม ความคิดเห็น ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยววัดไชโยวรวิหาร พบว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานเกี่ยวข้องกับวิถีวัฒนธรรมที่สืบทอดมาถึงปัจจุบัน จึงพร้อมที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ชุมชน และประชาชนในพื้นที่ ซึ่ง

สอดคล้องกับ Rodzi, Zaki and Subli (2013) ซึ่งได้ศึกษาถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเมืองมะละกา ประเทศมาเลเซีย จากการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนอกจากจะมีการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ยังต้องมีแผนการพัฒนาและปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมอีกด้วย การจัดทำกรอบแผนการพัฒนาเชิงวัฒนธรรม รูปแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เพื่อสร้างกรอบอนาคตในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว การทำกรอบและแผนการพัฒนาจะเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้การวางแผนเชิงวัฒนธรรมของพื้นที่ที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ผลจากการกำหนดและร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม วัดไชโยวรวิหาร อำเภอไชโย จังหวัดอ่างทอง เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยยุทธศาสตร์ดังกล่าวประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด แผนงานและโครงการ เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางและกำหนดเป้าหมายในระยะยาว และมาตรการป้องกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Jos G. Vargea – Hernandez (2012) โดยได้ศึกษาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืนในการพัฒนาภูมิภาคของฮาลิสโกตอนใต้ โดยการใช้แบบจำลองเชิงบรรทัดฐานเพื่อทำการวิเคราะห์และกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อหารือและสร้างตลาดเป้าหมายในฮาลิสโกตอนใต้ ผลการศึกษาพบว่าการใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงบรรทัดฐานเป็นกรอบที่มีคุณค่าในการออกแบบเครื่องมือสำหรับการวางแผนและการดำเนินงานของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งแบบจำลองเชิงบรรทัดฐานพิสูจน์ให้เห็นว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับการกำหนดและพัฒนายุทธศาสตร์ในด้านการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม วัดไชโยวรวิหาร ที่สร้างขึ้นทั้ง 5 ยุทธศาสตร์ยังมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 ของสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอ่างทอง พ.ศ. 2561 อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. วัดไชโยวรวิหาร ควรมีการวางแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ให้สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดอ่างทอง และยุทธศาสตร์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

2. เทศบาลตำบลเกษไชโย ควรนำยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม วัดไชโยวรวิหาร ไปจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการท่องเที่ยวและให้มีคุณภาพ และสามารถจูงใจนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยววัดไชโยวรวิหารเพิ่มมากขึ้น อันจะนำไปสู่การสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนต่อไป

ข้อเสนอแนะสู่การปฏิบัติ

ผลการศึกษาพบว่า ขาดงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้ชัดเจน และจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงงบประมาณในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววัดไชโยวรวิหารเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า เส้นทางคมนาคมของวัดไชโยวรวิหารสามารถเชื่อมต่อในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2 ได้สะดวก ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558 - 2560. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอ่างทอง. (2561). ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอ่างทอง. อ่างทอง: สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอ่างทอง.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอ่างทอง. (2561). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 2. อ่างทอง: สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอ่างทอง.
- Jose G. Vargea-Hernandez, (2012). Sustainable cultural and heritage tourism in regional development of Southern Jaliaco. World Journal of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development, 8(2/3), 146-161.
- Rodzi, N.I.M. Zaki, S.A. and Subli, S.M.H.S (2013). Between tourism and Intangible cultural heritage. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 85, pp. 411-420.
- Yamane, T. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: Harper & Row.

การแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อสร้างชาติไทย ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

KING VAJIRAVUDH'S POLITICAL CONCEPTUAL ADAPTATION FOR BUILDING THAI NATION

ชัชพันธุ์ ยีม่อน^{1*}
Chatchaphanu Yimaon^{1*}

Received : 10 August 2020

Revised : 18 April 2021

Accepted : 29 April 2021

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์การสร้างชาติไทยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว บทความวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร และกรอบแนวคิดการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเป็นเครื่องมือการวิจัย ผลการศึกษาพบว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวใช้วิธีการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อแก้ความเข้าใจผิดมโนทัศน์ทางการเมืองต่างประเทศ และแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อต่อสู้ทางการเมืองเชิงวัฒนธรรม สุดท้ายคือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อสร้างหลักสามประการที่แสดงถึงความเป็นชาติไทย ได้แก่ ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ความรักชาติ และความเคารพและเลื่อมใสต่อศาสนา

คำสำคัญ: การแปลงมโนทัศน์ทางการเมือง ความคิดทางการเมือง
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Faculty of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage Pathumthani

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: tong_kul@hotmail.com

ABSTRACT

The research article aimed at analyzing King Vajiravudh's building Thai Nation. The documentary research method was employed and political conceptual adaptation framework was the research instrument. The research findings showed that King Vajiravudh applied political conceptual adaptation in order to resolve misunderstandings of the foreign political conceptions. In addition, political conceptual adaptation was used for hidden political strike in the aspect of cultural dimension. Finally, King Vajiravudh applied political conceptual adaptation in order to establish three principles that represent the Thai nation, namely, loyalty to the King, patriotism and respecting and devoting to religion.

Keywords: Political Conceptual Adaptation, Political Thought, King Vajiravudh

บทนำ

สมมติให้ทุกคนถือกล่องและมีชื่อหน้ากล่องของแต่ละคนว่า “ธงชาติไทย” แต่ละคนสามารถเห็นว่าสิ่งที่อยู่ในกล่องของตนเองได้เพียงคนเดียว และไม่มีใครสามารถจะขูดกล่องของแต่ละคนได้ คำถามคือ ในกล่องของทุกคนจะใส่ธงชาติไทยเหมือนกันทุกกล่องหรือไม่ คำตอบที่เป็นไปได้ของการทดลองทางความคิด (Thought Experiment) ดังกล่าว คือ ของที่อยู่ในกล่องไม่จำเป็นต้องตรงกับป้ายชื่อเพราะของที่อยู่ในกล่องของบางคนอาจเป็นธงชาติประเทศเยอรมันก็ได้ ดังนั้น หากเรานำการทดลองทางความคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับการค้นคว้าหาความหมายคำว่า “ชาติไทย” เราก็จะไม่มีทางที่จะพบนิยามคำว่า “ชาติไทย” ตรงเหมือนกันหมดทุกคนเพราะแต่ละคนสามารถใช้ภาษาเพื่อสร้างนิยามของตนเองได้เสมอ อย่างไรก็ตามวิธีวิจัยพบวิธีการหนึ่งในบริบทของประเทศสยามที่นักคิดทางการเมืองได้ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือเพื่อพยายามสร้างความเข้าใจร่วมกัน นั่นคือ “การแปลงมโนทัศน์ทางการเมือง” (Political Adaptation)

ที่มาของการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อสร้างชาติไทยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเริ่มต้นในช่วงเวลาที่สยามมีการติดต่อกับชาวต่างชาติ การติดต่อสื่อสารกันไม่สามารถทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันระหว่างคนที่พูดภาษาไทยกับคนที่พูดภาษาต่างประเทศได้ ดังนั้นวิธีการที่คนสยามกับชาวต่างชาติคิดหาวิธีการทำความเข้าใจร่วมกัน คือ “การถ่ายศัพท์” ในกรณีของชาวต่างชาติจะใช้วิธีการถอดเป็นอักษรโรมัน (Romanization) ส่วนการถ่ายศัพท์ภาษาต่างประเทศเป็นศัพท์สยามจะใช้วิธีการทับศัพท์ แปลแปลง และการบัญญัติศัพท์ (Aroonmanakun, 2004)

ในบริบทของการถ่ายศัพท์ภาษาต่างประเทศเป็นศัพท์สยาม พลเมืองได้ถ่ายศัพท์มโนทัศน์ทางการเมืองต่างประเทศ อาทิ การอ้างว่ารีพับลิคในประเทศจีนเป็นรีพับลิคตามอย่างตะวันตก (เอมิลโยเซฟ ดิลลอน, 2455) หรือการแปล “Civilize” ว่า การเอาอย่างฝรั่ง (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2516) และการแปล “Nation” ว่า อิศรภาพแห่งบุคคล (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2516) การถ่ายศัพท์ภาษาต่างประเทศดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า

เจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริว่า เป็นการทำให้เกิดมโนทัศน์ที่เป็นปัญหาและสร้างความแตกสามัคคีของคนในชาติ และสูญเสียความเป็นไทย ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงใช้วิธีการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อเปลี่ยนความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของผู้คนในชาติ และสร้างชาติด้วยหลักสามประการที่แสดงถึงความเป็นชาติไทย ได้แก่ ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ความรักชาติ และความเคารพและเลื่อมใสต่อศาสนา

วัตถุประสงค์การวิจัย

วิเคราะห์การสร้างชาติไทยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยเน้นวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เป็นหลัก

การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร

1. พระราชนิพนธ์ที่นำเสนอความคิดทางการเมืองเรื่องระบอบการเมือง ได้แก่ A Siam Miscellany ปกิณกะคดีของอศวพาหุ พระราชบันทึกคอนสตีตูดชันและโซเซียลิสต์ ความกระจัดกระจายแห่งเมืองจีน อุตตรกรู
2. พระราชนิพนธ์ที่นำเสนอความคิดทางการเมืองเรื่องความศิวิไลซ์ ได้แก่ ลัทธิเอาอย่างโคลนติดล้อ
3. พระราชนิพนธ์ที่นำเสนอความคิดทางการเมืองเรื่องชาติไทย ได้แก่ ความเป็นชาติโดยแท้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

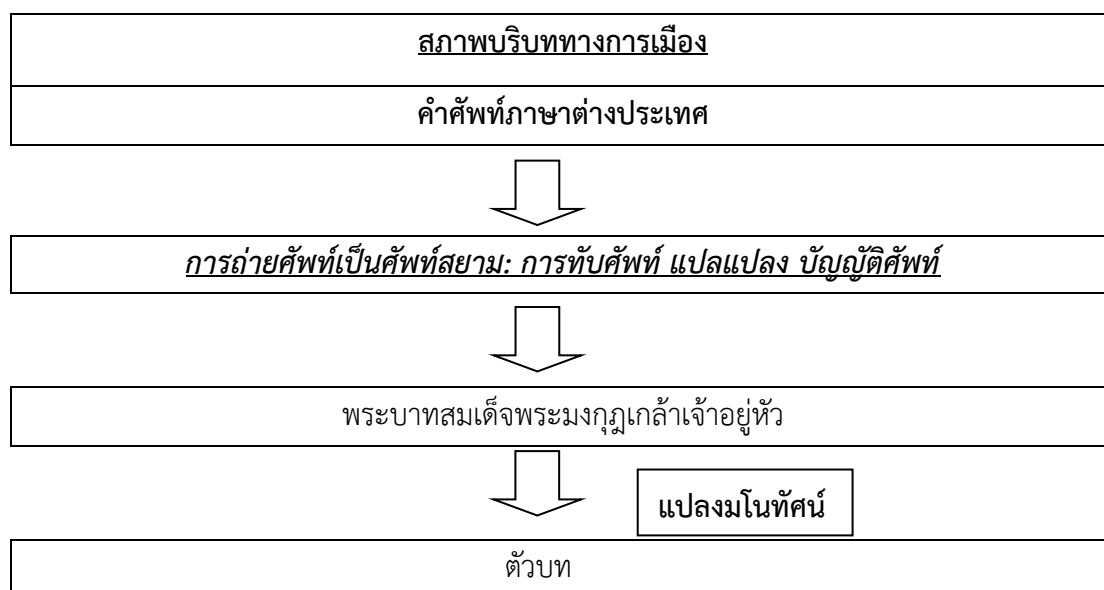
การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิเคราะห์ด้วยกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยพัฒนาจากการศึกษาบริบทการถ่ายศัพท์ภาษาต่างประเทศเป็นศัพท์สยาม ซึ่งประกอบไปด้วยการทับศัพท์ แปลแปลง และการบัญญัติศัพท์ ในบริบทนี้ผู้วิจัยพบวิธีการต่างๆ ที่นักคิดทางการเมืองในสยามถ่ายศัพท์ภาษาต่างประเทศเป็นศัพท์สยามด้วยการเสนอหลักเกณฑ์การทับศัพท์ วิธีการแปลข้ามวัฒนธรรม และหลักเกณฑ์การบัญญัติศัพท์ ในบริบทดังกล่าวผู้วิจัยได้หลักในการวิเคราะห์การแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังนี้

1. วิเคราะห์จาก “รากศัพท์” (Etymological Root) ซึ่งการถ่ายศัพท์เป็นภาษาสยามนั้น “รากศัพท์” มาจากภาษาบาลีสันสกฤต
2. วิเคราะห์การนิยาม “ความหมาย” ของนักคิดทางการเมืองว่า นักคิดทางการเมืองให้คำนิยามศัพท์ที่ตนเองใช้ในความหมายใด
3. วิเคราะห์การถ่ายศัพท์จากภาษาต้นทางสู่ภาษาปลายทาง ซึ่งใช้วิธีการสืบค้นว่าศัพท์ที่นักคิดทางการเมืองใช้นั้นอ้างอิงจากที่ใด และนักคิดทางการเมืองมีการแปลงภาษาต้นทางให้เปลี่ยนแปลงอย่างไร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: กรอบแนวคิดการแปลงมโนทัศน์ทางการเมือง

กรอบแนวคิดทำหน้าที่กำหนดขอบเขตให้เห็นที่มาของศัพท์ การแปลง และการนำศัพท์และมโนทัศน์ไปใช้ในทางการเมือง นักคิดทางการเมืองจะนำศัพท์หรือมโนทัศน์ไปใช้ในทางการเมืองอย่างไรขึ้นอยู่กับเป้าหมายในทางการเมืองของเขาว่า เขาจะใช้เพื่อรักษาหรือเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ดังนั้น กรอบแนวคิดการแปลงจะช่วยให้พบศัพท์ที่นักคิดใช้ในการอ้างอิงกระบวนการถ่ายศัพท์ ซึ่งพบได้ 3 ประเภท ได้แก่ การทับศัพท์ การแปล และการบัญญัติศัพท์ และถ้านักคิดทางการเมืองต้องการใช้ศัพท์เพื่อเปลี่ยนแปลงหรือรักษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจ นักคิดทางการเมืองจะทำการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อตอบสนองเป้าหมายของตนเองด้วยการอาศัยศัพท์ หรือมโนทัศน์ที่สอดคล้องกับเป้าหมายของตนเป็นภาษาตั้งต้นสำหรับนำไปแปลงมโนทัศน์

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อสร้างชาติไทยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

กรอบแนวคิดการวิจัยการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อสร้างชาติไทยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นกรอบที่นำเสนอความเชื่อมโยงตั้งแต่สภาพบริบททางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งอิทธิพลของสภาพบริบทนั้นมาจากคำศัพท์ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับระบอบการเมือง อาทิ “Republic” “Constitution” “Socialist” รวมไปถึงศัพท์ที่ให้ความชอบธรรมกับลัทธิล่าอาณานิคมอย่างศัพท์คำว่า “Civilize” ซึ่งได้แพร่หลายเข้ามาในสยามผ่านบริบทของการถ่ายศัพท์เป็นศัพท์สยาม ซึ่งมีวิธีการ ได้แก่ การทับศัพท์ แปลแปลง และการบัญญัติศัพท์ สภาพบริบทการถ่ายศัพท์เป็นศัพท์สยามนี้ ก่อให้เกิดปัญหาทางการเมืองโดยเฉพาะการส่งผลกระทบต่อระบอบการเมือง “ราชาธิปไตย” ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ดังนั้น กรอบแนวคิดการวิจัยการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อสร้างชาติไทยของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงช่วยให้พบที่มาของการแปลงมโนทัศน์ทางการเมือง รวมไปถึงวิธีการแปลง ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์การแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองและรวมถึง ข้อจำกัดของการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และการตอบรับการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองทั้งในแง่ของการสนับสนุน คือ การรับเอาศัพท์ที่พระองค์ ได้แปลงมโนทัศน์ไปทำซ้ำ (Repeat) หรือคิดศัพท์ใหม่เพื่อท้าทายหรือเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และเห็นผลกระทบที่เกิดต่อมโนทัศน์ทางการเมืองต่างประเทศที่รับเข้ามาว่า มโนทัศน์ทางการเมือง ต่างประเทศได้ถูกเปลี่ยนแปลงให้มีภาพลักษณ์เป็นอย่างไรเมื่อได้เผยแพร่เข้าโลกของภาษาไทย

สรุปผลการวิจัย

บทวิเคราะห์การสร้างชาติไทยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ผู้วิจัยมีบทวิเคราะห์การสร้างชาติไทยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวใช้วิธีการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อแก้ความเข้าใจผิด มโนทัศน์ทางการเมืองต่างประเทศที่เผยแพร่เข้ามา และแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อรักษา หรือปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เป็นการต่อสู้ในมิติทางวัฒนธรรมการสร้างความรู้ การบัญญัติศัพท์ หรือ “การเมืองเชิงวัฒนธรรม” สุดท้ายคือ การแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อสร้าง หลักสามประการที่แสดงถึงความเป็นชาติไทย ได้แก่ ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ความรักชาติ และความเคารพและเลื่อมใสต่อศาสนา ผู้วิจัยมีลำดับการนำเสนอต่อไปนี้

ก. การแปลงมโนทัศน์การเมืองต่างประเทศของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ที่มาการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองต่างประเทศของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมาจากการแพร่หลายของมโนทัศน์ทางการเมืองต่างประเทศเข้ามาในสยาม ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ สมัยรัชกาลที่ 4 และมโนทัศน์ทางการเมืองต่างประเทศได้รับความนิยมอย่างมากคือ มโนทัศน์ทางการเมืองที่ให้อำนาจประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง ยิ่งไปกว่านั้นในสมัยรัชกาลที่ 6 เกิด การเปลี่ยนแปลงระบอบการเมืองในประเทศจีนก็ยิ่งทำให้มโนทัศน์ทางการเมือง “Republic” “Socialist” ได้รับความนิยมจนพลเมืองในประเทศสยามเกิดความต้องการเปลี่ยนแปลงระบอบ การเมืองในประเทศสยามบ้าง อย่างไรก็ตาม พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพบว่า มโน ทัศน์ทางการเมืองที่เผยแพร่เข้ามานั้นมีการถ่ายทอดภาษาต่างประเทศเป็นศัพท์สยาม ซึ่งก่อให้เกิด ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน อาทิ การอ้างว่ารีพับลิกในประเทศจีนเป็นรีพับลิกตามอย่างตะวันตก การ อ้างว่า ควรมีการเปลี่ยนแปลงระบอบการเมืองราชาธิปไตยให้เป็น “โคโนเชียลิสต์” การแปล “Civilize” ว่า การเอาอย่างฝรั่ง และการแปล “Nation” ว่า อิศรภาพแห่งบุคคล ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงต้องแก้ไขความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนดังกล่าว ดังต่อไปนี้

การแปลงมโนทัศน์ทางการเมือง “Republic”

เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงระบอบการเมืองจากราชาธิปไตยเป็นสาธารณรัฐในประเทศจีน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลงมโนทัศน์ทางการเมือง “รีพับลิกจีน” ว่าเป็น “ราชวงศ์กระษัตริย์ใหม่” เนื่องจากพระองค์ทรงพบว่า การเปลี่ยนแปลงระบอบการเมืองในประเทศ

จีนมิใช่การเปลี่ยนไปสู่ระบอบบริบับลิกอย่างแท้จริง กล่าวคือ อำนาจยังอยู่ในคนเพียงคนเดียว นั่นคือ หยวนซือไซ่ ดังนั้น การแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองของพระองค์จึงเป็นการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อเป็นศัพท์สำหรับเรียกชื่อสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของการเมืองในประเทศนั้น ๆ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า อำนาจยังอยู่ในคนเพียงคนเดียว นั่นคือ หยวนซือไซ่ ดังนั้น การแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองของพระองค์จึงเป็นการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อเป็นศัพท์สำหรับเรียกชื่อสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของการเมืองในประเทศนั้น ๆ (อัสวพาหุ, 2455)

การแปลงมโนทัศน์ทางการเมือง “Socialist”

มโนทัศน์การเมือง “โซเซียลิสต์” คือ ลัทธิสังคมนิยมที่กำลังเป็นที่นิยมในประเทศตะวันตก และมีการเผยแพร่เข้ามาในประเทศจีน ตุรกี อิหร่าน และสร้างความคิดให้ผู้คนในสยามเกิดความภูมิใจว่าตนเองมีภูมิจากยุโรปจนคิดก่อการกำเริบขึ้นในสยาม ในลำดับต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองโซเซียลิสต์เป็น “ศาสนาพระศรีอารีย์” ซึ่งนัยทางการเมืองของการใช้คำว่า “ศาสนาพระศรีอารีย์” เพื่อสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้มโนทัศน์โซเซียลิสต์เป็นความคิดทางการเมืองที่ดี แต่ไม่สามารถทำได้ หรือเกิดขึ้นจริงได้ในโลก (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2516) ดังจะเห็นได้จากพระองค์ได้เรียบเรียงผลดีที่จะเกิดขึ้นหากมีการจัดการปกครองโซเซียลิสต์ ได้แก่

ประการแรก การให้เลิกรบราฆ่าฟัน ซึ่งมีบางพวกยกวิธีการอนุญาโตตุลาการ (อาร์บีเตรชั่น) พระองค์ได้ยกเรื่องข้อพิพาทเรื่องกรรมกรอังกฤษหยุดงาน รัฐบาลอังกฤษแนะนำให้วินิจฉัยโดยอนุญาโตตุลาการ พวกหัวหน้าคนงานไม่ยอม พระองค์จึงกล่าวว่า ขนาดคนชาติเดียวกันยังใช้วิธีการนี้ไม่สำเร็จ จะหวังให้สำเร็จกับต่างประเทศเห็นจะไม่มีทางเป็นไปได้ ประการที่สอง ให้ทุกคนได้รับความเสมอหน้ากันหมด พระองค์เห็นว่าเป็นพระศรีอารีย์เนื่องจากคนทุกคนไม่ได้มีความรู้ปัญญาเสมอกัน พระองค์ยกตัวอย่างเรื่องชุนยัดเซ็นที่ได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดี แต่ตัวชุนยัดเซ็นเป็นคนฉลาดพอที่จะรู้ว่า ตนไม่มีความสามารถ เขาจึงยอมมอบตำแหน่งประธานาธิบดีให้หยวนซือไซ่ ประการที่สามคือ ราษฎรทุกคนได้รับความสุขเสมอกัน ไม่ควรให้มีคนรวยจน ให้เฉลี่ยทรัพย์สินให้พลเมืองทุกคนเท่าๆ กัน แต่พระองค์เห็นว่า ความคิดเรื่องนี้เป็นเรื่องที่จะต้องรอโลกพระศรีอารีย์เนื่องจากการเฉลี่ยทรัพย์สินนั้น ถ้ากระทำครั้งเดียว คนที่เกิดมาภายหลังจะทำอย่างไร คนที่เกิดมาภายหลังจะมีแต่เสียเปรียบ ประการที่สี่ รวมทรัพย์สินทั้งปวงไว้เป็นของกลาง ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน บ่อถ่าน โรงงานไฟฟ้า บ่อถ้ำ บ่อแร่ โรงงานไฟฟ้า และให้รัฐบาลเป็นผู้ว่าจ้าง แต่การกระทำเช่นนี้ย่อมก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมา อาทิ ราษฎรย่อมเห็นว่างานของตนยากและหนักกว่าคนอื่น จึงตีราคางานของตนไว้สูงกว่าคนอื่น อีกทั้งพลเมืองมิใช่เป็นคนที่ทำงานได้ทุกคน เช่น ทารก คนชรา ประการที่ห้า ฆ่าศาสนาทั้งปวงสุดท้ายประการที่หก คือ ให้รัฐบาลทำหน้าที่เป็นผู้เลี้ยงเด็กเพื่อแก้ไขเรื่องเด็กตายมากกว่าที่ควรจะตาย เด็กร่างกายไม่แข็งแรง มีโรคประจำตัวและเป็นคนจรจัด โซเซียลิสต์แก้ไขปัญหานี้ด้วยการรวบรวมชายหญิงที่มีร่างกายบริบูรณ์ให้อยู่ด้วยกัน เมื่อเกิดบุตร รัฐบาลจะเป็นธุระเลี้ยงดู แต่ปัญหาที่ตามมาจนทำให้ความคิดนี้เป็นไปไม่ได้ เช่น ผู้หญิงไม่ยอมมีลูก แต่ต้องถูกบังคับ ผู้หญิงต้องเป็น

ผู้สังวาสสำสอน ซึ่งแพทย์เตือนว่าอาจมีโทษหลายประการที่ตามมา (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2558)

การแปลงมโนทัศน์ทางการเมือง “Civilize”

มโนทัศน์ทางการเมือง “Civilize” เป็นศัพท์ประเภทการเมืองกับการพัฒนา ในสมัยรัชกาลที่ 6 พลเมืองสยามแปลว่า “การเอาอย่างชาติตะวันตก” ซึ่งผลของการเข้าใจดังกล่าวนี้เปิดโอกาสให้พลเมืองสยามรับเอาระบอบการเมืองตะวันตกเข้ามาเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสยาม และทำให้สยามมีสถานะเป็น “ทาสที่ปลดปล่อยไม่ไป” พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงแปลงมโนทัศน์ “Civilize” เป็น “ความเป็นไทยและไม่ต้องพึ่งใคร” เพื่อปรับความคิดให้พลเมืองเลิกเชิดชูตะวันตก และหันมาส่งเสริมอัตลักษณ์ของประเทศสยามนั่นคือ “ความเป็นชาติไทย”

การแปลงมโนทัศน์ทางการเมือง “Nation”

พระราชนิพนธ์เรื่อง “ความเป็นชาติโดยแท้” ผู้วิจัยพบประเด็นปัญหาที่สำคัญที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพบและนำเสนอในพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ มี 2 ประการ ได้แก่ 1) ความหมายของ “ชาติ” ที่แปลว่า “เกิด” ตามภาษาเก่าไม่เพียงพอที่จะใช้ให้สอดคล้องกับสภาพบริบทในยุคสมัยดังที่พระองค์ได้ทรงชี้แจงว่า “ชาติคืออะไร? แปลตามตรงก็ว่ากำเนิดของสัตว์หรือของคน...แต่ในขั้นนี้เราเข้าใจเพียงนี้พอหรือ? ก็ไม่พอเสียแล้ว...” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2458) และที่สำคัญคือ มีการถกเถียงเรื่องความหมายของชาติ และมีผู้แปลความไปต่าง ๆ นานา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแปลศัพท์คำว่า “ชาติ” หมายถึง “...อิสรภาพแห่งบุคคล ว่าประพฤติดะไร ๆ ได้ตามใจทั้งสิ้น...” ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงแปลงมโนทัศน์ทางการเมือง “ชาติ” ให้เกิดความสามัคคีว่า การพูดภาษาไทยและความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2516)

ข. การแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อสร้าง “ความเป็นไทย” ให้กับชาติ

จากการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองข้างต้น ผู้วิจัยพบ “เจตนา” ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ได้ทรงแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

หนึ่ง “แปลง” มโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อเปลี่ยนความเข้าใจของประชาชนให้เห็นความบิดเบือนของมโนทัศน์ทางการเมืองที่ประชาชนเรียกร้องและต้องการเปลี่ยนระบอบการปกครอง อาทิ การแปลงมโนทัศน์ “รีพับลิค” ที่เชื่อกันในประเทศจีนว่าได้เปลี่ยนระบอบเป็นรีพับลิคตามอย่างประเทศตะวันตกเป็น “ราชวงศ์กระษัตริย์ใหม่”

สอง “แปลง” มโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อเล่น “การเมืองวัฒนธรรม” อาทิ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแปลงมโนทัศน์ทางการเมือง “โซเชี่ยลิสต์” เป็น “ศาสนาพระศรีอารีย์” เพื่อแสดงให้เห็นว่า สังคมแบบโซเชี่ยลิสต์ก็ไม่ต่างไปจากยุคพระศรีอารีย์ ซึ่งทุกอย่างดีมาก แต่ก็เป็นเพียงอุดมคติที่ไม่มีทางเป็นไปได้ในโลกของความเป็นจริง

สาม เมื่อมโนทัศน์ทางการเมืองต่างประเทศได้แพร่หลายเข้ามาพร้อมกับความเจริญของประเทศในตะวันตก ซึ่งมีผลต่อมุมมองของพลเมืองสยามให้ดูแคลนมโนทัศน์ทางการเมืองที่มีอยู่ในสยาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการปกครองราชาธิปไตย ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า

เจ้าอยู่หัวจำเป็นต้องปรับปรุงวิธีการปกครองราชาธิปไตยให้เกิด “ความศิวิไลซ์” ด้วยการพัฒนาความคิดทางการเมืองที่จะเป็นเสาหลักของการสร้างชาติ และมี “ความเป็นไทย” นั่นคือ การพัฒนา “นิติธรรม” ของประเทศ 3 ประการ ได้แก่ ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ความรักชาติบ้านเมือง และความเคารพและเลื่อมใสในศาสนา ทั้งนี้พระองค์ได้ตีความให้นิติธรรมทั้ง 3 ประการ ให้เป็นนิติธรรมที่เหมาะสมและทันสมัย ดังนี้

ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ตีความให้ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์เป็นนิติธรรมที่ได้รับความชอบธรรมเพราะพระมหากษัตริย์มีที่มาจากประชาชนที่ได้มอบให้บุคคลผู้หนึ่งเป็นผู้วางแผนการ และคนอื่น ๆ ต้องยอมรับทำตามความคิดของคนผู้นั้นเพื่อดำเนินการเพื่อปกป้องและต่อสู้เพื่อคณะของตน ซึ่งสอดคล้องกับกระแสแนวคิดทางการเมืองที่ให้อำนาจประชาชนเป็นใหญ่ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2454)

ความรักชาติ สภาพบริบททางการเมืองในสมัยรัชกาลที่ 6 กระแสความคิดทางการเมืองที่มีอิทธิพลอย่างมากที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบอบการเมือง คือ กระแสความคิดทางการเมืองชาตินิยม ซึ่งเป็นกระแสความคิดทางการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศจีน และเป็นความคิดทางการเมืองสำคัญของ ดร.ซุนยัตเซนที่ได้บัญญัติเรียกว่า “ลัทธิไตรราษฎร์” ซึ่งประกอบไปด้วย “มินจ๊ก” (民族) คือว่า ประเทศจีนต้องเป็นของชาติจีน ชาติอื่นจะมาเป็นเจ้าของดินจีนไม่ได้ เพราะกษัตริย์วงศ์แมนจูเป็นคนชาติอื่น จึงไม่ควรให้เป็นเจ้าของดินจีน “มินชว่น” (民權) คือ ว่าประเทศบ้านเมืองเป็นของราษฎร การปกครองประเทศบ้านเมืองต้องตกอยู่ในอำนาจราษฎร “มินเซง” (民生) คือว่า การเลี้ยงชีพของพลเมืองต้องเป็นไปโดยปราศจากความบีบคั้นเบียดเบียน (จ, ส, ว, ศ, 2456) ดังนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงนำความคิดทางการเมืองตะวันตก “Patriotism” มาปลูกความรักชาติในกิจการเสือป่าและลูกเสือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2454) (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2558)

ความเคารพและเลื่อมใสในศาสนา พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ตีความ “ศาสนา” ที่เป็นคุณธรรมประจำบุคคลเสียใหม่ให้เป็นคุณธรรมประจำชาติไทย พระองค์ทรงอธิบายว่าการรวมอยู่กันเป็นหมู่คณะโดยความปรองดองเรียบร้อยจำต้องงดเว้นการประพฤตีสั่งซึ่งทำให้เป็นที่ขัดเคืองใจกัน หรือทำให้เกิดความเดือดร้อน คุณธรรมทางศาสนาจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชาติ นอกจากนี้พระองค์ยังได้อ้างอิงพงศาวดารที่ทั้งนี้กรบสมัยอยุธยา และนักรบในยุโรปต่างใช้ศาสนาเป็นเครื่องทำให้คนมีจิตใจกล้าหาญปกป้องชาติบ้านเมือง รวมไปถึงการกล่าวแก้ข้อกล่าวหาบรรดามีต่อศาสนาที่มีคนเห็นว่า ศีลข้อ 1 เป็นเครื่องกีดขวางทางการรักษาชาติเพราะการเป็นนักรบจำต้องละเมิดศีลข้อ 1 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ตีความใหม่เพื่อกล่าวแก้ข้อกล่าวหาดังกล่าวโดยอ้างอิงพุทธพจน์ของพระพุทธเจ้าว่า “...สมเด็จพระบรมศาสดาของเราทั้งหลายมิได้ทรงติเตียนถาดรอนนักรบเลย ถ้าแม้ว่าได้ทรงมุ่งหมายจะตัดรอนการรบแล้ว เมื่อพระเจ้าพิมพิสารไปกราบทูลขอให้ยกเว้นราชภักดิ์บุรุษ คือ นักรบ จากการบรรพชาอุปสมบท เหตุใดพระองค์จึงได้ทรงยอมอนุญาตตามเล่า...” พระองค์ได้ตีความพุทธพจน์นี้ว่า ศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองได้โดยอาศัยความมั่นคงแห่งบ้านเมือง ดังนั้น นักรบจึงมีความจำเป็นต้องมีไว้เพื่อสร้างความมั่นคงแก่บ้านเมือง (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2454)

อภิปรายผลการวิจัย

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวใช้วิธีการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อแก้ความเข้าใจผิดมโนทัศน์ทางการเมืองต่างประเทศที่เผยแพร่เข้ามา ซึ่งขัดแย้งกับเกษียร เตชะพีระที่เสนอว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวใช้ความหมายประชาธิปไตยเป็นรีปบลิก (เกษียร เตชะพีระ, 2550) ผู้วิจัยพบว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแยกความแตกต่างระหว่าง “ประชาธิปไตย” กับ “รีปบลิก” อย่างชัดเจน และมีการค้นคว้าให้เห็นถึงรากศัพท์ของคำ (อศวพาหุ, 2455)

พระองค์ทรงแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อรักษาหรือปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เป็นการต่อสู้ในมิติทางวัฒนธรรมการสร้างความรู้ การบัญญัติศัพท์ หรือ “การเมืองเชิงวัฒนธรรม” ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเมืองเชิงวัฒนธรรมในวิทยานิพนธ์ของเกษียร เตชะพีระเรื่อง *Commodify Marxism: The Formation of Modern Thai Radical Culture 1927 - 1958* ทำให้เขาได้ข้อสรุปในทางทฤษฎีว่า 1) วาทกรรมลัทธิมาร์กซ์กับ “ภาษาวัฒนธรรมไทย” มีปฏิสัมพันธ์กันในแบบที่ต่างฝ่ายต่างถูกเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ตนเองให้บิดเบือนไป 2) ลัทธิมาร์กซ์เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมในสังคมทุนนิยมที่แพร่หลายเป็นไปตามกฎอุปสงค์อุปทาน มโนทัศน์ทางการเมืองตะวันตก อาทิ มโนทัศน์ประชาธิปไตยก็ต้องเป็นไปตามทฤษฎีนี้ คือ เมื่อมโนทัศน์ทางการเมืองถูกเผยแพร่เข้ามา มโนทัศน์ทางการเมืองประชาธิปไตยก็ถูกมีปฏิสัมพันธ์กันในแบบที่ต่างฝ่ายต่างถูกเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ตนเองให้บิดเบือนไป เช่น ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (Tejapira, Kasian, 1992) 3) พระองค์แปลงมโนทัศน์ทางการเมืองเพื่อสร้างหลักสามประการที่แสดงถึงความเป็นชาติไทย ได้แก่ ความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ความรักชาติ และความเคารพและเลื่อมใสต่อศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับการสร้างอุดมการณ์ชาตินิยมทางการเมือง ซึ่งมูราชิม่าได้เสนอว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้สร้างให้รัฐไทยให้มีความเป็นไทยภายใต้อุดมการณ์ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (Murashima, 1988)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนะว่า การจะนำมโนทัศน์ต่างประเทศมาใช้ในประเทศไทยให้ได้ผลในทางปฏิบัติ ผู้ใช้ไม่สามารถนำมาใช้เป็นเป้าหมายที่จะบรรลุให้ประสบผลสำเร็จได้เนื่องจากข้อจำกัดของบุคคลที่ใช้ภาษาส่วนตัว ซึ่งทำให้มีความเข้าใจหรือนิยามความหมายแตกต่างกัน การทำให้เกิดความเข้าใจร่วมกันนั้น ผู้วิจัยเสนอว่า ควรมีการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองให้สอดคล้องวัฒนธรรมที่สั่งสมมาในสังคมนั้น มิฉะนั้นบุคคลอื่น ๆ จะไม่มีความรู้สึกร่วม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อเสนอแนะในการวิจัยที่ควรมีการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองให้สอดคล้องวัฒนธรรมที่สั่งสมมาในสังคมนั้น มิฉะนั้นบุคคลอื่น ๆ จะไม่มีความรู้สึกร่วมเป็นพวกเดียวกัน ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการวิจัยในเรื่องการพัฒนาประชาธิปไตยว่ามีการแปลงมโนทัศน์ทางการเมืองให้สอดคล้องกับความเป็นไทยหรือไม่เนื่องจากผู้วิจัยเห็นการประเมินการพัฒนาประชาธิปไตยด้วยการเรียกประชาธิปไตยในประเทศไทยว่า “ประชาธิปไตยครึ่งใบ” “ประชาธิปไตยเสี้ยวใบ” “ประชาธิปไตย

สลึงเดียว” ซึ่งการบัญญัติศัพท์ดังกล่าวมีนัยที่อยากพัฒนาประชาธิปไตยไทยให้เหมือนประชาธิปไตยตะวันตก ทำให้การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรทำเรื่องการพัฒนาประชาธิปไตยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 ว่ามีการพัฒนาประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองของประเทศไทยอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- เกษียร เตชะพีระ. (2550). การเมืองวัฒนธรรมว่าด้วยประชาธิปไตย: บทนำเปรียบเทียบกับเชิงทฤษฎี. **สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)**. 9 (17):18-28.
- จ, ส, ว, ศ. (2456). **อาการของประเทศจีนเวลานี้**. พระนคร: จีนโนสยามวารศัพท์.
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2454). **ปลุกใจเสือป่า**. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2458). พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่นักเรียนผู้กำกับลูกเสือ ณ ที่พักคณะเสือป่าพระราชวังดุสิต วันที่ 13 พฤศจิกายน ใน **พระพระบรมราโชวาทเสือป่า**. พระนคร: ม.ป.พ.
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2516). **ความเป็นชาติโดยแท้ ใน ลัทธิเอาอย่าง**. กรุงเทพฯ: ธรรมบรรณาการ.
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2516). **ลัทธิเอาอย่าง**. กรุงเทพฯ: ธรรมบรรณาการ.
- พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร. (2516). **อุตตรกฐ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ดีธรรสาร. แปลจาก Asvabahu. **Uttalakuru: an Asiatic wonderland**. Bangkok: Siam observer Press, 1913.
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2482). **ปภินคคคตี**. พระนคร: ไทยเชชม.
- พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2558). **พระราชบันทึกของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่อง "คอนสติตูชัน" และเรื่อง "โศเซียลลิสม์"**. กรุงเทพฯ: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัศวพาหุ. (2455). **ปภินคคคตี**. แปลจากภาษาอังกฤษ ซึ่งออกในหนังสือพิมพ์สยามออบเซอร์เวอร์. ม.ป.ท.: หนังสือพิมพ์ไทย. แปลจาก Asvabahu. (1912). **A Siam Micellany**. Siam Obsever: Bangkok.
- อัศวพาหุ (นามแฝง). (2455). **ความกระจัดกระจายแห่งเมืองจีน**. พระนคร: โรงพิมพ์หนังสือพิมพ์ไทย. แปลจาก Dillon. J. (1912). **The Dismemberment of China**. **20th (twentieth) century**. (428): 1-215.
- Aroonmanakun, W. (2004). A Unified Model of Thai Romanization and Word Segmentation. **the 18th Pacific Asia Conference on Language, Information and Computation**. Waseda University, Tokyo, Japan: Logico-Linguistic Society of Japan.
- Murashima, Eiji. (1988). **The Origin of Modern Official State Ideology in Thailand**. **Journal of Southeast Asian Studies**, 19 (1): 80-96.,
- Tejapira, Kasian. (1992). **Commodifying Marxism the Formation of Modern Thai Radical Culture 1927 - 1958**. New York: Cornell University, 1992.

แนวทางการจัดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

MANAGEMENT APPROACHES FOR PROMOTING MORALITY AND ETHICS TO STUDENTS OF SCHOOLS UNDER SAMUTSAKHON PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE

ธัญลักษณ์ ชูศรีโฉม^{1*} และธีระพงศ์ บุศรากุล¹
Thunyaluk Choosrichom^{1*} and Theerapong Busarakoon¹

Received : 24 August 2020

Revised : 19 April 2021

Accepted : 20 April 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร และ 2) นำเสนอแนวทางการจัดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสอบถามในการวิจัย จำนวน 344 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ตามสัดส่วนตามขนาดของแต่ละโรงเรียน มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) โดยรวมเท่ากับ 0.98 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีการปฏิบัติภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) 2) แนวทางการจัดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับนักเรียน ฝึกนิสัยการออมเงิน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตอาสา ช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่น รู้จักการให้เกียรติซึ่งกันและกัน และผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยเสริมในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม นักเรียน

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

¹Graduate Student of Master Degree Program in Educational Administration, Siam Technology College

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: thunyalukchoosrichom@gmail.com

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the level of moral and ethical management to students of the schools under Samutsakhon Primary Educational Service Area Office and 2) propose management approaches for promoting morality and ethics to students of schools under Samutsakhon Primary Educational Service Area Office. 344 simple-random-sampling samples were asked to response the questionnaires. The ratio of sample depended on the number of students in each school. IOC evaluation of questionnaires' items was between 0.67 - 1.00 with the overall alpha coefficient of 0.98 (α coefficient). A structured interview was asked to 5 school administrators.

The research findings were as follows: 1) promoting morality and ethics to students of schools under Samutsakhon Primary Educational Service Area Office was at a high level of 4.18. 2) Management approaches for promoting morality and ethics to students was that school administrators should encourage students in the following aspects; first, to apply the sufficiency economy philosophy in their daily life, second, to save money, third, to have the sense of volunteer, fourth, to be helpful to others, fifth, to be respectful to others as well as sixth, to involve with learner development activities emphasizing on moral and ethics.

Keywords: Management Approach, Promote Mmorality Ethics, Students

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) สำหรับเป็นเครื่องมือในการกำกับทิศทางการปฏิบัติงานของส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน เพื่อสร้างผลผลิต ผลลัพธ์ ให้เกิดกับผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ ซึ่งจุดเด่นประการหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับนี้ คือ ในส่วนของเป้าหมายด้านคุณภาพที่ได้ให้ความสำคัญต่อระดับความสำเร็จด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และระดับความสำเร็จที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองของผู้เรียน เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนตามแผนฯ ดังกล่าว มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) นอกจากนี้ แผนพัฒนาการศึกษา ดังกล่าว ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ไว้หลายประการ เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องนำไปขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และให้บรรลุผลสำเร็จต่อคุณภาพของผู้เรียน โดยในส่วนของยุทธศาสตร์ที่สนองต่อพันธกิจด้านการยกระดับคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ/ประเภทสู่สากล ได้มีการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ที่ 1 : ยุทธศาสตร์พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และกำหนดตัวชี้วัด “ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนทุกระดับการศึกษาที่มีคุณธรรม จริยธรรม” เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการบรรลุ

ผลสำเร็จภายใต้แผนพัฒนาการศึกษา ฉบับนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ประกอบกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ (1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) มีความรู้อันเป็นสากลและความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต (3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย (4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559) จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องของคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) พบว่า ปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือมีภารกิจโดยตรงในการรวบรวม/ศึกษา ผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในมิติด้านความมีคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาผลการดำเนินงานภายใต้แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ในตัวชี้วัด “ร้อยละคะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนทุกระดับการศึกษาที่มีคุณธรรม จริยธรรม” ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 เป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ และมีข้อมูลครบถ้วน ประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดแนวทางการพัฒนา โดยส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึก รักสิ่งแวดล้อม มีคุณลักษณะคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2550)

ปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มของเยาวชนไทยของเรา จะเห็นว่าขาดการปลูกฝังในด้านคุณธรรม และจริยธรรมอย่างยั่งยืน คือ อาจจะมีอยู่บ้างแต่เป็นแบบฉาบฉวยไม่เกิดผลที่ถาวร ในขณะที่สังคมไทยต้องการเห็นภาพการพัฒนาเยาวชนไทยไปสู่การเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร, 2560)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวทางการจัดการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ทั้งนี้ เพื่อต้องการทราบถึงสภาพการจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ผลการจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลดีต่อโรงเรียนและเยาวชนของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาการจัดการจัดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
2. นำเสนอแนวทางการจัดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2562 จาก 103 โรงเรียน จำนวน 2,453 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร, 2562)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2562 จำนวน 344 คน โดยผู้วิจัยหาขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970 อ้างใน ชีรุฒิ เอกะกุล, 2543) หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยแบ่งตามสัดส่วนของแต่ละโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มี 8 ด้าน

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางในการจัดการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัยและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยดังนี้

1. การนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือจาก เปรมวราพร พิณจิรวิทย์ (2558) ที่ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนอนุบาล 1 โดยการประยุกต์ใช้การวิจัยเป็นฐานโรงเรียนบ้านสามหลัง อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี นำมาประยุกต์ใช้กับบริบทและสถานที่ของโรงเรียน เรื่อง แนวทางการจัดการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร และผู้วิจัยได้หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใหม่

1.2 นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขอนหนังสือจากหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามถึงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

2.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน และคำนวณหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและการใช้ภาษาเพื่อนำมาปรับปรุงโดยใช้เทคนิค Item - Objective Congruence Index (IOC) ได้ค่า IOC อยู่ช่วงคะแนนระหว่าง 0.67 - 1.00

2.3 หลังจากที่ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 คน คือโรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) ของ Cronbach โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α Coefficient) (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2555) ได้ค่าความเชื่อมั่น โดยรวมเท่ากับ 0.98

2.4 นำแบบสอบถามที่นำไปทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไข แล้วทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

2.5 เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของแบบสอบถามแล้ว ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุดและต่ำสุด นำไปสู่แนวทางเป็นข้อคำถามเพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2.6 วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของแบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือจากหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จะเป็นหน่วยงานที่แจกแบบสอบถามไปยังครูโรงเรียนในสังกัด
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเพราะครูจะส่งแบบสอบถามคืนมาที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
4. ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ซึ่งในครั้งนี้ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปทั้งหมด 344 ชุด
5. ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์และนำเสนอต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อบรรยายสรุปข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)
2. ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับการสัมภาษณ์ โดยการอธิบายประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลผู้บริหาร และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร พบว่า ผู้บริหาร และครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 26-35 ปี มีตำแหน่งหน้าที่เป็นครู มีประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 5 ปี ขนาดของสถานศึกษาเป็นขนาดกลาง มีผลการวิจัยดังนี้

1. ระดับผลการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความมีน้ำใจ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.43) รองลงมาคือ ด้านความมีวินัย ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.37) ด้านความซื่อสัตย์ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.36) ด้านความสุภาพ ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.42) ด้านความสามัคคี ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.39) ด้านความสะอาด ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.44) และด้านความขยัน ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.36) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความประหยัด ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.39) ดังมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังต่อไปนี้

- 1.1 ด้านความขยัน พบว่า การปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนปฏิบัติงานอย่างขยันขันแข็งเป็นปกติสม่ำเสมอ ไม่เกียจคร้าน ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.61) รองลงมาได้แก่ นักเรียนแสดงความประพฤติที่ไม่ผิดศีลธรรม กฎหมายบ้านเมือง

($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.54) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนเอาใจใส่ต่อหน้าที่การงานที่ตนเองรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.54)

1.2 ด้านความประหยัด พบว่า การปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนยอมรับและพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวในปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.55) รองลงมาคือ นักเรียนเก็บออมเงินที่เหลือจ่ายประจำวัน ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.61) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนถนอม ซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ให้สามารถใช้งานได้ยาวนานที่สุด ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.57)

1.3 ด้านความซื่อสัตย์ พบว่า การปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนเก็บทรัพย์สิน สิ่งของได้แล้วนำมาส่งคืนเจ้าของ ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.55) รองลงมาคือ นักเรียนให้เห็นคุณค่าของความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.58) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนทำงานที่ครูมอบหมายด้วยตนเอง ไม่ลอกการบ้านเพื่อน ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.56)

1.4 ด้านความมีวินัย พบว่า การปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมาโรงเรียนและเข้าแถวทำกิจกรรมตอนตอนเช้าทุกวันและนักเรียนปฏิบัติตามหลักศีลธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.56) รองลงมาคือ นักเรียนไม่ประพฤติตนขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงาม ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.54) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.58)

1.5 ด้านความสุภาพ พบว่า การปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะและนักเรียนกล่าวคำขอบคุณเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นเสมอ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.55) รองลงมาคือ นักเรียนกล่าวคำขอโทษ เมื่อกระทำผิดทุกครั้ง นักเรียนแสดงพฤติกรรมอ่อนน้อมถ่อมตนเมื่ออยู่ต่อหน้าผู้ใหญ่และนักเรียนไม่แสดงกิริยาก้าวร้าว หรือเอะอะโวยวายเมื่อไม่พอใจ ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.55) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนนักเรียนพูดจาไพเราะทั้งต่อหน้าและลับหลัง ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.64)

1.6 ด้านความสะอาด พบว่า การปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินของผู้อื่นเพียงเพราะความสนุกสนาน นักเรียนแสดงกิริยาดีใจเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุขและนักเรียนแสดงออกถึงความหวังดี คิดดี ทำดีต่อผู้อื่นทั้งคำพูดและ

การกระทำ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.58) รองลงมาคือ นักเรียนดูแลรักษาร่างกายและเครื่องแต่งกายให้สะอาดอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.58) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนทำความสะอาดห้องน้ำที่โรงเรียน เมื่อเห็นว่าสกปรกโดยไม่ต้องรอคำสั่ง ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.65)

1.7 ด้านความสามัคคี พบว่า การปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนไม่นำความเลื่อมเสียมาสู่หมู่คณะ ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.51) รองลงมาคือ นักเรียนกระทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.49) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนไม่วิพากษ์วิจารณ์ ล้อเลียนรูปลักษณ์ของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.55)

1.8 ด้านความมีน้ำใจ พบว่า การปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนรีบแจ้งครู เมื่อเพื่อนมีปัญหา เช่น เจ็บไข้ได้ป่วย ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.55) รองลงมาคือ นักเรียนมีความเมตตาและช่วยเหลือสัตว์เสมอ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.54) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนช่วยเหลือเพื่อนทำงานในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.57)

2. แนวทางการจัดการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

2.1 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับนักเรียนฝึกนิสัยการออมเงิน

2.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตอาสา ช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่น รู้จักการให้เกียรติซึ่งกันและกัน

2.3 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยเสริมในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม

2.4 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูปลูกฝังให้นักเรียนมีความสุขสบายเรียบร้อยเหมาะสมตามวัย

2.5 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีการทำโครงการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ฝึกให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัย

2.6 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีการจัดตั้งกลุ่มตาวีเศษ ปลูกฝังหน้าที่การรักษาความสะอาดภายในโรงเรียน

2.7 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีการปลูกฝังและส่งเสริมให้นักเรียนมีความรัก ความสามัคคี การอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

2.8 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูปลูกฝังการมีส่วนร่วม ในการให้ทุกคนรู้จักหน้าที่มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การจัดการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมผู้บริหารและครูเห็นว่านักเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยสูงสุดของแต่ละด้าน เรียงลำดับกันดังต่อไปนี้ 1) ด้านความมีน้ำใจ 2) ด้านความมีวินัย 3) ด้านความซื่อสัตย์ 4) ด้านความสุภาพ 5) ด้านความสามัคคี 6) ด้านความสะอาด 7) ด้านความขยัน และ 8) ด้านความประหยัด อาจเป็นเพราะ การพัฒนาผู้เรียนในปัจจุบันไม่ใช่เพียงเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งเพียงอย่างเดียว แต่การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญควบคู่กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัย ของไชยพร เรื่องแหล่ง (2556) ได้ทำการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เมื่อพิจารณาค่าร้อยละสูงสุดของแต่ละด้าน พบว่า 1) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 3) ด้านการมีวินัย 4) ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน 5) ด้านอยู่อย่างพอเพียง 6) ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน 7) ด้านรักความเป็นไทย และ 8) ด้านมีจิตสาธารณะ และสอดคล้องกับผลวิจัยของพัชรินทร์ บุญเลิศ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิธีการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านความมีวินัยและรับผิดชอบโดยภาพรวม อยู่ในระดับดีมาก 2) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 3) ด้านความกตัญญูกตเวที โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4) ด้านความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านความขยัน พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนด้านความขยันโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนปฏิบัติงานอย่างขยันขันแข็งเป็นปกติสม่ำเสมอ ไม่เกียจคร้าน นักเรียนแสดงความประพฤติที่ไม่ผิดศีลธรรม กฎหมายบ้านเมือง นักเรียนอาสาทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมงานหรือผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของชัชวาล เปลี้นขำ และไพรัช ลิ้มวิไล (2562) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความขยัน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีการทำโครงการต่าง ๆ ที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน ฝึกให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ จนเกิดเป็นนิสัย ปลูกฝังนักเรียนให้รักการทำงาน รู้จักหน้าที่ของตนเองโดยไม่ต้องรอให้ครูสั่ง โดยครูจะคอยติดตามการทำงานของนักเรียนและมีการกระตุ้นให้นักเรียนส่งงานอย่างสม่ำเสมอ

1.2 ด้านความประหยัด พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนด้านความประหยัดโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนยอมรับและพึงพอใจในสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง และครอบครัวในปัจจุบัน นักเรียนเก็บออมเงินที่เหลือจ่ายประจำวัน นักเรียนใช้น้ำ ไฟฟ้าของโรงเรียนอย่างประหยัด และนักเรียนช่วยดูแล รักษาทรัพย์สินของครอบครัวและโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของชัชวาล เปลี้นขำ ; ชัชวาล เปลี้นขำ ; สายรุ่ง พุทธา ; เกษม เสือสีนวล และไพรัช ลิ้มวิไล (2562) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความประหยัด ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับนักเรียน ฝึกนิสัยการออมเงินวันละเล็ก

วันละน้อย เขียนบันทึกรายรับ รายจ่ายและรู้จักใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น การใช้ของต่าง ๆ ที่เหลือใช้ให้เป็นประโยชน์ มีการจัดทำป้ายคำขวัญเชิญชวนประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ เพื่อสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า

1.3 ด้านความซื่อสัตย์ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนด้านความซื่อสัตย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เนื่องจากนักเรียนเก็บทรัพย์สินสิ่งของได้แล้วนำมาส่งคืนเจ้าของ นักเรียนเห็นคุณค่าของความซื่อสัตย์ตนเองและผู้อื่น นักเรียนไม่ทำให้พ่อแม่ ครูอาจารย์เดือดร้อนและนักเรียนไม่ขโมยสิ่งของของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของเกษม เสือสีนวน (2562) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูปลูกฝังการมีส่วนร่วมให้ทุกคนรู้จักหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ให้เกียรติซึ่งกันและกัน

1.4 ด้านมีวินัย พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนด้านมีวินัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมาโรงเรียนและเข้าแถวทำกิจกรรมตอนเช้าทุกวัน นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักศีลธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ นักเรียนไม่ประพฤติตนขัดต่อขนบธรรมเนียมอันดีงาม ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของขวัญชัย เปรียบยั้ง ; ชัชวาล เปลี่ยนขำ ; สายรุ่ง พุทธา และไพรัช ลิ้มวิไล (2562) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านมีวินัย ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยเสริมในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เช่น กิจกรรมลูกเสือ กิจกรรมค่ายพุทธบุตร และมีการบูรณาการในรายวิชาต่าง ๆ เป็นการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม มีการอบรมหน้าเสาธงถึงบทบาทหน้าที่ของนักเรียนและสิ่งที่นักเรียนพึงปฏิบัติ มีคาบสวดมนต์เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกสมาธิทบทวนตนเอง

1.5 ด้านความสุภาพ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนด้านความสุภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนแต่งกายเหมาะสมกับกาลเทศะ นักเรียนกล่าวคำขอบคุณเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นเสมอ นักเรียนกล่าวคำขอโทษ เมื่อกระทำผิดทุกครั้ง นักเรียนแสดงพฤติกรรมอ่อนน้อมถ่อมตน เมื่ออยู่ต่อหน้าผู้ใหญ่ และนักเรียนไม่แสดงกิริยาก้าวร้าว หรือเอะอะโวยวายเมื่อไม่พอใจ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของขวัญชัย เปรียบยั้ง และสายรุ่ง พุทธา (2562) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความสุภาพ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูปลูกฝังให้นักเรียนมีความสุภาพเรียบร้อยงดงามทั้งกายใจ มีความสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมตามวัย ชื่นชมและยกย่องนักเรียนที่มีความประพฤติดี และให้โอกาสนักเรียนได้ฝึกฝนตนเองและแสดงออกถึงความสุภาพ อ่อนโยน

1.6 ด้านความสะอาด พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนด้านความสะอาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น นักเรียนแสดงกิริยาดีใจเมื่อเห็นผู้อื่นมีความสุข นักเรียนแสดงออกถึงความหวังดี คิดดี ทำดีต่อผู้อื่นทั้งคำพูดและการกระทำ และนักเรียนดูแลรักษาร่างกายและเครื่องแต่งกายให้สะอาดอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของชัชวาล เปลี่ยนขำ และเกษม เสือสีนวน (2562) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความสะอาด ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีการจัดตั้งกลุ่มตาวีเศษ ปลูกฝังหน้าที่การรักษาความสะอาด

ภายในโรงเรียน เช่น โครงการรักษ์โรงเรียน กิจกรรม Zero Waste เพื่อสร้างจิตสำนึกให้นักเรียน ร่วมกันรักษาความสะอาด และสร้างนิสัยการทิ้งขยะให้ถูกที่

1.7 ด้านความสามัคคี พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนด้านความสามัคคี โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เป็นเพราะนักเรียนไม่นำความเสื่อมเสียมาสู่หมู่คณะ นักเรียนกระทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม นักเรียนแสดงไมตรีต่อผู้อื่นด้วยการช่วยเหลือผู้ต่าง ๆ และนักเรียนแบ่งปันลาภผลที่ได้มาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อยก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของสายรุ่ง พุทธา (2562) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความสามัคคี ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีการปลูกฝังและส่งเสริมให้นักเรียนมีความรัก ความสามัคคี การอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

1.8 ด้านความมีน้ำใจ พบว่า นักเรียนมีการปฏิบัติตนด้านความมีน้ำใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนรีบแจ้งครู เมื่อเพื่อนมีปัญหา เช่น เจ็บไข้ได้ป่วย นักเรียนมีความเมตตาและช่วยเหลือสัตว์เสมือนนักเรียนอาสาช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน และนักเรียนรู้จักบำเพ็ญประโยชน์โดยไม่ต้องรอคำสั่ง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของชัชวาลย์ เปียบึง ; ชัชวาล เปลี่ยนขำ ; สายรุ่ง พุทธา ; เกษม เสือสินवल และไพรัช ลิ้มวิไล (2562) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีน้ำใจ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตอาสาช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่น รู้จักการให้เกียรติซึ่งกันและกัน โดยมีการจัดอบรมความรู้แก่นักเรียนเพื่อปลูกฝังการมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน ครู และโรงเรียนในโอกาสต่าง ๆ ฝึกให้นักเรียนได้รู้จักทำประโยชน์ต่อผู้อื่นได้ โดยเริ่มจากเรื่องง่าย ๆ ก็จะทำให้เขารู้สึกว่าเขาสามารถทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นได้ ก็จะทำให้เขากลายเป็นคนที่มีน้ำใจต่อบุคคลอื่น

2. แนวทางการจัดการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ได้แนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ดังนี้

2.1 ด้านความมีน้ำใจ เป็นข้อที่มีการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ควรส่งเสริมและปลูกฝังนิสัย อบรมด้านความมีน้ำใจ โดยรู้จักแบ่งปันให้ผู้อื่น บริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน แนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนด้านความมีน้ำใจ ควรส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีจิตอาสาช่วยเหลือเพื่อนและบุคคลอื่น รู้จักการให้เกียรติซึ่งกันและกัน โดยมีการจัดอบรมความรู้แก่นักเรียน เพื่อปลูกฝังการมีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน ครู และโรงเรียนในโอกาสต่าง ๆ ฝึกให้นักเรียนได้รู้จักทำประโยชน์ต่อผู้อื่นได้ โดยเริ่มจากเรื่องง่าย ๆ ก็จะทำให้เขารู้สึกว่าเขาสามารถทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นได้ ก็จะทำให้เขากลายเป็นคนที่มีน้ำใจต่อบุคคลอื่น

2.2 ด้านความประหยัด เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ โรงเรียนควรปลูกฝังและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการให้นักเรียนฝึกหัดจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเอง เพื่อรู้จักค่าของการใช้จ่ายเงินอย่างคุ้มค่า สร้างความตระหนักให้กับนักเรียนเรื่องความประหยัด แนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนด้านความประหยัด ควรส่งเสริมให้ครูนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับนักเรียน ฝึกนิสัยการออมเงินวันละเล็กวันละน้อย เขียนบันทึกรายรับ รายจ่ายและรู้จักใช้จ่ายเท่าที่จำเป็น การใช้ของต่าง ๆ ที่เหลือใช้ให้เป็นประโยชน์ มีการจัดทำ

ป้ายคำขวัญเชิญชวนประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ เพื่อสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ด้านความขยัน ผู้บริหารและครูควรส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติงานทันทีที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่รีรอหรือต้องถูกบังคับ และควรมีการติดตามการทำงานของนักเรียนให้นักเรียนเอาใจใส่ต่องาน
2. ด้านความประหยัด ผู้บริหารและครูควรปลูกฝังให้นักเรียนตัดสินใจซื้อสิ่งของตามความจำเป็นและคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับ และปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักถนอม ซ่อมแซมสิ่งของ เครื่องใช้ให้สามารถใช้งานได้นานที่สุด
3. ด้านความซื่อสัตย์ ผู้บริหารและครูควรปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักยอมรับการกระทำของตนเองอย่างจริงใจ และปลูกฝังให้นักเรียนทำงานที่ครูมอบหมายด้วยตนเอง ไม่ลอกการบ้านเพื่อน
4. ด้านความมีวินัย ผู้บริหารและครูควรส่งเสริมให้นักเรียนทำการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด และส่งเสริมให้นักเรียนทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยไม่ผัดวันประกันพรุ่ง
5. ด้านความสุภาพ ผู้บริหารและครูควรส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกถึงการเป็นผู้ฟังที่ดีเสมอ ไม่ว่าจะอยู่กับใคร สถานการณ์ใด และปลูกฝังให้นักเรียนพูดจาไพเราะทั้งต่อหน้าและลับหลัง
6. ด้านความสะอาด ผู้บริหารและครูควรสนับสนุนให้นักเรียนรู้จักการทำความสะอาดเพื่อนเมื่อเห็นว่าเพื่อนทำสกปรกทุกครั้ง และปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักทำความสะอาดห้องน้ำที่โรงเรียนเมื่อเห็นว่าสกปรกโดยไม่ต้องรอคำสั่ง
7. ด้านความสามัคคี ผู้บริหารและครูควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเอง และปลูกฝังนักเรียนไม่ให้วิวาทวิวาทการณ์ ล้อเลียนรูปลักษณ์ของผู้อื่น
8. ด้านความมีน้ำใจ ผู้บริหารและครูควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักการเสียสละเงินให้แก่ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน และสนับสนุนนักเรียนให้ช่วยเหลือเพื่อนทำงานในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมภาวะอารมณ์ของนักเรียน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
2. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
3. ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<http://www.digitalschool.club/digitalschool/social1> (2562, 26 ตุลาคม).
เกษม เสือสีนวน, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดอนไก่อ่ตี, โรงเรียนบ้านดอนไก่อ่ตี. (2562). สัมภาษณ์,
13 ธันวาคม 2562.
- ขวัญชัย เปรียบยิ่ง, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีสุทธาราม, โรงเรียนวัดศรีสุทธาราม. (2562).
สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม.
- ชัชวาล เปลี่ยนขำ, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง(เข้มประชาอุทิศ),
โรงเรียนวัดศรีสำราญราษฎร์บำรุง(เข้มประชาอุทิศ). (2562). สัมภาษณ์, 10 ธันวาคม.
- ไชยพร เรืองแท้. (2556). **บทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1**. วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
[ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: opac.vru.ac.th/BibDetail.aspx?bibno=1823860
(2562, 20 มิถุนายน)
- เปรมวราพร พิณจิรวิทย์. (2558). **การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนอนุบาล 1
โดยการประยุกต์ใช้การวิจัยเป็นฐานโรงเรียนบ้านสามหลัง อำเภอศรีสวัสดิ์
จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- พัชรินทร์ บุญเลิศ. (2557). **ศึกษาวิธีการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนในโรงเรียน
เขตจอมทองกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพรัช ลิ้มวิไล. (2562). ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดท่ากระเปาะ (ท่ากระเปาะพิทยาคาร),
โรงเรียนวัดท่ากระเปาะ (ท่ากระเปาะพิทยาคาร). (2562). สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี:
สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- สายรุ่ง พุทธา, ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสามัคคีศรีธาราม, โรงเรียนวัดสามัคคีศรีธาราม. (2562).
สัมภาษณ์, 13 ธันวาคม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. (2562). **การบริหารงานบุคคล**. [ออนไลน์],
เข้าถึงได้จาก: <http://www.home.skn.go.th/main/person.html>.
(2562, 25 สิงหาคม)
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 -2564)**. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (2550).

ปัญหาคุณธรรมด้านสภาพแวดล้อม นักเรียน/นักศึกษา ผู้บริหาร/ครู/อาจารย์

ผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร. (2560). การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักศึกษา. กรุงเทพฯ:

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

THE DEVELOPMENT OF THE LOCAL CURRICULUM ON MANGKLA DANCE
FOR LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS,
MUNICIPAL SCHOOL MUANG DISTRICT, UTTARADIT PROVINCE

กณิจจิมญศ์ ลิมปนารมณ^{1*} นิตยา สุวรรณศรี¹ และจริยา พิชัยคำ¹
Kanijitimon Limpanarom^{1*} Nitaya Suwansei¹ and Jariya Pichaikum¹

Received : 29 September 2020

Revised : 28 April 2021

Accepted : 29 April 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องรำมั่งคละ 2) ศึกษาผลการใช้หลักสูตร และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตร ดำเนินการวิจัยแบบ One group Pretest-Posttest Design กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดหนองผา อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 1 ห้องเรียน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 รวม 43 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องรำมั่งคละ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกจำนวน 4 แผน 8 ชั่วโมง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77, S.D. = 0.20$) แบบทดสอบ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89 แบบประเมินทักษะปฏิบัติมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และแบบสอบถามความพึงพอใจ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94 สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที่แบบไม่อิสระจากกัน (t-test Dependent)

ผลการศึกษา พบว่า 1) หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องรำมั่งคละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์ มีองค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลักการ จุดมุ่งหมาย ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ ตารางวิเคราะห์การเรียนรู้และเวลาเรียน สาระการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล เนื้อหาของหลักสูตรแบ่งออกเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 ความเป็นมา มั่งคละควรศึกษา หน่วยที่ 2 องค์ประกอบนำพาช่างสร้างสรรค์ และหน่วยที่ 3 ลีลาเลิศล้ำงามของไทย

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

¹Master of Education students Program and Teaching Areas Uttaradit Rajabhat University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: wattana.kob@gmail.com

ใช้เวลาเรียน 8 ชั่วโมง ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.77$, S.D.= 0.20) 2) เมื่อนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องรำมั่งคละไปใช้พบว่า ด้านความรู้ของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีทักษะปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 97.37 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.25)

คำสำคัญ: รำมั่งคละ หลักสูตรท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตร

ABSTRACT

This research aimed to 1) develop the local curriculum on Mangkla Dance, 2) study the results after implementing the local curriculum and 3) explore the students' satisfaction with the local curriculum. The research was conducted in form of one group pretest-posttest design. The research sample consisted of one class with 43 eighth-grade students studying in second semester of the academic year 2018 at Nong Pha Municipal School, Mueang District, Uttaradit Province. The purposive sampling was used to choose the research sample. The research tools were the local curriculum on Mangkla Dance comprising three learning units on Mangkla Dance, four active-learning lesson plans lasting for 8 hours. The appropriateness of the tools was at the highest level of $\bar{X} = 4.77$ and S.D.= 0.20. Additionally, the test's reliability was at 0.89 and the consistency of the performing-evaluation form was at 1.00 as well as the reliability of satisfaction questionnaire was at 0.94. Mean, standard deviation and t-test dependent were employed for statistical analysis.

The first finding showed that the components of local curriculum on Mangkla Dance for lower secondary school students under the municipal school Meung district, Uttaradit Province comprised vision, learners' key competencies, desirable attributes, principles, aims, a table showing the correlation between learning indicators and learning strands, analyzing table of learning achievement and learning period, learning strand, course description, learning purposes, Instructional plans, learning tools and resources and learning measurement and evaluation. The content of the curriculum was divided into 3 learning units: 1) The history of Mangkla Dance, 2) Composition and 3) Excellent Thai dance. Students spent eight hours for these units. The appropriateness of the local curriculum was revealed the high level of $\bar{X} = 4.77$ and S.D. = 0.20. The second finding showed that after implementing the local curriculum on Mangkla Dance, knowledge of the lower secondary school students was significantly higher at .05. Moreover, the performing skills of the students was higher than 80-percent criteria reaching at 97.37 percent. The third finding showed the students' satisfaction with the local curriculum on Mangkla Dance at the highest level of $\bar{X} = 4.92$ and S.D. = 0.25.

Keywords: Mangkla Dance, Local Curriculum, Curriculum Development

บทนำ

ปัจจุบันระบบการจัดการศึกษานับได้ว่าเป็นกลไกที่สำคัญในการสืบทอดสร้างสรรค์พัฒนา และรักษาศิลปวัฒนธรรมด้านนาฏศิลป์ของชาติ เห็นได้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ จัดให้มีการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ประกอบด้วยสาระทัศนศิลป์ สาระดนตรีและสาระนาฏศิลป์ นาฏศิลป์จัดอยู่ในสาระที่ 3 ซึ่งผู้เรียน จะได้เรียนรู้และมีทักษะทางนาฏศิลป์อย่างเหมาะสมในทุกช่วงวัย เอกสารตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ระบุว่า การเรียนนาฏศิลป์มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบ นาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวใน รูปแบบต่าง ๆ ประยุกต์ใช้นาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์กับ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านนาฏศิลป์เป็นประเด็นที่สำคัญประการหนึ่งที่หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คาดหวังให้เกิดขึ้นโดยให้สถาบันการศึกษาทั้งในระดับ ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับศิลปะการแสดงประจำถิ่นนั้น ๆ เพื่อเป็นส่วนสำคัญในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์สร้างสรรค์และพัฒนาให้คงอยู่เป็นอัตลักษณ์และเป็นความ ภาคภูมิใจของผู้เรียนที่เกิดความเข้าใจบริบทท้องถิ่นของตนเองเป็นอย่างดี ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจ โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์พบว่าทุกโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์มีความต้องการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นให้กับนักเรียนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการแสดงพื้นบ้านพื้นถิ่น รำมั่งคละที่จะบ่งชี้ถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นอุดรดิตถ์

การรำมั่งคละเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านพื้นเมืองเป็นวัฒนธรรมร่วมเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่พบเห็นได้ในหลาย ๆ ท้องที่ของจังหวัดอุดรดิตถ์ จังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดสุโขทัยที่มีทั้ง ความเหมือนและความต่างในลีลาท่ารำและกระบวนการรำตามประสบการณ์ทางสุนทรีย์ของปราชญ์ ในแต่ละท้องถิ่นและกระบวนการขัดเกลาที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เห็นความสัมพันธ์ทั้งในส่วนที่เหมือนและส่วนที่แตกต่างของการรำมั่งคละที่เป็นวัฒนธรรมร่วมเคารพ องค์กรความรู้ของแต่ละท้องถิ่นที่มีการรำมั่งคละ และช่วยกันอนุรักษ์รูปแบบการรำมั่งคละที่ปรากฏ ในเขตจังหวัดอุดรดิตถ์ให้คงอยู่สืบไป ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องรำมั่งคละสำหรับ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ และ ยังสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะ สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตาม ธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้น ให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร การจัดการเรียนรู้จึงเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกล้าแสดงออกในทุกขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้ ก่อให้เกิดความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดี และเหมาะสมกับบุคลิกภาวะของผู้เรียน

การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) คือกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีที่หลากหลายโดยให้ความสำคัญกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนด้วยตนเอง เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และใช้การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเองและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ บทบาทของผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ผู้วางแผนในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนเท่านั้น (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 2558) ซึ่งสามารถนำมาออกแบบกิจกรรมในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ (Pedagogy) ให้ผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือไปเรียนรู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก เสนอแนะเครื่องมือการเข้าถึงองค์ความรู้ผ่านวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะผ่าน Technology ให้เข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง นำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้องเรียน ผู้วิจัยจึงนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาปรับประยุกต์ใช้กับกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง รำมั่งคละ เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์
3. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

ผู้ให้ข้อมูลคือผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาทางศิลป และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร

ระยะที่ 2 ศึกษาผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ จาก 3 โรงเรียน จำนวนนักเรียนรวมทั้งสิ้น 1,098 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดหนองผา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 1 ห้องเรียนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 รวมทั้งสิ้น จำนวน 43 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1 ผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

2.2 ทักษะปฏิบัติการรำมั่งคละของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์

2.3 ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่นในกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง รำมั่งคละ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก จำนวน 4 แผน 8 ชั่วโมง (แผนการจัดการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 2.1) แบบทดสอบวัดความรู้ 2.2) แบบประเมินทักษะปฏิบัติเรื่องรำมั่งคละ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ 2.3) แบบสอบถามความพึงพอใจ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก จำนวน 4 แผน 8 ชั่วโมง (แผนการจัดการเรียนรู้ละ 2 ชั่วโมง) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ในส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระที่ 3 นาฏศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 2 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ศึกษามาตรฐานและตัวชี้วัด คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชานาฏศิลป์พื้นฐาน ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ 3 หน่วยโดยมีสาระสำคัญของเนื้อหาจากงานวิจัยเรื่อง รำมั่งคละ ในเขตอำเภอพิชัย จังหวัดอุดรดิตถ์ ของผู้วิจัย ชื่อหน่วยที่ 1 ความเป็นมามั่งคละ ควรศึกษา ชื่อหน่วยที่ 2 องค์ประกอบนำพาช่างสร้างสรรค์ และชื่อหน่วยที่ 3 ลีลาเลิศล้ำงามอย่างไทย จัดไว้ในประเภทวิชาสาระพื้นฐาน โดยนำไปบรรจุสอดแทรกในโครงสร้างรายวิชานาฏศิลป์พื้นฐาน ในส่วนที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกันของแต่ละระดับชั้นรวม 8 คาบ ซึ่งตรงตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่

เกี่ยวข้อง จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพ พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$, S.D.= 0.20) โดยได้ปรับปรุงแก้ไข ในประเด็น สื่อการสอนและกำหนดเกณฑ์การประเมินไว้ชัดเจน จากนั้นจึงนำไปทดลองใช้กับนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

2. แบบทดสอบวัดความรู้ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ วิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) มีค่าระหว่าง 0.50-0.67 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าระหว่าง 0.27-0.73 และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.89

3. แบบประเมินทักษะปฏิบัติ เรื่อง รำมั่งคละ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นแบบประเมินรูปแบบ Scoring Rubrics ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่แสดงออกเป็นทักษะจากการปฏิบัติรำมั่งคละ ด้วยการสังเกตการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ภาคปฏิบัติโดยละเอียดตามกรอบ หลักการทางสุนทรียภาพและหลักวิชานาฏศิลป์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

4. แบบสอบถามความพึงพอใจ ออกแบบสร้างแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจ ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) รวม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านระยะเวลา รวมถึงด้านประโยชน์และคุณค่าที่ได้รับจากการเข้าร่วม กิจกรรม มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.2-1 และค่าความ เชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1 กลุ่ม เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาล วัดหนองผา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 1 ห้องเรียนรวมทั้งสิ้น 43 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

2. การดำเนินการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องรำมั่งคละด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมจำนวน 4 สัปดาห์ ใช้เวลารวมทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง จัดกิจกรรมในช่วงกิจกรรม ลดเวลาเรียน-เพิ่มเวลารู้ที่โรงเรียนจัดขึ้นสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตร ท้องถิ่นเรื่องรำมั่งคละรวม 3 หน่วยการเรียนรู้ (หน่วยที่ 1 หน่วยที่ 2 จำนวน 2 ชั่วโมง หน่วยที่ 3 จำนวน 6 ชั่วโมง)

3. เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ ทั้ง 3 หน่วยแล้ว ผู้วิจัย ดำเนินการทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่างวัดผลภาคทฤษฎีด้วยแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลาทำการทดสอบ 20 นาที

4. เมื่อเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ หน่วยที่ 3 แล้ว ผู้วิจัย ทำการทดสอบภาคปฏิบัติโดยแบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 11 คน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน 1 กลุ่ม ใช้เวลากลุ่มละ 20 นาที ทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบประเมินบันทึกผลภาคปฏิบัติตาม เกณฑ์การให้คะแนน Scoring Rubrics ในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

5. เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 หน่วยที่กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยให้นักเรียนจำนวน 43 คน ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจเพื่อประเมินระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ

6. จากนั้นนำผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาอย่างครบถ้วนทุกประเด็นที่ทำการวิจัยในครั้งนี้นำมาพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องรำมั่งคละไปวิเคราะห์ผลตามลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบทดสอบวิเคราะห์หาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดำเนินการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ โดยใช้สถิติทดสอบทีแบบไม่อิสระจากกัน (t-test Dependent samples) 2) แบบประเมินทักษะปฏิบัตินำมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ นำมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรพบว่า การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ หลักสูตรมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วิสัยทัศน์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หลักการ จุดมุ่งหมาย ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ ตารางวิเคราะห์การเรียนรู้และเวลาเรียน สาระการเรียนรู้คำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องรำมั่งคละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 3 หน่วย ได้แก่หน่วยที่ 1 ความเป็นมาควรศึกษา หน่วยที่ 2 องค์ประกอบนำพาช่างสร้างสรรค์ และหน่วยที่ 3 ลีลาเลิศล้ำงามอย่างไทย ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 4 แผน ใช้เวลาเรียน 8 ชั่วโมง โดยมีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.20)

2. ผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ มีดังต่อไปนี้

2.1 ผลด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนพบว่า ร้อยละของนักเรียนที่ได้รับการประเมินในประเด็นรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และรักความเป็นไทย คิดเป็นร้อยละ 100 มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก สำหรับในประเด็นมีวินัยรับผิดชอบ ใฝ่เรียนรู้ ความมุ่งมั่นในการทำงาน อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 97.67 ร้อยละ 93.02 และร้อยละ 95.35 ตามลำดับ และอยู่ในระดับดี ร้อยละ 2.33 ร้อยละ 6.98 ร้อยละ 4.65 ตามลำดับ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80

2.2 ผลด้านทักษะปฏิบัติด้านทฤษฎีและภาษาทำเบื้องต้นนักเรียนมีคะแนนด้านทักษะหลังเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องรำมั่งคละสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 7.79 จากคะแนนเต็ม 8 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 97.37 และเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ปรากฏว่าคะแนนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละของค่าเฉลี่ย ด้านทักษะปฏิบัตินาฏยศัพท์ และภาษาท่าเบื้องต้นของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ

ที่	ทักษะการปฏิบัติ	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	% of Mean
1	นาฏยศัพท์	4	3.91	0.29	97.75
2	ภาษาท่า	4	3.88	0.32	97.00
รวม		8	7.79	0.41	97.37

2.3 ผลด้านทักษะการเลือกใช้อองค์ประกอบของการแสดงนักเรียนมีคะแนนหลังเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 19.74 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 98.70 และเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ปรากฏว่าคะแนนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละของค่าเฉลี่ย ด้านทักษะการเลือกใช้อองค์ประกอบการแสดงของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ

ที่	องค์ประกอบของการแสดง	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	% of Mean
1	ผู้แสดง	4	4.00	0.00	100
2	ดนตรีและบทเพลง	4	3.93	0.26	98.25
3	เครื่องแต่งกาย	4	4.00	0.00	100
4	โอกาสที่ใช้แสดง	4	3.91	0.29	97.75
5	ท่ารำ และกระบวนการรำ	4	3.91	0.29	97.75
รวม		20	19.74	0.49	98.70

2.4 ผลด้านทักษะการปฏิบัติท่ารำมั่งคละพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 19.69 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 98.45 และเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ปรากฏว่าคะแนนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 80 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละของค่าเฉลี่ย ด้านทักษะการปฏิบัติท่ารำมั่งคละของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องรำมั่งคละ

ที่	ทักษะการปฏิบัติท่ารำมั่งคละ	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	% of Mean
1	ความสอดคล้องของท่ารำกับเพลง	4	4.00	0.00	100
2	ความคล่องแคล่วในการรำ	4	3.90	0.29	97.50
3	ความสวยงามของลีลาท่ารำ	4	4.00	0.00	100
4	การแสดงสีหน้าและอารมณ์	4	3.95	0.21	98.75
5	ความกล้าแสดงออก	4	3.83	0.36	95.75
รวม		20	19.69	0.45	98.45

2.5 ผลด้านความรู้ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t ด้านความรู้ของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องรำมั่งคละ

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	43	30	12.86	3.08		
หลังเรียน	43	30	27.40	1.64	31.09*	0.000

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่นในกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง รำมั่งคละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจที่นักเรียนมีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (N = 43)

ที่	รายการ	\bar{X}	S.D	ระดับความพึงพอใจ
1.	เนื้อหา มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้	4.88	0.32	มากที่สุด
2.	เนื้อหา สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน	4.88	0.32	มากที่สุด
3.	เนื้อหา มีความเข้าใจง่าย ไม่สลับซับซ้อน	4.95	0.21	มากที่สุด
4.	นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.95	0.21	มากที่สุด
5.	มีทักษะการปฏิบัติที่เป็น การแสดงตามกิจกรรมการเรียนการสอน	4.93	0.26	มากที่สุด
6.	กิจกรรมการเรียนการสอนช่วยในการส่งเสริมและสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะการแสดง	4.93	0.26	มากที่สุด
7.	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์	4.93	0.26	มากที่สุด
8.	สื่อการเรียนการสอนเพียงพอและเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้	4.93	0.26	มากที่สุด
9.	นักเรียนรู้จักค้นคว้าหาแหล่งเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี	4.93	0.26	มากที่สุด

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ที่	รายการ	\bar{X}	S.D	ระดับความพึงพอใจ
10.	สื่อการสอนทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระการเรียนรู้	4.93	0.26	มากที่สุด
11.	มีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย	4.95	0.21	มากที่สุด
12.	การวัดการประเมินผลมีการกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจน	4.91	0.29	มากที่สุด
13.	นักเรียนมีความสุข สนุกสนาน รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและครูผู้สอน	5.00	0.00	มากที่สุด
14.	เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน	4.86	0.35	มากที่สุด
15.	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	4.86	0.35	มากที่สุด
	รวม	4.92	0.25	มากที่สุด

เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ตามหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.92$, S.D. = 0.25) โดยนักเรียนพึงพอใจมากที่สุดได้แก่ นักเรียนมีความสุข สนุกสนาน รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและครูผู้สอน เนื้อหามีความเข้าใจง่าย ไม่สลับซับซ้อน นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีวิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องรามังคละซึ่งมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.77 จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนเทศบาลวัดหนองผา แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องรามังคละ สอดคล้องกับความต้องการและบริบทท้องถิ่นและเป็นไปตามความเจตนาธรรมของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังที่ผู้วิจัยกล่าวไว้ข้างต้น มีองค์ประกอบต่าง ๆ ครบถ้วนเหมาะสมกับการนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตรงตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของพรชชาติริ บุญคุ้ม (2562) ที่พบว่า การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์ร่วมสมัยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอูตรดิตถ์ ประกอบด้วยความนำ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตร สารการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชาแนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล หลักสูตรรายวิชานาฏศิลป์ร่วมสมัยประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 4 หน่วย แผนการจัดการเรียนรู้ 18 แผน และสอดคล้องกับสายหยุด ภูบุย (2555 กล่าว

ว่า หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นหรือการพัฒนาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการปรับขยาย เพิ่ม หรือสร้างหลักสูตรย่อยขึ้นมาโดยมีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของชุมชน ท้องถิ่นซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมในชีวิตจริงของตน ทำให้เกิดความตระหนักเห็นคุณค่าสำนึกรักผูกพันกับท้องถิ่น ภาคภูมิใจในบรรพบุรุษ ถิ่นฐานบ้านเกิดเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน มีโอกาสเรียนรู้อาชีพและวัฒนธรรมในท้องถิ่น สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้น ๆ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาพัฒนาชีวิต อาชีพ ครอบครัวยุคและสังคมของตนเองได้ตามควรแก่ฐานะ การเรียนการสอนในสถานศึกษาของท้องถิ่นน่าจะเป็นความจำเป็นในอันที่จะคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

2. ผลจากการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละ ทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และรักความเป็นไทย เป็นที่น่าพอใจกล่าวคือ อยู่ในระดับดีมากเป็นส่วนใหญ่ อาจเป็นเพราะว่ากิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานและใฝ่เรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับบทความวิจัยของ พิษยา ถาบุตร (2558) ซึ่งได้พัฒนาหลักสูตรเรื่องระบำภูไทแปดเผ่า กล่าวว่าเนื้อหาที่เรียนสอดคล้องกับความต้องการมีการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเกิดความสนุกสนานทำให้เกิดทักษะมีความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจเกิดแรงจูงใจและความพึงพอใจในการเรียนรู้ นอกจากนี้ผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง รำมั่งคละทำให้นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนเฉลี่ยมีค่าร้อยละในด้านการใช้องค์ประกอบการแสดง ด้านทักษะปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษาท่า รวมถึงด้านทักษะการปฏิบัติทำรำมั่งคละหลังเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ในทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องรำมั่งคละที่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกที่เน้นการปฏิบัติลงมือทำจริงและเน้นกระบวนการกลุ่มส่งผลต่อพัฒนาการในการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างดี สอดคล้องกับสำนักบริหารงานกรมมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ป.ป.) กล่าวถึง วิธีการเรียนรู้แบบเชิงรุกไว้ว่า ในศตวรรษที่ 21 การจัดการกระบวนการเรียนรู้พยายามเปลี่ยนบทบาทครูจากผู้บรรยายมาร่วมกันออกแบบกิจกรรมจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้นักเรียนใช้เป็นเครื่องมือไปเรียนรู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การเข้าถึงองค์ความรู้ผ่านวิธีการต่าง ๆ นำความรู้แลกเปลี่ยนกับเพื่อน ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) คือจัดให้มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีที่หลากหลายโดยให้ความสำคัญกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนด้วยตนเอง เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงและใช้การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเอง เกิดเป็นความภาคภูมิใจ และสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้ (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 2558) โดยผู้สอนกำหนดแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEP) ได้แก่ ขั้นที่ 1 ตั้งคำถาม เป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนฝึกสังเกตสถานการณ์ปรากฏการณ์ต่าง ๆ จนเกิดความสงสัย จากนั้นฝึกให้เด็กตั้งคำถามสำคัญ รวมทั้งการคาดคะเนคำตอบด้วยการสืบค้นความรู้จากแหล่งต่าง ๆ และสรุปคำตอบชั่วคราว ขั้นที่ 2 แสวงหาสารสนเทศ เป็นขั้นตอนการออกแบบ/วางแผนเพื่อรวบรวมข้อมูล สารสนเทศ จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการทดลองเป็นขั้นที่เด็กใช้

หลักการนิรนัย (Deduction reasoning) เพื่อการออกแบบข้อมูล ชั้นที่ 3 สร้างองค์ความรู้ เป็นขั้นตอนที่เด็กมีการคิดวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การสื่อความหมายข้อมูลด้วยแบบต่าง ๆ หรือด้วยผังกราฟิก การแปรผลจนถึงการสรุปผล หรือการสร้างคำอธิบาย เป็นการสร้างองค์ความรู้ ซึ่งเป็นแก่นความรู้ประเภทข้อเท็จจริง คำนิยาม มโนทัศน์ หลักการ กฎ และทฤษฎี ชั้นที่ 4 การสื่อสารเป็นขั้นนำเสนอความรู้ด้วยการใช้ภาษาที่ถูกต้อง ชัดเจนและเป็นที่น่าสนใจ อาจเป็นการนำเสนอภาษาและนำเสนอด้วยวาจา และขั้นที่ 5 ตอบแทนสังคม เป็นขั้นตอนการฝึกเด็กให้นำความรู้ที่เข้าใจ นำการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์เพื่อส่วนรวมหรือเห็นต่อประโยชน์ส่วนรวมด้วยการทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมสร้างผลงานที่ได้จากการแก้ปัญหาสังคมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งอาจเป็นความรู้ แนวทางสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งอาจเป็นนวัตกรรมด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม อันเป็นการแสดงออกของการเกื้อกูลและแบ่งปันให้สังคมมีสันติอย่างยั่งยืน

3. จากกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นจากการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องรำมั่งคละนำไปสู่ผลการใช้หลักสูตรในด้านต่าง ๆ ส่งผลให้นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นรำมั่งคละมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องรำมั่งคละ เป็นการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้นักเรียนมีความสุข สนุกสนานในการปฏิบัติกิจกรรม รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและครูผู้สอน หลักสูตรได้รับการเรียบเรียงเนื้อหาให้เข้าใจง่าย ไม่สลับซับซ้อน สื่อการสอนน่าสนใจและทันสมัย หลากหลายชวนให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจสร้างความท้าทายจากการลงมือปฏิบัติจริงและนักเรียนมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหมู่คณะ ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จในกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับ สง่า สัณณรงค์ (2540) ที่กล่าวไว้ว่าความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับความสำเร็จตามความมุ่งหมายหรือเป็นความรู้สึกขั้นสุดท้ายที่ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผู้สอนควรมีการวิเคราะห์บริบทและความพร้อมของสถานศึกษา ในการนำหลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้เพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความถนัด ความสนใจและคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล

2. กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้สอนควรนำเทคนิควิธีที่หลากหลายอาทิเช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ บทบาทสมมติ ตลอดจนสื่อมัลติมีเดียมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เมื่อนำหลักสูตรท้องถิ่นรำมั่งคละไปใช้ ผู้วิจัยควรศึกษารูปแบบความคิดสร้างสรรค์ด้านนาฏยประดิษฐ์ ของนักเรียนต่อไป

2. ผู้วิจัยควรนำเนื้อหาและทำรามาพัฒนาเป็นบทเรียนคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ชุดกิจกรรมหรือบทเรียนออนไลน์เพื่อสื่อวัตกรรมการสอนนาฏศิลป์ในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. (2558). **คู่มือการจัดการเรียนรู้ “Active Learning” (AL) for Huso at KPRU**. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พรรษาศิริ บุญคุ้ม. (2562). **การพัฒนาหลักสูตรนาฏศิลป์ร่วมสมัย : ลีลานาฏยน์กรบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- พิชยา ถาบุตร. (2558). **การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเรื่องระบำภูไทแปดเผ่า สำหรับนักเรียนชุมนุมดนตรี-นาฏศิลป์**. วารสาร มทร. อีสาน. 2(2): 58-69.
- สง่า สุธีรงค์. (2540). **ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของศึกษาธิการอำเภอ ตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ และความพึงพอใจของข้าราชการ สำนักงานศึกษาธิการในเขตการศึกษา 7**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สายหยุด ภูบุญ. (2555). **โครงการตำราเฉลิมพระเกียรติ60 พรรษาสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร: ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร**. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (ม.ป.ป.). **แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ความต้องการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ

INTERNATIONAL AIRLINE PASSENGERS' NEEDS OF INFORMATION USE

สุดสวาท จิตรสุภา¹, พาริดา พรหมบุตร¹ และศศินันท์ เศรษฐวัฒน์บดี^{2*}
Sudsawat Jitsupa¹, Parida Brahmaputra¹ and Sasinan Setthawatbodee^{2*}

Received : 21 February 2021

Revised : 23 March 2021

Accepted : 26 March 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการใช้สารสนเทศ และปัญหาการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ 2) เปรียบเทียบความต้องการใช้ และปัญหา การใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน และ 3) หาข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานการให้บริการสารสนเทศให้กับผู้โดยสารของสายการบินระหว่างประเทศ ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นผู้โดยสารที่ใช้บริการสายการบินระหว่างประเทศที่สนามบินสุวรรณภูมิในช่วงเดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2562 จำนวน 400 คน จากการคำนวณ หาขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 โดยการสุ่มหาตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบแบบเอฟ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศมีความต้องการใช้สารสนเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.66) มีความต้องการใช้สารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งของต้องห้ามในการนำเข้าประเทศปลายทางอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 1.42) ปัญหาการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.37$, S.D. = 0.68) ปัญหาการใช้สารสนเทศที่เกี่ยวกับการขึ้นเครื่องบินอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.68$, S.D. = 1.06) เมื่อเปรียบเทียบการใช้สารสนเทศ และปัญหาการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับลักษณะการเดินทาง พบว่า มีปัญหาการใช้สารสนเทศที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การใช้สารสนเทศ สายการบินระหว่างประเทศ ผู้โดยสารสายการบิน

¹มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

²มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Rajamagala University of Technology Thanyaburi

²Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Pathum Thani

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: sasinan@vru.ac.th

ABSTRACT

This survey research aimed to 1) study International airline passengers' needs of information use and their obstructions of information use, 2) compare the needs and obstructions of information use from the different status of international airline passengers as well as 3) investigate recommendations for providing Information services to international airline passengers. The samples were 400 international airline passengers at Suvarnabhumi Airport during October - December 2019. The accidental sampling was used for finding the research sample. The sample size was calculated using Taro Yamane formular with 95-percent confident level and 5-percent deviation level. The survey research's tool was a set of questionnaires. Statistically, the frequency, percentage, mean and standard deviation, independent t-test and F-test were analyzed.

The findings showed that international airline passengers' needs of information use were, overall, at a high level ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.66). Their needs related to search for prohibited items that were going to be delivered to the destination country at a high level ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 1.42). In addition, their obstructions of Information use were, overall, at a low level ($\bar{X} = 2.37$, S.D. = 0.68). Their obstructions related to boarding passengers at a moderate level ($\bar{X} = 2.68$, S.D. = 1.06). The comparison between personally factored passengers' needs and obstructions of information use was not different. However, those who had personal factors about travelling condition could show the obstructions of information use with the statistically significant difference at .05.

Keywords: Information use, International Airlines, Airline Passengers

บทนำ

การโดยสารเครื่องบินเป็นวิธีการเดินทางที่ได้รับความนิยมมากในปัจจุบันเพราะสะดวก รวดเร็ว และมีราคาไม่แพงเหมือนในอดีต จึงทำให้อุตสาหกรรมการบินของประเทศไทยมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยจะเห็นได้จากการเพิ่มเส้นทางการบิน การเพิ่มเที่ยวการบินเป็นจำนวนมาก (มนสิณี เลิศชชสีห์, 2558) ซึ่งส่งผลให้มีการแข่งขันด้านราคาที่ยืดหยุ่นมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัจจัยด้านค่าเงินบาทแข็งค่า เมื่อเทียบกับค่าเงินของประเทศจุดหมายปลายทาง จึงทำให้ค่าใช้จ่ายถูกลง ประกอบกับองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศต่าง ๆ ได้มีการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้มีจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ รวมทั้งธุรกิจสายการบินต้นทุนต่ำ มีการเปิดให้บริการเต็มรูปแบบมีการขยายเส้นทางการบินและเพิ่มจำนวนเที่ยวบินในเส้นทางเดิมให้มีจำนวนมากขึ้น (ทัศนพล แบลเวิร์ต, 2562) จึงทำให้คนไทยเดินทางไปต่างประเทศมากขึ้น จากการสำรวจปริมาณการเดินทางของคนไทยเพื่อไปท่องเที่ยวต่างประเทศพบว่า มีการเดินทางมากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะช่วงปลายปี คือ เดือนตุลาคม-เดือนธันวาคม ของทุกปี (สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว,

2562) อาจจะเป็นเพราะช่วงเวลาดังกล่าว มีวันหยุดราชการหลายวันต่อเนื่อง รวมถึงการปิดภาคการศึกษาของบุตรหลาน และโปรโมชั่นลดราคาต่าง ๆ ของธุรกิจสายการบินจึงทำราคาต่ำโดยสารอุกกลง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มธุรกิจนำเที่ยวที่มีการแข่งขันกันสูงทำให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ด้านราคาเป็นตัวกระตุ้นเพื่อลดราคาทัวร์ในการเดินทางไปท่องเที่ยวในต่างประเทศ (บุษยพรรณ วัชรนาคา, 2562) เมื่อมีการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายจะพบว่าการเดินทางไปประเทศสิงคโปร์ ฮองกง จีน เกาหลีใต้ และ ญี่ปุ่น ราคาถูกกว่าการเดินทางท่องเที่ยวในเมืองไทย เช่น ภูเก็ต สมุย หัวหิน เป็นต้น (ลมเปลี่ยนทิศ, 2562) อย่างไรก็ตามการเดินทางไปต่างประเทศโดยเครื่องบินผู้โดยสารจะมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเดินทางเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการปฏิบัติตัวในระหว่างเดินทางก่อนขึ้นเครื่อง เริ่มตั้งแต่การเช็คอิน การนำกระเป๋าสัมภาระถือขึ้นเครื่อง การโหลดกระเป๋า น้ำหนักกระเป๋า สิ่งต้องห้ามที่ไม่สามารถนำออกไปนอกประเทศได้ วิธีการตรวจค้นเพื่อรักษาความปลอดภัยที่สนามบินรวมถึงสายการบินบางสายการบินเปิดโอกาสให้ผู้โดยสารสามารถเช็คอินได้ด้วยตนเอง แต่ในบางครั้งผู้โดยสารก็ไม่ทราบว่าเมื่อขึ้นเครื่องแล้วมีข้อห้ามอะไรบ้างที่ไม่สามารถเช็คอินได้ด้วยตนเอง และสายการบินต่าง ๆ จะมีมาตรการรักษาความปลอดภัย มีข้อห้ามของสายการบินต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ประกอบกับในการเดินทางไปต่างประเทศ มีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับผู้โดยสารและการนำสัมภาระติดตัว (Measures relating to passenger and their cabin baggage) ขึ้นเครื่อง ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎมาตรฐานความปลอดภัยของสมาคมขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีประกาศสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย เรื่อง กำหนดวัตถุและสารซึ่งในระหว่างการขนส่งทางอากาศอาจเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของอากาศยานหรือบุคคลในอากาศยาน พ.ศ. 2559 (สถาบันการบินพลเรือน, 2559) ผู้โดยสารทุกคนควรจะต้องศึกษาและปฏิบัติตาม เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการโดยสารเครื่องบิน ในขณะที่เดียวกันสายการบิน และทำอากาศยานสุวรรณภูมิได้มีการใช้นวัตกรรม ใหม่ ๆ รวมทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาคุณภาพการบริการอย่างต่อเนื่อง (กรมการทำอากาศยาน, 2560) สารสนเทศหมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการเดินทางของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ สารสนเทศจึงมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเพื่อการเดินทางเป็นอย่างยิ่งการที่ผู้โดยสารมีสารสนเทศที่ถูกต้องครบถ้วนเกี่ยวกับการเดินทางไปต่างประเทศ จะทำให้สามารถลดความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการเดินทางได้ เช่น การจ่ายค่าน้ำหนักกระเป๋าเพิ่มขึ้น การทิ้งสัมภาระที่สำคัญที่เป็นของเหลว เพราะผู้โดยสารส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการพกพาของเหลวขึ้นเครื่องบิน จะมีผู้โดยสารสายการบินเข้าใจผิดอยู่บ่อย ๆ เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ห้ามมีปริมาตรเกิน 100 มิลลิลิตร และสามารถนำของเหลวติดตัวรวมกันแล้วไม่เกิน 1,000 มิลลิลิตร จึงทำให้ผู้โดยสารหลายคนต้องทิ้งเครื่องสำอาง เครื่องดื่ม เป็นต้น ดังนั้น สายการบินจะต้องจัดเตรียมสารสนเทศให้กับผู้โดยสาร เพราะผู้โดยสารจำเป็นที่จะต้องใช้สารสนเทศ และ ใช้ข้อมูล รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลหรือสืบค้นข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจได้ (ประภัสสร โคทส์ และคณะ, 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจเกี่ยวกับความต้องการใช้สารสนเทศ ปัญหาการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินต่างประเทศ เนื่องจากผู้โดยสารที่ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน จะมีปัญหา และมีความต้องการใช้สารสนเทศที่แตกต่างกัน เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานการให้บริการสารสนเทศให้กับผู้โดยสารของสายการบินระหว่างประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

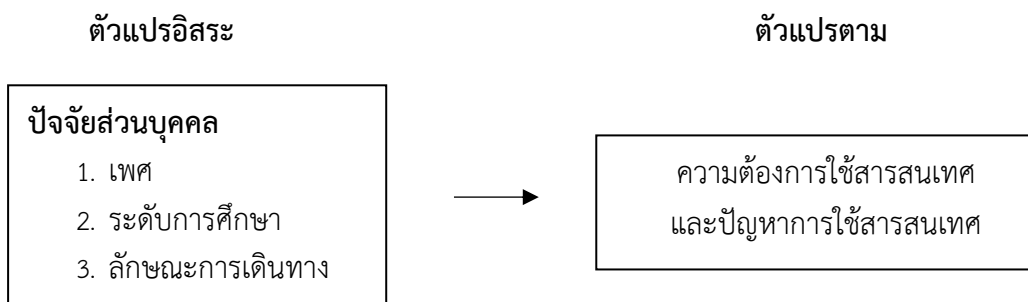
1. ศึกษาความต้องการใช้สารสนเทศ และปัญหาการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการใช้ และปัญหาการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน
3. เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานการให้บริการสารสนเทศให้กับผู้โดยสารของสายการบินระหว่างประเทศ

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความต้องการใช้สารสนเทศแตกต่างกัน
2. ผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีปัญหาการใช้สารสนเทศแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่องความต้องการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางและสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้โดยสารที่ใช้บริการในเส้นทางบินระหว่างประเทศ ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ ในระหว่างช่วงเดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2562 จำนวน 400 คน ในการเลือกตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้ใช้วิธีการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยวิธีของ Taro Yamane และกำหนดวิธีการเก็บข้อมูลโดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เรื่องความต้องการใช้สารสนเทศ ของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการใช้สารสนเทศเพื่อการเดินทางไปต่างประเทศ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาการใช้สารสนเทศเพื่อการเดินทางไปต่างประเทศ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ข้อคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานการให้บริการสารสนเทศให้กับผู้โดยสารของสายการบินระหว่างประเทศ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ขั้นตอนในการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารตำราต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างเป็นคำถามในด้านต่าง ๆ

2. นำแบบสอบถามไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความครอบคลุมของคำถามโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม IOC (Item Objective Congruence Index) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.67-1.00 และทำการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

4. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม หลังจากนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ และทำการคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาให้คะแนนตามเกณฑ์ แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์ (α -Coefficient) ของ ครอนบาค และแบบสอบถามฉบับนี้เมื่อทำการทดสอบแล้วมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .89 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยให้มหาวิทยาลัยออกจดหมายขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลไปยังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยเก็บข้อมูลกับผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศขาออก ที่สนามบินสุวรรณภูมิ ในช่วงเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2562 และผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสุ่มแบบบังเอิญ และได้รับข้อมูลกลับคืนมา จำนวน 400 ชุด เมื่อมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และสามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศโดยใช้ความถี่ และร้อยละ ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการใช้สารสนเทศ และปัญหาการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จากแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แปลผลโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ตามแนวทางของเบสต์ (Best, 2001)
คะแนน 4.50-5.00 คะแนน หมายถึง มากที่สุด
คะแนน 3.50-4.49 คะแนน หมายถึง มาก
คะแนน 2.50-3.49 คะแนน หมายถึง ปานกลาง
คะแนน 1.50-2.49 คะแนน หมายถึง น้อย
คะแนน 1.00-1.49 คะแนน หมายถึง น้อยที่สุด
3. การเปรียบเทียบความต้องการใช้สารสนเทศ และปัญหาการใช้สารสนเทศ จำแนกตามเพศของผู้โดยสาร โดยใช้การทดสอบที (t-test independent) ส่วนระดับการศึกษา และลักษณะการเดินทางของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ ใช้การทดสอบเอฟ (F-test) หากพบความแตกต่างจะดำเนินการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเซฟเฟ
4. การวิเคราะห์ความคิดเห็นข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานการให้บริการสารสนเทศให้กับผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศใช้ความถี่ และร้อยละในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า เมื่อจำแนกตามเพศ ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 53.80 และเป็นเพศหญิง 185 คน คิดเป็นร้อยละ 46.20 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามสำเร็จการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 11.30 ระดับปริญญาตรี จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 67.00 และปริญญาโทตอบ จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.70 และเมื่อจำแนกผู้ตอบแบบสอบถามตามลักษณะการเดินทาง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเดินทางกับเพื่อน จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.50 เดินทางกับครอบครัว จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00

และเดินทางคนเดียว จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50 และเดินทางกับบริษัททัวร์ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และ ลักษณะการเดินทาง

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. จำแนกตามเพศ		
1.1 เพศชาย	215	53.80
1.2 เพศหญิง	185	46.20
2. ระดับการศึกษา		
2.1 ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี	45	11.30
2.2 ระดับปริญญาตรี	268	67.00
2.3 ระดับปริญญาโท	87	21.70
3. ลักษณะการเดินทาง		
3.1 เดินทางคนเดียว	46	11.50
3.2 เดินทางกับเพื่อน	214	53.50
3.3 เดินทางกับครอบครัว	108	27.00
3.4 เดินทางกับบริษัททัวร์	32	8.00

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการใช้สารสนเทศในการเดินทางไปต่างประเทศของผู้โดยสารสายการบิน ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศเกี่ยวกับความต้องการใช้สารสนเทศในการเดินทางไปต่างประเทศ

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
1. สารสนเทศเกี่ยวกับขั้นตอนการขึ้นเครื่องบิน	3.97	.76	มาก
2. สารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งของต้องห้ามในการนำขึ้นเครื่องบิน เช่นของเหลว อาหาร เป็นต้น	3.73	.84	มาก
3. สารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งของต้องห้ามในการนำเข้าประเทศ ปลายทาง	4.23	1.42	มาก
4. เอกสารที่ใช้ในการเดินทาง เช่น passport ตั๋วโดยสาร E-Ticket เป็นต้น	3.73	1.02	มาก
5. การตรวจสอบเที่ยวบิน	3.93	1.08	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
6. นำหนักกระเป๋าเดินทาง และกระเป๋าติดตัวขึ้นเครื่องบิน	4.01	.81	มาก
7. สารสนเทศเกี่ยวกับการต่อเครื่องบิน	3.77	.89	มาก
8. สารสนเทศเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้โดยสารระหว่างการเดินทาง	3.87	.91	มาก
9. สารสนเทศเกี่ยวกับการเตรียมเข้าด่านตรวจคนเข้าเมืองของประเทศปลายทาง	4.21	1.08	มาก
10. สารสนเทศเกี่ยวกับการกรอกข้อมูลลงในใบตรวจคนเข้าเมือง	4.20	1.00	มาก
รวม	3.68	.66	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า สารสนเทศที่ผู้โดยสารต้องการใช้ เฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งของต้องห้ามในการนำเข้าประเทศปลายทางอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 1.42) รองลงมา สารสนเทศเกี่ยวกับการเตรียมเข้าด่านตรวจคนเข้าเมืองของประเทศปลายทาง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 1.08) และสารสนเทศเกี่ยวกับการกรอกข้อมูลลงในใบตรวจคนเข้าเมือง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 1.00) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการใช้สารสนเทศในการเดินทางไปต่างประเทศของผู้โดยสารสายการบิน ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้โดยสารสายการบิน ระหว่างประเทศเกี่ยวกับปัญหาการใช้สารสนเทศในการเดินทางไปต่างประเทศ

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
1. สารสนเทศเกี่ยวกับขั้นตอนการขึ้นเครื่องบิน	2.68	1.06	ปานกลาง
2. สารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งของต้องห้ามในการนำขึ้นเครื่องบิน เช่น ของเหลว อาหาร เป็นต้น	2.41	1.14	น้อย
3. สารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งของต้องห้ามในการนำเข้าประเทศปลายทาง	2.53	1.42	ปานกลาง

ตารางที่ 3 (ต่อ)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	(\bar{X})	(S.D.)	แปลผล
4. เอกสารที่ใช้ในการเดินทาง เช่น passport ตัวโดยสาร E-Ticket เป็นต้น	2.24	1.02	น้อย
5. การตรวจสอบเที่ยวบิน	2.18	1.08	น้อย
6. สารสนเทศเกี่ยวกับน้ำหนักกระเป๋าเดินทาง	2.65	1.06	ปานกลาง
7. สารสนเทศเกี่ยวกับการต่อเครื่องบิน	2.51	.89	ปานกลาง
8. สารสนเทศเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้โดยสารระหว่าง การเดินทาง	2.37	.91	น้อย
9. สารสนเทศเกี่ยวกับการเตรียมเข้าด้านตรวจคนเข้าเมือง ของประเทศปลายทาง	2.59	1.08	ปานกลาง
10. สารสนเทศเกี่ยวกับการกรอกข้อมูลลงใน ใบตรวจคนเข้าเมือง	2.63	1.02	ปานกลาง
รวม	2.37	.68	น้อย

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัญหาการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.37$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ปัญหาการใช้สารสนเทศ เฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สารสนเทศที่เกี่ยวกับการขึ้นเครื่องบินอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.68$, S.D. = 1.06) รองลงมา สารสนเทศเกี่ยวกับน้ำหนักกระเป๋าเดินทาง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = 1.06) และการกรอกข้อมูลลงในใบตรวจคนเข้าเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.63$, S.D. = 1.02) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความต้องการใช้สารสนเทศ และปัญหาการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4-6

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการใช้สารสนเทศ และปัญหาการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินต่างประเทศที่มีเพศแตกต่างกัน

รายการ	เพศชาย		เพศหญิง		t	Sig
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ความต้องการใช้สารสนเทศ	3.37	.90	3.27	1.19	.95	.33
2. ปัญหาการใช้สารสนเทศ	2.66	.98	2.53	1.13	1.16	.24

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศที่มีเพศต่างกัน มีความต้องการใช้สารสนเทศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีปัญหาการใช้สารสนเทศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบการใช้สารสนเทศ และปัญหาการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ความต้องการการใช้สารสนเทศ	ระหว่างกลุ่ม	7.689	3	2.563	2.101	0.09
	ภายในกลุ่ม	471.871	396	1.192		
	รวม	479.560	399			
2. ปัญหาการใช้สารสนเทศ	ระหว่างกลุ่ม	5.935	3	1.978	1.737	0.15
	ภายในกลุ่ม	450.905	396	1.139		
	รวม	456.840	399			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความต้องการใช้สารสนเทศ และปัญหาการใช้สารสนเทศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบการใช้สารสนเทศ และปัญหาการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินที่มีลักษณะการเดินทางแตกต่างกัน

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1. ความต้องการการใช้สารสนเทศ	ระหว่างกลุ่ม	4.780	3	1.593	1.623	0.18
	ภายในกลุ่ม	388.660	396	.981		
	รวม	393.440	399			
2. ปัญหาการใช้สารสนเทศ	ระหว่างกลุ่ม	73.934	3	24.645	38.710*	0.00
	ภายในกลุ่ม	252.113	396	0.637		
	รวม	326.047	399			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศที่มีลักษณะการเดินทางแตกต่างกันมีความต้องการใช้สารสนเทศไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีปัญหาการใช้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการศึกษาความคิดเห็นข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานการให้บริการสารสนเทศให้กับผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ พบว่า

5.1 ผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ ร้อยละ 30.25 เห็นว่าควรมีป้ายสารสนเทศหรือแผ่นพับให้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศขาออก เกี่ยวกับของต้องจำกัด มาตรการเรื่องของเหลว ประเภทของแบตเตอรี่ หรือแบตเตอรี่สำรองที่สายการบินอนุญาตให้นำขึ้นเครื่อง หรือติดตัวไปบนอากาศยาน

5.2 ผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ ร้อยละ 18.75 เห็นว่าควรมีเอกสาร หรือตัวอย่าง เพื่อให้คำแนะนำในการกรอกเอกสารต่าง ๆ

5.3 ผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ ร้อยละ 15.50 เห็นว่าจุดบริการที่ให้ผู้โดยสารเช็คอินด้วยตนเอง ควรมีเจ้าหน้าที่มาคอยให้คำแนะนำในการใช้บริการ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า ความต้องการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งของต้องห้ามในการนำเข้าประเทศปลายทางอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้โดยสารส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติตัวเข้าไปประเทศปลายทาง เนื่องจากไม่อยากจะให้มีปัญหาข้อกฎหมาย หรือผิดกฎหมายของประเทศปลายทาง และประเทศปลายทางในแต่ละประเทศจะมีเงื่อนไข หรือข้อจำกัดแตกต่างกันออกไป เช่นประเทศอินเดีย ประเทศเม็กซิโกห้ามนำบุหรี่ยาเสพติดเข้าประเทศ ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเกี่ยวกับประกาศว่าด้วยของต้องห้ามที่นำเข้าและออกนอกประเทศซึ่งหากไม่ปฏิบัติตามจะมีโทษตามกฎหมาย (Federal Aviation Administration, FAA, 2019) และนอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ปัญหาการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ สารสนเทศที่เกี่ยวกับการขึ้นเครื่องบินอยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากผู้โดยสารส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามไม่ได้เดินทางคนเดียว แต่เดินทางมากับเพื่อน ร้อยละ 53.50 จึงทำให้มีความมั่นใจในการเดินทางโดยสารสายการบินไปต่างประเทศ และผลการเปรียบเทียบความต้องการใช้สารสนเทศ และปัญหาการใช้สารสนเทศของผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน พบว่ามีความต้องการใช้สารสนเทศ และปัญหาการใช้สารสนเทศไม่แตกต่างกัน ยกเว้นผู้โดยสารที่มีลักษณะการเดินทางแตกต่างกัน มีปัญหาการใช้สารสนเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจากการเดินทางคนเดียว การเดินทางกับเพื่อน การเดินทางกับครอบครัว หรือเดินทางต่างประเทศกับบริษัททัวร์ย่อมมีปัญหา หรือความมั่นใจในการเดินทางที่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับ (ภาวัต ไชยชาวนวาทิก และถิรยุทธ ลิมานนท์, 2556) ที่พบว่า การเดินทางคนเดียวมีปัจจัยด้านการสื่อสารระดับภาษาเกี่ยวข้องกับ การเดินทาง โดยเฉพาะผู้หญิง การเดินทางคนเดียวจะคำนึงถึงความปลอดภัย และสอดคล้องกับ (ญาณิพัชร์ญาณภรณ์แสงวิจิตร, 2560) ที่พบว่า ความต้องการการให้บริการที่มีคุณภาพ เช่น การต้อนรับ การให้ข้อมูลข่าวสาร

การให้บริการตามความต้องการ การชำระเงิน เป็นต้น เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นและความปลอดภัย
ในทุกการเดินทางคนเดียว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. สนามบินสุวรรณภูมิ หรือสายการบินต่าง ๆ จะต้องให้บริการสารสนเทศด้วยวิธีการ
เผยแพร่ในเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Twitter Instagram line Youtube และ Facebook
หรือสื่ออื่น ๆ ที่ให้ผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศ ได้รับความรู้เกี่ยวกับสิ่งของต้องห้ามนำเข้า
ประเทศ การเตรียมตัวเข้าด่าน ตรวจคนเข้าเมือง และตัวอย่างการกรอกเอกสารข้อมูลบัตรขาเข้า
(Arrival Card)

2. มีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้โดยสารสายการบินระหว่างประเทศเกี่ยวกับ
การเช็คอิน และกรอกข้อมูลต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการให้บริการสารสนเทศของสนามบินสุวรรณภูมิ
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการ และปัญหาการใช้สารสนเทศของผู้โดยสาร
สายการบินในประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กรมการทำอากาศยาน. (2560). แผนยุทธศาสตร์กรมทำอากาศยาน ปี พ.ศ. 2560-2564.

กรุงเทพฯ: กรมการทำอากาศยาน.

ทัตพล แบลเวิร์ต, (2562). สายการบินต้นทุนต่ำเปิดศึกอีกยก. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก
<https://www.posttoday.com/economy/news/260261> (2564, 18 มีนาคม).

ญาณิพัชญ์อารณ์แสงวิจิตร. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวคนเดียว
ของสตรี (Solo Female Travel) ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑล.

การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุษยพรรณ วัชรนาคา. (2562). ทิศทางการเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศของคนไทย ปี 2562
ไตรมาส 2/2562. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก www.posttoday.com/finance-stock/columnist/602368 (2562, 18 สิงหาคม).

ประภัสสรี โคทส์ และคณะ. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริการสารสนเทศด้านการท่องเที่ยว
ประเทศไทย. ว.ห้องสมุด. 63(1): 109-132.

ภาวัต ไชยชาวนวาทิก และถิรยุทธ ลิมานนท์. (2556). พฤติกรรมการเดินทางระยะไกล
ของผู้พักอาศัยในกรุงเทพมหานคร: การศึกษาการเลือกรูปแบบการเดินทาง.

วิศวกรรมสารเกษมบัณฑิต. 3(2): 57-72.

- มนสิณี เลิศคชสีห์. (2558). **ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสายการบินการบินไทย
สำหรับการให้บริการภายในประเทศ.** การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ลมเปลี่ยนทิศ (นามแฝง). (2562). **ไปเที่ยวเมืองนอกกันดีกว่า.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก
<https://www.thairath.co.th/content/144800> (2562, 18 สิงหาคม).
- สถาบันการบินพลเรือน. (2559). **ประกาศสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย
เรื่อง กำหนดวัตถุประสงค์และสารซึ่งในระหว่างการขนส่งทางอากาศอาจเป็นอันตราย
ต่อความปลอดภัยของอากาศยานหรือบุคคลในอากาศยาน พ.ศ. 2559.** กรุงเทพฯ:
สถาบันการบินพลเรือน.
- สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. (2562). **ทิศทางการเดินทางไปท่องเที่ยวต่างประเทศของคนไทย.**
กรุงเทพฯ: สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (แผ่นพับ).
- Best, J. W. (2001). **Research in Education.** New Jersey: Englewood Cliffo.
- Federal Aviation Administration, FAA, (2019). **Pack Safe for Passengers.** [Online],
Available: <https://www.faa.gov/hazmat/packsafe/> (2019, 12 May).

ความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนกับประสิทธิภาพ
ในการบริหารสถานศึกษา อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

THE RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOL'S INFORMATION TECHNOLOGY
AND SCHOOL'S EFFECTIVE ADMINISTRATION IN BANGBAN DISTRICT,
PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE, PHRA NAKHON SI
AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

จิรศักดิ์ ศารทูลวณิช^{1*}, พรหมพิริยะ พนาสนธิ¹ และจุฑารัตน์ นรินธร¹
Jeerasak Sarathoonwanit^{1*}, Phrompiriya Panason¹ and Jutharat Nirandon¹

Received : 10 December 2020

Revised : 27 March 2021

Accepted : 19 April 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในโรงเรียนเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 2) ศึกษาความมีประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนกับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียน และ 4) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในโรงเรียนเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 กลุ่มประชากร คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 22 โรงเรียน ปีการศึกษา 2563 จำนวนทั้งสิ้น 197 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอบางบาล ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ และสุ่มตัวอย่างโดยตาราง จำนวน 132 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในโรงเรียนเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

¹หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร

¹Educational Administration, Faculty of Education, Bangkokthonburi University, Bangkok

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: S.Jeerasak036@gmail.com

ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.74) 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอบางบาล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.68) 3) เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนกับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ 4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่มากที่สุดในแต่ละด้านเรียงตามลำดับความต้องการของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีดังนี้ (1) ด้านฮาร์ดแวร์ คือ ตรวจเช็คอุปกรณ์เครือข่ายให้ใช้งานได้อยู่เสมอ (2) ด้านซอฟต์แวร์ คือ ควรมีการอัปเดตซอฟต์แวร์ระบบให้มีความทันสมัย (3) ด้านบุคลากร คือ บุคลากรควรมีการพัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์อยู่เสมอ และ (4) ด้านข้อมูลสารสนเทศ คือ ควรมีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลสารสนเทศอยู่เสมอ

คำสำคัญ: เทคโนโลยีสารสนเทศ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study what level schools in Bang Ban District under Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 2 use information Technology, 2) explore the effective administration of schools, 3) investigate the relationship between schools' Information Technology use and schools' effective administration, as well as 4) find out how to develop Information Technology for schools in Bang Ban District under Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 2. 197-research population including executive board of director, teachers, and educational officers from 22 schools involved with the research in Academic Year 2020. 132-research sample including executive board of director, teachers, and educational officers also involved with the research and were chosen using stratified sampling and simple random sampling. Questionnaires were used to collect the data. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation and Pearson's product moment correlation coefficient.

The research findings showed that 1) schools in Bang Ban District under Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 2 generally used Information Technology in a high level ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.74), 2) the overall effective administration of schools in Bang Ban District was in high level ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.68), 3) the overall relationship between schools' Information Technology use and schools' effective administration was positively associated at a high level of 0.01-statistical significance, and 4) Samples' opinions on the Information-Technology development

were executively revealed that 1) network equipment should be normally checked for effective use, 2) software should always be updated, 3) officers should keep developing computer skills. and (4) Information Technology's accuracy should always be checked.

Keywords: Information Technology for Education, Effectiveness of the Schools, School Administrators

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้มีการจัดตั้งกองทุนเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการผลิต วิจัย และพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาเพื่อเป็นศูนย์กลางจัดเก็บเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาและได้จัดทำแผนแม่บทกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากครูที่มีความรู้ความสามารถ เป็นการสร้างความเท่าเทียมกันระหว่างเด็กนักเรียนในเมืองและชนบท เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอน แนวคิดในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักเนื่องจากการบริหารงานวิชาการเป็นงานใหญ่ที่สุดของระบบงานในสถานศึกษาเป็นงานช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนา ในทุกๆ ด้านเพราะงานวิชาการช่วยพัฒนาสติปัญญาความสำคัญของผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ เป็นมนุษย์ ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีความสามารถ มีความสุขตามมาตรฐานการศึกษาของชาติที่กำหนดไว้ (มยุรี สมใจ, 2551) และเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าด้านงานวิชาการ โดยให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายของความสำเร็จในองค์การในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการบริหารคน ทั้งทางด้านบุคคล สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ได้จัดให้มีการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ค่านิยมองค์กร เป้าประสงค์ กลยุทธ์ จุดเน้น มาตรการและตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยที่ประชุมได้ร่วมกันกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา ซึ่งส่งผลให้การบริการจัดการตามภารกิจของเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง จึงให้มีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเทคโนโลยีการศึกษาทางไกล โดยการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (New DLTV) มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ในด้านการใช้เทคโนโลยีและการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ในปัจจุบันการเรียนการสอนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องเรียนรู้เทคโนโลยีต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

และให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน สมจิตร ขวัญแดง (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า การบริหารโรงเรียนยังประสบกับปัญหาหลายประการต่อการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในสถานศึกษา เช่น นักเรียนและครูในโรงเรียนไม่ได้ใช้สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ให้เกิดการเรียนรู้มากนัก ครูและบุคลากรของโรงเรียนขาดความรู้เรื่องสารสนเทศและยังไม่เห็นความสำคัญที่จะใช้ประโยชน์จากข้อมูลและระบบสารสนเทศซึ่งสอดคล้องกับปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่าสถานการณ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอบางบาล ในปัจจุบันยังคงมีปัญหาในหลายด้าน เนื่องจากนโยบายในการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียนในระยะแรกยังขาดความชัดเจน และความเชี่ยวชาญของการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ตลอดจนครูผู้สอนบางกลุ่มยังขาดทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและมีทักษะไม่เพียงพอ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2, 2563)

จากปัญหาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา อำเภอบางบาล จังหวัด พระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศเพื่อศึกษามาใช้ในการวางแผนปรับปรุง และพัฒนางานของผู้บริหารสถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพเทคโนโลยีสารสนเทศของการศึกษาในโรงเรียนเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. เพื่อศึกษาความมีประสิทธิภาพการบริหารงานสถานศึกษาในโรงเรียนเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของการศึกษาในโรงเรียนเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ขอบเขตของงานวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ศึกษาตามแนวคิดของ ครรชิต มาลัยวงศ์ กล่าวว่า ระบบคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบด้วยส่วนประกอบสำคัญ ๆ 4 ประการ คือ 1) ฮาร์ดแวร์ (hardware) 2) ซอฟต์แวร์ (software) 3) บุคลากร (people) และ 4) ข้อมูลสารสนเทศ (Information)

ประสิทธิผลของการบริหารโรงเรียน ได้ศึกษาตามกรอบแนวคิดของ Mott (1972 cited in Hoy & Miskel, 1991) เนื่องจากเป็นแนวคิดที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในนักการศึกษา มีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1) ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ด้านความสามารถในการพัฒนาเจตคติทางบวก 3) ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และ 4) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 197 คน ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนในเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ปีการศึกษา 2562 ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) โดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และสุ่มตัวอย่างโดยตาราง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 132 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ 1 ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา ของโรงเรียนในเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำแนกออกได้เป็น 4 ด้าน คือ 1) ฮาร์ดแวร์ 2) ซอฟต์แวร์ 3) บุคลากร และ 4) ข้อมูลสารสนเทศ

ตัวแปรที่ 2 ได้แก่ ประสิทธิภาพของโรงเรียน ได้ศึกษาตามกรอบแนวคิดของ Mott มีองค์ประกอบทั้งหมด 4 ด้าน คือ 1) ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ด้านความสามารถในการพัฒนาเจตคติทางบวก 3) ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และ 4) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ของโรงเรียนในเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 22 โรงเรียน ปีการศึกษา 2563 จำนวนทั้งสิ้น 197 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิ ของ Krejcie & Morgan ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนกับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการหาคุณภาพเครื่องมือแล้ว โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วยเพศ อายุการทำงาน ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน ในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยใช้เกณฑ์ของเรนซิส ลีเคอร์ท (Rensis Likert) มี 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด ซึ่งแบบสอบถามความคิดเห็นจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ฮาร์ดแวร์ 2) ซอฟต์แวร์ 3) บุคลากร และ 4) ข้อมูลสารสนเทศ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านฮาร์ดแวร์ 2) ด้านซอฟต์แวร์ 3) ด้านบุคลากร และ 4) ด้านข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งเป็นแบบสอบถามประเภท check list

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) โดยใช้เกณฑ์ของเรนซิส ลีเคอร์ท (Rensis Likert) มี 5 ระดับ คือ มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด มีการปฏิบัติในระดับมาก มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีการปฏิบัติในระดับน้อย และมีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด ซึ่งแบบสอบถามความคิดเห็นจำแนกออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ด้านความสามารถในการพัฒนาเจตคติทางบวก 3) ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน และ 4) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา

2. ศึกษาค้นคว้า ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนและประสิทธิผลของโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา

3. นำข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา

4. นำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องและแก้ไขปรับปรุง

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ แล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา โดยกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และเมื่อคำนวณค่า IOC ของแบบสอบถามแล้วพบว่าทุกข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ไปทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา และได้อ้างอิงค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ .87

7. ได้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 7 กันยายน 2563 – 7 ตุลาคม 2563

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น (Preliminary Data Analysis) เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และค่าร้อยละ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

2. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบวัดประเมินค่า (Rating Scale) นำมาตรวจให้คะแนนตามค่าน้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึกและวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์

3. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 4 เกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบวัดประเมินค่า (Rating Scale) นำมาตรวจให้คะแนนตามค่าน้ำหนัก 5 ระดับ จากนั้นนำไปบันทึกและวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์

4. วิเคราะห์ข้อมูลหาความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เป็นรายด้าน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's product Moment Correlation Coefficient) สำหรับเกณฑ์การแปลผลระดับความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

5. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนในเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในเขตอำเภอบางบาล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวนทั้งหมด 132 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 54.5 มีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 31.1 จบการศึกษาในระดับปริญญาโท จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 59.8 ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0 และมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 15 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 53.0

ตารางที่ 1 สภาพเทคโนโลยีสารสนเทศของการศึกษาในโรงเรียนฯ

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านฮาร์ดแวร์ (Hardware)	4.34	0.73	มาก
2. ด้านซอฟต์แวร์ (Software)	4.21	0.77	มาก
3. ด้านบุคลากร (Peopleware)	4.34	0.72	มาก
4. ด้านข้อมูลสารสนเทศ (Information)	4.32	0.74	มาก
ค่าเฉลี่ย (X)	4.30	0.74	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพเทคโนโลยีสารสนเทศของการศึกษาในโรงเรียนเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.74)

ตารางที่ 2 ความมีประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา

ความมีประสิทธิภาพของสถานศึกษา	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.32	0.86	มาก
2. ด้านความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวก	4.53	0.64	มากที่สุด
3. ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน	4.46	0.65	มาก
4. ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา	4.52	0.59	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย (Y)	4.46	0.68	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความมีประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.68)

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา

เทคโนโลยีสารสนเทศ	ประสิทธิผลของสถานศึกษา				ประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y)
	ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (Y ₁)	ด้านความสามารถในการพัฒนาเจตคติทางบวก (Y ₂)	ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน (Y ₃)	ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา (Y ₄)	
ด้านฮาร์ดแวร์ (X ₁)	0.65**	0.64**	0.60**	0.56**	0.68**
ด้านซอฟต์แวร์ (X ₂)	0.75**	0.56**	0.75**	0.63**	0.74**
ด้านบุคลากร (X ₃)	0.52**	0.54**	0.57**	0.51**	0.59**
ด้านข้อมูลสารสนเทศ (X ₄)	0.74**	0.51**	0.70**	0.67**	0.72**
เทคโนโลยีสารสนเทศ (X)	0.77**	0.63**	0.76**	0.69**	0.79**

**ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ($r_{xy} = 0.79$) ที่ระดับนัยสำคัญ .01 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กับเทคโนโลยีสารสนเทศ ความสัมพันธ์ในระดับสูง ($r_{Y1X} = 0.77$) ระดับนัยสำคัญ .01

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาแนวทางในการการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนฯ

ข้อ	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1	ด้านฮาร์ดแวร์ (Hardware) *		
	(1) ตรวจสอบอุปกรณ์เครือข่ายให้ใช้งานได้อยู่เสมอ	91	68.94
	(2) คอมพิวเตอร์ควรมีความทันสมัย	71	53.79
	(3) บำรุงรักษาอุปกรณ์ต่อพ่วงให้พร้อมใช้งานเสมอ	43	32.58
2	ด้านซอฟต์แวร์ (Software) *		
	(1) ควรติดตั้งโปรแกรมไวรัสคอมพิวเตอร์	44	33.33
	(2) ควรมีการอัปเดตซอฟต์แวร์ระบบให้มีความทันสมัย	110	83.33
	(3) ควรใช้ซอฟต์แวร์ที่ถูกกฎหมาย	34	25.77
	(4) ควรมีโปรแกรมเฉพาะงานเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการใช้งาน	38	28.79

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ข้อ	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
3	ด้านบุคลากร (People) *		
	(1) บุคลากรควรมีการพัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์อยู่เสมอ	109	82.58
	(2) บุคลากรควรตรวจสอบดูแลระบบคอมพิวเตอร์อยู่เสมอ	41	31.06
	(3) บุคลากรควรเพิ่มทักษะในด้านการบำรุงรักษาคอมพิวเตอร์	36	27.27
4	ด้านข้อมูลสารสนเทศ (Information)		
	(1) ตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ	38	28.79
	(2) ควรจัดให้มีการจัดเก็บข้อมูลของโรงเรียนโดยการสร้างฐานข้อมูล	51	38.64
	(3) มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลสารสนเทศอยู่เสมอ	97	73.48
	(4) ควรมีระบบจัดเก็บข้อมูลแบบออนไลน์	37	28.03
	(5) ควรมีการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศออกสู่สาธารณะ	30	22.73

หมายเหตุ * ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4 พบว่า แนวทางในการการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนฯ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่มากที่สุดในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านฮาร์ดแวร์ (Hardware) คือ ตรวจสอบเช็คอุปกรณ์เครือข่ายให้ใช้งานได้อยู่เสมอ จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 68.94 ด้านซอฟต์แวร์ (Software) คือ ควรมีการอัปเดตซอฟต์แวร์ระบบให้มีความทันสมัย จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 ด้านบุคลากร (People) คือ บุคลากรควรมีการพัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์อยู่เสมอ จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 82.58 และด้านข้อมูลสารสนเทศ (Information) คือ มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลสารสนเทศอยู่เสมอ จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 73.48

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพเทคโนโลยีสารสนเทศของการศึกษาในโรงเรียนฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.74) โดยด้านฮาร์ดแวร์และด้านบุคลากรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาเป็นด้านข้อมูลสารสนเทศและด้านซอฟต์แวร์ตามลำดับ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 สภาพเทคโนโลยีสารสนเทศของการศึกษาในโรงเรียนฯ ด้านฮาร์ดแวร์ (Hardware) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.73) ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนในเขตอำเภอบางบาล มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานและจัดการเรียนการสอน มีการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารงานและจัดการเรียนการสอน มีการดูแลบำรุงรักษาเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการบริหารงานอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ และพร้อมใช้งาน มีเครื่องคอมพิวเตอร์ในการพัฒนาสื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ สำหรับใช้ในการบริหารงานและจัดการเรียนการสอน มีการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่ายและลูกข่ายเพื่อใช้ในบริหารงาน และการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมจิตร ขวัญแดง, จุฑารัตน์ ศุภรัตน์ และชัยรัตน์ จุสปาโล (2560) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้สื่อคอมพิวเตอร์เป็นสื่อช่วยสอนในการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น และครูควรมีการนำระบบไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) มาใช้ในการส่งผ่านโต้ตอบข้อมูล เช่น การส่ง การบ้าน การส่งงาน

1.2 สภาพเทคโนโลยีสารสนเทศของการศึกษาในโรงเรียนฯ ด้านซอฟต์แวร์ (Software) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21, S.D. = 0.77$) เนื่องจากโรงเรียนในเขตอำเภอบางบาล มีการนำโปรแกรมระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารมาใช้ในการบริหารงานและการจัดการเรียน การสอน มีการนำโปรแกรมวัดและประเมินผลการเรียนมาใช้ในการบริหารงาน มีการนำโปรแกรม ระบบปฏิบัติการ โปรแกรมสำหรับปฏิบัติงานมาใช้ในการบริหารงานและการจัดการเรียนการสอน มีการจัดหาสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการจัดทำเว็บไซต์โรงเรียน และมีการปรับปรุงเนื้อหาสาระให้เป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ หลุยส์ อรุณศิริ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาตามความคิดเห็น ของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัญหา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ด้านชุดคำสั่งหรือโปรแกรมการปฏิบัติงานในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสิงห์บุรี มีความคิดเห็นว่าชุดคำสั่งที่จะสั่งและควบคุมให้ฮาร์ดแวร์คอมพิวเตอร์ทำงาน เราไม่สามารถจับต้องซอฟต์แวร์ได้โดยตรงเหมือนกับตัวฮาร์ดแวร์ เพราะซอฟต์แวร์หรือโปรแกรมนี้จะ ถูกจัดเก็บอยู่ในสื่อที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลเช่น แผ่นดิสก์ ซอฟต์แวร์ ที่มักติดตั้งไว้ในฮาร์ดดิสก์ เพื่อทำงานทันทีที่เปิดเครื่อง คือ ซอฟต์แวร์ระบบปฏิบัติการ

1.3 สภาพเทคโนโลยีสารสนเทศของการศึกษาในโรงเรียน ฯ ด้านบุคลากร (People) ในรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34, S.D. = 0.72$) เนื่องจากครูและบุคลากรได้รับการฝึกอบรมการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น การใช้อินเทอร์เน็ตเบื้องต้นในการบริหารงานและ การจัดการเรียนการสอน โรงเรียนมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาทางด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู และบุคลากรมีการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการจัดการเรียน การสอน พัฒนาสื่อนวัตกรรมและมีการเผยแพร่ผลงานการพัฒนาสื่อนวัตกรรมบนเว็บไซต์ของโรงเรียน และโรงเรียนมีครูและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลรักษา แก๊ซ ซ่อมแซมเครื่อง คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ชำรุดให้สามารถใช้งานได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถนพ จินะวัฒน์ (2559) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ประกอบวิชาชีพจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้พร้อมรับ กับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ยิ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครูซึ่งมีหน้าที่และบทบาทสำคัญในการ พัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ให้มีความรู้ ทักษะ ทศนคติแห่งความเป็นพลเมืองดี ของสังคม ยังต้องมีการพัฒนาด้วยระบบและกระบวนการที่มีคุณภาพและต่อเนื่อง

1.4 สภาพเทคโนโลยีสารสนเทศของการศึกษาในโรงเรียน ฯ ด้านข้อมูลสารสนเทศ (Information) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32, S.D. = 0.74$) เนื่องจากโรงเรียนมีการจัดทำ ฐานข้อมูลในการจัดเก็บประวัติ ผลการปฏิบัติงานของครู ผลการเรียนของนักเรียนภายในโรงเรียน มีการพัฒนาและปรับปรุงฐานข้อมูลให้สามารถค้นหาข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาและปรับปรุง

ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการบริหารงานและจัดการเรียนการสอน มีการใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าในการบริหารงานและจัดการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ มีการพัฒนาและปรับปรุงระบบเครือข่ายท้องถิ่น (LAN) ในการบริหารงานและจัดการเรียนการสอน มีการจัดทำเว็บไซต์ (Web Site) ของโรงเรียนในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน และมีการจัดทำที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail Address) เพื่อการติดต่อสื่อสารข้อมูล ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่น ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรณรงค์ ทรัพย์คง (2559) พบว่าด้านฐานข้อมูลโดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียน ขาดระบบจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ หรือขาดการวางแผนเรื่องการจัดเก็บข้อมูลลง Database ยังคงใช้การเก็บข้อมูลแบบไฟล์ซึ่งไม่สามารถดูข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ได้ หรืออาจเป็นเพราะโรงเรียน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการวางแผนงานด้านข้อมูลสารสนเทศ หรืออาจเป็นเพราะ โรงเรียนไม่ได้ให้ความสำคัญเรื่องการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2. ความมีประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.68) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.68)

2.1 ความมีประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.68) ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.86) เนื่องจากนักเรียนได้รับรางวัลยกย่อง ชมเชย ผลงานด้านวิชาการ ด้านเทคโนโลยี นักเรียนรู้จักค้นหาความรู้และพัฒนาตนเองได้จากแหล่ง สืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ได้ โรงเรียนยังส่งเสริมให้ครูและบุคลากรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียน การสอน และจัดกิจกรรมเสริมให้หลากหลายเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น อีกทั้งยังมีการจัดวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและเพียงพอต่อนักเรียน จะทำให้นักเรียนเกิดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิพงศ์ โรจนดูล (2559) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา กับ ประสิทธิภาพ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 อำเภอธัญบุรี พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 ความมีประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.68) ด้านความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวก ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.64) เนื่องจากสถานศึกษามีการจัดอบรมนักเรียนในด้านความมี ระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรม ความประพฤติอยู่เสมอ อีกทั้งยังปลูกฝังนักเรียนมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากนอกห้องเรียน มีการให้คำแนะนำในเรื่องของการใช้ เทคโนโลยีในการค้นหาข้อมูลเพื่อที่จะสามารถคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากสื่อข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อความปลอดภัยในการใช้งาน อีกทั้งยังจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ตลอดเวลา อย่างมีความสุขผ่านการบูรณาการหลักสูตรในทุกๆรายวิชา ผู้เรียนจึงมีสุขภาพจิตที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีทักษะการใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิพงศ์ โรจนดูล (2559) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยี

สารสนเทศเพื่อการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2 อำเภอธัญบุรี พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาด้านความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนทกร อรุณโน (2559) ที่ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาด้านความสามารถในการพัฒนาทัศนคติทางบวก โดยรวมและเป็นรายชื่ออยู่ในระดับมาก

2.3 ความมีประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.68) ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.65) เนื่องจากโรงเรียนมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการบริหารและจัดการเรียนการสอน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีความสามารถที่จะพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ท้นต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีใหม่ ๆ อีกทั้งยังมีการระดมทรัพยากรจากหน่วยงานเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน เพื่อหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์สำหรับนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิพงศ์ โรจนดูล (2559) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 อำเภอธัญบุรี พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 ความมีประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา ฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.68) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.59) เนื่องจากผู้บริหารกำหนดบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนของครูและบุคลากร ในการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้เพื่อให้สำเร็จตามเกณฑ์หรือตัวชี้วัดของโรงเรียน สนับสนุนครู และบุคลากร เข้ารับการพัฒนาความรู้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงาน และปรับตัวทันต่อสภาพแวดล้อม สังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป อีกทั้งยังจัดระบบดูแล รักษา ช่อมแซม สื่อวัสดุอุปกรณ์สำหรับครูและนักเรียนให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิพงศ์ โรจนดูล (2559) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2 อำเภอธัญบุรี พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาด้านความสามารถในการแก้ปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและคณะครูร่วมกันวางแผนแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา ทั้งด้านความขัดแย้งหรือปัญหาเร่งด่วน

3. จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนกับ ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศ ของโรงเรียนกับประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.79$) ที่ระดับนัยสำคัญ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิพงศ์ โรจนดูล (2559) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 อำเภอธัญบุรี พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์

สหสัมพันธ์ในภาพรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนมีการนำนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการบริหารจัดการ การศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ทำให้การบริหารจัดการในทุกกิจกรรม ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ส่งผลให้ โรงเรียนเกิดความพร้อมในทุกด้านอย่างเข้มแข็ง สำหรับการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด

4. แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่มากที่สุดในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านฮาร์ดแวร์ (Hardware) คือ ตรวจเช็คอุปกรณ์เครือข่ายให้ใช้งานได้อยู่เสมอเพื่อให้การบริหารงานด้านต่าง ๆ ในสถานศึกษาดำเนินการได้ต่อเนื่อง ด้านซอฟต์แวร์ (Software) คือ ควรมีการอัปเดตซอฟต์แวร์ระบบให้ มีความทันสมัยเพื่อป้องกันไวรัสเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของสถานศึกษา ด้านบุคลากร (People) คือ บุคลากรควรมีการพัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์อยู่เสมอในด้านการแก้ปัญหาของระบบ คอมพิวเตอร์เบื้องต้นและการใช้โปรแกรมพื้นฐานต่าง ๆ และด้านข้อมูลสารสนเทศ (Information) คือ มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลสารสนเทศอยู่เสมอป้องกันการส่งข้อมูลผิดพลาด ซ้ำซ้อน ทำให้ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษามีความถูกต้องเสมอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ควรประชาสัมพันธ์ ให้โรงเรียนในสังกัดนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาในการบริหารและส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้สื่อ ในการจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ควรส่งเสริมให้ โรงเรียนในสังกัดจัดการอบรมนักเรียนในด้านความมีระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรม ความประพฤติ อยู่เสมอ

3. ผลการวิจัยพบว่าเทคโนโลยีสารสนเทศกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 ควรพิจารณาเสริมสร้างปัจจัยดังกล่าวให้เกิดขึ้นกับผู้บริหารและสถานศึกษา

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ควรประชาสัมพันธ์ ให้โรงเรียนในสังกัดทำการอัปเดตซอฟต์แวร์ระบบให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ และสนับสนุนให้บุคลากร ในสังกัดมีการพัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อให้งานในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาหาความสัมพันธ์ในด้านอื่น ๆ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศกับโรงเรียน ในสังกัดมัธยมศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศกับโรงเรียนในสังกัดอาชีวศึกษา เป็นต้น เพื่อศึกษาดูว่า มีความสัมพันธ์กันหรือไม่และนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในงานต่าง ๆ ได้อย่างไร

2. ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทั้งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และประสิทธิผลของโรงเรียน ๆ ให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.**

(พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

นนทกร อรุณโน. (2559). **การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17.** ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

นิธิพงศ์ โรจนดูล. (2559). **ความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา กับ ประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 อำเภอธัญบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

พรณรงค์ ททรัพย์คง. (2559). **ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ โรงเรียนวัดจันทนาราม (ศรีรองเมืองอุทิศ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

มยุรี สมใจ. (2551). **การบริหารงานวิชาการสู่เกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติกลุ่มโรงเรียนปง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สมจิตร ขวัญแดง, จุฑารัตน์ คชรัตน์ และชัยรัตน์ จุสปาโล. (2560). **สภาพปัญหาของ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.** การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 8, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สมจิตร ขวัญแดง. (2560). **สภาพปัญหาของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.** สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. (2563). **แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ. กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. เอกสารลำดับที่ 1/2563. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2.**

หฤทัย อรุณศิริ. (2558). **ปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาตามความคิดเห็น ของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. 3(2): 43-51.**

อรรถณพ จีณะวัฒน์. (2559). การพัฒนาตนของผู้ประกอบวิชาชีพครู. วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยศิลปากร. 9(2): 1379-1395.

Mott, P. E. (1972). *The characteristics of effective organization*. New York:
Harper & Row.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research
Activities. *Education and Psychology Measurement*. 30(3): 607-610.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์
และเทคนิค KWL เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลง
ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และความสามารถ
ในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนบ้านคลองผักขม จังหวัดสระแก้ว

THE EFFECTS OF INQUISITIVE LEARNING MANAGEMENT INTEGRATING
CONCEPTUAL MAPPING AND KWL TECHNIQUES IN THE TOPIC OF EARTH
AND CHANGES ON SCIENCES LEARNING ACHIEVEMENT AND ANALYTICAL
THINKING ABILITY OF MATHAYOM SUKSA II STUDENTS AT BAN
KHONGPAKKHOM SCHOOL IN SA KAEO PROVINCE

ทิชากร วัตสง่า^{1*} นวลจิตต์ ชาวกีร์ติพงษ์¹ และดวงเดือน สุวรรณจินดา¹
Tichakorn Watsanga^{1*}, Nuanjid Chaowakeeratipong¹ and Duongdearn Suwanjinda¹

Received : 16 October 2020

Revised : 11 March 2021

Accepted : 26 March 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านคลองผักขม ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 และ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านคลองผักขม จังหวัดสระแก้ว ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้องเรียน 24 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 10 แผน โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าแผนการสอนดังกล่าวมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.01) 2) บททดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลง มีค่าความยาก (p) เท่ากับ 0.36-0.56 ค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.20-0.47 ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ

¹วิชาเอกศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹Master of Education on Science Education School of Educational studies
Sukhothai Thammathirat Open University

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: mokiezz24@gmail.com

เท่ากับ 0.82 3) แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน มีค่าความยาก (p) เท่ากับ 0.44-0.50 และ 0.43-0.50 ค่าอำนาจจำแนกก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 0.27-0.47 และ 0.0.27-0.60 ค่าความเที่ยงทั้งฉบับก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 0.75 และ 0.81 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5E เทคนิค KWL แผนผังมโนทัศน์
ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ABSTRACT

This research aimed to compare, first, sciences learning achievement of Mathayom Suksa II students at Ban Khlong Phakkhom School who employed inquisitive learning management integrating conceptual mapping and KWL techniques with 75-percent learning achievement; and second, the analytical thinking abilities of Mathayom Suksa II students before and after employing inquisitive learning management integrating conceptual mapping and KWL techniques. The research sample consisted of one class with twenty-four students during the second semester of the 2019 academic year. The sample were selected by cluster sampling. There were three research instruments. The first was ten lesson plans of learning topic entitled Earth and Changes using the inquisitive learning management integrating conceptual mapping and KWL techniques. The average rating scale from the experts' evaluation showed excellent-level result of $\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.01. The second was an achievement test for the learning topic entitled Earth and Changes. Its difficulty (p) was 0.36-0.56, its discrimination was 0.20 - 0.47 and its validity was 0.82. The third were the analytical thinking ability pretest and posttest. Pre and posttest difficulty (p) were 0.44-0.50 and 0.43-0.50, their discriminations were 0.27-0.47 and 0.0.27-0.60, and their validity were 0.75 and 0.81. The mean, standard deviation, and t-test were used for data analysis.

The research findings statistically showed that (1) the students' learning achievement on sciences employing the inquisitive learning management integrating conceptual mapping and KWL techniques was significantly higher than the defined

criteria of 75 percent at .05; and (2) the students' analytical thinking abilities employing the inquisitive learning management integrating conceptual mapping and KWL techniques was significantly higher at .05.

Keywords: 5E's Inquisitive Learning Management, KWL Techniques, Conceptual Map, Analytical Thinking Ability

บทนำ

การขับเคลื่อนประเทศให้เกิดการพัฒนาทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจนั้น ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาวิทยาศาสตร์ตามปรัชญาและเป้าหมายสากล โดยมุ่งเน้นไปที่การเตรียมกำลังคนให้มีความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) ในศตวรรษที่ 21 ที่มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้นการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์จึงเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษา (ณัฐชา พัฒนา, นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์ และทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์, 2562) ซึ่งการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ช่วยพัฒนานักเรียนให้ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 นั้น ควรให้นักเรียนสามารถสืบค้น ค้นคว้า และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองโดยผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (ภัทรภรตาไชยวงศ์, ศันสนีย์ สังสรรค์อนันต์ และวรางคณา โตโพธิ์ไทย, 2563) ด้วยหลากหลายวิธีซึ่งวิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นกระบวนการสำคัญที่ใช้นำทางให้นักเรียนได้ฝึกคิดอย่างนักวิทยาศาสตร์ที่นานาประเทศต่างให้การยอมรับว่าสามารถพัฒนาการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียนได้ (ลีฮาลดาชาติ และโชคชัย ยืนยง, 2559) อีกทั้งยังช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในส่วนของแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การคิดขั้นสูง และเจตคติทางวิทยาศาสตร์ ได้เป็นอย่างดี (National Research Council, 1999)

แม้ว่าสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือ สสวท (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546) ได้สนับสนุนให้ครูใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ในห้องเรียนวิทยาศาสตร์มากกว่าสิบปี แต่ก็ยังพบวิจัยหลายฉบับที่รายงาน ว่า นักเรียนยังเรียนรู้วิทยาศาสตร์ผ่านการบรรยายเป็นหลัก (Dahsah & Faikhamta, 2008) เนื่องจากครูวิทยาศาสตร์จำนวนมากมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ (Carole & Marilyn, 2016) และมีปัญหาในการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนการสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์ (นวลจิตต์ เขาวงกิตพิงศ์, 2562) ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นสาเหตุให้นักเรียนขาดความสนใจ มีความกระตือรือร้นน้อย ขาดทักษะการคิดขั้นสูงและทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ตลอดจนไม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหา กับชีวิตประจำวันได้ (ส่องแสง อาราชภูริ, สุจินต์ วิทวธีรานนท์ และดวงเดือน พินสุวรรณ์, 2560) จึงส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะการตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ การตั้งสมมติฐาน การออกแบบการทดลอง การเก็บรวบรวมข้อมูล การตีความข้อมูล การลงข้อสรุป และการอ้างอิงที่มาของข้อสรุป (จุฬารัตน์ เลี้ยวไกรลาศ และนฤมล ยุคาคม, 2553) ทั้งนี้ยังพบว่า ผลการประเมินสมรรถนะการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ของโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) และการศึกษาแนวโน้มการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ระดับนานาชาติ พ.ศ. 2558

(Trends in International Mathematics and Science Study 2015; TIMSS 2015) ของนักเรียนในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา นั้น สะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนไทยยังมีความรู้ และการคิดแบบนักวิทยาศาสตร์อย่างจำกัด (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2559; 2562) เช่นเดียวกับการที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านคลองผักขม ปีการศึกษา 2561 ซึ่งเป็นนักเรียนในโรงเรียนของผู้วิจัย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับต่ำกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านคลองผักขม ปีการศึกษา 2560 โดยเฉพาะสาระการเรียนรู้ เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลกที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งประเมินจากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test หรือ O-NET) (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2561) โดยสาเหตุอาจเกิดจากการที่เนื้อหาของเรื่องนี้มีความซับซ้อนและยากต่อความเข้าใจ และวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ยังไม่เหมาะสมกับเนื้อหา

จากปัญหาข้างต้นผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับห้องเรียนวิทยาศาสตร์ที่ครูไม่ควรละเลย จึงมีแนวคิดในการนำเทคนิค KWL (Know-Want-Learn) ไปผสมผสานกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 5E หรือ 7E นั้น สามารถส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (นวลจิตต์ เชาวกิตพิงศ์, 2562; ส่งแสง อาราชฎร์, สุจินต์ วิฑูรธานนท์ และดวงเดือน พิณสุวรรณ, 2560) ซึ่งการนำเทคนิค KWL เพิ่มลงในขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E เป็นต้น 1) ชั้น K: What you know นักเรียนรู้อะไรมาบ้าง เป็นขั้นตอนการตรวจสอบความรู้พื้นฐานเดิมของนักเรียน 2) ชั้น W: What you want to know นักเรียนต้องการเรียนรู้อะไร เป็นขั้นตอนที่ตรวจสอบว่านักเรียนต้องการเรียนรู้อะไรเพิ่มเติม และเรียนรู้เรื่องนั้นได้อย่างไร เป็นการตั้งจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนกระตุ้นให้นักเรียนเกิดคำถามและต้องการที่จะหาคำตอบ ซึ่งทั้งชั้น K และ W ของเทคนิค KWL นั้น จะอยู่ในขั้นการสร้างความสนใจ ซึ่งเป็นขั้นที่ 1 ของวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 5E 3) ชั้น L : นักเรียนได้เรียนรู้อะไร (What you have learned) 3) ชั้น L : นักเรียนได้เรียนรู้อะไร (What you have learned) ของเทคนิค KWL เป็นขั้นตอนที่นักเรียนบันทึกเนื้อหาที่ได้จากการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นทั้งความรู้จากคำถามของตนเองและความรู้อื่น ๆ โดยขั้นนี้จะไปอยู่ในขั้นอธิบายและลงข้อสรุป ซึ่งเป็นขั้นที่ 3 ของวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 5E ทั้งนี้เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างคำอธิบายหรือลงข้อสรุปในขั้นที่ 3 ของวัฏจักรการเรียนรู้แบบ 5E ได้ด้วยตนเองนั้น การใช้เทคนิคแผนผังมโนทัศน์มาช่วยจัดระบบความคิดของนักเรียน โดยเฉพาะในกรณีที่เนื้อหาของนักเรียนที่ได้เรียนรู้มีรายละเอียดมากและมีความซับซ้อน ดังนั้นการใช้แผนผังมโนทัศน์จะช่วยในการสรุปความคิดรวบยอด ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์อย่างมีลำดับชั้น (นวลจิตต์ เชาวกิตพิงศ์, 2562) ขณะที่การนำเทคนิคแผนผังมโนทัศน์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นให้นักเรียนสร้างแนวคิดหลักด้วยตนเองนั้นก็สามารช่วยพัฒนาความเข้าใจในภาพรวม อีกทั้งยังช่วยให้สามารถคิดหรือมองปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น (สุพรพาวินิช, 2555)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL ในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีเนื้อหา

ที่ซับซ้อน ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านคลองผักขม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านคลองผักขม ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังโน้ตทัศน์และเทคนิค KWL หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังโน้ตทัศน์และเทคนิค KWL ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านคลองผักขม จังหวัดสระแก้ว ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 47 คน แบ่งเป็น 2 ห้องเรียน โดยจัดนักเรียนแบบคละความสามารถ
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบ้านคลองผักขม จังหวัดสระแก้ว 1 ห้องเรียน จำนวน 24 คน โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังโน้ตทัศน์และเทคนิค KWL เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลง จำนวน 10 แผน ใช้เวลารวม 21 ชั่วโมง ดังนี้ 1) เรื่อง โครงสร้างและส่วนประกอบของโลก 2) เรื่อง การเคลื่อนที่ของแผ่นเปลือกโลก 3) เรื่อง กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางธรณีวิทยาของแผ่นเปลือกโลก 4) เรื่อง ลักษณะทั่วไปของดิน 5) เรื่อง สมบัติของดินและการปรับปรุงคุณภาพของดิน 6) เรื่อง การเกิดปิโตรเลียม 7) เรื่อง ปิโตรเลียม 8) เรื่อง ผลกระทบของการใช้เชื้อเพลิงซากดึกดำบรรพ์ 9) แหล่งน้ำผิวดิน และ 10) เรื่อง แหล่งน้ำใต้ดิน และการป้องกันอนุรักษ์แหล่งน้ำ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ข้างต้นนี้ ได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสม จากผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนวิทยาศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้เกณฑ์การประเมินระดับความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยเป็น 4.58 คะแนน หมายถึง มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่
 - 2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลง แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ
 - 2.2 แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก โดยแบ่งเป็นแบบวัดก่อนเรียน จำนวน 20 ข้อ และแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้

1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุงปี 2561 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เกี่ยวกับคำอธิบายรายวิชา สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ หน่วยการจัดการเรียนรู้ ทัศนศึกษา หนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษารายละเอียดเนื้อหาที่จะนำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้จากคู่มือครูและหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ตัวชี้วัดและกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในเนื้อหา เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลง

1.3 วางแผนการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ (นวลจิตต์ เขวกีรติพงศ์, 2562) เพื่อเป็นการนำสาระสำคัญไปเชื่อมโยงเข้ากับขั้นตอนการสอน ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงของ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้

1.4 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL จำนวน 10 แผน ใช้เวลาในการสอน 21 ชั่วโมง

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบรูปแบบและเนื้อหา ตลอดจนขอคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญการสอนวิทยาศาสตร์ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้แบบประเมินความคิดเห็นตามระดับคุณภาพ 5 ระดับ และปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และนำคะแนนที่ได้จากการประเมินคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ย โดยให้ความหมายของค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ ผลการประเมินแผนการสอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.58, S.D. = 0.01$)

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และวิเคราะห์วัตถุประสงค์การเรียนรู้โดยแบ่งพฤติกรรมออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านความจำ ด้านความเข้าใจ ด้านประยุกต์ใช้ ด้านวิเคราะห์ สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ชนิด 4 ตัวเลือก โดยสร้างให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์ข้อสอบ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มาหาตรวจสอบหาความตรงเชิงเนื้อหา ลักษณะการใช้คำถาม ตัวเลือก ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Indexes of Item Objective Congruence) ซึ่งเกณฑ์ในการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ คือ มีค่ามากกว่า หรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป พบว่า มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่ นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำคะแนนมาวิเคราะห์หา ค่าความยาก ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งพบว่า มีค่าความยากอยู่ที่ 0.36 - 0.56 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้วิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ และคะแนนรวมทั้งฉบับ (Corrected Item Total Correlation) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป พบว่า ได้ข้อคำถาม จำนวน 40 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.36 - 0.56

และหาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์โดยใช้สูตร KR-20 ของ คูเคอร์- ริชาร์ดสัน (สมคิด พรหมจ้อย, 2560) พบว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 ซึ่งถือว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปได้

3. แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการสร้างข้อสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สร้างตารางกำหนดเค้าโครงของข้อสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน คือ วิเคราะห์ความสำคัญ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ วิเคราะห์หลักการ กำหนดสัดส่วนของน้ำหนักความสำคัญของข้อสอบ (ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์, 2557) สร้างข้อสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน และนำมาหาตรวจสอบหาความตรง ลักษณะการใช้คำถามตัวเลือก ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำข้อสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่ นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำคะแนนมาวิเคราะห์หา ค่าความยาก ของข้อสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งพบว่า มีค่าความยากอยู่ที่ 0.44-0.50 และ 0.43-0.50 ตามลำดับ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้วิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อ และคะแนนรวมทั้งฉบับ (Corrected Item Total Correlation) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป พบว่า มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ที่ 0.27 - 0.47 และ 0.27-0.60 ตามลำดับ และหาค่าความเที่ยงของข้อสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สูตร KR-20 ของ คูเคอร์- ริชาร์ดสัน (สมคิด พรหมจ้อย, 2560) พบว่า มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.75 และ 0.81 ตามลำดับ โดยแบ่งข้อคำถามเป็นก่อนเรียน 20 ข้อ และหลังเรียน 20 ข้อ ซึ่งถือว่าข้อสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพและมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โดยก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการจัดการเรียนรู้ พร้อมทั้งแจ้งจุดประสงค์ และเงื่อนไขในการเรียนให้กับนักเรียน

2. ให้นักเรียนทำแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน แล้วจึงดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL เรื่องโลกและการเปลี่ยนแปลง

3. นักเรียนได้ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และทำแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการวัดวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลง มาวิเคราะห์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และร้อยละ (%) ของคะแนน แล้วทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลงกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2. เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบ t-test แบบ t- test for dependent Samples ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย ผู้วิจัยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติเชิงอ้างอิง ได้แก่ t- test for one dependent Samples และ t- test for dependent Samples

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านคลองผักขม จังหวัดสระแก้ว ที่เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลง พบว่า

1. นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลง หลังจากที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 31.58 (ร้อยละ) คะแนน และ 3.58 คะแนน ตามลำดับ และมีค่า p-value เท่ากับ .041 ดังตารางที่ 1 โดยมีจำนวนนักเรียนร้อยละ 79.16 มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75

ตารางที่ 1 ค่าสถิติคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลง

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ร้อยละ 75	n	\bar{X}	S.D.	t	p
หลังเรียน	40	30	24	31.58	3.58	2.163*	0.041

*p < .05

ดังนั้น สรุปได้ว่า หลังจากทีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนบ้านคลองผักขม จังหวัดสระแก้ว ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL เรื่องโลกและการเปลี่ยนแปลง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในแต่ละด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านคลองผักขม จังหวัดสระแก้ว ก่อนเรียนเป็นดังนี้ 1) ด้านวิเคราะห์ความสำคัญ มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.95 คะแนน และ 1.23 คะแนน ตามลำดับ 2) ด้านวิเคราะห์ความสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.29 คะแนน และ 0.88 คะแนน ตามลำดับ และ 3) ด้านวิเคราะห์หลักการ มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.75 คะแนน และ 1.18 คะแนน ตามลำดับ ส่วนหลังเรียนเป็นดังนี้ 1) ด้านวิเคราะห์ความสำคัญ มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.58 คะแนน และ 1.28 คะแนน ตามลำดับ 2) ด้านวิเคราะห์ความสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.58 คะแนน และ 1.26 คะแนน ตามลำดับ และ 3) ด้านวิเคราะห์หลักการ มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.08 คะแนน และ 1.34 คะแนน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในภาพรวมของก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.00 คะแนน และ 1.69 คะแนน ตามลำดับ ขณะที่หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 15.25 คะแนน และ 2.00 คะแนน ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในรายด้านและในภาพรวม ของก่อนเรียนและหลังเรียนนั้น พบว่า มีค่า p-value เท่ากับ .000 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในรายด้านและในภาพรวมของหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสถิติคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL เรื่องโลกและการเปลี่ยนแปลง

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์แต่ละด้าน	การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	t	p
วิเคราะห์ความสำคัญ	ก่อนเรียน	24	4.95	1.23	4.713*	.000
	หลังเรียน	24	6.58	1.28		
วิเคราะห์ความสัมพันธ์	ก่อนเรียน	24	3.29	0.88	5.454*	.000
	หลังเรียน	24	4.58	1.26		
วิเคราะห์หลักการ	ก่อนเรียน	24	2.75	1.18	4.372*	.000
	หลังเรียน	24	4.08	1.34		
รวม	ก่อนเรียน	24	11.00	1.69	21.051*	.000
	หลังเรียน	24	15.25	2.00		

*p < .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านคลองผักขม จังหวัดสระแก้ว ที่ได้เรียนรู้ เรื่อง โลกและการเปลี่ยนแปลง ผ่านการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL นั้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 จึงแสดงว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมสืบเสาะแบบ 5E ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการสังเกต สงสัยสิ่งที่เกิดขึ้น เช่น ครูตั้งคำถามให้นักเรียนเกิดความสงสัย นักเรียนคิดว่าโลกเป็นแผ่นเดียวกันหรือไม่ นักเรียนคิดว่าแผนที่แต่ละแผ่นสามารถนำมาต่อกันได้หรือไม่ หลังจากนั้นนักเรียนจะเป็นคนค้นคว้าหาข้อมูล ลงมือทำและสรุปเป็นแผนผังมโนทัศน์ด้วยตนเอง จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญที่นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า ลงมือทำ และสรุปผล ที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลให้นักเรียนสามารถตั้งคำถามทางวิทยาศาสตร์ ให้ความสำคัญกับหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำไปสู่การสร้างคำอธิบายและตรวจสอบคำอธิบายให้ถูกต้องมากขึ้น (สุทธิดา จำรัส, 2557) ทั้งนี้ในขั้นตอนของเทคนิค KWL นั้น ทำให้นักเรียนสามารถกำหนดจุดมุ่งหมาย วางแผน รู้ตัวว่าตนเองคิดอะไร มีวิธีคิดอย่างไร สามารถตรวจสอบความคิดของตนเองได้อย่างเป็นระบบ (นวลจิตต์ เขวกีรติพงศ์, 2562) และการใช้แผนผังมโนทัศน์เข้ามาช่วยของในขั้นตอนกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ ทำให้นักเรียนมีการจัดลำดับความคิดของตนเองเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนที่ส่งเสริมความเข้าใจความรู้นั้นอย่างแท้จริง (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2545)

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวพร พาวินิจ (2555) และเจนจิรา เครือทิวา (2561) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบสืบเสาะนั้น นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ได้จากการสำรวจไปสู่การสร้างคำอธิบายหรือข้อสรุป ซึ่งทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการวิเคราะห์ และเมื่อมีการเพิ่มกิจกรรมตามองค์ประกอบของเทคนิค KWL ร่วมกับการใช้แผนผังมโนทัศน์ ในบางขั้นตอนของวัฏจักรการเรียนรู้ 5E ทำให้นักเรียนได้ใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างชัดเจนมากขึ้น โดยเทคนิค KWL ที่เพิ่มเข้าไปนั้น นักเรียนจะเกิดการแยกแยะข้อมูลที่เป็นลำดับขั้นตอน เป็นเหตุเป็นผล เกิดการเชื่อมโยงข้อมูล โดยมีการเขียนระบุว่าสิ่งใดที่ยังไม่รู้ ต้องการรู้เรื่องอะไร และเรื่องที่ได้เรียนรู้แล้ว เช่น นักเรียนรู้ว่าโลกมีหลายประเทศและอยู่กันคนละที่กระจัดกระจายต้องข้ามน้ำข้ามทะเลไปหากันได้ แต่ไม่รู้ว่ามีโลกเคยเป็นแผ่นดินเดียว แล้วเกิดคำถามว่า ทำไมโลกถึงเคยเป็นแผ่นดินเดียว จะอยู่ในชั้นของ K ของเทคนิค

KWL และอยู่ในขั้นที่ 1 ของกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ เมื่อนักเรียนได้เกิดคำถามเกิดขึ้น และนักเรียนอยากรู้ว่า โลกเคยเกิดเป็นแผ่นเดียวอย่างไร จะอยู่ในขั้น W ของเทคนิค KWL และอยู่ในขั้นที่ 1 ของกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ และเมื่อได้เกิดการเรียนรู้แล้ว จึงนำความรู้ที่นำมาเขียนสรุป ในขั้น L ของเทคนิค KWL และ เมื่อนักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อหาคำตอบของปัญหาที่นำไปสู่การสร้างข้อสรุปด้วยตนเอง ซึ่งนักเรียนต้องใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ตลอดช่วงการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการดังกล่าวต่อเนื่องกันไป ในหลาย ๆ ครั้ง นักเรียนก็จะได้รับการพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างต่อเนื่องนั่นเอง (ทีศนา แคมมณี, 2545) นอกจากนี้การนำแผนผังมโนทัศน์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนนั้นยังช่วยให้นักเรียนสามารถสรุปความคิดรวบยอด และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์อย่างมีลำดับขั้นตลอดจนช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาและขอบเขตของเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น (นวลจิตต์ เขาวงกตพิงศ์, 2562; ณัฐธิดา พรหมยอด, 2562 อ้างถึง Novak & Gowin, 1984) และ (Kalhor & Shakibaei, 2012) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบการสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และฝึกใช้ทักษะกระบวนการทางสติปัญญาผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จึงเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรวางแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับการเขียนแผนผังมโนทัศน์ว่า ควรจะนำการเขียนแผนผังมโนทัศน์ไปไว้ในขั้นตอนใดของกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ อาจจะเริ่มได้ในขั้นที่ 1 ของกระบวนการสืบเสาะหาความรู้
2. การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนควรอธิบายการสร้างแผนผังมโนทัศน์ให้นักเรียนเข้าใจก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมในเชิงลึกเพื่ออธิบายให้เห็นถึง กระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เกิดขึ้นขณะที่เรียนรู้ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL ซึ่งการศึกษาเพิ่มเติมนี้จะเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นประโยชน์มากขึ้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับแผนผังมโนทัศน์และเทคนิค KWL
2. ควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิค KWL ในรูปแบบอื่นๆ เช่น KWL PLUS หรือ KWLD ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาอื่นที่มีความซับซ้อนมากกว่า และสามารถส่งผลสัมฤทธิ์เหมือนหรือต่างกันอย่างใดกับการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ที่ร่วมกับเทคนิค KWL และแผนผังมโนทัศน์

เอกสารอ้างอิง

- จุฬารัตน์ เลี้ยงไกรลาศ และ นฤมล ยุตาคม. (2553). กรณีศึกษา: การรับรู้เกี่ยวกับ การจัดการเรียน การสอนแบบสืบเสาะและการปฏิบัติการสอนของครูชีววิทยา. **วารสารมนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 29(4): 23 - 37.
- เจนจิรา เครือทิวา. (2561). การศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน เรื่อง แสง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้ แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับเทคนิค KWDL. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐชา พัฒนา, นวลจิตต์ เขาวงกตพิงศ์ และทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2562). ผลการจัดการเรียนรู้ ตามรูปแบบสะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีเรื่องเคมีอินทรีย์และ ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.** 12(2): 118-132.
- ณัฐธิดา พรหมยอด. (2562). การเรียนกระตุ้นความคิด การนำเสนอแนวคิดผ่านแผนผังมโนทัศน์. **วารสารสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**. 47(220): 38-41.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2557). การสร้างเครื่องมือวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์: **คิดวิเคราะห์สอนและสร้างได้อย่างไร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แคมมณี. (2545). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มีประสิทธิภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- นวลจิตต์ เขาวงกตพิงศ์. (2562). **เพื่อนคู่คิดครูวิทยาศาสตร์มีอาชีพ: การออกแบบกิจกรรม การเรียนรู้และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรภร ตาไชยวงศ์, ศันสนีย์ สังสรรค์อนันต์ และวรางคณา โตโพธิ์ไทย. (2563). การพัฒนาบทเรียน เลิร์นนิ่งออบเจกต์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้วิชา วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบต่าง ๆ ในร่างกายมนุษย์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35. **วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.**, 13(1): 30-44.
- ลือชา ลดาชาติ และ โชคชัย ยืนยง. (2559). สิ่งที่ครูวิทยาศาสตร์ไทยควรเรียนรู้จากโครงการ ประเมินผลนักเรียนนานาชาติ. **วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ**. 28(2): 108-137.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2560). หน่วยที่ 13 การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ใน **ประมวลผลสาระชุดวิชา สาระทักษะวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ หน่วยที่ 11-15 (หน้า1-117)**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
-

- ส่องแสง อาราษฎร์, สุจินต์ วิศวธีรานนท์ และดวงเดือน พินสุวรรณ์. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 7 ขั้น ร่วมกับเทคนิคเคดบ์เบิลยูแอล เรื่องสารในชีวิตประจำวัน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนาเจริญ จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มจร.* 10(2): 208-230.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2561). **ผลการทดสอบโอเน็ต ค่าสถิติระดับโรงเรียน 2561.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/School/ReportSchoolBySchool.aspx?mi=2>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). **การจัดการการเรียนรู้ กลุ่มวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2559). **สรุปผลการวิจัยโครงการ TIMSS 2015.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<http://timssthailand.ipst.ac.th/timss/reports/TIMSS2015summary>
(2563, 2 ธันวาคม).
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). **ผลการประเมิน PISA 2018 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<https://drive.google.com/file/d/11xU3cWrvQ91JnBqDflrZ-EEHJayMxshA/view>
(2563, 20 เมษายน).
- สุทธิดา จำรัส. (2557). หน่วยที่ 8 การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ 1. ใน **ประมวลสาระชุดวิชาสารัตถะวิทยวิธีและธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ หน่วยที่ 6-10.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวพร พาวินิช. (2555). **การพัฒนาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ สาระที่ 3 สารและสมบัติของสาร โดยใช้กระบวนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้และแผนผังมโนทัศน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.** ปรินญานินพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2545). **วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบความคิด.** กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- Carole, L., & Marilyn, S. (2016). An Analysis of Pre-service Elementary Teachers' Understanding of Inquiry-based Science Teaching. *Science Education International.* 27(2): 217-237.
- Dahsah, C. & Faikhamta C. (2008). **Science education in Thailand: Science curriculum reform in transition.** In R.K. Coll & N. Taylor. (Eds.), *Science education in context: An international examination of the influence of context on science curricula development and implementation.*

Kalhor Mansoureh & Shakibaei Goodarz. (2012). Teaching reading comprehension through concept map. **Life Science journal**. 9(4): 725-731.

National Research Council. (1999). **National science education standards**. Washington DC. National Academy Press.

Novak, J. D., & Gowin, D. B. (1984). **Learning How to Learn**. [Online], Available: <http://www.sciepub.com/reference/85129>. (2020, 18 October).

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

THE CORRELATION BETWEEN FACTORS OF MARKETING MIX AND DECISION-MAKING PROCESSES OF BUYING SPORTS SHOES AMONG ELDERLY CUSTOMERS IN BANGKOK

อุบล ไม้พุ่ม^{1*}
Ubon Maiphoom^{1*}

Received : 2 November 2020

Revised : 28 April 2021

Accepted : 29 April 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ลูกค้าผู้สูงอายุ Active aging (กลุ่มที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้และมีรายได้) อายุ 60 ปีขึ้นไปที่ยังออกกำลังกายหรือชื่นชอบรองเท้ากีฬา และมีการซื้อสินค้าประเภทรองเท้ากีฬาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ได้นั้นผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนประสมทางการตลาดของรองเท้ากีฬา และกระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครด้วย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นต่อส่วนประสมทางการตลาดของรองเท้ากีฬาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแยกออกเป็นรายด้านพบว่า ผลិតภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.33 รองลงมา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และ 4.23 และน้อยที่สุดคือ ด้านราคา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ตามลำดับและการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน พบว่า

¹คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Valaya Alongkorn Rajabhat University under the royal patronage, Pathum Thani Province

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: ubon@vru.ac.th

ส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของผู้สูงอายุประกอบด้วยด้านการตระหนักถึงปัญหา การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีระดับความสัมพันธ์แยกเป็นรายได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อมากที่สุด มีค่าระดับความสัมพันธ์ .468 รองลงมา ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ การตระหนักถึงปัญหาและ การประเมินทางเลือกโดยมีระดับความสัมพันธ์ .445 .382 และ .379 และน้อยที่สุดด้านการแสวงหาข้อมูล มีระดับความสัมพันธ์ .293

2. ด้านราคา ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมหลังการซื้อมากที่สุด มีค่าระดับความสัมพันธ์ .659 รองลงมา ด้านการตัดสินใจ การประเมินทางเลือกและการตระหนักถึงปัญหาโดยมีระดับความสัมพันธ์ .622 .580 และ .392 และน้อยที่สุดด้านการแสวงหาข้อมูล มีระดับความสัมพันธ์ .280

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการประเมินทางเลือกมากที่สุด มีค่าระดับความสัมพันธ์ .612 รองลงมา ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ การตัดสินใจ และการตระหนักถึงปัญหาโดยมีระดับความสัมพันธ์ .599 .539 และ .395 และน้อยที่สุดด้านการแสวงหาข้อมูล มีระดับความสัมพันธ์ .232

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจ มากที่สุด มีค่าระดับความสัมพันธ์ .923 รองลงมา ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ การประเมินทางเลือกและการตระหนักถึงปัญหาโดยมีระดับความสัมพันธ์ .874 .557 และ .467 และน้อยที่สุดด้านการแสวงหาข้อมูล มีระดับความสัมพันธ์ .328 ซึ่งจากการทดสอบทำให้ธุรกิจควรคำนึงถึง การวางแผนทางการตลาดโดยเฉพาะ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงการแสวงหาช่องทางที่สามารถซื้อสินค้าได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น ด้านราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพสินค้า และด้านผลิตภัณฑ์ที่ต้องมีคุณภาพและตอบสนองความต้องการใช้งานของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : ส่วนประสมทางการตลาด กระบวนการตัดสินใจซื้อ รองเท้ากีฬา ผู้สูงอายุ

ABSTRACT

This research study is a quantitative research. The objective was to study the relationship between marketing mix and the decision-making processes of buying sports shoes among elderly customers in Bangkok. The questionnaire was used as a data collection tool. The research sample was 400 active-aging customers (self-help and income groups) with over- 60-year-old range who preferred exercising as well as buying sports shoes and lived in Bangkok. The samples were obtained using purposive sampling. Descriptive statistics analysis was used to analyze the marketing mix of sports

shoes and decision-making processes of buying sports shoes among elderly customers in Bangkok. Inferential statistics were also used to analyze information about marketing mix factors affecting the decision-making processes of buying sports shoes among elderly customers in Bangkok. The Pearson Product Moment Correlation Coefficient was employed for analyzing the relationship of variables.

The finding showed that the majority of the respondents had opinions on overall factors of marketing mix of sports shoes at the high mean score of 4.25. Additionally, the opinion on each factor's item showed the mean scores respectively as follows; product factor showed the highest mean score of 4.33, marketing promotion and distribution channels showed the mean scores of 4.28 and 4.23, and price factor showed the lowest mean score of 4.15. Moreover, the Pearson's simple correlation test of hypothesis showed that the factors of marketing mix consisted of products, prices, distribution channels and marketing promotion correlate with the elderly customers' decision-making processes of buying sports shoes in aspects of being aware of problems, seeking information, assessing alternations, decision-making of buying and behavior after buying. The correlation showed the statistically significant level at .05. In addition, the decision-making of buying correlated with the following income level as follows:

1. Product factors mostly correlated with; buying decision making at a value of .468, behavior after buying at a value of .445, being aware of problems at a value of .382, assessing alternations at a level of .379 and least correlated with seeking information at a value of .293, respectively.

2. Price factors mostly correlated with behavior after buying at a value of .659, buying decision making at a value of .622, assessing alternations at a level of .580 and being aware of problems at a level of .392 and least correlated with seeking information at a value of .280, respectively.

3. Distribution-channel factor mostly correlated with; assessing alternations at a level of .612, behavior after buying at a level of .559, buying decision making at a level of .539 and being aware of problems at a level of .395 and least correlated with seeking information at a level of .232.

4. Marketing promotion factor mostly correlated with; buying decision making at a level of .923, behavior after buying at a level of .874, assessing alternations at a level of .557, being aware of problems at a level of .467 and least correlated with seeking information at a level of .328. According to the findings, the business should consider marketing planning, especially for marketing promotion factors that can stimulate a decision to buy quickly. To persuade the elderly customers' decision-

making of buying sports shoes, seeking marketing channels where customers can conveniently buy products as well as serving customers' demands should be emphasized.

Keywords: Marketing Mix, Decision-making Process, Sports Shoes, The Elderly

บทนำ

โครงสร้างด้านประชากรของประเทศไทยเข้าสู่การเป็น “สังคมผู้สูงอายุ” (Aged Society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา มีสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปสูงถึงร้อยละ 10 และตามการคาดการณ์จำนวนประชากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แบบ” (Complete Aged Society) เมื่อสังคมประเทศไทยเปลี่ยนแปลงก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ ความต้องการของผู้สูงอายุจึงมีความแตกต่างกันในสินค้าหลายประเภท รองเท้ากีฬาเป็นสินค้าประเภทหนึ่งที่ผู้สูงอายุต้องเลือก เพื่อตอบสนองการใช้งานที่เหมาะสม เช่น ใช้เพื่อการออกกำลังกาย ทำความสะอาดง่าย สะดวกในการสวมใส่ โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์แพทย์หญิง ศิริพร จันทร์ฉาย รองหัวหน้าภาควิชาเวชศาสตร์ฟื้นฟู คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวถึงปัญหาการซื้อรองเท้าของผู้สูงอายุ คือหาซื้อได้ยาก ราคาแพง ใส่ไม่สบาย (นิตยสารชีวจิต, 15 ตุลาคม 2563) ทำให้จำเป็นต้องเลือกซื้อรองเท้าที่รองรับความต้องการใช้งานของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม ส่งผลทำให้ผู้ผลิตรองเท้าจำเป็นต้องรับรู้ถึงความต้องการและการตัดสินใจซื้อสินค้าของลูกค้ากลุ่มนี้มากที่สุดเพื่อจะสามารถวางแผนทำการตลาดที่เหมาะสมกับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ ส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

ตัวแปรตาม คือ กระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย การตระหนักถึงปัญหา การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ

สมมติฐานการวิจัย

ส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ส่วนประสมทางการตลาด

- ผลิตภัณฑ์
- ราคา
- ช่องทางการจัดจำหน่าย
- การส่งเสริมการตลาด

ตัวแปรตาม

กระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

- การตระหนักถึงปัญหา
- การแสวงหาข้อมูล
- การประเมินทางเลือก
- การตัดสินใจซื้อ
- พฤติกรรมหลังการซื้อ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และแบบสอบถาม (Questionnaire) ด้วยการให้ตอบแบบสอบถาม เป็นเครื่องมือการเก็บข้อมูลในการศึกษาและการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ลูกค้าผู้สูงอายุ Active aging (กลุ่มที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้และมีรายได้) อายุ 60 ปีขึ้นไปที่ยินยอมออกกำลังกาย หรือขึ้นชอปรองเท้ากีฬา และมีการซื้อสินค้าประเภทรองเท้ากีฬาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ลูกค้าผู้สูงอายุ Active aging (กลุ่มที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้และมีรายได้) อายุ 60 ปีขึ้นไปที่ยินยอมออกกำลังกาย หรือขึ้นชอปรองเท้ากีฬา และมีการซื้อสินค้าประเภทรองเท้ากีฬาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ Cochran โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (กัลยา วาณิชยบัญชา, 2549) ทำให้ได้ขนาดตัวอย่าง อย่างน้อย 384 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละโดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อความสะดวกในการประเมินผลการวิเคราะห์ ข้อมูลผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง Stratified sampling โดยมีขั้นตอน คือ 1) จับสลากผู้วิจัยทำการจับฉลากเพื่อเลือกตัวแทนเขต จากเขตในจังหวัดกรุงเทพมหานครจำนวนทั้งหมด 50 เขต เมื่อทำการจับฉลากได้เขตที่เป็นตัวแทนในการเลือก

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 เขต คือ ลาดพร้าว แจ้งวัฒนะ สุขุมวิท บางใหญ่ ปทุมวัน แล้วจึง 2) กำหนด
โควต้า ผู้วิจัยทำการกำหนดโควต้าให้แต่ละเขตมีตัวแทนในการตอบแบบสอบถามเขตละ 80 คน และ
3) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบเจาะจงเฉพาะผู้ที่อายุ 60 ปี
ขึ้นไปที่นิยมออกกำลังกาย หรือขึ้นขอบรองแท็กซี่ และมีการซื้อสินค้าประเภทรองแท็กซี่อาศัยอยู่
ในกรุงเทพมหานคร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยข้อมูลที่ได้
ทำการศึกษาจากแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด และกระบวนการตัดสินใจซื้อ
สินค้าประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคือ ส่วนประสมทางการตลาดของรองแท็กซี่
ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาด รวม
ทั้งหมด 20 ข้อ โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลแบบอันตรภาค (Interval Scale) เป็นการวัดมาตราส่วน
ประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดเป็น 5 ระดับให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว และกำหนดให้
แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก

ส่วนที่ 2 กระบวนการตัดสินใจซื้อรองแท็กซี่ของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร
ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักถึงปัญหา การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก
การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ จำนวน 15 ข้อ โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลแบบอันตรภาค
(Interval Scale) เป็นการวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดเป็น 5 ระดับ
ให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว และกำหนดให้แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีตลอดจนผลงานที่เกี่ยวข้องเป็น
แนวทางการสร้างแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน
ให้คำชี้แนะและ ทำการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มั่นใจว่าเนื้อหามีความเที่ยงตรงและสอดคล้องกับ
วัตถุประสงค์ที่จะศึกษา โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คือ ส่วนประสมทาง
การตลาดของรองแท็กซี่ และส่วนที่ 2 ที่กระบวนการตัดสินใจซื้อรองแท็กซี่ของลูกค้าผู้สูงอายุ
ในกรุงเทพมหานคร โดยแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง
1.00 โดยทั้งฉบับมีค่า IOC เท่ากับ 0.78

3.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจำนวน 30 ชุดไป
ทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะประชากรใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน
เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้มีลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จึงต้องนำมา
ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach's
Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผลและนำข้อบกพร่องต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไขก่อน
นำไปใช้ในการเก็บข้อมูล (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2551) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ค่าระดับความเชื่อมั่น
ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ประเด็นที่ใช้วัดระดับความเชื่อมั่น และค่าระดับความเชื่อมั่น

ประเด็นที่ใช้วัดระดับความเชื่อมั่น	ค่าระดับความเชื่อมั่น
ด้านผลิตภัณฑ์	.81
ด้านราคา	.76
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.81
ด้านการส่งเสริมการตลาด	.82
ด้านการตระหนักถึงปัญหา	.78
ด้านการแสวงหาข้อมูล	.89
ด้านการประเมินทางเลือก	.91
ด้านการตัดสินใจซื้อ	.90
ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ	.88
รวมทั้งฉบับ	.84

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 1 คือ ส่วนประสมทางการตลาดของรองเท้ายี่ห้อและส่วนที่ 2 กระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ายี่ห้อของลูกค้ายูนิเจนในกรุงเทพมหานคร ใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ายี่ห้อของลูกค้ายูนิเจนในกรุงเทพมหานครด้วยวิธีทางสถิติ คือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ด้วยค่า Sig. หากค่า Sig. น้อยกว่า .05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของรองเท้ายี่ห้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นต่อส่วนประสมทางการตลาดของรองเท้ายี่ห้อในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกออกเป็นรายด้านพบว่า ผลิตภัณฑ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.33 รองลงมา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 และ 4.23 และน้อยที่สุดคือ ด้านราคา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ตามลำดับ เมื่อแยกเป็นรายด้านมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในเรื่องของสินค้ามีนวัตกรรม การป้องกันการบาดเจ็บมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = .70) รองลงมาคือ สินค้ามีคุณภาพ มีความ

ทนทาน มีความทันสมัยและตราสินค้ามีชื่อเสียง สวมใส่สบายกระชับเท้า น้ำหนักเบา ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = .73) ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .74) ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = .71) และน้อยที่สุด คือ สินค้าแยกประเภทตามชนิดของกีฬา ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .69)

ด้านราคา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในเรื่องของราคาเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้ามากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = .72) รองลงมาคือ ราคาเหมาะสมกับตราห้อย มีป้ายแสดงราคาที่ชัดเจน และมีหลากหลายราคาตามแต่รุ่นของสินค้าให้เลือก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .71) ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .70) ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .71) และน้อยที่สุด คือ ราคาถูกเมื่อเทียบกับตราห้อยอื่น ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .70)

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในเรื่องมีความน่าเชื่อถือในการจัดจำหน่ายมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = .74) รองลงมาคือ สถานที่จัดจำหน่ายกระจายตัวอยู่มาก เดินทางสะดวก มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .73) ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = .77) ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = .75) และน้อยที่สุด คือ มีช่องทางการจัดจำหน่ายทางออนไลน์ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = .72)

ด้านส่งเสริมการตลาด ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในเรื่องของการรับประกันสินค้ามากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = .77) รองลงมาคือ มีรายการส่งเสริมการขาย เช่น ลดราคา การจัดเป็นแพคเกจ มีตัวอย่างสินค้าให้ลองใส่หลากหลายรุ่น พนักงานขายแนะนำสินค้าอย่างถูกต้อง ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .70) ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .76) ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .78) และน้อยที่สุด คือ การโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = .71)

ส่วนที่ 2 กระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) และเมื่อแยกออกเป็นรายด้านพบว่าด้านการแสวงหาข้อมูลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ($\bar{X} = 4.29$) รองลงมา ด้านการตระหนักรู้ถึงปัญหา การตัดสินใจซื้อ พฤติกรรมหลังการซื้อ ($\bar{X} = 4.22$) ($\bar{X} = 4.21$) และ ($\bar{X} = 4.20$) และน้อยที่สุดคือ ด้านการประเมินทางเลือก ($\bar{X} = 4.18$) ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน

สมมติฐานการวิจัย : ส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และมีสมมติฐานทางสถิติคือ

H₀: ส่วนประสมทางการตลาด ไม่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

H₁: ส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 การทดสอบสถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน

n = 400

ส่วนประสม ทาง การตลาด	กระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุ									
	ตระหนักรู้		แสวงหา		ทางเลือก		ตัดสินใจซื้อ		หลังซื้อ	
	R	Sig	R	Sig	R	Sig	R	Sig	R	Sig
ผลิตภัณฑ์	.382	.001*	.293	.001*	.379	.001*	.468	.001*	.445	.001*
ราคา	.392	.000*	.280	.000*	.580	.000*	.622	.000*	.659	.000*
ช่องทางการจัด จำหน่าย	.395	.000*	.232	.000*	.612	.000*	.539	.000*	.599	.000*
การส่งเสริม การตลาด	.467	.000*	.328	.000*	.557	.000*	.923	.000*	.874	.000*

* ค่าระดับนัยสำคัญ .05

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) พบว่า

1. ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยด้านการตระหนักถึงปัญหา การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ มีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ .001 ซึ่งน้อยกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

ด้านผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับด้านการตระหนักถึงปัญหา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .382 อยู่ในระดับต่ำ ในทิศทางเดียวกัน

ด้านผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับด้านการแสวงหาข้อมูล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .293 อยู่ในระดับต่ำมาก ในทิศทางเดียวกัน

ด้านผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับด้านการประเมินทางเลือก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .379 อยู่ในระดับต่ำ ในทิศทางเดียวกัน

ด้านผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .468 อยู่ในระดับต่ำ ในทิศทางเดียวกัน

ด้านผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .445 อยู่ในระดับต่ำ ในทิศทางเดียวกัน

2. ส่วนประสมทางการตลาดด้านราคามีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยด้านการตระหนักถึงปัญหา การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ มีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

ด้านราคามีความสัมพันธ์กับด้านการตระหนักถึงปัญหา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .392 อยู่ในระดับต่ำ ในทิศทางเดียวกัน

ด้านราคามีความสัมพันธ์กับด้านการแสวงหาข้อมูล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .280 อยู่ในระดับต่ำมาก ในทิศทางเดียวกัน

ด้านราคามีความสัมพันธ์กับด้านการประเมินทางเลือก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .580 อยู่ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน

ด้านราคามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .622 อยู่ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน

ด้านราคามีความสัมพันธ์กับด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .659 อยู่ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน

2. ส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อของเหล่ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยด้านการตระหนักถึงปัญหา การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ มีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีความสัมพันธ์กับด้านการตระหนักถึงปัญหา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .395 อยู่ในระดับต่ำ ในทิศทางเดียวกัน

ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีความสัมพันธ์กับด้านการแสวงหาข้อมูล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .232 อยู่ในระดับต่ำมาก ในทิศทางเดียวกัน

ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีความสัมพันธ์กับด้านการประเมินทางเลือก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .612 อยู่ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน

ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .539 อยู่ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน

ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีความสัมพันธ์กับด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .599 อยู่ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน

3. ส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อของเหล่ากีฬาของลูกค้าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยด้านการตระหนักถึงปัญหา การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ มีค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า .05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) และ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

ด้านการส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์กับด้านการตระหนักถึงปัญหา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .467 อยู่ในระดับต่ำ ในทิศทางเดียวกัน

ด้านการส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์กับด้านการแสวงหาข้อมูล โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .328 อยู่ในระดับต่ำ ในทิศทางเดียวกัน

ด้านการส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์กับด้านการประเมินทางเลือก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .557 อยู่ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน

ด้านการส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .923 อยู่ในระดับสูงมาก ในทิศทางเดียวกัน

ด้านการส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์กับด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .874 อยู่ในระดับสูง ในทิศทางเดียวกัน

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้คือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับกระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยด้านการตระหนักถึงปัญหา การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อซึ่งสอดคล้องกับ เยาวภา ปฐมศิริกุล และคณะ (2561) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและโอกาสการตลาดของสินค้า fashion and lifestyle กลุ่มเสื้อผ้าและรองเท้าสำหรับผู้สูงอายุเพื่อยกระดับ SMEs ของประเทศไทยสู่ภูมิภาคอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการซื้อรองเท้ามีต้องการซื้อรองเท้าเพื่อสุขภาพมากที่สุด คุณสมบัติหลักของรองเท้าที่ต้องการ คือ สวมใส่สบายเก็บรักษาง่าย และมีความสะดวกในการสวมใส่ ราคาต่อคู่ที่จ่ายได้อยู่ในช่วง 1,001-1,500 บาท ส่วนใหญ่ซื้อรองเท้าจากห้างสรรพสินค้าและเจาะจงเลือกแบรนด์สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐทิณี คุ่มครอง (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาสำหรับวิ่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาสำหรับผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครในทุกขั้นตอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวภา ปฐมศิริกุล โชติรัส ชวนิชย์ เริม ไสแจ่ม และรัฐพล สันสน (2560) ได้ทำการศึกษา เรื่องพฤติกรรมการซื้อและโอกาสการตัดสินใจซื้อสินค้ากลุ่มเสื้อผ้าและรองเท้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย พบว่า พฤติกรรมการซื้อด้านเหตุผลที่ต้องการ ดูแลสุขภาพ ความถี่ในการซื้อมีอิทธิพลต่อโอกาสการซื้อเสื้อผ้าชุดทำงาน ในขณะที่สื่อโทรทัศน์ พนักงานขาย เหตุผลการซื้อ ความถี่ในการซื้อ มีผลต่อโอกาสการซื้อเสื้อผ้าชุดลำลอง ส่วนราคา ผู้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และแหล่งขายรองเท้า มีผลต่อโอกาสการซื้อรองเท้าเพื่อสุขภาพ และสื่อรับรู้ข้อมูล ราคา ความถี่ในการซื้อมีผลต่อการเลือกแบรนด์รองเท้าของผู้สูงอายุในประเทศไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Head & Porter (2015) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบของรองเท้าสำหรับประชาชนผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่าการพัฒนารองเท้าเดินสำหรับผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ต้องมีการปรับเปลี่ยนรองเท้าให้เหมาะสมกับความต้องการโดยใช้การผลิตแบบ Additive Manufacturing (3D printing) – เทคโนโลยีการผลิตแบบเพิ่มเนื้อเป็นตัวช่วยในการผลิต เพื่อให้การผลิตรองเท้าสำหรับผู้สูงอายุได้หลากหลายตามการใช้งาน ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ ฉัตยาพร เสมอใจ (2549) พฤติกรรมผู้บริโภคพฤติกรรม

การซื้อนั้นเกิดจากสิ่งเร้า (Stimulus) มากระตุ้น (Stimulate) ความรู้สึกของผู้บริโภค ทำให้เกิดความรู้สึกของความต้องการ จนต้องหาข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่จะสามารถมาตอบสนองต่อความต้องการได้ อันจะนำไปสู่การตัดสินใจ ซื้อ และเกิดพฤติกรรมการซื้อในที่สุด โดยสิ่งเร้าแบ่งได้เป็นสิ่งเร้าทางการตลาด(Marketing Stimulus) สิ่งเร้าที่เกี่ยวข้อง กับส่วนประสมทางการตลาดที่นักการตลาดพัฒนาขึ้นมา และทำให้ผู้ซื้อเกิดความตระหนักถึงความ ต้องการ และเกิดความต้องการซื้อ (สุนิสาตรงจิตร, 2559)

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ในการจัดจำหน่ายสินค้าให้กับลูกค้าผู้สูงอายุ นอกจากต้องมีการคัดเลือกสินค้าให้เหมาะกับรูปแบบการใช้งานแล้ว ยังจำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมทางการตลาดให้สอดคล้องกับลักษณะการตัดสินใจซื้อสินค้า นั่นคือ ควรวางแผนในการคัดเลือกสินค้าที่มีคุณภาพ เหมาะกับการใช้งานในแต่ละประเภทของกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ มีช่องทางจัดจำหน่ายที่สะดวก ใกล้กับที่ทำงานหรือที่พัก มีการใช้พนักงานขายคอยให้คำแนะนำ มีการลดราคาสินค้า การจัดรายการพิเศษต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะกระตุ้นให้ลูกค้าผู้สูงอายุตัดสินใจซื้อสินค้าได้รวดเร็วขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้ประกอบการรองเท้ากีฬาสำหรับลูกค้ากลุ่มผู้สูงอายุ จำเป็นต้องมีการวางแผนและปรับกระบวนการในการผลิตสินค้าให้สามารถตอบสนองกับการใช้งานในความเฉพาะของกลุ่มลูกค้าผู้สูงอายุโดยต้องเน้นการปรับปรุงการผลิต การปรับรูปแบบและการออกแบบที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตและการใช้งานของกลุ่มลูกค้ามากที่สุด แต่ยังคงรักษาคุณภาพ ความประณีตไว้ เนื่องจากพฤติกรรมของลูกค้ากลุ่มนี้มักจะเลือกซื้อสินค้าด้วยเหตุผลและความคุ้มค่า

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์รองเท้ากีฬาสำหรับผู้สูงอายุควรเน้นที่การผลิตรองเท้าเพื่อสุขภาพ รองเท้าที่รองรับกีฬาที่ผู้สูงอายุนิยมเล่นกัน อาทิการวิ่งเหยาะ ๆ หรือการเดินเร็ว เปตอง ไดรฟ์กอล์ฟ เทนนิส ปิงปอง ว่ายน้ำ เป็นต้น ซึ่งการมีรองเท้ากีฬาที่เหมาะสมกับกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถทำกิจกรรมเหล่านี้มากขึ้นและไม่ต้องกังวลกับรองเท้าที่ไม่เหมาะสมหรือทำให้เจ็บเวลาใช้งาน โดยหลักของการผลิตรองเท้าสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุคือ เน้นที่การสวมใส่สบาย ยืดหยุ่น เบา นุ่ม กระชับ เก็บรักษาง่าย ทำความสะอาดง่าย สะดวกในการสวมใส่

2. ช่องทางการจัดจำหน่ายต้องมีหลายช่องทางที่เข้าถึงกลุ่มลูกค้าผู้สูงอายุ เช่น ช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านช่องทางห้างสรรพสินค้า ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ สื่อ TV Direct เว็บไซต์ หรือผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ จะสร้างความสะดวกในการซื้อให้กับลูกค้าได้มากขึ้น

3. มีการสื่อสารทางการตลาด มุ่งเน้นถึงการสาธิต หรือแนะนำการใช้งานของรองเท้า เพื่อให้ลูกค้ามีความเข้าใจในคุณสมบัติพิเศษของรองเท้ากีฬาที่ผลิตมาเพื่อกลุ่มผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มลูกค้าเข้าใจในความเป็นผลิตภัณฑ์และตัดสินใจซื้อสินค้าได้ง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ

ควรทำการศึกษาในเรื่องของผลิตภัณฑ์อื่น ๆ สำหรับผู้สูงอายุ ที่จะส่งเสริมธุรกิจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนา และดำเนินธุรกิจได้ อาทิ พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้า เพื่อสุขภาพของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2549). การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยสารชีวจิต. (ม.ป.ป.). รองเท้าเพื่อสุขภาพ ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยเบาหวาน. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก <http://cheewajit.com/senior-care>. (2563, 15 ตุลาคม).
- สุนิสา ตรงจิตร์. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ผ่านช่องทางตลาดกลาง พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Marketplace). การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฉัตรยาพร เสมอใจ. (2549). การจัดการและการตลาดบริการ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ณัฐทิณี คุ่มครอง (2558). ส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาสำหรับผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2551). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เยาวภา ปฐมศิริกุล โชติรัส ขวณิชย์ เร็ม ไสแจ่ม และรัฐพล สันสน. (2560). พฤติกรรมการซื้อและโอกาสการตัดสินใจซื้อสินค้ากลุ่มเสื้อผ้าและรองเท้าของลูกค้าผู้สูงอายุในประเทศไทย. วารสารสมาคมนักวิจัย. 22(1): 178.
- เยาวภา ปฐมศิริกุลและคณะ. (2561). การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและโอกาสการตลาดของสินค้า fashion and lifestyle กลุ่มเสื้อผ้าและรองเท้าสำหรับผู้สูงอายุเพื่อยกระดับ SMEs ของประเทศไทยสู่ภูมิภาคอาเซียน. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก https://elibrary.trf.or.th/fullP/RDG5810022//RDG5810022_abstract.pdf. (2563, 15 ตุลาคม).
- ศรสวรรค์ สิริวัฒน์เศรษฐ์. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาในกีฬากอล์ฟของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ ปริญ ลักษิตานนท์ และศุภร เสรีรัตน์. (2541). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2552). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- Kotler, P. & Keller, K. L. (2012). *Marketing Management*. (12th ed). Edinburgh Gate: Pearson Education Limited.

Kotler, P. & Keller, K. L. (2016). **A framework for marketing management.** (6th ed).

Boston: Pearson.

Head, M. J. & Porter, C. S. (2015). **Developing footwear for the active ageing**

Population. Textile-led Design for the active population. United Kingdom:

Elsevier.

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับฟัง ความคาดหวัง ความพึงพอใจและ การใช้ประโยชน์ของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร

THE CORRELATION AMONG LISTENING EXPOSURE, EXPECTATION, SATISFACTION AND APPLICATION TO ONLINE-RADIO STATION LISTENERS IN BANGKOK

จารุกิตต์ ขวัญมงคลพงศ์¹, จันทิมา ศิริ², และกิตติ อัสสรภาสกร²
Jarukitt Kwanmongkalphonh¹, Janthima Siri², and Kitti Apsornpasakorn³

Received : 10 April 2020

Revised : 28 April 2021

Accepted : 29 April 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ
1) ศึกษาการเปิดรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์กรุงเทพมหานคร
2) เพื่อศึกษาความคาดหวังมีความสัมพันธ์กับผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์กรุงเทพมหานคร
3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์กรุงเทพมหานคร 4) ศึกษาการใช้ประโยชน์ของ
ผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์กรุงเทพมหานคร และ 5) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับฟัง
รายการวิทยุออนไลน์กับการใช้ประโยชน์จากรายการวิทยุออนไลน์กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยคำนวณ
จำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษาครั้งนี้โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ จำนวน 400 คน โดยใช้
แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลและใช้สถิติ ได้แก่ จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุ 15 ปี - 24 ปี มีระดับ
การศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนโดยเฉลี่ย 5,000 -
10,000 บาท สถานภาพโสด ข้อมูลเกี่ยวกับการเปิดรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่
มีจำนวนคลื่นวิทยุที่รับฟังในแต่ละวัน 2 คลื่น ซึ่งมีการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์บ่อยครั้ง 3 - 4
วันต่อสัปดาห์ โดยมีเวลาในการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ 3 - 4 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งมีการรู้จักรายการ
วิทยุออนไลน์ 3 - 4 ปี และการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ในลักษณะใดฟังเฉพาะช่วงที่เปิดเพลง
โดยมีการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ที่ทำงาน/สถานศึกษา ซึ่งมีการรู้จักรายการวิทยุออนไลน์เข้าสู่
เว็บไซต์โดยบังเอิญ โดยมีวัตถุประสงค์การรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด

¹คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตจักรพงษ์ภูวนารถ

¹Faculty of Business Administration and Information Technology,

Rajamangala University of Technology Tawan-Ok : Chakrabongse Bhuvanarth Campus

²นักวิจัยอิสระ

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: Janthima@vru.ac.th

และชื่นชอบแนวเพลงรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ Pop โดยมีการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ ในช่วงเวลา 08.01 - 12.00 น.

ด้านการเปิดรับ ความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ มีผลการวิจัย พบว่า ด้านรูปแบบรายการวิทยุออนไลน์ที่ให้ข่าวสาร กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ อยู่ในระดับ มาก ได้แก่ รายการข่าวสั้นต้นชั่วโมง และมีในด้านรูปแบบรายการวิทยุออนไลน์ ที่ให้สาระความรู้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ รายการเพลงไทยสากล และมีในด้านความคาดหวังต่อรายการวิทยุออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ อยู่ในระดับ มาก ได้แก่ การใช้ภาษาและการอ่านออกเสียงภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง

ด้านความพึงพอใจที่ได้รับจากรายการวิทยุออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของนักจัดรายการ

ด้านการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ได้สาระ ความรู้และประโยชน์

ด้านการเปิดรับฟังรายการวิทยุออนไลน์มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากรายการวิทยุออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ: การเปิดรับฟัง ความคาดหวัง ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์

ABSTRACT

This quantitative research study employed the survey research method. The objectives were to 1) explore the listening exposure to online-radio stations of people living in Bangkok, 2) investigate the expectation of online-radio-station listeners living in Bangkok, 3) find out the satisfaction of online-radio-station listeners living in Bangkok, 4) study the application of online-radio-station listeners living in Bangkok, and 5) search for the correlation between listening exposure and listeners' application of online radio stations living in Bangkok. Taro Yamane formula was used to calculate the result from 400 samples who were asked to response the questionnaire. Statistics including percentage, mean, standard deviation and the Pearson's correlation coefficient analysis were used to analyze the data.

According to the questionnaire, the findings showed that the majority of the sample was 15-to-24-years-old single women and bachelor-degree students. Their monthly income was average between 5,000-10,000 baht. Almost of them listened to 2 online-radio stations and spent 3 to 4 days for a week and 3 to 4 hours for a day. The listeners have known the online-radio stations for 3-4 years. They have also listened particularly to songs at their workplace and schools around 08.01 until 12

o'clock. They first knew the online-radio stations through websites. The purposes of online listening were for pleasure, particularly on pop music.

The results related to listening exposure showed that the majority of the research sample listening to online-news stations, such as news flashes, was at the high level. Additionally, the listening exposure to online-modern-Thai-song stations was at the high level. The listeners' expectation to online radio stations was at the high level in the aspects of accurately verbal-language use and clearly Thai pronunciation.

Moreover, the listeners' satisfaction to online radio stations was at the highest level in the aspect of reliable DJ.

The result about listeners' application were at the high level particularly in the aspect of knowledge and benefit.

The final result showed that the listening exposure to online radio station in Bangkok area correlated to listeners' application on online radio station in Bangkok area.

Keywords: Listening Exposure, Expectations, Satisfaction and Application

บทนำ

ปัจจัยที่มีความจำเป็นเพื่อการอยู่รอดของมนุษย์ เช่น ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่มและ ยารักษาโรค เป็นต้น แต่ในการได้มาซึ่งปัจจัยสี่นั้น ย่อมต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือพื้นฐาน ในการติดต่อของมนุษย์ที่สำคัญ ดังนั้น สื่อมวลชนได้มีบทบาทอย่างมากตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งในด้านการให้สาระความบันเทิงทางด้านเสียงเพลง ข้อมูล ข่าวสาร และอื่น ๆ ผู้ผู้ฟัง โดยวิทยุกระจายเสียงนั้นเป็นสื่อมวลชนที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนเราอย่างใกล้ชิด สามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกชนชั้น สามารถเปิดรับฟังได้ทุกสถานที่ ทุกช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิตของแต่ละบุคคล สื่อวิทยุจึงได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีวิทยุกระจายเสียงจากการส่งกระจายเสียงด้วยระบบ อนาล็อก (Analog) ที่ใช้กันมาในอดีตเปลี่ยนแปลงเป็นการส่งด้วยระบบดิจิทัล (Digital) ระบบดิจิทัลทำให้ข้อมูลทุกชนิดสามารถผลิตเก็บบันทึกไว้และค้นคืนได้โดยใช้คอมพิวเตอร์ สิ่งนี้เป็นเหตุให้การผลิตสื่อวิทยุกระจายเสียงเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ส่งผลให้ผู้ผลิตรายการ วิทยุกระจายเสียงทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต่าง ๆ ให้ความสำคัญ และนำเทคโนโลยีระบบดิจิทัลมา พัฒนาปรับปรุงคุณภาพรายการทั้งเนื้อหา รูปแบบการนำเสนอรายการ (สุทธิดี ชัดดียะ, 2555) นั่นคือ รายการวิทยุออนไลน์ที่แต่ละรายการวิทยุได้จัดทำรูปแบบไว้ โดยการจัดรายการสามารถฟังได้ บน เว็บไซต์ผ่านระบบสตรีมมิ่งบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อตอบรับกับ การเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม การฟังของคนทั่วไปในการใช้ชีวิตประจำวัน รวมถึงรูปแบบของเครื่องรับที่สามารถรองรับ ระบบการ ฟังสื่อวิทยุผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต โทรศัพท์มือถือ โฟน ไอแพด และอื่น ๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในทุกวันนี้การรับฟังวิทยุออนไลน์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

ได้รับความนิยมนั้น ซึ่งทางสถานีวิทยุกระจายเสียงก็ได้ปรับตัวโดยมีบริการวิทยุออนไลน์เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานของสถานีวิทยุด้วย โดยใช้เป็นอีกช่องทางในการให้ข้อมูลข่าวสารการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และอื่น ๆ

เมื่อเทคโนโลยีอย่างระบบอินเทอร์เน็ต โดยมีผู้ประกอบการวิทยุกระจายเสียงจำนวนมากไม่น้อยเริ่มมองเห็นช่องทางใหม่ กลุ่มคนใหม่ ๆ ในการต่อยอดธุรกิจวิทยุกระจายเสียงที่ไม่ติดอยู่กับกรอบและข้อบังคับเดิม ๆ ลดความซับซ้อนในการทำงานพื้นฐานของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีก็พัฒนาขึ้นการฟังวิทยุกระจายเสียงผ่านเครื่องรับสัญญาณวิทยุเริ่มเปลี่ยนมาฟังผ่านออนไลน์เพิ่มขึ้นทำให้ผู้ประกอบการวิทยุกระจายเสียงจำเป็นต้องเพิ่มหรือปรับรูปแบบการทำงานให้สอดคล้องกับผู้ฟังมากขึ้น ด้วยอัตราการเติบโตของพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ของคนไทยที่เติบโตขึ้นทุกขณะ จากผลสำรวจของ บริษัท วีโออาร์โซเซียล จำกัด เอเจนซีด้านวิจัยโซเซียลมีเดีย สัญชาติอังกฤษที่นำเสนอความเคลื่อนไหวในโลกดิจิทัล หรือที่เรียกว่า Digital Movement ในแต่ละปีทางวีโออาร์ โซเซียลได้ออกสำรวจเมื่อเดือนมกราคม 2560 นี้ พบว่า ตัวเลขทางสถิติทางการใช้งานอินเทอร์เน็ตทั่วโลก (Global Internet Usage) นั้นมีจำนวนมากกว่า 3.7 พันล้านคน ซึ่งมีผู้เข้าถึงอินเทอร์เน็ตคิดเป็นร้อยละ 50 ของประชากรทั่วโลก โดยผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตบนมือถือคิดเป็นร้อยละ 91 ของผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตทั่วโลก (Simon Kemp, 2017)

เมื่อสถิติของผู้ใช้และการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมีจำนวนมีมากขึ้นเรื่อยตามสถิติ ที่กล่าวไว้เบื้องต้น ย่อมต้องมีคนจำนวนไม่น้อยที่มองเห็นโอกาสใหม่ที่จะเพิ่มช่องทางการทำงานให้ กว้างขวางมากยิ่งขึ้น จึงได้เริ่มความคิดที่ใช้ช่องทางบนโลกอินเทอร์เน็ตให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพมากที่สุด (บุตรี ลิขิตจรรย์านนท์, 2559)

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของกลุ่มผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ในฐานะเป็นแรงสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพของรายการวิทยุออนไลน์ ซึ่งในส่วนของวิทยุออนไลน์นั้นตั้งแต่ที่ได้เริ่มดำเนินการออกอากาศเป็นต้นมา จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับฟัง ความคาดหวัง ความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อผู้ผลิตรายการวิทยุออนไลน์ ซึ่งทำให้รายการวิทยุออนไลน์ มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มผู้ฟังมากยิ่งขึ้น จึงได้ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังมีความสัมพันธ์กับผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์กรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับฟังรายการวิทยุออนไลน์กับการใช้ประโยชน์จากรายการวิทยุออนไลน์กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบวัดผลครั้งเดียว (One – Shot Case Study) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และ โดยผู้วิจัยและทีมผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,696,409 คน (ข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลกรุงเทพมหานคร กองสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร

วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อการศึกษาครั้งนี้โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามานะ (Yamane, 1967) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น เท่ากับร้อยละ 95 ค่าระดับความคลาดเคลื่อนยอมรับได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 หรือที่ระดับนัยสำคัญ .05 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ที่ได้จากการคำนวณ จำนวน 400 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม โดยการแบ่งตามพื้นที่เขตการปกครองของ กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ข้อมูลมีลักษณะกระจายและครอบคลุม ซึ่งมีจำนวน 50 เขต โดยแบ่ง ออกเป็น 3 กลุ่ม ตามเกณฑ์การแบ่งเขตของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ขั้นตอนที่ 2 ใช้วิธีการจับฉลากเพื่อคัดเลือกตัวแทนมากลุ่มละ 1 เขต

ขั้นตอนที่ 3 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยการกระจายตามลักษณะประชากร มีอายุตั้งแต่ 15 – 60 ปี และอาชีพ เพื่อให้ได้มาซึ่งขนาดตัวอย่างตามที่กำหนดไว้โดยการเก็บรวบรวม ข้อมูลตามเขตที่กำหนดทั้ง 3 เขต ในบริเวณแหล่งชุมชน

2. การทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วจำนวน 30 ชุด ไปทำการทดสอบก่อน (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้ว นำไปหาความเชื่อมั่นโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น Alpha (α) และใช้วิธีทดสอบความเชื่อถือได้โดยใช้สูตร Alpha ของ ครอนบาค (Cronbach, 1984) ที่เรียกว่า Cronbach'Alpha ตามสูตร (ประคอง กรรณสูต, 2542)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ จำนวน (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามในสมมติฐาน เมื่อพบความแตกต่างจะ ทำการเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญ (LSD)

3. ใช้สถิติการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปร การรับฟังรายการ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ การใช้ประโยชน์ของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรในการวิเคราะห์ (Hinkle D. E., 1998)

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากที่สุด มีจำนวน 213 คน คิดเป็น ร้อยละ 53.25 มีอายุ 15 ปี - 24 ปีมากที่สุด มีจำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.25 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มากที่สุด มีจำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มากที่สุด มีจำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนโดยเฉลี่ย 5,000 - 10,000 บาท มากที่สุด มีจำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.50 มีสถานภาพโสด มากที่สุด มีจำนวน 365 คน คิดเป็นร้อยละ 91.25

การเปิดรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนคลื่นวิทยุที่รับฟังในแต่ละวัน 2 คลื่น มากที่สุด มีจำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.25 และมีจำนวนคลื่นวิทยุที่รับฟังในแต่ละวัน มากกว่า 4 คลื่น น้อยที่สุด มีจำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.75

กลุ่มตัวอย่างมีการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์บ่อยครั้ง 3 - 4 วันต่อสัปดาห์ มากที่สุด มีจำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.75 และมีการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์บ่อยครั้ง 5 - 6 วันต่อสัปดาห์ น้อยที่สุด มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75

กลุ่มตัวอย่างมีเวลาในการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ 3 - 4 ชั่วโมงต่อวัน มากที่สุด มีจำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และมีเวลาในการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์น้อยกว่า 1 ชั่วโมงต่อวัน น้อยที่สุด มีจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 11.50

กลุ่มตัวอย่างมีการรู้จักรายการวิทยุออนไลน์ 3 - 4 ปี มากที่สุด มีจำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 และมีการรู้จักรายการวิทยุออนไลน์น้อยกว่า 1 ปี น้อยที่สุด มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75

กลุ่มตัวอย่างมีการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ในลักษณะใดฟังเฉพาะช่วงที่เปิดเพลงมากที่สุด มีจำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 และมีการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ในลักษณะใด ฟังสลับไปมากับสถานีอื่น น้อยที่สุด มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00

กลุ่มตัวอย่างมีการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ที่ใด ที่ทำงาน/สถานศึกษา มากที่สุด มีจำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.25 และมีการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ที่ใด น้อยที่สุด มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.75

กลุ่มตัวอย่างมีการรู้จักรายการวิทยุออนไลน์ เข้าสู่เว็บไซต์โดยบังเอิญ มากที่สุด มีจำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 55.25 และมีการรู้จักรายการวิทยุออนไลน์ อื่น ๆ เปิดฟังเป็นประจำ น้อยที่สุด มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.25

กลุ่มตัวอย่างมีวัตถุประสงค์การรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดมากที่สุด มีจำนวน 275 คน คิดเป็นร้อยละ 68.75 และมีวัตถุประสงค์การรับฟังรายการวิทยุออนไลน์อื่น ๆ เปิดฟังเป็นประจำ น้อยที่สุด มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.75

กลุ่มตัวอย่างมีชื่นชอบแนวเพลงรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ Pop มากที่สุด มีจำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00 และมีชื่นชอบแนวเพลงรับฟังรายการวิทยุออนไลน์อื่น ๆ แจ๊ส ลูกทุ่ง หมอลำ น้อยที่สุด มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25

กลุ่มตัวอย่างมีรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ในช่วงเวลา 08.01 - 12.00 น. มากที่สุด มีจำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 37.25 และมีรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ในช่วงเวลา 12.01 - 13.00 น. น้อยที่สุด มีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.75

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับ ความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับ ความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 จากคะแนนเต็ม 5 และค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.26 โดยพิจารณาระดับการเปิดรับ ความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ ในแต่ละด้านจะพบว่า

1. ด้านรูปแบบรายการวิทยุออนไลน์ที่ให้ข่าวสาร โดยพิจารณาระดับการเปิดรับ ความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ จะพบว่า ด้านรูปแบบรายการวิทยุออนไลน์ที่ให้ข่าวสารได้แก่ รายการข่าวสั้นต้นชั่วโมง มากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 และค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87 และรายงานข่าวท้องถิ่นน้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 และค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92

2. ด้านรูปแบบรายการวิทยุออนไลน์ที่ให้สาระความรู้ โดยพิจารณาระดับการเปิดรับ ความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ จะพบว่า ด้านรูปแบบรายการวิทยุออนไลน์ที่ให้สาระความรู้ได้แก่ รายการเพลงไทยสากลมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84 และรายการสุขภาพน้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 และค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78

3. ด้านความคาดหวังต่อรายการวิทยุออนไลน์ โดยพิจารณาระดับการเปิดรับความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ จะพบว่า ด้านความคาดหวังต่อรายการวิทยุออนไลน์ ได้แก่ การใช้ภาษาและการอ่านออกเสียงภาษาไทยได้อย่างถูกต้องมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 และค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 และมีการจัดอันดับเพลงมีความเป็นกลางน้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 และค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78

ความพึงพอใจของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับ ความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์โดยรวม พบว่า ด้านความพึงพอใจที่ได้รับจากรายการวิทยุออนไลน์ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของนักจัดรายการมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 และค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67 สามารถเลือกฟังเพลงที่ชอบได้ทันทีน้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 และค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71

การใช้ประโยชน์ของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับ ความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์โดยรวม พบว่า ด้านการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ ได้แก่ ได้สาระ ความรู้และประโยชน์มากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 และสามารถรับฟังรายการและสืบค้นข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ย้อนหลังได้น้อยที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 และค่าของความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77

อภิปรายผลการวิจัย

การเปิดรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ มีจำนวนคลื่นวิทยุที่รับฟังในแต่ละวัน 2 คลื่น ซึ่งมีการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์บ่อยครั้ง 3 - 4 วันต่อสัปดาห์ โดยมีเวลาในการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ 3 - 4 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งมีการรู้จักรายการวิทยุออนไลน์ 3 - 4 ปี และการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ในลักษณะใดฟังเฉพาะช่วงที่เปิดเพลง โดยมีการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ที่ทำงาน/สถานศึกษา ซึ่งมีการรู้จักรายการวิทยุออนไลน์เข้าสู่เว็บไซต์โดยบังเอิญ โดยมีวัตถุประสงค์การรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด และชื่นชอบแนวเพลงรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ Pop โดยมีการรับฟังรายการวิทยุออนไลน์ในช่วงเวลา 08.01 - 12.00 น. ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกาเปิดรับสารจากสื่อมวลชน เมอร์ริล และ โลเวนสไตน์ (Merill & Lowenstein, อ้างใน ภาณุวัฒน์ เจริญสุข, 2558: 47) กล่าวว่า ปัจจัยพื้นฐานเกี่ยวกับ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อและข่าวสารที่มีผลต่อการยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมว่ามีด้วยกัน 4 ปัจจัย คือ 1. ความเหงา เนื่องด้วยมนุษย์ เป็นสัตว์สังคม ทำให้ต้องมีการรวมกลุ่มเพื่อติดต่อและสังสรรค์กับบุคคลอื่นๆ ในสังคม อย่างไรก็ตาม เมื่อมนุษย์ ไม่มีโอกาสในการติดต่อหรือสังสรรค์กับบุคคลอื่นตามที่ต้องการมนุษย์จึงเลือกใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องช่วย แก้เหงา จนบางครั้งมนุษย์บางคนเองก็พอใจที่จะอยู่กับสื่อมวลชน เพราะสื่อมวลชนเป็นเพื่อนแก้เหงาที่ไม่สร้างแรง กดดันในการสนทนาหรือในทางสังคมให้แก่ตนเอง 2. ความอยากรู้อยากเห็น เนื่องจากเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ที่ต้องการรับรู้ข่าวสาร เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ไม่ว่าสิ่งที่ยากรู้นั้นจะมีผลต่อตนเองทั้ง ทางตรงและทางอ้อม หรือเป็นผลกระทบต่อนักอื่น นอกจากนี้ สิ่งที่มนุษย์อยากรู้อยากเห็นมักเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวที่สุด ไปจนถึงไกลตัวที่สุด ซึ่งสิ่งที่จะตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์นี้ก็คือ สื่อมวลชนนั่นเอง 3. ประโยชน์ ใช้สอยของตนเอง โดยพื้นฐานธรรมชาติของมนุษย์ มนุษย์เป็นผู้เห็นแก่ตัว ในฐานะที่เป็นผู้รับข่าวสารจึงต้อง แสวงหาและใช้ข่าวสารเพื่อเป็นประโยชน์ให้ตนเอง เพื่อสนับสนุนความคิดของตนเอง เพื่อช่วยให้ความคิดของ ตนเองบรรลุ เพื่อให้ได้รับข่าวสาร ความรู้ ความสะดวกสบาย ความปลอดภัย ตลอดจนเพื่อให้ได้รับความบันเทิง 4. ลักษณะเฉพาะของสื่อแต่ละอย่าง ลักษณะของสื่อแต่ละอย่างนั้นมีส่วนทำให้ผู้รับสาร แสวงหาและได้รับประโยชน์แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าลักษณะใดจะสนองความต้องการและทำให้ ผู้รับสารเกิดความพึงพอใจ

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับฟัง กับการใช้ประโยชน์จากรายการวิทยุออนไลน์ของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์กรุงเทพมหานคร

ด้านรูปแบบรายการวิทยุออนไลน์ที่ให้ข่าวสาร ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับ ความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ อยู่ในระดับ มาก ได้แก่ รายการข่าวสั้นต้น

ชีวโหมง ด้านรูปแบบรายการวิทยุออนไลน์ที่ให้สาระความรู้ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับ ความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ อยู่ในระดับ มาก ได้แก่ รายการเพลงไทยสากล ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารออนไลน์และสื่อออนไลน์ สุกุลศรี ศรีสารคาม (2557) ลักษณะของสื่อออนไลน์ที่เป็นการสื่อสารสองทางการเข้าถึงในวงกว้างสื่อออนไลน์เป็นสื่อใหม่ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง เพราะมีการปฏิสัมพันธ์กับสารและเผยแพร่ต่อได้เชื่อมโยงข้อมูลได้จำนวนมาก ข้อมูลข่าวสารบนสื่อออนไลน์มีลักษณะ แยกชิ้นส่วนหากผู้รับสารไม่เข้าใจและไม่สามารถประกอบรวมได้อาจทำให้เกิดการเข้าใจผิดได้ แต่ถ้าประกอบรวมได้จะมีประโยชน์ในการสื่อสารที่รอบด้าน สื่อออนไลน์เอื้อต่อการสร้างชุมชน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มโดยเฉพาะการรวมกลุ่มความคิดนำไปสู่การหลอมทัศนคติและพฤติกรรมกลุ่มสื่อออนไลน์มีความสามารถในการประมวลเนื้อหาจากหลายแห่ง ทำให้บทบาทของ User-generated Content สำคัญ สื่อออนไลน์มีลักษณะส่งเสริมการรวมกลุ่มกันทางสังคมและการร่วมมือกันทางไซเบอร์ สื่อออนไลน์ยังทำให้เกิดวัฒนธรรมแบบริมิคซ์ คือ การเลือกเนื้อหามาดัดแปลง ตัดต่อ ประกอบสร้างใหม่ โดยที่ผู้รับสารเป็นผู้เปลี่ยนแปลงเนื้อหานั้น

ด้านความคาดหวังต่อรายการวิทยุออนไลน์ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับ ความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ อยู่ในระดับ มาก ได้แก่ การใช้ภาษาและการอ่านออกเสียงภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ ญฤทธิ์ พรบัญญ์ (2552) ศึกษาเรื่องความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ของสถานีวิทยุ แม็กซ์ 94.5 ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ความคาดหวังต่อรายการวิทยุออนไลน์ของสถานีวิทยุ แม็กซ์ 94.5 (MAX 94.5) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังอยู่ในระดับมาก โดยผู้ดำเนินรายการมีความคาดหวังมากที่สุดในด้านการจัดรายการความคาดหวังต่อกิจกรรมของรายการมีความคาดหวังเหมือนกัน มากที่สุดในกิจกรรมฟังเพลงทันทีจากการเล่นเกมในรายการ ความคาดหวังต่อเพลงในรายการอยู่ในระดับมากที่สุดในด้านเพลงฮิตที่สุดประจำเดือน ความคาดหวังในระบบออนไลน์อยู่ในระดับมากคาดหวังมากที่สุดในด้านเข้าใช้บริการครั้งละจำนวนหลาย ๆ คน โดยเว็บไซต์ไม่ล่ม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ในเรื่องระบบออนไลน์จะอยู่ในระดับสูง นั้นอาจจะมาจากการฟังรายการวิทยุออนไลน์นั้นเป็นสื่อรูปแบบใหม่ที่ผู้ฟังยังไม่เคยได้รับประสบการณ์รูปแบบนี้มาก่อน จึงมีความคาดหวังสูงในเรื่องของการตอบสนองความบันเทิงที่ต้องมากกว่าสื่อที่นำเสนอรายการเพลงรูปแบบเดิม ๆ และรายการวิทยุออนไลน์ของสถานีวิทยุ แม็กซ์ 94.5 (MAX 94.5) ก็ทำได้ดีในการตอบสนองความคาดหวังนี้ นอกจากความคาดหวังในด้านของความผิดพลาดทางเทคนิคหรือผิดพลาดทางระบบออนไลน์ จะยังมีความคาดหวังไม่สูงมากเนื่องจากเป็นสื่อใหม่ ผู้ฟังมักเลือกที่จะมองข้ามความผิดพลาดเล็กน้อยเหล่านั้นแต่ในอนาคตความคาดหวังในเรื่องความสมบูรณ์แบบของระบบออนไลน์จะมีสูงขึ้น ดังนั้นระบบออนไลน์ต้องเพิ่มการรองรับให้คนเข้ามาเพิ่มขึ้น มีความสมบูรณ์หรือมีความผิดพลาดน้อยที่สุดเพื่อตอบสนองความคาดหวังของผู้ฟังในอนาคต เนื้อหาของรายการเพลงที่นำเสนอควรที่จะมีการปรับปรุงด้านเวลาหรือช่วงเวลาการจัดรายการ ให้มีช่วงที่มีการเปิดเพลงฮิตต่อเนื่องหรือมีการเปิดเพลงตามคำขอมากขึ้น ไม่มีผู้ดำเนินรายการมาพูดแทรก ความคาดหวังของผู้ฟังในปัจจุบันทางด้านผู้ดำเนินรายการหรือ DJ เรื่องหน้าตาและการแต่งกายของ DJ ที่มีในระดับสูง และมีข้อเสนอแนะมาว่าอยากได้ผู้ดำเนินรายการที่มีรูปร่างหน้าตาดีมาจัดรายการ แสดงว่าความคาดหวังในเรื่องหน้าตาและการแต่งกายนั้นยังได้รับ

การตอบสนองไม่เพียงพอ จึงควรแก้ไขโดยการปรับผู้ดำเนินรายการหรือ DJ ให้เป็นผู้ที่มีรูปร่างหน้าตาดี มีการแต่งกายที่เปิดเอกลักษณ์ เพื่อตอบสนองความคาดหวังของผู้ฟังส่วนใหญ่ในด้านผู้ดำเนินรายการให้มีระดับความพึงพอใจที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามงานวิจัยของ ณฤทธิ์ พรับจ้อย (2552)

ความพึงพอใจของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์

ด้านความพึงพอใจที่ได้รับจากรายการวิทยุออนไลน์ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับ ความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ อยู่ในระดับ มากที่สุด ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของนักจัดรายการ ซึ่งสอดคล้องกับ สุทธิติ ชัดติยะ และวิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์ (2552) ศึกษา เรื่อง พฤติกรรมการรับฟังและความพึงพอใจต่อรายการและเทคนิคของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ พบว่า ผู้ฟังส่วนใหญ่ฟังรายการทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยอยู่ที่บ้านและขณะขับรถยนต์ ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการฟังอยู่ในระดับต่ำ แต่รายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยที่เป็นรายการยอดนิยมและเป็นที่ยอมรับ คือ รายการข่าว เนื่องจากเป็นรายการข่าวที่เป็นทางการและผู้ประกาศมีคุณภาพ อ่านข่าวได้ถูกต้องตามอักขระวิธี ได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดี ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า พฤติกรรมการฟังและความพึงพอใจต่อรายการของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ ที่มีการศึกษาพฤติกรรมการฟังข่าวในรายการข่าวภาคบังคับของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นไปตามงานวิจัยของ สุทธิติ ชัดติยะ และวิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์ (2552)

การใช้ประโยชน์ของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์

ด้านการใช้ประโยชน์ของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับ ความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ อยู่ในระดับ มาก ได้แก่ ได้สาระ ความรู้ และประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับ ชัชฎา สุขามาลวงษา (2550) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมของประชาชนในการรับฟังวิทยุรายการร่วมด้วยช่วยกัน เขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ฟังส่วนใหญ่ที่แสดงความคิดเห็นว่ารูปแบบเนื้อหาวิทยุรายการร่วมด้วยช่วยกันมีรายงานข่าวที่รวดเร็วและเชื่อถือได้ โดยมีระดับความนิยมในการรับฟังสูงกว่ากลุ่มที่แสดงความคิดเห็นว่าการรายงานข่าวมีความรวดเร็วแต่ยังเชื่อถือไม่ได้ โดยส่วนใหญ่ผู้ฟังเชื่อว่าการรับฟังวิทยุรายการร่วมด้วยช่วยกันสามารถช่วยแก้ไขปัญหาราจรได้ ซึ่งมีระดับความนิยมสูงกว่ากลุ่มที่มีความเห็นว่ารู้สึกเฉยๆ และผู้ฟังส่วนใหญ่มีระดับความนิยมในรูปแบบเนื้อหารายการที่หลากหลายสูงกว่ากลุ่มที่เห็นว่ารูปแบบรายการมีความซ้ำซากจำเจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า เนื้อหารายการที่มีความน่าเชื่อถือ มีประโยชน์ และรูปแบบรายการที่มีความหลากหลาย จะได้รับความนิยมจากผู้ฟัง ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนำเสนอข่าวในรายการข่าวภาคบังคับของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นไปตาม งานวิจัยของ ชัชฎา สุขามาลวงษา (2550)

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษากลุ่มประชากรในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น จึงน่าจะมีการศึกษาประชากรในต่างจังหวัด และศึกษาถึงสื่อใหม่ เช่น สื่อโทรทัศน์ออนไลน์
2. การศึกษาในครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือวิจัย ซึ่งการศึกษาในครั้งต่อไปจึงควรใช้วิธีการอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ร่วมกับการสังเกตสภาพแวดล้อมในการกลุ่มตัวอย่างถึงความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์ที่แท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2542). **สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). **สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์.
- กิติมา สุรสสนธิ. (2547). **ความรู้ทางการสื่อสาร**. กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กำพล ดวงพรประเสริฐ. (2549). **ความพึงพอใจ ความต้องการของผู้ฟังในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการรับฟังรายการที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เอฟ. เอ็ม. 89.5 MHz**. กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กำพล ดวงพรประเสริฐ. (2558). **ความต้องการรูปแบบรายการวิทยุอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพฯ: คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ สาขาวิชาเทคโนโลยีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์.
- ชัชฎา สุขามาลวงษา. (2550). **ปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมของประชาชนในการรับฟังวิทยุรายการร่วมด้วยช่วยกัน เขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ สาขาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ชำนาญ เขาวงกิตพิงศ์. (2546). **เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อมวลชน (หน่วยที่ 11)**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณฤทธิ์ พรบ้จ้อย. (2552). **ความคาดหวังของผู้ฟังรายการวิทยุออนไลน์ของสถานีวิทยุ แม็กซ์ 94.5 ในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ สาขาสื่อสารมวลชน: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บุตรี ลิขิตจริยานนท์. (2559). **การเปิดรับ และความพึงพอใจของผู้ฟังคลื่นวิทยุออนไลน์ แคทเรดีโอ**. วิทยานิพนธ์ สาขาสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บุษบา หินเภาว. (2549). **การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ทศนคติและการมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหารายการวิทยุชุมชน ตำบลหัวรอ อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก**. วิจัย คณะวิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
- ประคอง กรรณสูต. (2542). **สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

-
- พัชอร บัญญัตินกรกิจ. (2546). **เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อมวลชน (หน่วยที่ 9)**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พีระ จีร์โสภณ. (2540). **เอกสารการสอนชุดทฤษฎีการสื่อสาร (หน่วยที่ 9 – 15)**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภาณุวัฒน์ เจริญสุข. (2558). **โครงการ Icon radio วิทยุออนไลน์ที่จะทำให้คุณรู้เท่าทันอย่างบันเทิง**. การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการบริหารธุรกิจบัณฑิตและการผลิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2534). **การวิเคราะห์ผู้รับสาร**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรื่อง สมนึกตน. (2548). **การศึกษาความนิยมที่มีต่อรายการของสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป จังหวัดอุบลราชธานี**.
- ศลิสนา ภู่อี่ยม. (2546). **การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ฟังรายการ 104.5 Fat Radio**. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สกุลศรี ศรีสารคาม. (2557). **จริยธรรมการใช้สื่อออนไลน์และสื่อสังคมในกระบวนการสื่อข่าวของสื่อไทยในยุคดิจิทัล**. วิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- สุทธิ ชัดติยะ. (2555). **ศาสตร์การเขียน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). (ฉบับปรับปรุงแก้ไข). กรุงเทพฯ: สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษา กรมประชาสัมพันธ์
- สุทธิ ชัดติยะ และวิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์. (2552). **พฤติกรรมกรับฟังและความพึงพอใจต่อรายการและเทคนิคของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยกรมประชาสัมพันธ์**. คณะวิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- อรนุช เลิศจรรยารักษ์ (2547). **สังคมข่าวสาร สื่อ และการพัฒนาการสื่อสารในอนาคต**. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Cronbach, J. (1984). **Essential of Psychology and Education**. New York: Mc-GrawHill.
- Hall, J. (2005). **Television and Positive Ageing in Australia**. PhD thesis, Murdoch University.
- Hinkle, D. E, William, W. & Stephen, G. J. (1998). **Applied Statistics for the Behavior Sciences**. (4th ed). New York: Houghton Mifflin.
- Komarova. (2004). **The Content of Music Radio Websites**. Master'sthesis, University of Missouri Columbia. MAI.
- Razlogova. (2004). **The Voice of the Listener: Americans and the Radio Industry, 1920 – 1950**. Thesis Ph. D. George Mason University.
- Simon, K. (2017). **Digital in 2017 Global Overview. We Are Social and Hootsuite**. [Online], Available: <https://www.slideshare.net/wearesocialsg/digital-in2017-global-overview> (2017, 13 June).
- Stockmann, D. C. (2007). **Propagandas for Sale: The Impact of Newspaper Commercialization on News Content and Public Opinion in China**.
-

Vincent & Basil. (1997). *College Students' News Gratifications, Media Use, and Current Events Knowledge*.

Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis*. (2nd ed.). New York: Harper and Row,

การวิเคราะห์ปัญหาอุทกภัย และข้อเสนอแนะการจัดการความเสี่ยง ของผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม อำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา

THE ANALYSIS OF FLOOD PROBLEM AND RECOMMENDATIONS TOWARDS RISK MANAGEMENT: A CASE STUDY OF THE LOCAL BOAT-TOUR OPERATOR AT CHANKASEM-PALACE COMMUNITY IN PHRA NAKHON SI AYAUUTTAYA PROVINCE

ปวิช เรียงศิริ¹, บุชบา แฝงสาเคน¹, และชัชพันธ์ ยีม่อน^{1*}
Pawich Riangsiri¹, Boosaba Fangsaken¹, and Chatchaphanu Yimaon^{1*}

Received : 4 November 2019

Revised : 11 February 2021

Accepted : 29 April 2021

บทคัดย่อ

ปัญหาหลักในชุมชนนี้คือ ปัญหาเรื่องอุทกภัย ซึ่งมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องปัญหาปากท้อง ดังนั้นบทความนี้จึงมีจุดประสงค์ในการวิเคราะห์ปัญหาอุทกภัย และเสนอทางแก้ไขปัญหาให้กับผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษมประสบปัญหาอุทกภัยอย่างสม่ำเสมอ สถานการณ์ดังกล่าวมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษมให้ต้องหยุดเดินเรือเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนตามความรุนแรงของปัญหาอุทกภัย ดังนั้นข้อเสนอเพื่อจัดการความเสี่ยงดังกล่าว คือ 1) แผนการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากวิถีชีวิตชุมชนจากความรู้ที่อยู่ในตน (Tacit Knowledge) 2) ทักษะการสื่อสารและการแปลข้ามวัฒนธรรมเพื่อใช้สื่อสารกับชาวต่างชาติเพื่อสร้างความตระหนักรู้และเตรียมความพร้อมรับมืออุทกภัย

คำสำคัญ: ปัญหาภัยพิบัติ ผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวชุมชน การจัดการความเสี่ยง

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

¹Faculty of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage Pathumthani

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: pawichr@outlook.com

ABSTRACT

The main problem of Chankasem-Palace community was the flood problem which had an impact on the local boat-tour operators' living. This motivated the researcher to explore the analysis of flood problem and their solutions proposing to those operators in form of a case study. The findings showed that flood has been a regular problem in Chankasem-Palace community. When flooding, the boat-tour operators had to temporarily stop ferrying tourists to the local sites. Moreover, the length of stop usually depended on the volume of flood. According to the problem, some recommendations were proposed as follows: First of all, a preparational plan for disaster based on the local's Tactic knowledge should be accomplished. Secondly, communicational skills and cross-cultural translation aiming to convey the awareness and readiness of natural disaster to foreigners should be planned.

Keywords: Flood Problems, Boat Tour Operators, Risk Management

บทนำ

สภาพบริบทพื้นที่ชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม ตั้งอยู่ระหว่างถนนอุทอง หน้าหน้าไปทางพระราชวังจันทร์เกษม และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และแม่น้ำป่าสักอยู่อีกด้านหนึ่ง และอยู่ห่างจากตลาดหัวรอ 300 เมตร อาชีพของคนในชุมชนมีตั้งแต่ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นเรือบริการที่เี่ยวรอบเกาะอยุธยา การค้าขาย เกษตรกรรมและประกอบอาชีพราชการ สภาพบริบทพื้นที่รอบนอกมีนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ นิคมอุตสาหกรรมโรจนะ นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค เป็นต้น สังคม การเมือง ในมิติทางวัฒนธรรม ชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษมอยู่ในบริบทของจังหวัดอยุธยาที่มีอุทยานประวัติศาสตร์และเป็นมรดกโลก มีวัดสำคัญ ๆ ที่ตั้งอยู่ตามริมแม่น้ำเจ้าพระยา เช่น วัดไชยวัฒนาราม วัดพนัญเชิง วัดท่าการ้อง เป็นต้น

จากการลงพื้นที่สำรวจและสัมภาษณ์เรื่องปัญหาในชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษมพบว่า ประชาชนในพื้นที่มีปัญหาเรื่องชาวบ้านริมฝั่งแม่น้ำและนักท่องเที่ยวที่ทิ้งขยะลงแม่น้ำ ทำให้ผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวมีความต้องการแรงค์ให้ชาวบ้านริมอาศัยอยู่ฝั่งแม่น้ำ และนักท่องเที่ยวไม่ทิ้งขยะเพราะเมื่อแม่น้ำสกปรกจะกระทบต่อธุรกิจการเดินทางเรือเพื่อการท่องเที่ยวที่สำคัญคือ ปัญหาอุทกภัย ซึ่งเป็นปัญหาหลักของคนในชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรือปากท้อง ซึ่งมีผลกระทบต่อรายได้ของคนในชุมชน ดังนั้นบทความนี้จึงมีจุดประสงค์ในการวิเคราะห์ปัญหาภัยพิบัติ และเสนอทางแก้ไขปัญหาให้กับผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม อำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีลำดับการนำเสนอต่อไปนี้

กรอบการวิเคราะห์ปัญหาอุทกภัยและแนวทางแก้ไข

จากสภาพบริบทของชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม ผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอุทกภัยในชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม ได้แก่ ประชาชนผู้อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ ผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว แนวคิดและทฤษฎีที่จะนำมาสร้างเป็นกรอบการวิเคราะห์ปัญหาอุทกภัย ได้แก่ 1) แนวคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์ปัญหาสังคม 2) ภาษาและสังคม (Sociolinguistic) และ 3) การแปลข้ามวัฒนธรรม (Cross Cultural Translation)

แนวคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์ปัญหาสังคม

การใช้แนวคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์ปัญหาสังคมให้กรอบในการวิเคราะห์ปัญหาอุทกภัยและแนวทางแก้ไขได้เนื่องจากการวิเคราะห์ปัญหาอุทกภัยจำเป็นต้องเริ่มทำในขั้นตอนแรกสุด คือ การเข้าใจ เข้าถึงปัญหาของสังคมนั้น แนวคิดเรื่องนี้กำหนดแนวทางในผู้ศึกษาพิจารณาหาคำตอบที่ตรงตามปัญหา สภาพการณ์ที่ศึกษา หรือการค้นหาปรากฏการณ์ที่อยู่เบื้องหลังข้อเท็จจริงเหล่านั้น (วรรณลดา กันต์โฉม, 2559)¹ ดังนั้น การใช้แนวคิดและทฤษฎีการวิเคราะห์ปัญหาสังคมจึงแบ่งปรากฏการณ์ทางสังคมออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ ปรากฏการณ์ที่อยู่ในระดับพื้นผิวกับปรากฏการณ์ที่อยู่เบื้องหลัง ซึ่งผู้ศึกษาจำเป็นต้องหาคำอธิบายสาเหตุของปรากฏการณ์ นอกจากนี้ผู้ศึกษายังจำเป็นต้องมองปรากฏการณ์ให้เห็นความเชื่อมโยงให้ได้ 3 มิติ คือ มิติด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการเมือง

ภาษาและสังคม

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอุทกภัยในชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม ได้แก่ ประชาชนผู้อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ ผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษมยังมีความหลากหลายทางด้านเพศ อายุ การศึกษา ชาติพันธุ์ และถิ่นที่อยู่ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้แต่ละบุคคลใช้ภาษาที่แตกต่างกัน ดังนั้นแนวคิดเรื่องภาษาและสังคมทำให้เราต้องคำนึงถึงสถานการณ์ทางสังคมของการใช้ภาษาด้วย เช่น ความแตกต่างทางสังคมของผู้พูด และบริบทการใช้ภาษา ซึ่งการใช้ภาษาเราสามารถพูดได้มากกว่าหนึ่งแบบเพื่อสื่อความหมาย ซึ่งเป็นปัจจัยการใช้ภาษาตามลักษณะทางสังคมของคู่สื่อสาร เช่น ตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพของผู้สนทนา (Hymes, 1972 อ้างใน ดิยู ศรีนราวัฒน์, 2561)

¹ การวิเคราะห์ปัญหาสังคม ผู้เขียนบทความตระหนักถึงข้อจำกัดของแนวคิดเรื่องนี้เป็นอย่างดี ตามมุมมองของปารีชาติ วลัยเสถียร คือ “การทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน แต่จะต้องไม่ทำทุกอย่างตามที่ชุมชนต้องการ” (ปารีชาติ วลัยเสถียร, 2562)

การแปลข้ามวัฒนธรรม

จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอุทกภัยในชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม ได้แก่ ประชาชนผู้อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ ผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว ซึ่งมีทั้งคนไทยและโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนต่างชาติ ซึ่งถือเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สร้างรายได้หลักให้กับผู้ประกอบการเรือรับจ้างเรือท่องเที่ยวชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม ดังนั้นในชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษมจึงเป็น “สังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม”

แนวคิดเรื่องการแปลข้ามวัฒนธรรมให้มโนทัศน์ในสังคมว่า ในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มนุษย์จะพบอุปสรรคในด้านการสื่อสาร ดังนั้น “การแปลข้ามวัฒนธรรม” จึงเป็นทฤษฎีที่จะสามารถช่วยให้ผู้ที่อยู่ในชุมชนสามารถใช้เป็นพื้นฐานในการลดอุปสรรคในด้านการสื่อสาร และช่วยบรรเทาความรุนแรงของการเผชิญภัยพิบัติในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นบ่อยในพื้นที่ได้อีกหนทางหนึ่ง (Bassnett, 2014), (Larson, 1984)

จากแนวคิดและทฤษฎีข้างต้น ผู้เขียนบทความรวบรวมและนำเสนอเป็นกรอบการวิเคราะห์ปัญหาอุทกภัยและข้อเสนอดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 กรอบการวิเคราะห์และข้อเสนอการจัดการความเสี่ยงของ ผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม อำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา

สาเหตุปัญหาสังคม	เศรษฐกิจ	สังคมวัฒนธรรม	การเมือง
พื้นผิว อุทกภัย	ปัญหาปากท้อง	ปัญหาทิ้งขยะ	-
		การใช้ภาษาที่แตกต่างกัน อุปสรรคทางการสื่อสาร	
ปรากฏการณ์ เบื่องหลัง	-	-	ความเชื่อมั่นและ ความปลอดภัยของ นักท่องเที่ยว
การจัดการความเสี่ยง เพื่อสร้างความเชื่อมั่น	1. แผนการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากวิถีชีวิตชุมชนจากความรู้ที่อยู่ในตน (Tacit Knowledge) 2. ทักษะการสื่อสารและการแปลข้ามวัฒนธรรมเพื่อใช้สื่อสารกับชาวต่างชาติเพื่อสร้างความตระหนักรู้และเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ		

บทวิเคราะห์

ผู้เขียนมีบทวิเคราะห์เรื่องปัญหาอุทกภัย และข้อเสนอการจัดการความเสี่ยงของผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม อำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา ดังต่อไปนี้

สาเหตุปัญหาสังคมระดับพื้นผิวและเบื้องหลัง

ปัญหาทางสังคมในบริบทของความเชื่อมโยงระหว่างมิติทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและการเมือง ผู้เขียนบทความในสังคมนี้มีสาเหตุมาจากปัญหาพื้นผิว คือ อุทกภัย² ซึ่งพบลักษณะของอุทกภัยที่ชุมชนนี้ประสบ คือ 1. น้ำล้นตลิ่ง 2. น้ำท่วมขัง ซึ่งส่งผลเสียหายต่ออาคารบ้านเรือนริมน้ำ สถานการณ์ดังกล่าวมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษมให้ต้องหยุดเดินเรือเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนตามความรุนแรงของปัญหาอุทกภัย

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์เรื่องปัญหาสังคมของผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวริมฝั่งแม่น้ำพบว่า ผู้ประกอบการพบปัญหาเรื่องการทิ้งขยะลงแม่น้ำโดยชาวบ้านริมฝั่งแม่น้ำ และนักท่องเที่ยวทำให้ผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวมีความต้องการรณรงค์ให้ชาวบ้านริมฝั่งแม่น้ำ และนักท่องเที่ยวไม่ทิ้งขยะเพราะเมื่อแม่น้ำสกปรกจะกระทบต่อธุรกิจการเดินเรือเพื่อการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามปัญหาเรื่องนี้เมื่อวิเคราะห์ให้ลึกกลงไปจากระดับพื้นผิว และเชื่อมโยงกับสภาพบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมแล้วจะพบว่าเป็นปัญหาเรื่องปากท้อง ซึ่งผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษมต้องประสบกับปัญหาอุทกภัยเป็นสาเหตุซึ่งนำไปสู่การลดลงของนักท่องเที่ยวอย่างเสมอมาเพราะสภาวะอุทกภัยย่อมกระทบต่อความเชื่อมั่นและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

ด้วยเหตุผลทางภูมิศาสตร์ กล่าวคือ ชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษมอยู่ในเขตพื้นที่ภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย มีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นที่ราบกว้างเกิดจากการทับถมของตะกอนและเกิดเป็นดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยา ดังนั้น ในพื้นที่นี้จึงประสบปัญหาภัยพิบัติที่เกิดจากอุทกภัยอย่างสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์จนพบจุดแข็งของพื้นที่นี้ กล่าวคือ ประชาชนในพื้นที่มีความเคยชินและมีประสบการณ์ในการปรับตัวกับสภาวะการประสบอุทกภัย และมองว่า “อุทกภัย” เป็นเรื่องปกติ แต่ความผิดปกติที่เกิดขึ้นเกิดต่อ “นักท่องเที่ยว” ที่เข้ามาในพื้นที่ของชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม

นอกจากนี้ในชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษมมีความหลากหลายทางด้านเพศ อายุ การศึกษา ชาติพันธุ์ และถิ่นที่อยู่ หรือกล่าวเป็นศัพท์ทางวิชาการว่า “พหุนิยมทางวัฒนธรรม” ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของคนในชุมชน และนักท่องเที่ยว ซึ่งมาจากภายนอก และเมื่อเกิดปัญหาอุทกภัยในชุมชน ซึ่งมีระดับความรุนแรงแตกต่างกันไป ดังนั้นปัญหาที่เกิดจากการมีพหุนิยมทางวัฒนธรรมประการสำคัญในบริบทของการการอุทกภัย คือ ปัญหาเรื่องการสื่อสาร

ตัวอย่างเช่น ในการอพยพไปยังพื้นที่ปลอดภัยเมื่อเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมฉับพลัน คนในท้องถิ่นอาจไม่เผชิญปัญหาต่อการทำความเข้าใจต่อคำสั่งให้ “อพยพขึ้นไปยังจุดรวมพลที่ตั้งอยู่ห่างไปอีก 500 เมตรทางทิศตะวันออก” และไม่มีปัญหาในการสื่อสารเพื่อสื่อความหมายนี้ให้ผู้อื่นๆ ในชุมชนของตัวเองเข้าใจในลักษณะเดียวกัน แต่สำหรับบุคคลอื่นที่ไม่ได้อยู่ในชุมชน คำสั่งนี้อาจ

² ปัญหาเรื่องอุทกภัยนี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับพื้นที่นี้เสมอมาด้วยเหตุผลทางภูมิศาสตร์ กล่าวคือ ชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษมอยู่ในเขตพื้นที่ภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย มีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นที่ราบกว้างเกิดจากการทับถมของตะกอนและเกิดเป็นดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยา ดังนั้น ในพื้นที่นี้จึงประสบปัญหาภัยพิบัติที่เกิดจากอุทกภัยอย่างสม่ำเสมอ

ก่อให้เกิดปัญหาในระดับที่ใหญ่และรุนแรงขึ้นตามภูมิภาคหลังทางวัฒนธรรมของที่แตกต่างกันออกไปของนักท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวที่มาจากเชียงใหม่ซึ่งมีภูมิหลังทางสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างจากคนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาหรือไม่ทราบว่าทิศตะวันออกอยู่ทางไหนและมีจุดเริ่มต้นจากสถานที่ใดและปัญหานี้จะมีความรุนแรงมากขึ้นเมื่อต้องใช้สื่อสารกับชาวต่างชาติที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง

ดังนั้นปัญหาอุทกภัยที่ทำให้เกิดปัญหาปากท้อง ปัญหาขยะ อุปสรรคทางการสื่อสาร และที่สำคัญที่สุดคือ ปัญหาความเชื่อมั่นและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ผู้เขียนมีข้อเสนอเพื่อจัดการความเสี่ยงของผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม อำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยาต่อไปนี้

ข้อเสนอเพื่อจัดการความเสี่ยงของผู้ประกอบการรับจ้างเรือท่องเที่ยวชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม อำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา

1. แผนการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากวิถีชีวิตชุมชน

ในพื้นที่ดังกล่าวมีแผนการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ ซึ่งอยู่ในขอบเขตความรับผิดชอบของสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาอยุธยา หน่วยงานแรกนั้นได้เตรียมความพร้อมป้องกันอุทกภัยจากการดำเนินการจัดแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมไปถึงการจัดฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อรับมืออุทกภัย กับการจัดทำโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนหน่วยงานที่สองได้กำหนดมาตรการและควบคุมการเดินทางเรือในช่วงที่เกิดอุทกภัย รวมไปถึงการลงพื้นที่กำกับดูแลชุมชนท่าเรือริมฝั่งน้ำ

อย่างไรก็ตามการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติดังกล่าวเป็นแนวทางที่กำหนดขึ้นโดยมิได้รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนที่ประสบกับภัยพิบัติอย่างสม่ำเสมอ ความต้องการความรู้เรื่องนี้จะประโยชน์ต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการช่วยเหลือชุมชนริมฝั่งแม่น้ำที่ประกอบอาชีพให้บริการเรือท่องเที่ยวได้ตรงตามความต้องการของชุมชน และยังเป็นการพัฒนาคนในชุมชนเกิดทักษะการวางแผนเพื่อรับมือและปรับตัวโดยพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด กล่าวคือ ในชุมชนมีการทำงานร่วมกันผืนกกำลังกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และชุมชน ในส่วนของภาครัฐมีการวางแผนและเข้ามาควบคุมการเดินทางเรือในช่วงที่เกิดปัญหาอุทกภัย ในส่วนของชุมชนเองก็มีแผนการเตรียมความพร้อมรับมืออุทกภัยจากความรู้ที่อยู่ในตน (Tacit Knowledge) ที่ผู้ประกอบการเรือรับจ้างเพื่อการท่องเที่ยวพึงมีจากการประสบอุทกภัยในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

2. ทักษะการสื่อสารทางสังคมและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเพื่อใช้สื่อสารกับชาวต่างชาติ เพื่อสร้างความตระหนักรู้และเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ

ทักษะการสื่อสารทางสังคมและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเป็นข้อเสนอของบทความวิชาการเรื่องนี้อีกประการหนึ่งเพราะว่าในชุมชนนี้มีแหล่งรายได้สำคัญ คือ การประกอบอาชีพรับจ้างเรือเพื่อการท่องเที่ยว ดังนั้นในช่วงที่เกิดอุทกภัยในระดับที่ไม่รุนแรงจนต้องหยุดให้บริการเดินเรือเพื่อการท่องเที่ยว ทักษะการสื่อสารทางสังคมและการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมที่ได้รับการส่งเสริมให้กับผู้ประกอบการรับจ้างเรือเพื่อการท่องเที่ยวจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับชาวต่างชาติ ได้ดังต่อไปนี้

2.1 ทักษะการสื่อสารทางสังคม

จากแนวคิดและทฤษฎีข้างต้น เป็นสิ่งที่สามารถเชื่อมโยงและนำไปสู่การสร้างแนวทางการใช้ภาษาของคนในชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษมได้อย่างชัดเจน ซึ่งคนในชุมชนจะมีทักษะการเลือกใช้ภาษา และการเลือกใช้คำศัพท์ในการสื่อสาร เพื่อการเตือนภัย และป้องกันอันตรายจากภัยพิบัติกับนักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมและรับมือกับภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทักษะการเลือกใช้ภาษาในการสื่อสารเพื่อการเตือนภัยและป้องกันอันตรายจากภัยพิบัตินั้น ควรเป็นทักษะการสื่อสารที่ให้ข้อมูลข่าวสาร และการเตือนภัย มากกว่าการสื่อสารโดยการแสดงความคิดเห็น หรืออารมณ์ส่วนบุคคล จากข้อมูลทักษะการสื่อสารดังกล่าวสามารถให้ข้อมูลสนับสนุนจากการวิจัยของ (Miles & Huberman, 1994 อ้างใน Adam Acar & Yuya Muraki, 2011) กล่าวว่า ทักษะการใช้ภาษาที่เหมาะสมในการสื่อสารเพื่อเตือนภัยและป้องกันอันตรายจากภัยพิบัติ ควรมีการเลือกใช้ภาษาในการลำดับเหตุการณ์ มีการเลือกใช้คำศัพท์ที่เห็นภาพ เป็นรูปธรรม และเป็นข้อมูลที่เป็นความจริง เช่น “we’ve got information that the second wave is bigger than the first. Escape immediately” นอกจากนี้ พบว่า จากการลงพื้นที่บริเวณชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษม พบว่า ชาวบ้านโดยส่วนใหญ่มีการเลือกใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร และมีการเลือกใช้คำศัพท์ที่ตนคุ้นเคย

ในการสื่อสารแนะนำการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารที่ผิดพลาด และอาจทำให้เกิดอันตรายต่อนักท่องเที่ยวขณะเดินเรือได้ เช่น การใช้คำศัพท์เพื่ออธิบายข้อควรปฏิบัติในการโดยสารเรือที่ถูกต้อง “ไม่ควรนั่งบริเวณกราบเรือ” คำว่า “กราบเรือ” หมายถึง ไม้ที่เสริมข้างตัวเรือให้สูงขึ้น ไม้ที่ยึดติดไว้ตลอดข้างของตัวเรือสำหรับเดินหรือย่ำค้ำถ่อ และเป็นคำเรียกส่วนข้างของเรือ ราชบัณฑิตยสถาน (2552) หากใช้คำศัพท์ดังกล่าว นักท่องเที่ยวอาจไม่เข้าใจ จึงควรเลือกใช้คำศัพท์ที่เข้าใจง่ายมากยิ่งขึ้น คือ ด้านข้างของเรือ (port side/starboard side บริเวณด้านซ้ายและด้านขวาของเรือ) เป็นต้น จากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เกิดจากทักษะการสื่อสารข้างต้น ถือเป็นกรณีศึกษาทางภาษาร่วมกับปัจจัยทางสังคม ซึ่งทุกสังคมล้วนใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร การใช้ภาษาเป็นพฤติกรรมทางสังคมอย่างหนึ่งของมนุษย์ การศึกษาภาษาจึงต้องมีการศึกษาควบคู่กับสังคมของผู้ใช้ร่วมด้วย นอกจากนี้ การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ผู้พูดจำเป็นต้องทราบความหมายและหน้าที่ของภาษาตามสังคม และวัฒนธรรมที่อาศัยอยู่นอกเหนือจากโครงสร้างและกฎเกณฑ์ของภาษาในด้านต่างๆ (Hymes, 1972 อ้างใน ดิยู, 2561)

2.2 ทักษะการแปลข้ามวัฒนธรรม

ในพื้นที่ชุมชนหน้าวังจันทร์เกษมเป็นแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เข้ามา ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น และฝรั่งเศส (สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจาก กรมการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) การเพิ่มศักยภาพด้านทักษะการสื่อสารทางภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมจึงเป็นความต้องการของสังคมชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์เกษมเนื่องจากการสื่อสารการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร เมื่อเกิดภัยพิบัติเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญต่อการรับรู้ข้อมูลของผู้ประสบอุทกภัยทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งอาจมีการรับรู้มโนทัศน์ที่แตกต่างกัน มีลักษณะการใช้

ภาษาและการเลือกใช้ภาษาในบริบทที่แตกต่างกัน จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้เกิด ข้อผิดพลาด ในการสื่อสาร การลดทอนประสิทธิภาพในการรับรู้ถึงความรุนแรงของปัญหาทุกภัยต่อชีวิตและ ทรัพย์สิน ประสิทธิภาพในการขอความร่วมมือให้ชาวต่างชาติเตรียมรับมือก่อนเกิดเหตุทุกภัย การปฏิบัติตัวให้ถูกต้องในยามเกิดเหตุทุกภัย และการกลับมาใช้ชีวิตปกติในระยะฟื้นฟูกลับ รวมทั้ง ผลกระทบต่อความรู้สึกในกรณีที่ต้องเผชิญเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินในสถานที่ที่ ตนเองไม่คุ้นเคย ซึ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้การรับมือต่อเหตุการณ์และการให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยชาวต่างชาติที่มาจากประเทศที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากวัฒนธรรมไทยนั้นเป็นไปได้อย่าง มีประสิทธิภาพและทันท่วงทีมากขึ้น

การมีความรู้เกี่ยวกับการแปลข้ามวัฒนธรรมจะทำให้คนในชุมชนทราบถึงข้อจำกัด ในการเข้าถึงมโนทัศน์ของสิ่งต่าง ๆ ของคนที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและหาวิธีการที่ เหมาะสมที่สุดในการสื่อมโนทัศน์ให้นักท่องเที่ยวที่มาจากต่างวัฒนธรรมนั้นเข้าใจได้ในที่สุด เช่น เมื่อคำนึงได้ว่าผู้ที่ต้องการจะสื่อสารด้วยนั้นมาจากประเทศที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากประเทศไทย ผู้ส่งสารจะต้องคำนึงถึงการสื่อสารในวิธีการที่จะทำให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจได้โดยง่ายที่สุด เช่น รู้ข้อจำกัดว่าไม่ใช่นักท่องเที่ยวทุกคนที่จะสามารถระบุทิศทางตามเข็มทิศหรือคาดคะเนระยะทางที่ ระบุไว้ในคำสั่งอพยพได้ ดังนั้นผู้ส่งสารจำต้องเพิ่มคำอธิบายที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจคำสั่งเข้าไป ได้แก่การเพิ่มจุดสังเกตในชุมชน เช่น ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ประกอบกับทิศทางตาม เข็มทิศเป็นอันดับแรก เพราะเป็นจุดสังเกตที่ทุกคนจากทุกวัฒนธรรมสามารถทำความเข้าใจได้ตรงกัน แต่ถ้าไม่มีจุดสังเกตในชุมชนที่เป็นที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ผู้ส่งสารก็อาจจะต้องพิจารณาเลือกจุดสังเกตที่ เป็นสิ่งก่อสร้างที่ไม่ใช่สถานที่ที่รู้จักกันแต่เพียงคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน แต่ต้องเป็นสถานที่ ที่นักท่องเที่ยวรู้จัก เช่น ชื่อพระราชวัง วัดที่สำคัญ หรือใช้การอธิบายลักษณะของสถานที่ที่สะดุดตา เข้ามาใช้ประกอบกับทิศทางที่นักท่องเที่ยวต้องอพยพไปรวมกัน นอกจากนี้ผู้ส่งสารยังจะต้องมีความรู้ ในเรื่องของการสื่อสารระยะทางโดยคำนึงถึงข้อจำกัดที่ว่าไม่ใช่นักท่องเที่ยวทุกคนที่จะสามารถ คาดคะเนระยะทางได้ หรือการใช้หน่วยวัดระยะทางเฉพาะกับการอพยพในระยะทางที่ไม่ไกลมาก เกินไป เพราะยิ่งระยะทางไกลมากขึ้นเท่าไร ประสิทธิภาพในการคาดคะเนระยะทางของผู้อพยพก็ยิ่ง ไม่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น หรือการตระหนักรู้ถึงความเป็นสากลในการใช้หน่วยวัดระยะทางว่า ชาวต่างชาติไม่ใช่หน่วยวัดแบบวา คืบ หรือศอก และนิยมใช้กิโลเมตรมากกว่าไมล์ และรู้ความนิยมว่า ผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะใช้หน่วยวัดแบบไมล์มากกว่ากิโลเมตรตามแบบฉบับของคนรุ่นใหม่ และ เลือกใช้ประเด็นภาษาต่างๆเหล่านี้ให้เหมาะสมกับบุคคลที่ต้องการจะสื่อสารด้วย เป็นต้น

บทสรุป

ปัญหาของสังคมที่ผู้ประกอบการเรือรับจ้างเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนท่าเรือหน้าวังจันทร์ เกษม คือ เรื่องชุมชนที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ และนักท่องเที่ยวที่ขยชะลงแม่น้ำ ทำให้ผู้ประกอบการ รับจ้างเรือท่องเที่ยวมีความต้องการแรงจูงใจให้ชาวบ้านริมอาศัยอยู่ฝั่งแม่น้ำ และนักท่องเที่ยวไม่ทิ้ง ขยะเพราะเมื่อแม่น้ำสกปรกจะกระทบต่อธุรกิจการเดินเรือเพื่อการท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตามปัญหาเรื่องนี้เมื่อวิเคราะห์ให้ลึกกลงไปจากระดับพื้นผิว และเชื่อมโยงกับสภาพ บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมแล้วจะพบว่า เป็นปัญหาเรื่องปากท้อง ซึ่งผู้ประกอบการ

รับจ้างเรื่อท่องเที่ยวชุมชนทำเรื่อหน้าวังจันทร์เกษมต้องประสบปัจจัยที่กระทบต่อธุรกิจการเดินเรื่ออย่างเสมอนอกจากปัญหาขยะ คือ ปัญหาเรื่อภัยอุทกภัย ที่จะส่งผลต่อการลดลงของนักท่องเที่ยวอย่างเสมอมา

ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ความต้องการของสังคมจึงมิใช่การรณรงค์เพื่อแก้ไขปัญหาขยะเพียงอย่างเดียว แต่ผู้ประกอบอาชีพรับจ้างเรื่อท่องเที่ยวชุมชนทำเรื่อหน้าวังจันทร์เกษมมีความต้องการพัฒนาศักยภาพเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของตนเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวกล่าวคือ ความจำเป็นที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากวิถีชุมชนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วย 1.แผนการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติจากวิถีชีวิตชุมชนจากความรู้ที่อยู่ในตน (Tacit Knowledge) 2.ทักษะการสื่อสารและการแปลข้ามวัฒนธรรมเพื่อใช้สื่อสารกับชาวต่างชาติเพื่อสร้างความตระหนักรู้และเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- ดิฐู ศรีนราวัฒน์. (2561). *ภาษาและภาษาศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2562). *เวทีเรียนรู้ภายใต้โครงการหมอนักจัดกระบวนกร*.
[ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://th-th.facebook.com/CBR.Foundation>.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2559). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- วรรณลดา กันต์โฉม. *เอกสารประกอบการสอน วิชา การวิเคราะห์ปัญหาชุมชนและแนวทางการพัฒนา*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- Adam, A. & Yuya, Mi. (2011). Twitter for Crisis communication: lessons learned from Japan's tsunami disaster. *International Journal of Web Based Communities*. 7(3): 392 - 402.
- Bassnett, S. (2014). *Translation Studies*. London and New York: Routledge.
- Larson, M. L. (1984). *Meaning-based translation: A guide to cross-language equivalence* (2nd ed.). Lanham, MD: University Press of America.

การบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคมกับการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม ของผู้ประกอบการในยุคปัจจุบัน

A SOCIAL-RESPONSIBILITY AND AN ENVIRONMENTAL ACCOUNTING OF THE PRESENT ENTREPRENEUR

จริยา รอดจันทร^{1*}, ไพโรจน์ พรหมจีน¹ และรุ่งอรุณ ดวงจันทร์¹
Jariya Rodjun^{1*}, Phairote Promchin¹ and Rungarun duangchan¹

Received : 1 May 2020

Revised : 11 January 2021

Accepted : 26 January 2021

บทคัดย่อ

การบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นความพยายามอย่างหนึ่งของกิจการที่จะนำเสนอข้อมูลต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย กลุ่มบุคคลเหล่านี้มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะรับรู้ข้อมูลของกิจการตามสมควร แนวคิดของการบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม จึงได้พัฒนาให้เกิดการบัญชีและการรายงานในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น และการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นการบัญชีที่ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมเพื่อรายงานเกี่ยวกับต้นทุนและผลประโยชน์อันเกิดจากกิจกรรมขององค์กรที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ทั้งที่เป็นข้อมูลด้านการเงินและข้อมูลที่ไม่เกี่ยวกับการเงิน เนื่องจากผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นสำคัญต่อภาพลักษณ์องค์กรที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการนำมาตรวจสอบและควบคุมอย่างจริงจัง การนำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ในธุรกิจสามารถสื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกทราบถึงต้นทุน และหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ในการบริหารองค์กร ประกอบกับองค์กรสามารถสะท้อนถึงจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนขององค์กรต่อไป

คำสำคัญ: การบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม ผู้ประกอบการ

¹คณะบัญชี มหาวิทยาลัยภาคกลาง จังหวัดนครสวรรค์

¹Faculty of Accounting, The University Central of Thailand

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: rodjun2511@gmail.com

ABSTRACT

Social-Responsibility accounting related to an effort of an organization to report information to stakeholders who had legal rights to know the business's information. Consequently, various forms of report, including Social-Responsibility accounting concept were developed. Moreover, environmental accounting was a kind of report focusing on discovering the environmental information, reporting on cost and benefits obtaining from organizations' activities that affected the community. Since the environmental problems might affect the organization's image, it was necessary for organizations to seriously examine and control their activities. To employ the environmental accounting concept in business can report their cost and environmental debt to all stakeholders. This also benefited organizations in terms of business management. In addition, the concept could reflect the sense of responsibility towards social environment which was considered an important factor of sustainable organization.

Keywords: Social-Responsibility Accounting, Environmental Accounting, Entrepreneur

บทนำ

ปัจจุบันการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมในหลายประเทศทั่วโลกได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมระบบนิเวศ (จිරภัทร คงสังข์, 2551) และในประเทศไทยเองก็เป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นปัญหาภาวะทางอากาศปัญหาคุณภาพน้ำปัญหาขยะและกากพิษซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชนและประเทศชาติเป็นอย่างมาก (ดวงมณี โกมารทัต, 2548) จากการรับผลของมลพิษและความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้สิ้นเปลืองเวลาและงบประมาณเป็นจำนวนมากในการจัดการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนั้นกิจการพยายามนำแนวทางสำหรับการบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคมมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจการที่จะนำเสนอข้อมูลต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะรับรู้ข้อมูลของกิจการตามที่เปิดเผย

แนวคิดของการบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม จึงได้พัฒนาให้เกิดการบัญชีและการรายงานในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น เช่น งบมูลค่าเพิ่ม การบัญชีสิ่งแวดล้อม การบัญชีเพื่อความยั่งยืน การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับพนักงาน (ศิลาพร ศรีจันเพชร, 2553) ส่งผลให้นักบัญชีได้นำวิชาชีพไปปรับใช้ในกิจการในส่วนของความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ต้องนำข้อมูลข่าวสารเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพหรือข้อมูลด้านการเงิน (Financial Information) และด้านอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับด้านการเงิน (Non-financial information) มาบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุด

ผู้ประกอบการต้องยอมรับว่าตัวเลขกำไรและส่วนประกอบของกำไร ณ ปัจจุบัน ไม่ใช่จุดมุ่งเน้นเบื้องต้นของการรายงานทางการเงินเท่านั้นหากต้องมองถึงผลกำไรและการเติบโตขององค์กรเป็นหลักเพื่อให้เกิดความยั่งยืนขึ้นมาพร้อมกับผลกำไร จึงเกิดแนวคิดการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม

ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบัญญัติตามความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการเพื่อให้องค์กรสามารถทำกำไรได้ในระยะยาว อีกทั้งจากการที่โลกของเราปัจจุบันมีการเชื่อมต่อด้วยเทคโนโลยีไร้สายโดยการเชื่อมต่อนวัตกรรมได้สร้างตลาดใหม่และโฉมหน้าอุตสาหกรรมและสังคมโดยทำให้เกิดผู้ประกอบการกลุ่มใหม่ ๆ ซึ่งไม่เพียงเป็นผลมาจากการให้ประโยชน์จากเทคโนโลยีใหม่ ๆ แต่ยังรวมถึงการพัฒนาในรูปแบบธุรกิจใหม่ ๆ และการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเดิมในรูปแบบใหม่ คนจำนวนมากสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์หรือการบริการได้ง่ายขึ้นกว่าเดิม สามารถสร้างความเติบโต ให้กับองค์กรธุรกิจอย่างยั่งยืน โดยอาศัยการใช้นวัตกรรมและการสร้างความแตกต่างจากผู้นำตลาด การเข้าสู่ตลาดใหม่โดยนำเทคโนโลยีใหม่ และรูปแบบธุรกิจใหม่มาใช้ ผู้ประกอบการ มักจะพึงพอใจกับการทำธุรกิจรูปแบบเดิม ๆ และอาจไม่ตระหนักถึงภัยคุกคามจากคู่แข่งที่มีความสามารถต่อยกกว่า แต่ในวันที่คู่แข่งเหล่านั้น ประสบความสำเร็จ สามารถปรับปรุง พัฒนาตัวเองให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนถึงจุดที่สามารถหันมาแย่งลูกค้ากับรายใหญ่ได้ (เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, 2560)

ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมว่าก่อให้เกิดต้นทุนและมีความยุ่งยากในการดำเนินงานมากกว่าองค์กรธุรกิจส่วนใหญ่ (อิสริย์ โชวีวิวัฒนา, 2557) แต่ในความเป็นจริงแล้ววิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นกิจการที่มีอิสระ และมีการสื่อสารภายในองค์กรที่รวดเร็วเนื่องจากโครงสร้างองค์กรมีความซับซ้อนน้อยจึงสามารถปรับตัวและมีการดำเนินงานที่ยืดหยุ่นได้ดีตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (อิสริย์ โชวีวิวัฒนา, 2557) ดังนั้น ภาครัฐจึงควรส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมในประเทศไทยให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่องค์กรจะได้รับ ซึ่งจะส่งผลให้ธุรกิจมีการเติบโตอย่างยั่งยืนต่อไป (ปกรณ อุดมธนะสารสกุล, 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ประกอบการต้องพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพบัญชีที่เกี่ยวข้อง ให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ด้วยการสร้างมาตรฐานและคุณภาพในวิชาชีพบัญชี เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการ รวมถึงมีความรับผิดชอบต่อสังคม ในองค์กรและต่อชุมชน รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียต่อองค์กรทุกกลุ่มในภาพรวมทั้งหมด เพื่อความยั่งยืนของธุรกิจโดยรวมในยุคปัจจุบัน และอนาคตต่อไป

แนวคิดและความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม

แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility: CSR) ได้เกิดขึ้นมานานกว่า 200 ปี โดยอดัมสมิธนักเศรษฐศาสตร์และนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงในศตวรรษที่ 18 ได้แสดงทัศนะถึงแนวคิดดังกล่าวไว้ใน "An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations" ว่าความต้องการหรือความปรารถนาของสังคมสามารถพบกับสิ่งที่ดีได้โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและสังคมกับองค์กรธุรกิจและจากคำกล่าวที่ว่า "It is not from the benevolence of the butcher, the brewer, or the baker that we expect our dinner, but from their regard for their own interest." คำกล่าวนี้แปลได้ว่า "มันไม่ใช่ด้วยความเมตตากรุณาของคนขายเนื้อ คนหมักสุรา และคนอบขนมปัง ที่ทำให้เรามีอาหารค่ำในวันนี้, หาก แต่เป็นเพราะพวกเขาเหล่านั้นทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความสนใจ ความต้องการของตนเอง" และคำกล่าวนี้ได้กลายเป็นที่มา และแรงสนับสนุนแนวคิดพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคมที่ผู้ประกอบการได้ทราบเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์

ทางสังคมในการสร้างความมั่นคงของประเทศรวมถึงการพัฒนาประโยชน์ให้กับสังคมส่วนรวม (Bilson, 2017) เช่นเดียวกับทัศนะของ Henriques (2003) ที่ได้ให้ความเห็นว่าการทำ CSR มีมานานเช่นเดียวกับระยะเวลาดำเนินงานของธุรกิจโดยเห็นได้จากการดำเนินงานของ บริษัท อีสท์อินเดียนที่เริ่มดำเนินการในศตวรรษที่ 17 และได้ดำเนินการโดยใส่ใจในเรื่องของสวัสดิการแรงงานมนุษย์มานานกว่า 150 ปี หลังจากถูกต่อต้านในการใช้แรงงานทาสมาก่อนหน้านั้น

คำนิยามของ Corporate Social Responsibility (CSR) ซึ่งในภาษาไทยมักจะใช้คำว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ยังคงอยู่ในขอบเขตของแนวคิดที่เกิดขึ้นในช่วงแรกโดยเฉพาะในช่วงทศวรรษที่ 60 ที่รูปแบบของ CSR เริ่มเป็นที่รู้จักจากการมีความคิดถึงประโยชน์ส่วนรวม นอกเหนือจากเศรษฐกิจและกฎระเบียบต่าง ๆ (Meehan, Meethan & Richards, 2006) ดังเช่น Carroll (1983) ได้แสดงทัศนะว่าความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวข้องกับกฎระเบียบในการดำเนินงานทางธุรกิจ เช่น ผลกำไรทางเศรษฐกิจ กฎหมาย จริยธรรมและการสนับสนุนทางสังคม

Waddock (2014) และ Matten & Crane (2005) ได้แสดงทัศนะว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนเกิดจากการรวมตัวขององค์กรธุรกิจจาก 170 แห่งทั่วโลกที่มีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการดำเนินธุรกิจที่มุ่งแสวงหาผลกำไร ได้ให้คำนิยามของ CSR ใน CSR: Meeting Changing Expectation หน้า 3 ไว้ว่า คือ ความมุ่งหมายอย่างต่อเนื่องขององค์กรธุรกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจในขณะเดียวกันก็มีการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของพนักงานและครอบครัว เช่นเดียวกับชุมชนและสังคมในวงกว้างในขณะที่คณะกรรมการการยุโรปได้นิยามว่า CSR คือ การที่องค์กรมีความรับผิดชอบต่อสังคมและมีการปฏิบัติที่นอกเหนือไปจากข้อบังคับกฎระเบียบ กฎหมายและเป้าหมายทางธุรกิจโดยเพิ่มความใส่ใจในสังคมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้เสียด้วยความสมัครใจ (World Business Council for Sustainable Development: WBCSD, 2017) นอกจากนี้องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization: ISO) ได้นิยาม CSR ว่าเป็นการดำเนินงานขององค์กรที่ตอบสนองต่อเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นประโยชน์ไปที่คน ชุมชน และสังคม โดยองค์กรต้องทำด้วยความสมัครใจ และผู้บริหารองค์กรจะต้องมีบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถวัดผลได้ในทางเศรษฐกิจและสังคม

The Office of the Securities and Exchange Commission (2017) ได้นิยาม CSR ว่าเป็น การดำเนินธุรกิจภายใต้หลักจริยธรรมและการกำกับดูแลกิจการที่ดีควบคู่ไปกับการใส่ใจและดูแลรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืนโดยธุรกิจครอบคลุมถึงการประกอบการทุกประเภทที่มุ่งแสวงหาผลกำไรซึ่งไม่จำกัดเฉพาะกิจการขนาดใหญ่แต่ยังรวมถึงกิจการขนาดกลางและขนาดเล็กโดยคำนึงถึงการติดต่อสัมพันธ์กับกิจการอื่น ๆ ที่ยึดหลักความรับผิดชอบต่อสังคมเช่นเดียวกัน

จากแนวคิดและนิยามของ CSR ของนักวิชาการและองค์กรต่าง ๆ สามารถสรุปได้ว่า CSR เป็นแนวคิดที่องค์กรนำมาใช้ในการดำเนินงานขององค์กร โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาลเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับ

องค์กรในระยะยาว ซึ่งแนวโน้มของแนวคิดดังกล่าวได้รับความสนใจจากองค์กรต่าง ๆ ทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องรวมถึงองค์กรในประเทศไทยเช่นเดียวกัน

การบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม

การบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นแนวคิดทางบัญชีที่แตกต่างไปจากการบัญชีการเงินแบบเดิม การบัญชีตามแนวคิดนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการทั้งทางตรงและทางอ้อม บทความนี้อธิบายถึงข้อจำกัดของการบัญชีแบบเดิม ความหมายและแนวคิดของการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยอธิบายถึงงบมูลค่าเพิ่ม การบัญชีสิ่งแวดล้อม และการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับพนักงาน ซึ่งเป็นการบัญชีและการรายงานตามความรับผิดชอบต่อสังคม งบมูลค่าเพิ่มสะท้อนถึงปรัชญาการดำเนินธุรกิจโดยให้ความสำคัญกับแนวคิดในเรื่องการสร้างงานและการทำประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม นอกเหนือไปจากผลกำไร งบมูลค่าเพิ่มแสดงถึงกิจกรรมที่ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่กิจการ รวมทั้งการแบ่งสรรมูลค่าเพิ่มดังกล่าวให้กับสังคม รัฐบาล เจ้าของเงินทุน ลูกจ้าง ลูกจ้าง และสิ่งแวดล้อม โดยมองว่ากิจการเป็นผู้สร้างความมั่งคั่งให้กับสังคม เนื่องจากกิจการก่อให้เกิดการจ้างงาน รัฐบาลได้รับภาษีอากรมากขึ้น ผู้ลงทุนและเจ้าหนี้ได้รับผลตอบแทนในรูปแบบเงินปันผลและดอกเบี้ยจ่าย นอกจากนี้มูลค่าเพิ่มยังเกิดขึ้นจากจำนวนเงินที่กิจการนำไปลงทุนเพิ่มในธุรกิจอีกด้วย งบมูลค่าเพิ่มดังกล่าวมิได้มาทดแทนงบการเงินงบใดงบหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการนำเสนอข้อมูลเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากงบการเงินที่เคยนำเสนออยู่แล้วตามปกติ การบัญชีสิ่งแวดล้อมเป็นการตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อกิจการ และพยายามค้นหามาตรการต่าง ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบด้านลบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมจากการบัญชีแบบเดิม โดยระบุถึงรายได้และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมจากการบัญชีแบบเดิมออกมาให้ได้ รวมทั้งพยายามคิดค้นมาตรการในการวัดผลการดำเนินงาน การประเมินผลและการรายงานในรูปแบบใหม่ เพื่อใช้ทั้งภายในและภายนอกกิจการ การบัญชีสิ่งแวดล้อมจึงเกี่ยวข้องกับการบันทึก จำแนก เปิดเผยรายการ และเหตุการณ์ทางการบัญชีของกิจการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ผู้ใช้ทราบถึงรายการและเหตุการณ์ทางการบัญชีด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น และความรับผิดชอบต่อกิจการที่มีต่อสิ่งแวดล้อม การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับพนักงาน แสดงข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนพนักงาน อายุ เพศ จำนวนปีที่ทำงาน สภาพการทำงาน การฝึกอบรม ผลประโยชน์อื่น ๆ อัตราการหมุนเวียนของพนักงาน และอัตราการขาดงาน เป็นต้น การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับพนักงานดังกล่าว สะท้อนถึงทัศนคติว่าความสำเร็จของกิจการขึ้นอยู่กับพนักงาน ซึ่งเป็นทรัพยากรอันมีค่าต่อองค์กร (วิเชษฐ โรจนสุกาญจน และ ศิลพร ศรีจันเพชร, 2557)

แนวคิดและความหมายของสิ่งแวดล้อม

การบัญชีสิ่งแวดล้อม หมายถึง การบัญชีที่แสดงสารสนเทศเกี่ยวกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อม และผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรธุรกิจเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารสิ่งแวดล้อมของธุรกิจอุตสาหกรรมต่าง ๆ (ดวงมณี โกมารทัต, 2548)

การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง การบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการตอบโต้ขององค์กรธุรกิจต่อประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม (Gray, 1994 อ้างถึงใน จักรพันธ์ จินดาวงศ์, 2547)

การนำบัญชีสิ่งแวดล้อมมาใช้ในธุรกิจ สามารถสื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องภายในและภายนอกทราบถึงต้นทุนและหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อมเป็นประโยชน์ในการบริหารองค์กร ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาบัญชีสิ่งแวดล้อมและความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่มีต่อสิ่งแวดล้อม (สุภัทรธร ทวีจันทร์, 2556) ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น สนับสนุนการพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการพัฒนาและใช้สิ่งแวดล้อม การเคารพสิทธิมนุษยชนในธุรกิจของตน การดำเนินธุรกิจตามหลักการของการแข่งขันในกรอบของกฎหมายและข้อบังคับ โดยเฉพาะด้านสุขอนามัย และการเสียภาษีที่ถูกต้อง (วโรทัย โกลลพิศิษฐ์กุล, 2550) โดย คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต) ได้ให้หลักการที่สำคัญในการเปิดเผยข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นการปฏิบัติตามแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคม 7 ข้อ ดังนี้ 1) การกำกับดูแลองค์กรที่ดี 2) การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม 3) การเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม 4) ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค 5) การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม 6) การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และ 7) นวัตกรรมและการเผยแพร่ข่าวสารจากการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม (คณะทำงานส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียน, 2551)

บางองค์กรได้เริ่มมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแล้ว ซึ่งมีต้นทุนและค่าใช้จ่ายเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และให้นักบัญชีเข้ามามีบทบาทในการทำบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมแต่ปัญหาที่คาดว่าจะเกิดกับนักบัญชีขององค์กรที่ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม คือการขาดมาตรฐานการบัญชี และมาตรฐานการสอบบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมที่มาสารณาไปเป็นกรอบในการปฏิบัติงาน จึงทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติอยู่หลายประการ การบัญชีสิ่งแวดล้อมเป็นการบัญชีที่ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เพื่อรายงานเกี่ยวกับต้นทุนและผลประโยชน์อันเกิดจากกิจกรรมขององค์กรที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน ทั้งที่เป็นข้อมูลด้านการเงินและข้อมูลที่ไม่เกี่ยวกับการเงิน เนื่องจากผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นสำคัญต่อภาพลักษณ์องค์กรที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการนำมาตรวจสอบและควบคุมอย่างจริงจัง การบัญชีสิ่งแวดล้อมจะมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยในการจัดทำระบบบัญชีได้ เนื่องจากระบบบัญชีที่มีอยู่สามารถรับรองได้ เพียงต้นทุนที่เกิดขึ้นจริงหรือรายการที่มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่นอนในการที่องค์กรจะได้รับหรือเสียประโยชน์เชิงเศรษฐกิจเท่านั้น หากองค์กรสามารถบริหารจัดการและนำเสนอต่อสาธารณชนได้ จะทำให้ผู้บริหาร ผู้มีส่วนได้เสียสามารถวางแผน วิเคราะห์ และตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ประกอบกับองค์กรสามารถสะท้อนถึงจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืนขององค์กรต่อไป (สุภัทรธร ทวีจันทร์, 2556)

KimioUno (1998) ให้ความหมายของการบัญชีสิ่งแวดล้อม ไว้ว่า เป็นการจัดทำบัญชีที่รวบรวมและจัดทำรายงานข้อมูลการบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพื่อเปิดเผยข้อมูลต่อผู้มีส่วนได้เสีย การบัญชีสิ่งแวดล้อมได้แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. การบัญชีสิ่งแวดล้อมที่แสดงภาพรวมระดับชาติ (Environment National Accounting) จะรายงานเกี่ยวกับต้นทุนและค่าใช้จ่ายสิ่งแวดล้อมที่รัฐบาลต้องลงทุนเพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศให้มีความยั่งยืน (Sustainable) เป็นการแสดงข้อมูลในระดับมหภาค

2. การบัญชีสิ่งแวดล้อมทางบัญชีการเงิน (Environment Financial Accounting) เป็นการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนของธุรกิจเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม มีการแสดงรายได้ ค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนภาระหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตถ้าไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม รายงานดังกล่าวแสดงในระดับจุลภาคต่อบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก จะแสดงการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรฐานการบัญชีหรือข้อบังคับที่ทางราชการกำหนดไว้

3. การบัญชีสิ่งแวดล้อมทางการบริหารหรือการบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อม (Environment Management Accounting) เป็นการเปิดเผยข้อมูลและการจัดทำรายงานข้อมูลด้านการลงทุน ต้นทุน และรายได้ที่เป็นผลกระทบจากการบริหารสิ่งแวดล้อมของธุรกิจ เป็นการจัดทำรายงานต่อฝ่ายบริหารภายในของธุรกิจ

การบัญชีสิ่งแวดล้อม (Environmental Accounting)

การยอมรับผลการดำเนินงานขององค์กรเกี่ยวกับการบัญชีสิ่งแวดล้อมสามารถสื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกทราบถึงต้นทุนและหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อมและความรับผิดชอบของกิจการที่มีต่อสิ่งแวดล้อมการบัญชีสิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงระบบบัญชีที่เป็นอยู่ในปัจจุบันรวมทั้งการนำเสนอรายงานต่อสาธารณชนหรือบุคคลภายนอกในเรื่องการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมของกิจการ ดังนั้น กิจการควรให้ความสำคัญต่อการบัญชีสิ่งแวดล้อม ดังนี้ (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันเพชร, 2559)

1. การวัดมูลค่าและการแสดงรายการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในงบการเงิน

รายการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมจะบันทึกและรับรู้เป็นองค์ประกอบของงบการเงินได้ก็ต่อเมื่อรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีดังกล่าวเป็นไปตามคำนิยามขององค์ประกอบของงบการเงินและเข้าเกณฑ์การรับรู้รายการ องค์กรสหประชาชาติได้จัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาและเสนอแนวทางปฏิบัติทางการบัญชีและการรายงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมคณะทำงานดังกล่าวเรียกว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญว่าด้วยมาตรฐานสากลเกี่ยวกับการบัญชีและการรายงาน (ISAR) ซึ่งได้ให้แนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับบัญชีสิ่งแวดล้อมโดยครอบคลุมถึงการรับรู้ต้นทุนสิ่งแวดล้อม การรับรู้หนี้สินด้านสิ่งแวดล้อม การรับรู้ค่าชดเชยที่คาดว่าจะได้รับจากบุคคลที่สามารถวัดมูลค่าหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อม และการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อม การรับรู้ต้นทุนสิ่งแวดล้อม ประเด็นที่สำคัญเกี่ยวกับการรับรู้ต้นทุนสิ่งแวดล้อม คือ กิจการควรรับรู้ต้นทุนสิ่งแวดล้อมเป็นค่าใช้จ่ายในงวดที่เกิดขึ้น หรือควรบันทึกเป็นรายจ่ายฝ่ายทุนและทยอยรับรู้ค่าใช้จ่ายในแต่ละงวดตามความเหมาะสม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญว่าด้วยมาตรฐานสากลเกี่ยวกับการบัญชีและการรายงานได้กำหนดแนวทางปฏิบัติว่ากิจการควรรับรู้ต้นทุนสิ่งแวดล้อมเป็นสินทรัพย์ หากรายการทางบัญชีเกี่ยวกับต้นทุนสิ่งแวดล้อมดังกล่าวเป็นไปตามคำนิยาม “สินทรัพย์” ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของงบการเงิน และรายการนั้นเข้าเกณฑ์การรับรู้รายการตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน

2. การรับรู้ต้นทุนสิ่งแวดล้อม

กิจการควรรับรู้ต้นทุนสิ่งแวดล้อมเป็นค่าใช้จ่ายในงวดที่เกิดขึ้น หรือควรบันทึกเป็นรายจ่ายฝ่ายทุนและทยอยรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายในแต่ละงวดตามความเหมาะสม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญว่าด้วยมาตรฐานสากลเกี่ยวกับการบัญชีและการรายงานได้กำหนดแนวทางปฏิบัติว่ากิจการควรรับรู้ต้นทุน

สิ่งแวดล้อมเป็นสินทรัพย์ หากรายการทางบัญชีที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนสิ่งแวดล้อมดังกล่าวเป็นไปตาม
คำนิยามของ “สินทรัพย์” ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของงบการเงิน และรายการนั้นเข้าเกณฑ์การรับรู้
รายการตามคำนิยามของสินทรัพย์ ตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน

3. การรับรู้หนี้สินด้านสิ่งแวดล้อม

กิจการควรรับรู้หนี้สินด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อกิจการมีภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการ
ซึ่งภาระผูกพันดังกล่าวเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต ซึ่งการชำระภาระผูกพันนั้นคาดว่าจะส่งผลให้เกิด
สูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคต ซึ่งภาระผูกพันดังกล่าวเป็นสิ่งที่กิจการทราบ
จำนวนเงินและช่วงเวลาที่ต้องจ่ายชำระหนี้สินนั้น สามารถวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ

4. กิจการไม่ควรหักลบค่าชดเชยที่คาดว่าจะได้รับจากบุคคลที่สามกับหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อม
แต่ควรรับรู้เป็นรายการสินทรัพย์แยกต่างหาก เว้นแต่กิจการจะมีสิทธิตามกฎหมายให้นำมาหักลบกันได้
หากกิจการแสดงจำนวนที่หักลบเนื่องจากสิทธิตามกฎหมาย กิจการควรเปิดเผยจำนวนเงินรวมของ
หนี้สินด้านสิ่งแวดล้อมและค่าชดเชย โดยปกติกิจการจะรับรู้หนี้สินด้านสิ่งแวดล้อมตามความ
รับผิดชอบในเบื้องต้นทั้งหมด แต่ถ้าบุคคลที่สามไม่จ่ายค่าชดเชยให้กิจการไม่ว่าด้วยเหตุผลใด ๆ
กิจการต้องบันทึกหนี้สินเต็มทั้งจำนวน ยกเว้นกรณีที่กิจการไม่ต้องรับผิดชอบในส่วนบุคคลที่สาม

5. การเปิดเผยข้อมูลและการรายงานต่อบุคคลภายนอกสำหรับประเทศที่พัฒนาแล้ว
ได้ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมสาเหตุของมลพิษเป็นผลจากการกระทำ
ของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ โดยมีประชากรเพิ่มมากขึ้นมีความต้องการบริโภคทรัพยากรธรรมชาติเพื่อใช้
เป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก จึงทำให้เกิดความไม่สมดุลในธรรมชาติ
ก่อให้เกิดปัญหารุนแรงทางด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหามลพิษล้วนแต่ก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตของ
มนุษย์ หากมนุษย์ไม่มีจิตสำนึกร่วมกันในการแก้ไขและรักษาสภาพแวดล้อม ย่อมเป็นเหตุให้มนุษย์เรา
ต้องประสบปัญหาในอนาคตอย่างแน่นอน (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2558) ประเทศที่พัฒนา
แล้วได้มีการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม โดยมีมาตรการที่เข้มงวดในการควบคุมเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม
และทรัพยากร ธรรมชาติ ซึ่งอาจมีเหตุผลมาจากเคยได้รับภัยพิบัติจากการรับผลจากมลพิษและ
ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม อีกทั้งต้องเสียเวลาและเงินทองเพื่อปรับปรุงสิ่งแวดล้อมที่เสียหาย
ให้คืนสู่สภาพเดิม การบัญชีสิ่งแวดล้อม เป็นการตระหนักรู้ถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อกิจการ
และพยายามค้นหาเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบด้านลบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมจากระบบบัญชีแบบเดิมออกมา
ให้ได้และพยายามคิดค้นมาตรการในการวัดผลการดำเนินงาน การประเมินผล และการรายงาน
ในรูปแบบใหม่เพื่อใช้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร (นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันเพชร,
2559)

ความแตกต่างระหว่างการบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม กับการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม กับการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม

การบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม	การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม
1. การรายงานความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility Reporting หรือ CSR) เป็นการเผยแพร่ข้อมูลในรูปรายงาน การบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคม รายงานดังกล่าวเกี่ยวกับเรื่องความรับผิดชอบต่อกิจการที่มีต่อสังคมหลายอย่าง เช่น สภาพแวดล้อม หรือสิ่งแวดล้อมหรือสภาพแวดล้อม (Environment) เงินเดือน และผลตอบแทนลูกจ้าง และผู้บริหาร เงินบริจาค และการช่วยเหลือสังคม และการดำเนินธุรกิจที่ยึดมั่นในจริยธรรม เป็นต้น	1. การรายงานสิ่งแวดล้อม (Environmental Reporting) หมายถึง การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นตัวเงิน และไม่เป็นตัวเงิน - ตัวอย่างของข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวเงิน เช่น ต้นทุนที่กิจการต้องจ่าย เนื่องจากการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม และต้นทุนที่กิจการจ่ายลงทุนในโครงการเกี่ยวกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม - ตัวอย่างของข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นตัวเงิน เช่น ข้อมูลจำนวนหน่วยของทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้ไป ข้อมูลพลังงานที่ใช้ไป และข้อมูลมลภาวะเป็นพิษที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ (Ecological System) เป็นต้น
2. การนำเสนอ งบการเงินที่ว่ากิจการบางกิจการอาจแสดงข้อมูลเพิ่มเติม นอกเหนือจากที่แสดงไว้ในงบการเงิน เช่น รายงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรืองบมูลค่าเพิ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมที่มีปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญหรือเมื่อลูกจ้างเป็นกลุ่มผู้ใช้งบการเงินที่สำคัญ กิจการควรแสดงข้อมูลดังกล่าวเพิ่มเติม หากผู้บริหารเชื่อว่าข้อมูลเหล่านี้จะช่วยผู้ใช้งบการเงินในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจได้ดีขึ้น แนวคิดของการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคม ได้พัฒนาให้เกิดการบัญชี และการรายงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น งบมูลค่าเพิ่ม การบัญชีสิ่งแวดล้อม การบัญชีสำหรับความยั่งยืนยาวนาน การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับพนักงาน หรือรายงานการจ้างงาน เป็นต้น	2. การวัดมูลค่าและการแสดงรายการที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในงบการเงินในปัจจุบันยังไม่มีมาตรฐานการบัญชีสำหรับการบัญชีสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะ ดังนั้น แนวทางปฏิบัติในการนำเสนอข้อมูลที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน จึงอิงกับความต้องการข้อมูลของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดรายการและเหตุการณ์ทางการบัญชีที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม นักบัญชียังคงต้องพิจารณาถึงกรอบแนวคิดฯ และมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาปฏิบัติกับรายการและเหตุการณ์ทางการบัญชีดังกล่าว ในการรับรู้ การวัดมูลค่า การแสดงรายการ และการเปิดเผยข้อมูลสำหรับบัญชีสิ่งแวดล้อม จะเกี่ยวข้องกับนิยามของสิทธิ์และหนี้สินตามกรอบแนวคิดฯ กล่าวคือ รายการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม	การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม
	จะบันทึกและรับรู้เมื่อรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีดังกล่าวเป็นไปตามค่านิยมขององค์ประกอบของงบการเงินและเข้าเกณฑ์การรับรู้รายการ องค์การสหประชาชาติได้จัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษา และเสนอแนวคิดทางปฏิบัติทางการบัญชี และการรายงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม คณะทำงานดังกล่าว เรียกว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรฐานสากลเกี่ยวกับการบัญชีและการรายงาน (Intergovernmental Working Group of Experts on International)
3. แนวคิดของการบัญชีความรับผิดชอบต่อสังคม ได้พัฒนาให้เกิดการบัญชี และการรายงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น งบมูลค่าเพิ่ม (Value Added Statements) ตัวอย่างเช่น การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับพนักงานเป็นเรื่องหนึ่งของการบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากข้อมูลดังกล่าว (เช่น จำนวนพนักงาน การฝึกอบรม สวัสดิการ) ย่อมเป็นที่สนใจต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียหลายกลุ่ม เช่น ผู้ลงทุน หน่วยงานราชการ สหภาพแรงงาน และสาธารณชน เป็นต้น ในทางปฏิบัติ กิจการอาจเปิดเผยข้อมูลเหล่านี้ในรายงานประจำปี หรือจัดทำรายงานแยกต่างหาก การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับพนักงาน หรือ การรายงานการจ้างงาน (Employment Report) ควรแสดงถึงขนาดและองค์ประกอบของแรงงานที่กิจการใช้ การทำงานของลูกจ้าง และผลประโยชน์ที่ลูกจ้างได้รับ รายงานการจ้างงานอาจประกอบด้วยข้อมูล	3. การบัญชีสิ่งแวดล้อม (Environmental Accounting) การบัญชีสำหรับความยั่งยืน ยาวนาน (Sustainability Accounting) การรายงานและเปิดเผยข้อมูลต้นทุนและผลประโยชน์ที่เกิดจากการกระทำหรือกิจกรรมขององค์กรที่ส่งผลกระทบต่อสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม โดยการรายงานและการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวเป็นทั้งข้อมูลที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน เช่น การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับพนักงาน (Employee Report) หรือรายงานการจ้างงาน (Employment Report) เป็นต้น 3.1 จัดทำรายงานเปิดเผยการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (CSR Report) โดยอาจจะระบุไว้ในรายงานประจำปี (Annual Report) หรือจัดทำเป็นฉบับแยกต่างหากจากรายงานประจำปี ที่เรียกว่า รายงานความยั่งยืน (Sustainability Report) ตามรูปแบบสากลยอมรับ คือ Global Reporting Initiative (GRI) ได้กำหนดแนวทางจี 3 (G3 Guideline)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

การบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม	การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม
เช่น จำนวนพนักงานลูกจ้าง สถานที่ตั้งของ การจ้างงาน การแจกจ่ายอายุของแรงงาน ประจำปี ชั่วโมงการทำงานระหว่างปี ต้นทุน พนักงานและลูกจ้าง ข้อมูลเงินบำนาญ การศึกษาและการอบรม รวมถึงต้นทุนดังกล่าว อัตราส่วนการจ้างงาน และข้อมูลเพิ่มเติม (เช่น ความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติ ข้อมูลสถิติ สุขภาพ และความปลอดภัย เป็นต้น	และควรครอบคลุมเนื้อหาในหัวข้อดังต่อไปนี้ เป็นอย่างน้อย 3.1.1 การดำเนินงานด้านธุรกิจ กล่าวถึงวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ของธุรกิจที่ สะท้อนหลักการและแนวทางปฏิบัติตามหลัก CSR โครงสร้างการกำกับดูแลกิจการที่ดี และ ผลการดำเนินงาน 3.1.2 การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยกล่าวถึงนโยบายการบริหาร จัดการด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย กระบวนการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และการฟื้นฟูธรรมชาติและกระบวนการจัดการ ของเสีย และวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการผลิต ลักษณะของผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็น ประโยชน์ มีคุณค่าต่อผู้บริโภค สังคม และ สิ่งแวดล้อม 3.1.3 การดำเนินงานด้านสังคม กล่าวถึงนโยบายการจัดการด้านแรงงานและ พนักงาน สวัสดิภาพในการทำงานของพนักงาน การพัฒนาและฝึกอบรมพนักงาน และการ ส่งเสริมและพัฒนาชุมชนและสังคมโดยรอบพื้นที่ ที่ตั้งของธุรกิจ 3.2 จัดทำข้อมูลในรายงานให้ชัดเจน กระชับ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย หลีกเลี่ยงข้อมูลที่ ไม่จำเป็น โดยสรุปการดำเนินการทั้งด้านดี และ ด้านไม่ดีตามข้อเท็จจริง หากมีการอ้างอิง แหล่งข้อมูลจากภายนอกให้ระบุแหล่งที่มาของ ข้อมูล และกลั่นกรองความถูกต้องของข้อมูล ก่อนนำมาเปิดเผยไว้ในรายงาน 3.3 จัดให้มีช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลที่ หลากหลาย เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงข้อมูล ได้โดยสะดวก เช่น จัดทำรายงานทั้งในรูปแบบ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ รวมถึงการ เผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของธุรกิจหรือบริษัท

กรณีศึกษาธุรกิจที่ทำบัญชีสิ่งแวดล้อมให้เป็นส่วนหนึ่งของการบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม บริษัทที่ได้รับ ISO 14001 ในนิคมอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการศึกษาของ สว่างจิต แซ่ผ่าน (2557) เรื่องการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมของบริษัท ที่ได้รับ ISO14001 ในนิคมอุตสาหกรรม โรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่าการรับรู้ด้านต้นทุนสิ่งแวดล้อม หนี้สินสิ่งแวดล้อม และค่าชดเชย จะรับรู้รายการทันทีเมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขการรับรู้รายการตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน การวัดมูลค่าหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อมใช้วิธีราคาทุนในปัจจุบัน การเปิดเผยข้อมูลและการรายงานด้านสิ่งแวดล้อมแสดงรายการเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนแต่ไม่แสดงรายการเป็นชื่อเฉพาะสำหรับบัญชีสิ่งแวดล้อม และไม่เปิดเผยข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงิน เว้นแต่เงินชดเชยค่าเบี้ยประกันที่ได้รับตอนน้ำท่วมเท่านั้นที่แสดงรายการแยกต่างหากในงบการเงิน

แต่อย่างไรก็ตาม บริษัทที่ไม่ให้ความสำคัญต่อการบัญชีสิ่งแวดล้อมเท่าที่ควรเนื่องจากมีความเห็นว่าการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมเป็นความยุ่งยากและกดดันโดยไม่จำเป็น บางรายการยากต่อการตีความ จึงควรมีการกำหนดให้กิจกรรมต้องเปิดเผยข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญในทางปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะการบัญชีสิ่งแวดล้อมไม่ใช่การแก้ปัญหา แต่เป็นการช่วยให้ตระหนักถึงความสำคัญและหาวิธีการประยุกต์ใช้ให้ดีขึ้นต่อไป เพื่อประโยชน์ของบริษัทและสังคมรอบข้าง

ธุรกิจโรงสีข้าวในจังหวัดกำแพงเพชร

จากการศึกษาของ นงลักษณ์ จีวจู และทิพย์วรรณ ศิบุญนนท์ (2557) เรื่อง การศึกษาผลกระทบและการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา : ธุรกิจโรงสีข้าวในจังหวัดกำแพงเพชรพบว่าประชาชนได้รับผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจโรงสีข้าวพบมากที่สุด คือ ปัญหาเรื่องฝุ่นละออง และเสียงรบกวน กลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ อากาศเสีย น้ำเสีย และขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูล ส่งผลให้มีผลกระทบด้านสุขภาพ คือ ประชาชนเป็นโรคผิวหนัง โรคระบบทางเดินหายใจ และส่งผลให้มีผลกระทบด้านการดำเนินชีวิตในเรื่องเสียงดังรบกวนจากการเดินเครื่องจักรสถานประกอบการ จึงมีวิธีการจัดการคือการจัดการน้ำเสีย โดยการบำบัดน้ำเสียด้วยวิธีการใช้บ่อเกรอะ บ่อซึม ระบายน้ำทิ้งด้วยท่อระบายน้ำ ก่อนปล่อยไหลซึมลงดิน การจัดการขยะมูลฝอย จะมีวิธีการจัดการแบ่งออกเป็นสองส่วน คือขยะที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้จะนำไปทิ้งแล้วทำการฝัง ส่วนขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ก็จะนำมาทำปุ๋ยหมักและขายต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการยังไม่ครอบคลุมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งหมดรวมทั้งยังไม่ได้มีวิธีการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือปัญหาเรื่องฝุ่นละออง จึงทำให้ผลกระทบที่เกิดขึ้นดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไขปัญหา การวิเคราะห์ต้นทุนสิ่งแวดล้อมของธุรกิจโรงสีข้าวในจังหวัดกำแพงเพชร ไม่มีการวิเคราะห์ต้นทุนสิ่งแวดล้อมสามารถแก้ไขได้โดยจัดทำรูปแบบการนำเสนอในส่วนของรายงานที่เป็นตัวเงิน คือ รายงานต้นทุนสิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ต้นทุนในการป้องกัน ต้นทุนการตรวจสอบ ต้นทุนความล้มเหลวภายใน และต้นทุนความล้มเหลวภายนอก ส่วนงานที่ไม่เป็นตัวเงินควรนำเสนอ

ในรายงานคณะกรรมการบริษัท โดยมีคู่มือการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมสำหรับเป็นแนวปฏิบัติในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมของธุรกิจโรงสีข้าว และการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมต่อสาธารณชน เป็นการเพิ่มคุณค่าของธุรกิจ ผู้ประกอบการได้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจของตน รวมทั้งร่วมกันหาวิธีการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินธุรกิจที่ตรงจุด และสามารถจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน ปัญหาต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อย่างเช่นธุรกิจโรงสีข้าวได้ตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดขึ้นได้มีวิธีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน ต่อไป

ธุรกิจโรงแรมในจังหวัดกาญจนบุรี

จากการศึกษาของขวัญนรี กล้าปราบโจร และคณะ (2559) เรื่อง การบัญชีสิ่งแวดล้อมเพื่อการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดกาญจนบุรีพบว่า กระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยรวม อยู่ในระดับมาก ธุรกิจโรงแรมส่วนใหญ่ไม่มีการรับรู้ จัดประเภทและเปิดเผยค่าใช้จ่ายสิ่งแวดล้อม ธุรกิจโรงแรมควรรับรู้ค่าใช้จ่ายสิ่งแวดล้อมเป็นไปตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (ปรับปรุง 2558) และจัดประเภทค่าใช้จ่ายสิ่งแวดล้อมตามประเภทกิจกรรม โดยเปิดเผยค่าใช้จ่ายสิ่งแวดล้อมเป็นรายการแยกต่างหากไว้ในงบกำไรขาดทุน หมายเหตุประกอบงบการเงิน รวมทั้งเปิดเผยไว้ในรายงานต่าง ๆ ที่ไม่ใช่รายงานทางการเงิน แนวทางการจัดทำบัญชีค่าใช้จ่ายสิ่งแวดล้อมเพื่อการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนของธุรกิจโรงแรมประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านกระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อม และด้านการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมเพื่อการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน

บทสรุป

จากการที่มีเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีบทบาททางธุรกิจและมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจอยู่ตลอดเวลาทำให้ผู้ประกอบการต้องมีการปรับตัวและสร้างกลยุทธ์ใหม่เพื่อให้ธุรกิจของตนเองอยู่รอดตลอดจนสร้างความสำเร็จให้กับธุรกิจของตน ดังนั้น ธุรกิจจึงต้องดูแนวโน้มและทิศทางของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่อาจเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในปัจจุบันการลงทุนในประเทศ การบริโภคของประชาชนที่เพิ่มขึ้น เกิดการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในปริมาณที่สูงจนเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมหลาย ๆ ด้านตามมา ดังเช่น ปัญหาโลกร้อนที่กำลังเป็นที่กังวลของคนทั่วโลก ซึ่งปัญหาเหล่านี้ผลักดันให้คนในสังคมโดยเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคเกิดความตระหนักในเรื่องดังกล่าวและหันมาสนใจถึงคุณธรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในการดำเนินธุรกิจขององค์กร ผู้ประกอบของธุรกิจจึงต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและเพื่อเป็นแนวคิดพื้นฐานที่องค์กรธุรกิจต้องปฏิบัติตามความคาดหวังของสังคมสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นประเด็นหลักที่สังคมให้ความสำคัญและกลายเป็นกฎระเบียบหรือข้อปฏิบัติในโลกของธุรกิจ ส่งผลให้ธุรกิจต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและการปฏิบัติทางธุรกิจจากเดิมที่มุ่งเน้นแต่ผลกำไรเป็นการคำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อส่วนรวมเพิ่มขึ้นด้วย ก่อให้เกิดแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นปัจจัยแวดล้อมทางธุรกิจด้านสังคม

การบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Accounting) เป็นกรรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการเงินและข้อมูลที่ไม่เกี่ยวกับการเงินถึงต้นทุนและผลประโยชน์ที่เกิดจาก

การประกอบกิจการด้วยความดูแลใส่ใจต่อผู้มีส่วนได้เสียเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ตลอดจนมีธรรมาภิบาลเป็นเครื่องกำกับให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสและยุติธรรม มีความตระหนักถึงผลกระทบทางลบต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Accounting) เป็นแนวทางสำหรับนักบัญชีที่จะได้นำวิชาชีพไปปรับใช้สังคม และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร โดยเกี่ยวข้องกับรายได้ และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม การคิดค้นมาตรการในการวัดผลการดำเนินงาน การประเมินผล และการรายงานในรูปแบบใหม่เพื่อใช้ทั้งภายในและภายนอกกิจการ เพื่อตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อกิจการและพยายามค้นหาเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบด้านลบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม การนำบัญชีสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในธุรกิจ ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกจะทราบถึงต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมจะถูกบันทึกเป็นต้นทุนของสินทรัพย์ก่อให้เกิดการเพิ่มความสามารถหรือประสิทธิภาพของสินทรัพย์อื่น ๆ ที่กิจการเป็นเจ้าของ ลดหรือป้องกันไม่ให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม และการรับรู้หนี้สินด้านสิ่งแวดล้อมตลอดจนการเปิดเผยข้อมูลและการรายงานต่อบุคคลเพื่อการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดี ทำให้สังคมรู้จักกิจการให้ความสำคัญและตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กร และประสิทธิภาพในการทำงานเพราะกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมทำให้เกิดความตระหนักทั่วองค์กร ใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณภาพ และที่สำคัญความรับผิดชอบต่อสังคมสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจ การสร้างผลิตภัณฑ์ที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมส่งผลให้เกิดการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์เป็นช่องทางในการสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ ให้เหนือกว่าคู่แข่ง

ดังนั้น การจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพเป็นการป้องกันล่วงหน้าที่ไม่ทำให้สิ่งแวดล้อมของชุมชนถูกทำลาย อันเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการธุรกิจ สร้างภาพลักษณ์สินค้า ยอดขายและผลกำไรในที่สุดให้กับองค์กร นักบัญชีสมัยใหม่จึงต้องมีความรู้ปะละมีทักษะ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2558). **สถานการณ์สิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ปี 2558**

โดยคนสองวัย. กรุงเทพฯ: ศูนย์สารสนเทศสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

ขวัญนรี กล้าปราบโจร และคณะ. (2559). **การบัญชีสิ่งแวดล้อมเพื่อการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดกาญจนบุรี**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:

https://kukr.lib.ku.ac.th/db/index.php?/BKN/search_detail/result/333432.

(2563, 7 มกราคม)

คณะทำงานส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียน. (2551).

เข็มทิศธุรกิจเพื่อสังคม: จากหลักการสู่แนวปฏิบัติ CSR. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:

<https://www.ryt9.com/s/prg/374588>. (2563, 7 มีนาคม)

- จิรภัทร คงสังข์. (2551). การประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติการบัญชีสิ่งแวดล้อมขององค์กา
สหประชาชาติกับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์
บัญชีมหาบัณฑิต สาขาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม.
- จักรพันธ์ จินดาวงศ์. (2547). แนวการปฏิบัติและแนวโน้มทางการบัญชีการเงิน และการเปิดเผย
ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมประเภทที่มีผลกระทบต่อโดยตรงหรือมี
นัยสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<http://www.thaithesis.org/detail.php?id=1082547001058>. (2563, 8 มีนาคม)
- ดวงมณี โกมารทัต. (2548). การบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารนักบัญชี.
48(3): 67-93.
- ปกรณ์ อุดมธนะสารสกุล. (2561). การปฏิบัติตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม(CSR) ของ
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(SMEs) ในประเทศไทย. FEU Academic Review.
12(2): 9-9.
- นงลักษณ์ จีวู และทิพย์วรรณ ศิบุญนันท์. (2557). การศึกษาผลกระทบและการจัดทำบัญชี
สิ่งแวดล้อมเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา:
ธุรกิจโรงสีข้าวในจังหวัดกำแพงเพชร. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
[https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ISkpB3_ZpWoj:ht
tps://maesot.kpru. ac.th/](https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ISkpB3_ZpWoj:https://maesot.kpru.ac.th/). (2563, 7 มกราคม)
- นิพนธ์ เห็นโชคชัยชนะ และศิลปพร ศรีจันเพชร. (2559). การควบคุมภายในและการตรวจสอบ
ภายใน. กรุงเทพฯ: ที พี เอ็น เพรส.
- วโรทัย โกศลพิศิษฐ์กุล. (2550). หนี้สินของเกษตรกรในชนบทไทย. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
www.km.nida.ac.th/home/images/pdf/7-1.pdf. (2563, 7 มีนาคม)
- วิเชษฐ โจรนสุกาญจน และศิลปพร ศรีจันเพชร. (2557). การบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2553). การบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. (2560). ทำลายล้างธุรกิจ. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<http://www.hmmagonline.com/2017/01/04/internet-thingh-iot-ในปี2017>.
(2563, 1 มิถุนายน)
- สว่างจิต แซ่ฝ่าน. (2557). การประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมของบริษัทที่ได้รับ ISO14001
ในนิคมอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
[http://www.repository.rmutt.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/2686/
RMUTT-147726.pdf?sequence=1](http://www.repository.rmutt.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/2686/RMUTT-147726.pdf?sequence=1). (2563, 7 มกราคม)
- สุภัทรชรร ทวีจันทร์. (2556). การบูรณาการบัญชีครัวเรือนเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีตาม
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาชุมชนบ้านกลาง ตำบลชะมูน อำเภอกุตุบพพิสัย
จังหวัดศรีสะเกษ. วารสารบัณฑิตศึกษา. 10(48): 7-16.

- อิสริย์ โขว์วิวัฒนา. (2557). บทบาทนักบัญชี: การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.
วารสารกรมบัญชีกลาง. 51(3): 47-51.
- Bilson, J. (2017). **History of Corporate Social Responsibility Trace the Roots Between Corporate citizenship and Economics**. [Online], Available: <http://social-corporate-responsibility-suite-101.com/article.cfm/history-of-corporate-social-responsibility>. (2019, 20 November)
- Carroll, A. B. (1983). **Corporate social responsibility: Will industry respond to cut-backs in social program funding?**. [Online], Available: https://www.researchgate.net/publication/331413180_CSR_Will_Industry_Respond_to_Cutbacks_in_Social_Program_Funding. (2019, 20 November)
- Henriques, A. (2003). **Ten Things You Always Wanted to Know About CSR (But Were Afraid to Ask); Part One: A Brief History of Corporate Social Responsibility (CSR)**. [Online], Available: <https://www.scribd.com/document/60066766/BriefHistoryCSR-PartOne-Adrian>. (2020, 7 January)
- KimioUno. (1998). **Environmental Accounting in Theory and Practice**. [Online], Available: <https://www.springer.com/gp/book/9780792345596>. (2019, 20 November)
- Matten, D. & Crane, A. (2005). Corporate citizenship: Toward an extended Theoretical conceptualization. **Academy of management Review**. 33(2): 404-424.
- The Office of the Securities and Exchange Commission. (2017). **Corporate social responsibility guidelines**. [Online], Available: <https://www.sec.or.th/EN/Pages/Home.aspx>. (2019, 20 November)
- Meehan, J. Meehan K. & Richards, A. (2006). Corporate social responsibility: The e3C-SR model. **International Journal of Social Economics**. 33(5/6): 386-398.
- Waddock, S. (2014). Parallel universes: Companies, academics and the progress of corporate citizenship. **Business and Society Review**. 109(1): 5-42.
- World Business Council for Sustainable Development: WBCSD. (2017). **Sustainable Development Goals**. [Online], Available: <https://www.wbcsd.org/> (2019, 20 November).

การบูรณาการแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลก

THE INTEGRATION OF WORLD-CLASS SOCIAL RESPONSIBILITY CONCEPT

รังสรรค์ สีเขียว^{1*}
Rangsan leebeao^{1*}

Received : 15 October 2020

Revised : 31 March 2021

Accepted : 29 April 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาการบูรณาการแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลกมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลก ประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การสหประชาชาติ แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การการค้าโลก แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของธนาคารโลก และแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน และบูรณาการแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 4 แนวคิดในการเป็นแนวทางของความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลกเพื่อขับเคลื่อนในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ และเพื่อนำเสนอแนวทางของความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลกเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ โดยศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง เรียบเรียงและสังเคราะห์ประเด็นสำคัญและบูรณาการแนวคิด และนำเสนอในรูปแบบเชิงพรรณนาและรูปภาพประกอบการบรรยาย ประเด็นสำคัญที่ได้จากการสังเคราะห์ความรู้ประกอบด้วย มิติด้านสังคม มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านสิ่งแวดล้อม การบูรณาการแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลก ประกอบด้วย 7 ประการคือ การกำหนดแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมในการประกอบธุรกิจระดับโลก ความรับผิดชอบต่อสินค้าและบริการ ความรับผิดชอบต่อการดำเนินการระดับโลก ความรับผิดชอบต่อประชาคมโลก ความรับผิดชอบต่อสังคมโลก ความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจโลก และความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมโลก ในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัตินั้นควรคำนึงถึงบริบทโลกและบริบทของสังคมย่อย กฎและกติการะดับสากลที่เกี่ยวข้องและความต้องการของสังคมโลก

คำสำคัญ: ความรับผิดชอบต่อสังคม

¹หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สระแก้ว
Bachelor of Business Administration Program in General Management
Faculty of Management Sciences
Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage Sakaeo
*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: autocentrino@hotmail.com

ABSTRACT

The study on the integration of world-class social responsibility concepts aimed to, first of all, investigate the context of social responsibility concepts belonging to the global organizations including the United Nation (UN), World Trade Organization (WTO), World Bank (WB) and International Organization for Standardization (ISO). Secondly, it also aimed to integrate those four globally social responsibility concepts as a globally social responsibility guideline for policy and practically social driving. Thirdly, it aimed to present globally social responsibility guidelines in forms of policy as well as practical platform. The data was collected from documentary, relevant literatures then the key information and concepts were analyzed, edited and integrated. The completed analysis was presented in form of descriptive research study comprising pictures and captions. The highlight agenda from the analysis included knowledge in the facets of social, economy and environment. According to the analysis, there were relevant seven social responsibility concepts including: defining the social responsibility concepts for operating business, responsibility for products and services, globally operational responsibility, responsibility for the global community, globally social responsibility, responsibility for the world economy and responsibility for the global environment. In addition, the policy as well as practical guidelines should be considered based on the global and minor-social context as well as relevant international rules and regulations related to the needs of the global society.

Keywords: Social Responsibility, SR, Corporate Social Responsibility, CSR

บทนำ

สุวิดา ธรรมมณีวงศ์ (2557) ได้ให้ความเห็นว่าธุรกิจกับสังคมเป็นสิ่งที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สังคมต้องพึ่งพาธุรกิจในการตอบสนองความต้องการด้านสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ธุรกิจก็ต้องแสวงหาความต้องการของสังคมและตอบสนองโดยมุ่งหวังผลกำไรตอบแทน และสร้างสัมพันธ์กับสังคมและผู้บริโภคในการซื้อสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้น และต้องแสวงหาปัจจัยการผลิต เช่น แรงงาน ทุน วัตถุดิบ เครื่องจักร จากสังคมทั้งในและนอกประเทศ (ชุตินพงศ์ คงสันเทียะ, 2560) หากไม่มีธุรกิจเป็นผู้ที่ตอบสนองความต้องการของสังคม อาจเกิดความยากลำบากในการแสวงหาสินค้าและบริการที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและคุณภาพชีวิตของสังคม และหากไม่มีสังคมเป็นผู้บริโภคสินค้าและบริการของธุรกิจ ธุรกิจก็จะไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินธุรกิจได้ เป็นต้น

สมบัติ กุสุมาวาลี (2012) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ว่า การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเป็นสิ่งสำคัญของการร่วมกันในสังคมระหว่างธุรกิจกับสังคม การแข่งขันทางธุรกิจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม เช่น ปัญหาขยะสารพิษและสิ่งแวดล้อม ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ปัญหาด้านแรงงาน ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา ปัญหาคุณภาพสินค้าและบริการ ปัญหาการค้า ปัญหาการกระทำผิดกฎหมาย ปัญหาการเอาเปรียบสังคมและสิทธิผู้บริโภค ผู้บริโภค เป็นต้น ส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาและการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งด้านการค้า การลงทุน และการแข่งขันทางเศรษฐกิจของระบบทุนนิยมที่แผ่ขยายทั่วโลก

องค์การระดับโลก ได้แก่ องค์การสหประชาชาติ (United Nation) องค์การการค้าโลก (World Trade Organization) ธนาคารโลก (World Bank) องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization, ISO) ซึ่งประเทศไทยได้เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติเมื่อ 16 ธันวาคม 1946 (United Nations Visitors Centre, 2013) เป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกเมื่อ 1 มกราคม 1995 (World Trade Organization, 2011) เป็นสมาชิกธนาคารโลกเมื่อ 3 พฤษภาคม 1949 (ธนาคารโลก สำนักงานประเทศไทย, 2560) และเป็นสมาชิกองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐานตั้งแต่ พ.ศ. 2509 (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2564) ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางในการแก้ไขป้องกันและลดผลกระทบ โดยเข้ามามีบทบาทเพื่อสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาเศรษฐกิจ การรวมกันทางสังคม และการปกป้องสิ่งแวดล้อมที่สำคัญต่อความเป็นอยู่ที่ดีของสังคม โดยสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) เพื่อให้องค์การธุรกิจและประเทศสมาชิกต่าง ๆ ได้ปฏิบัติ และสามารถบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการพัฒนาสังคมและดูแลสิ่งแวดล้อม การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การดังกล่าว ช่วยสามารถวิเคราะห์ประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคมที่สำคัญ และสามารถวางแผนหรือกำหนดนโยบายกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมได้สอดคล้องและตรงกับความต้องการของสังคมไทยและสังคมโลก

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาบริบทของแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลก ประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การสหประชาชาติ แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การการค้าโลก แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของธนาคารโลก และแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน
2. เพื่อบูรณาการแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมทั้ง 4 แนวคิดในการเป็นแนวทางของความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลกเพื่อขับเคลื่อนในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ
3. เพื่อนำเสนอแนวทางของความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลกเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ

แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การสหประชาชาติ

องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2019) ได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่มุ่งพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดการ

เปลี่ยนทางสังคม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของโลกอย่างมาก ประเทศไทยได้เข้าร่วมประชุมองค์การสหประชาชาติร่วมกับประเทศสมาชิกอื่น ๆ ที่นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา มีความเห็นพ้องร่วมกันต่อการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษหรือ Millennium Development Goals (MDGs) ระดับชาติและระดับสากล โดยมีผลการดำเนินการที่ประสบความสำเร็จในหลายประเทศ เพื่อให้การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในปี ค.ศ. 2015 องค์การสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่เชื่อมโยงมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่เรียกว่า เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDGs) มีระยะเวลาของการพัฒนาตั้งแต่ ค.ศ. 2015 – 2030 เป็นระยะเวลา 15 ปี เพื่อสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาและส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การสร้างความเป็นธรรม ความเท่าเทียมกัน การรวมกันทางสังคม และการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ค.ศ. 2015-2030
ที่มา: United Nations (2020).

1.1 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ค.ศ. 2015-2030 ขององค์การสหประชาชาติ มี 17 ประเด็นดังนี้

1.1.1 การแก้ไขปัญหาความยากจน (No Poverty) ได้แก่ การลดความยากจน มีความเท่าเทียมกันในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ การเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐาน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ เทคโนโลยี และบริการทางการเงิน เช่น การพัฒนาและยกระดับศักยภาพคนจน การมีส่วนร่วมกับชุมชนและท้องถิ่นในการแก้ไขความยากจน การส่งเสริมกองทุนประกอบอาชีพ การพัฒนาและสร้างอาชีพแก่ผู้มีรายได้น้อย ผู้ด้อยโอกาสในสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านการผลิต การแปรรูป การพัฒนาคุณภาพ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545)

1.1.2 การแก้ไขปัญหาด้านอาหาร (No Hunger) ได้แก่ การสร้างความมั่นคงทางอาหาร มีอาหารที่ปลอดภัย มีโภชนาการ เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน รวมถึงการเข้าถึงที่ดินและปัจจัยการผลิต เช่น การส่งเสริมการปฏิรูปที่ดินด้านการเกษตร การจัดการทรัพยากรน้ำ การพัฒนาการผลิตอาหาร การส่งเสริมความรู้ด้านการจัดการและการเพาะปลูก การใช้

เทคโนโลยีที่เหมาะสม การดูแล การเก็บรักษา และการถนอมอาหาร การส่งเสริมการผลิตอาหารที่มีคุณภาพ การพัฒนากระบวนการผลิตที่ปลอดภัย (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2556)

1.1.3 การสร้างหลักประกันสุขภาพที่ดี (Good Health) และส่งเสริมสวัสดิภาพ ได้แก่ การลดอัตราการตายจากการคลอดบุตรและในเด็กทารก ยุติการแพร่กระจายของเอชไอวี โรคมาลาเรียโรคตับอักเสบ โรคติดต่อทางน้ำ และโรคเขตร้อน การตายก่อนวัยอันควรจากโรคไม่ติดต่อ ยาเสพติด และการตายและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุบนถนน การเข้าถึงบริการและความรู้เกี่ยวกับอนามัยเจริญพันธุ์ การเข้าถึงบริการสาธารณสุขจำเป็นที่มีคุณภาพ ยาและวัคซีน ในราคาที่สามารเข้าถึงได้ และลดการตายและเจ็บป่วยจากสารเคมี เป็นต้น เช่น การร่วมเป็นภาคีเครือข่ายกับภาครัฐ และชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาพ การเผยแพร่ความรู้และสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ด้านสุขภาพ การพัฒนาและสร้างเสริมศักยภาพกลุ่มสตรี เด็ก วัยเรียน วัยรุ่น วัยทำงานและผู้สูงอายุ การบริหารจัดการขยะ การสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน Happy Work place การพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพ การส่งเสริมการวิจัยด้านสุขภาพ (กระทรวงสาธารณสุข, 2559)

1.1.4 การศึกษาที่มีคุณภาพ (Quality Education) ที่ครอบคลุม เท่าเทียม และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่ ทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การมีงานที่ดี การลดความเหลื่อมล้ำและการเข้าถึงการศึกษา ความสามารถในการอ่านออกเขียนได้ การคำนวณ รวมถึงทักษะความรู้ที่จำเป็นในการพัฒนาอย่างยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคการไม่ใช้ความรุนแรง และการเข้าใจถึงความหลายทางวัฒนธรรม เป็นต้น เช่น การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา การจัดการศึกษา การสร้างและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ให้กับเด็ก เยาวชน และบุคคลในพื้นที่พิเศษ การจัดสรรทุนการศึกษา การส่งเสริมและพัฒนาทักษะการอ่านการเขียน การพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน การส่งเสริมการเรียนรู้ในผู้สูงอายุ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

1.1.5 ความเสมอภาคระหว่างเพศและบทบาทสตรี (Gender Equality) ได้แก่ การไม่เลือกปฏิบัติต่อสตรี การใช้ความรุนแรง การกระทำและแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศ การแต่งงานก่อนวัยอันควร การสนับสนุนความรับผิดชอบร่วมกันภายในครัวเรือน เปิดโอกาสความเท่าเทียมในการเป็นผู้นำของการตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจ และสาธารณะ และเข้าถึงบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ สิทธิการเจริญพันธุ์ เป็นต้น เช่น การให้สิทธิในการแต่งกาย การจัดพื้นที่ที่เหมาะสม เช่น ห้องน้ำ ทางเดิน สำหรับทุกเพศสภาพ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ การประกาศรับสมัครงานและการกำหนดคุณสมบัติผู้สมัครงานไม่นำลักษณะเฉพาะทางเพศมากำหนดเป็นคุณสมบัติ การให้ความรู้ในการใช้ถ้อยคำ ภาษา และกิริยาท่าทาง และเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับคำศัพท์ที่เหมาะสม คำศัพท์ที่เหมาะสม คำที่ไม่ควรใช้กับกลุ่มบุคคล เพศหญิง เพศชาย ไม่ตีตรา เสียดสีหรือลดทอนคุณค่าของบุคคล การสรรหาคณะกรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ในหน่วยงานทั้งเพศหญิงและเพศชาย หรือแตกต่างจากเพศกำเนิด เข้าร่วมเป็นกรรมการในทุกระดับในสัดส่วนที่เหมาะสม การป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในการทำงาน จากการกระทำของนายจ้าง ผู้บังคับบัญชา รวมถึงเพื่อนร่วมงาน (คณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2561)

1.1.6 น้ำสะอาดและสุขาภิบาล (Clean Water and Sanitation) ได้แก่ การเข้าถึงน้ำดื่มที่ปลอดภัย มีราคาที่สามารถซื้อได้ และสุขาภิบาลที่เพียงพอ ยกกระดับคุณภาพน้ำ ลดการ

ปนเปื้อนมลพิษ สารเคมี วัสดุอันตราย การใช้น้ำและจัดการน้ำที่ยั่งยืน แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำ เป็นต้น เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำ การพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำ การพัฒนาระบบประปา ระบบกระจายน้ำ การพัฒนา น้ำดื่มให้ได้มาตรฐาน การสนับสนุนน้ำดื่มสะอาดในโรงเรียน การส่งเสริมการประหยัดน้ำ การอนุรักษ์ และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลอง แหล่งน้ำธรรมชาติ ป่าต้นน้ำ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (2562)

1.1.7 พลังงานสะอาด (Clean Energy) ได้แก่ การเข้าถึงบริการพลังงานสมัยใหม่ที่มีความน่าเชื่อถือในราคาที่สามารถซื้อหาได้ เพิ่มการใช้พลังงานทดแทน และใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น เช่น การส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนจากขยะ ชีวมวล ชีวภาพ ก๊าซชีวภาพ พลังน้ำขนาดเล็ก พลังงานลม พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานความร้อนใต้พิภพ ส่งเสริมสนับสนุน การศึกษาพัฒนาการด้านพลังงาน การสนับสนุนการผลิตไฟฟ้า การผลิตไฟฟ้าใช้ การพัฒนาระบบผลิตไฟฟ้าแบบผสมผสาน การส่งเสริมกิจกรรมหรือโครงการด้านพลังงานทดแทน การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้ การฝึกอบรม ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจด้านพลังงาน เพื่อสร้างจิตสำนึกและเข้าถึงองค์ความรู้และการนำมาประยุกต์ใช้ การตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านพลังงาน การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายด้านพลังงาน (กรมพัฒนาพลังงานและอนุรักษ์พลังงาน, 2558)

1.1.8 การสร้างงานและการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Good Jobs and Economic Growth) ได้แก่ การส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน การยกระดับเทคโนโลยี และนวัตกรรม ส่งเสริมนโยบายการพัฒนาที่สนับสนุนกิจกรรมที่มีผลิตภาพ ความสร้างสรรค์และ นวัตกรรม การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก การเข้าถึงบริการทางการเงิน พัฒนา ประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร และตัดความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับการทำลายสิ่งแวดล้อม การจ้าง งานและการมีงานที่สมควรสำหรับทุกเพศทุกวัยรวมถึงบุคคลทุพพลภาพ ลดสัดส่วนเยาวชนที่ไม่มีงาน ทำและที่ไม่มีการศึกษา ลดปัญหาการบังคับแรงงานและการค้ามนุษย์ การใช้แรงงานเด็ก การปกป้อง สิทธิแรงงานและส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงาน เป็นต้น เช่น กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพลูกจ้างที่ สูญเสียอวัยวะ การเตรียมความพร้อมแก่แรงงาน การให้บริการจัดหางานแก่คนพิการ การนัดพบ ตลาดแรงงาน การมีกองทุนให้ผู้รับงานไปทำที่บ้าน การแก้ปัญหาความเดือนร้อนด้านอาชีพ การพัฒนาทักษะด้านอาชีพ การจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน การพัฒนาฝีมือแรงงานในวิสาหกิจชุมชน และผู้มีรายได้น้อย การจ้างงานคนพิการ การวิจัยและพัฒนาการสร้างผู้ประกอบการเยาวชน การอบรมความรู้ก้านกฎระเบียบต่าง ๆ แก่ผู้ประกอบการ การพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (สำนักงาน ปลัดกระทรวงแรงงาน, 2562)

1.1.9 นวัตกรรมและโครงสร้างพื้นฐาน (Innovation and Infrastructure) ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ มีความเชื่อถือได้ มีความทนทานและยั่งยืน ที่สามารถเข้าถึง ได้อย่างเท่าเทียม ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน การเข้าถึงบริการทางการเงิน ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร เพิ่มการวิจัยและยกระดับการใช้ เทคโนโลยีอุตสาหกรรมที่สะอาดและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เช่น การวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมและเทคโนโลยี การจัดการของเสียและมลพิษ ด้านพลังงาน ด้านวิศวกรรม

ด้านเทคโนโลยีชีวภาพ ด้านวิทยาศาสตร์ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

1.1.10 การลดความไม่เสมอภาค (Reduced Inequalities) ทั้งภายในและระหว่างประเทศ ได้แก่ ด้านสังคม รายได้ เศรษฐกิจ การเมือง โดยไม่คำนึงถึง เพศ ร่างกาย เชื้อชาติ ศาสนา ชาติพันธุ์ เป็นต้น ทั้งทางด้านกฎหมาย นโยบาย การปฏิบัติ เป็นต้น เช่น การสนับสนุนทุนการศึกษา นักเรียนยากจนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล การให้ทุนการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น การส่งเสริมด้านสุขอนามัย การส่งเสริมทักษะและความรู้ในการประกอบอาชีพ การสนับสนุนด้านการตลาด การจัดการรายได้ และหนี้สิน การสนับสนุนปัจจัยด้านที่อยู่อาศัยและสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

1.1.11 ชุมชนและเมืองที่ยั่งยืน (Sustainable Cities and Communities) ได้แก่ การเข้าถึงที่อยู่อาศัยและบริการพื้นฐานที่เพียงพอ ปลอดภัย และสามารถจ่ายได้ การยกระดับชุมชนแออัด การเข้าถึงระบบคมนาคมขนส่งสาธารณะ ยกระดับการพัฒนาเมือง โดยการวางแผนและการบริหารจัดการการตั้งถิ่นอาศัยอย่างมีส่วนร่วม และปกป้องคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติจากการพัฒนาที่อยู่อาศัย และผลกระทบทางลบของเมือง การเข้าถึงพื้นที่สาธารณะสีเขียว เป็นต้น เช่น การสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน การส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้ในชุมชน การส่งเสริมผู้ประกอบการระดับชุมชน การให้ความรู้ในการบริหารจัดการทางการเงินแก่ชุมชนและครัวเรือน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

1.1.12 การบริโภคอย่างรับผิดชอบ (Responsible Consumption) ได้แก่ การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ลดขยะและการสูญเสียในกระบวนการผลิต การมีกระบวนการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการจัดการสารเคมีและของเสียที่เกิดขึ้นตลอดวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ การป้องกัน การลด การนำกลับมาใช้ใหม่ การใช้ซ้ำ เป็นต้น เช่น การอนุรักษ์พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ดิน น้ำ ป่า และทะเล การอนุรักษ์พันธุกรรมทั้งพืช สัตว์ จุลินทรีย์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การเพิ่มมูลค่าทรัพยากร การวิจัยและพัฒนาต่อยอดทางธุรกิจ การจัดการขยะ การจัดการของเสีย การส่งเสริมการลดก๊าซเรือนกระจก การส่งเสริมสินค้าฉลากเขียว และฉลากสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมเกษตรธรรมชาติ เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ การสนับสนุนการพัฒนาปุ๋ยอินทรีย์ การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การสร้างการตระหนักในการบริโภค การเสริมสร้างทัศนคติที่ดีในการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน การอนุรักษ์พลังงาน การส่งเสริมการลดการใช้พลังงานน้ำมัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

1.1.13 การปกป้องโลก (Protect the Planet) ได้แก่ การสร้างความตระหนัก พัฒนาการศึกษาศึกษา และขีดความสามารถในการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การปรับตัวและเตือนภัยล่วงหน้า การลดผลกระทบ เป็นต้น เช่น การส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน การอนุรักษ์พลังงาน การผลิตพลังงานจากของเสีย การให้ความรู้ในการรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับภัยพิบัติ การสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการลดความเสี่ยง

ด้านภัยพิบัติ การพัฒนาระบบเตือนภัยพิบัติ การอบรมหลักสูตรเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติ การรณรงค์การปลูกป่า ยุติการเผาป่า และการคัดแยกขยะ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

1.1.14 การอนุรักษ์ทางทะเล (Lift Below Water) ได้แก่ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน ลดและป้องกันมลพิษทางทะเลรวมถึงระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง การร่วมมือด้านทางวิทยาศาสตร์ทางทะเล การทำประมงอย่างยั่งยืน การจัดการการท่องเที่ยวทางทะเลที่ยั่งยืน เป็นต้น เช่น การจัดกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเล การจัดการขยะทะเลและชายฝั่ง การส่งเสริมและสนับสนุนการให้ความรู้ การเสริมสร้างเครือข่ายอาสาสมัคร การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน การทำสื่ออนุรักษ์ทางทะเล การอนุรักษ์สัตว์ทะเลหายาก ปะการัง หญ้าทะเล การศึกษาและวิจัยด้านทรัพยากรทางทะเล การส่งเสริมการมีส่วนร่วมการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2562)

1.1.15 การอนุรักษ์ทางบก (Lift on Land) ได้แก่ การปกป้อง ฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางบกอย่างยั่งยืน เช่น ป่าไม้ ดิน แหล่งน้ำจืด ภูเขา พื้นที่ชุ่มน้ำ โดยมีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน ป้องกันการเสื่อมโทรมและการกลายสภาพดินและน้ำ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศ การคุ้มครองและหยุดการล่า การขนย้ายชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ป่าที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น เช่น การปลูกและฟื้นฟูป่าและสัตว์ป่า การส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ เช่น ไม้สัก ไม้พะยูง การทำวนเกษตร ธนาคาร์ตันไม้ การส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากไม้ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การอนุรักษ์พันธุกรรมพืช สัตว์ และจุลินทรีย์ การส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดิน การอนุรักษ์ทรัพยากรดิน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

1.1.16 ความสงบสุขและความยุติธรรม (Peace and Justice) ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขเพื่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน เข้าถึงความยุติธรรม ได้แก่ การลดความรุนแรงและการตายที่เกี่ยวข้อง การยุติการใช้ความรุนแรง การทรมาน การใช้ประโยชน์อย่างไม่ถูกต้อง การค้ามนุษย์ การใช้ความรุนแรงในเด็กและสตรี ส่งเสริมนิติธรรมและการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมกัน การลดอาวุธและอาชญากรรม การทุจริตรับสินบนและความโปร่งใส เป็นต้น เช่น การเสริมสร้างความปรองดองและการอยู่ร่วมกัน สิทธิและหน้าที่ตามระบบประชาธิปไตย การให้ความรู้เกี่ยวกับคุกคามต่าง ๆ การปลูกจิตสำนึกเกี่ยวกับวินัย ความโปร่งใส ความซื่อสัตย์สุจริต และความยุติธรรม คุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ธรรมาภิบาล การรณรงค์ปลูกฝังจิตสำนึกและความตระหนักถึงโทษภัยและผลกระทบของการทุจริต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

1.1.17 ความร่วมมือ (Partnerships for the Goals) การสร้างความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ ความร่วมมือด้านทรัพยากรทางการเงิน การสนับสนุน เพื่อพัฒนาความสามารถในการเก็บภาษีและรายได้อื่น ๆ การช่วยเหลือการจัดการหนี้สินระยะยาวที่ยั่งยืนของประเทศกำลังพัฒนาด้านการก่อหนี้ การบรรเทาหนี้ การปรับโครงสร้างหนี้ การแก้ไขปัญหาหนี้ของประเทศยากจน และการส่งเสริมการลงทุนในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด เป็นต้น เช่น การขยายความ

ร่วมมือทางการค้าและการลงทุน การพัฒนาความเชื่อมโยงคมนาคมขนส่ง โทรคมนาคม โลจิสติกส์ ทางบก ทางน้ำทางอากาศ การพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวชายแดน เช่น ระเบียงเศรษฐกิจในอนุภูมิภาค ลุ่มแม่น้ำโขง ระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ ระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก เขตเศรษฐกิจพิเศษ อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย การพัฒนาส่งเสริมการเป็นฐานการประกอบธุรกิจบริการ การลงทุน ในภูมิภาค ส่งเสริมการลงทุนของผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศ การเปิดประตูการค้าและพัฒนา ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาประเทศ การมีส่วนร่วมในองค์การระหว่างประเทศ ในการพัฒนาที่ยั่งยืน การมีบทบาทในการช่วยเหลือประเทศที่กำลังพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

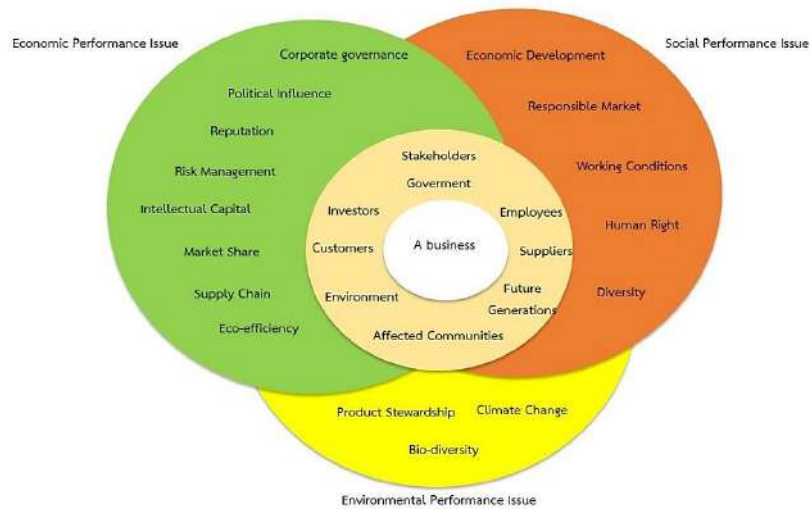
เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติดังกล่าว มีประเด็นสำคัญที่ เชื่อมโยงไปสู่ความรับผิดชอบต่อสังคมที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจ โดยสามารถสรุปได้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อด้านการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษย์
2. ความรับผิดชอบต่อด้านสังคม
3. ความรับผิดชอบต่อด้านเศรษฐกิจ
4. ความรับผิดชอบต่อด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สมคิด บางโม (2558) ได้ให้ความเห็นว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมมีขอบเขตที่กว้าง และจำแนกความรับผิดชอบต่อสังคมในการประกอบธุรกิจออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อชุมชน
2. ความรับผิดชอบต่อด้านกฎหมาย
3. ความรับผิดชอบต่อด้านเศรษฐกิจ
4. ความรับผิดชอบต่อด้านสิ่งแวดล้อม
5. ความรับผิดชอบต่อด้านความมั่นคง

1.2 องค์การพัฒนาอุตสาหกรรมขององค์การสหประชาชาติ (United Nations Industrial Development Organization, 2002) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) คือแนวคิดในการจัดการองค์การในด้านต่าง ๆ รวมถึงด้านสังคมและ สิ่งแวดล้อมทั้งต่อการดำเนินธุรกิจและต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สามารถบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งสามารถตอบสนองความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคม และช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่แข็งแกร่งของธุรกิจ และได้แสดงความคิดเห็นเน้นถึงประเด็นความ รับผิดชอบต่อสังคมที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในวงกว้างดังนี้

ภาพที่ 2 ประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การพัฒนาอุตสาหกรรมขององค์การสหประชาชาติ
ที่มา: United Nations Industrial Development Organization (2002).

องค์การพัฒนาอุตสาหกรรมของสหประชาชาติ (United Nations Industrial Development Organization, 2002) ได้เน้นประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคม (Focus of Accountability) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ประเด็นประสิทธิภาพด้านเศรษฐกิจ (Economic Performance Issue) ได้แก่ บรรษัทภิบาล (Corporate Governance) อิทธิพลทางการเมือง (Political Influence) ชื่อเสียง (Reputation) การจัดการความเสี่ยง (Risk Management) ทุนทางปัญญา (Intellectual Capital) ส่วนแบ่งตลาด (Market share) โซ่อุปทาน (Supply Chain) และประสิทธิภาพเชิงนิเวศ (Eco Efficiency)

2. ประเด็นประสิทธิภาพด้านสังคม (Social Performance Issue) ได้แก่ การพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Development) ความรับผิดชอบต่อด้านการตลาด (Responsible Market) สภาพการทำงาน (Working Condition) สิทธิมนุษยชน (Human Rights) ความหลากหลาย (Diversity)

3. ประเด็นประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Performance Issue) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change) ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) และการดูแลกระบวนการผลิต (Production Stewardship)

4. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders Issue) ได้แก่ นักลงทุน (Investors) ลูกค้า (Customers) สิ่งแวดล้อม (The Environment) ชุมชนที่ได้รับผลกระทบ (Affected Communities) คนรุ่นในอนาคต (Future Generation) ซัพพลายเออร์ (Suppliers) แรงงาน (Employees) รัฐบาล (Government)

ประเด็นดังกล่าวถือเป็นสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดไตรกำไรสุทธิ (Triple Bottom Line) ของจอร์น เอลคิงตัน (John Elkington อ้างถึงใน สถาบันพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน, 2556) ดังนี้

ภาพที่ 3 แนวคิดไตรกำไรสุทธิ

ที่มา: สถาบันพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน (2556)

แนวคิดดังกล่าวให้ความสำคัญกับการมองคุณค่าและประเมินความสำเร็จขององค์กรใน 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการประกอบธุรกิจด้วยความโปร่งใส มีธรรมาภิบาล ที่จะสนับสนุนให้องค์กรสามารถประเมินความเสี่ยงและตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การการค้าโลก

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization, 2018) ในการประชุมคณะกรรมการการค้าและการลงทุนขององค์การการค้าโลกว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม ในเดือนเมษายน ค.ศ. 2018 ในหัวข้อประเด็นความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) เกี่ยวกับเนื้อหาและขอบเขตทางธุรกิจในรูปแบบในบริบทธุรกิจระหว่างประเทศ โดยพิจารณาว่าเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสังคม ประเด็นที่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติคือ สิทธิมนุษยชน (Human Right) สิ่งแวดล้อม (Environment) แรงงาน (Labour) และการทุจริต (Corruption) ถึงแม้จะเป็นที่ยอมรับในระดับสากล แต่ก็ไม่ใช่กฎหมายบังคับใช้กับธุรกิจ เป็นการปฏิบัติด้วยความสมัครใจ สิ่งสำคัญคือควรตระหนักว่าการมีความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นไม่ใช่แค่การตอบสนองต่อความคาดหวังทางกฎหมาย แต่ยังเป็นเรื่องทุนมนุษย์ สิ่งแวดล้อม และความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบธุรกิจ มีกำไรจากชื่อเสียงจากภาพลักษณ์ที่ดีในระยะยาว และยังก่อให้เกิดแรงบันดาลใจและการยอมรับด้านจริยธรรมจากสังคม

สรุปสาระสำคัญของหลักการสำคัญขององค์การการค้าโลก ดังนี้ (กระทรวงพาณิชย์, 2555)

1. การใช้มาตรการทางการค้าระหว่างประเทศโดยไม่เลือกปฏิบัติ และให้การปฏิบัติต่อสินค้าจากประเทศสมาชิกอย่างเท่าเทียมกัน และโปร่งใส

2. ห้ามใช้มาตรการจำกัดการนำเข้าและส่งออกทุกชนิด ยกเว้นในกรณีที่ได้รับการยกเว้น เช่น การแก้ไขการขาดดุลระหว่างประเทศ การรักษาสุขภาพคน สัตว์ และพืช ศิลธรรมอันดี และความมั่นคง

3. การส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรม
4. ส่งเสริมการพัฒนาและปฏิบัติรูปเศรษฐกิจ
5. มีกระบวนการยุติข้อพิพาททางการค้า
6. การให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศที่กำลังพัฒนา

หลักการสำคัญขององค์การการค้าโลก คือแนวคิดที่มุ่งเน้นในเรื่องเศรษฐกิจโลกเป็นสำคัญ ประเด็นสำคัญคือ ความเท่าเทียม ความโปร่งใส ความเป็นธรรม และการช่วยเหลือประเทศที่ด้อยกว่า ในการค้าระดับโลก และประเด็นสำคัญที่เป็นยอมรับในระดับสากลคือ สิทธิมนุษยชน แรงงาน สิ่งแวดล้อม และการคอร์รัปชัน

แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของธนาคารโลก

ธนาคารโลก (The World Bank, 2011) ได้รายงานความคิดเห็นภาคเอกชนที่ได้รับอนุญาตเปิดเผยต่อสาธารณะเรื่อง corporate Social Responsibility: Private Self-Regulation is Not Enough ของบริษัทเงินทุนระหว่างประเทศ หรือ International Finance Corporation (IFC) สถาบันการเงินในเครือของธนาคารโลก (World Bank Group) ให้ความเห็นว่าความรับผิดชอบต่อสังคมกลายเป็นส่วนหนึ่งของภูมิทัศน์โลกที่ปฏิบัติตามข้อตกลงขององค์การสหประชาชาติ ในรายงานดังกล่าวได้อ้างถึงผลการศึกษามากซ์คูแซง (Michel Doucin) ให้ความเห็นว่าความรับผิดชอบต่อสังคมมีการตีความที่แตกต่างกัน และมีลักษณะเป็นกฎสากล โดยมุ่งไปที่ป้องกันความเสี่ยงจากปัญหาการประท้วงของประชาชนเช่น ความไม่พอใจในการบริหารประเทศและเศรษฐกิจที่สร้างความเสียหายต่อสังคมเช่น ปัญหาวิกฤตทางการเงิน วิกฤตหนี้สิน ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม การว่างงาน สภาพการทำงาน ความมั่นคง การทุจริต ธรรมเนียมปฏิบัติ และสิทธิมนุษยชน ที่เปิดโอกาสให้มีการกำหนดความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนและส่งเสริมคุณค่าของสินค้า เช่น มาตรฐาน ISO 26000 เป็นต้น

ธนาคารโลกได้ระบุองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคม 6 ประเด็นคือ 1) สิ่งแวดล้อม 2) แรงงาน 3) สิทธิมนุษยชน 4) การมีส่วนร่วมของชุมชน 5) มาตรฐานการดำเนินธุรกิจ 6) การตลาด (สุดาว เลิศวิสุทธิไพบูลย์, 2550) สอดคล้องกับแนวคิดการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมของ Boston College Center for Corporate Citizenship ดังนี้

ภาพที่ 4 การเป็นพลเมืองดีของสังคม (Corporate Citizenship)

ที่มา: Boston College Center for Corporate Citizenship อ้างถึงใน สถาบันพัฒนาธุรกิจ
อย่างยั่งยืน (2556)

แนวความคิดการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมของ Boston College Center for Corporate Citizenship ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการคือ (สถาบันพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน, 2556)

1. การบูรณาการแนวความคิดการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมรวมเข้าในนโยบาย (Policies) หลักการ (Principles) พันธกิจ (Mission) และคุณค่า (Values) ขององค์การ
2. การเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน (Community) ในการดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การ
3. การดำเนินธุรกิจ (Operation) อย่างมีความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความปลอดภัย สุขภาพ และสิทธิมนุษยชนของแรงงาน
4. การพัฒนาสินค้าและบริการ (Products and Service) ที่เป็นมิตรต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ธนาคารโลก (The World Bank, 2002 อ้างถึงใน จิรประภา อัครบวร, ประยูร อัครบวร, 2552) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม 4 บทบาท คือ

1. บทบาทในการกำหนดกรอบแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่ภาคธุรกิจ เช่น ในประเทศไทย กระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ (Corporate Social Responsibility, Department of Industrial Works : CSR-DIW) พ.ศ. 2563 (กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2563)
2. บทบาทในการส่งเสริม กระตุ้น จูงใจ และสนับสนุนการดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจ เช่น สนับสนุนทุนวิจัยศึกษา การฝึกอบรม เป็นต้น
3. บทบาทในการสร้างความร่วมมือและเป็นศูนย์กลางการพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมภาคธุรกิจ (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2561) ในการส่งเสริมให้ภาคธุรกิจมีส่วนรับผิดชอบต่อสังคม

4. บทบาทในการรับรอง เช่น การรับรองการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมโรงงานอุตสาหกรรมว่าด้วยว่าด้วยการแสดงความรับผิดชอบของโรงงานอุตสาหกรรมต่อสังคม (กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2563)

ธนาคารโลก (The World Bank, 2011) ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความหลากหลายของการตีความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคม เช่นในประเทศจีน การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อสร้างความปรองดองในสังคมและพัฒนาภาพลักษณ์ของประเทศสู่สากล ประเทศเดนมาร์ก ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นวิธีการกำหนดคุณภาพสำหรับอุตสาหกรรมเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันกับธุรกิจต่างชาติ ประเทศอินเดีย ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นเครื่องมือเพื่อควบคุมความสงบเรียบร้อยในสังคม ในขณะที่ระบบการศึกษา มองว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นวิธีการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ผู้ถือหุ้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สังคม สิ่งแวดล้อม อื่น ๆ และเพิ่มผลกำไรในระยะยาวสูงสุด

ผลงานของ โฮวาร์ด อาร์ โบเวน (Howard R. Boven) นักเศรษฐศาสตร์ ชาวคริสเตียน (The World Bank, 2011) ในผลงานหนังสือเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักธุรกิจ (Responsibilities of the Businessman) กล่าวว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกา ความรับผิดชอบต่อสังคมได้รับแรงบันดาลใจความเชื่อทางศาสนาที่เริ่มจากสภาคริสตจักรในอเมริกา จากจิตสำนึกที่ว่าความร่ำรวยของนักธุรกิจเป็นผลมาจากการทำงานหนักของคนจนของทุนนิยม ในประเทศอินเดีย หลักการทางธุรกิจที่ตรงไปตรงมา การดูแลผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและสวัสดิภาพของพนักงานและครอบครัว การมอบทุนด้านการศึกษา โรงพยาบาล และช่วยเหลือสาธารณะประโยชน์ของสังคมในลักษณะเป็นการบริการทางสังคม

ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นวิธีเชิงกลยุทธ์การจัดการของธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้บริโภค สังคม และสิ่งแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจในฐานะการดำเนินงานปัจจุบันและอนาคต และปกป้องชื่อเสียงและมูลค่าของธุรกิจ เป็นบทบาทหน้าที่ทางธุรกิจที่ต้องกระทำ และยังมี การให้ความหมายที่แตกต่างกันตามบริบททางสังคมของแต่ละประเทศ อาจสรุปประเด็นที่สำคัญคือ ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน สังคม สิ่งแวดล้อม แรงงาน ลูกจ้าง ผู้บริโภค ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นต้น โดยในแต่ละประเทศมีแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกันตามอิทธิพลที่ได้รับจากแนวคิด ค่านิยมของสังคม ความเชื่อ และศาสนา

แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน

องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน (International Organization for Standardization, 2020) ได้พัฒนามาตรฐานสากลเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมสำหรับธุรกิจและองค์การ ที่เรียกว่า ISO 26000 Social Responsibility หรือมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือองค์การธุรกิจต่าง ๆ สามารถบรรลุความรับผิดชอบต่อสังคมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ยั่งยืนของสังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม กฎหมาย การเมือง และความหลากหลายที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานสากล โดยประโยชน์ที่จะได้รับ เช่น ความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ ชื่อเสียงภาพลักษณ์ ดึงดูดและรักษาบุคลากร ลูกจ้าง ผู้ใช้สินค้า

และบริการ บำรุงขวัญกำลังด้านคุณธรรมของแรงงาน ความมั่นคง และ ผลผลิต สร้างการรับรู้ของ นักลงทุน เจ้าของ ผู้สนับสนุน ผู้บริจาคน และสถาบันการเงิน และสร้างสัมพันธ์กับองค์การธุรกิจอื่น รัฐบาล สื่อมวลชน ซัพพลายเออร์ ลูกค้า และชุมชน มีแนวคิดประกอบด้วยดังนี้

ภาพที่ 3 แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน
ที่มา: International Organization for Standardization (2020)

แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน ประกอบด้วย ประเด็นเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 7 หลักการ โดยมีองค์การ (Organization) เป็นศูนย์กลางในการดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้มาเป็น มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม แนวทางความรับผิดชอบต่อสังคม หรือ มอก. 26000 - 2553 ของ ประเทศไทยดังนี้ (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2554)

1. ธรรมนูญขององค์การ (Organization Governance) การจัดให้มีการบริหารจัดการ ทั้งภายในและภายนอกองค์การที่เป็นธรรม ความถูกต้อง เสมอภาคและเท่าเทียมกัน มีความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นต้น

2. สิทธิมนุษยชน (Human Rights) การเคารพและตระหนักถึงความสำคัญสิทธิมนุษยชน สิทธิสากล สิทธิตามกฎหมาย สิทธิทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิทธิที่เป็นบรรทัดฐาน และสิทธิ มนุษยชนระหว่างประเทศ เป็นต้น

3. การปฏิบัติด้านแรงงาน (Labour Practice) การมีมาตรฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติด้าน แรงงาน เช่น การไม่บังคับใช้แรงงาน การเคารพสิทธิต่าง ๆ ของแรงงาน การปฏิบัติเกี่ยวกับใช้แรงงาน เด็ก การมีส่วนร่วมของแรงงานและการมีส่วนร่วมในการดูแลแรงงาน แรงงานสัมพันธ์ การพัฒนา แรงงาน สภาพการทำงาน และการปกป้องแรงงานทางสังคม การปฏิบัติด้านสุขภาพและความ ปลอดภัยในการทำงาน การเลิกจ้าง การจ่ายค่าตอบแทน เป็นต้น

4. สิ่งแวดล้อม (Environment) การมีมาตรฐานและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม การเตรียมวิธีการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การจัดการด้านการปล่อยมลพิษ การควบคุม มลพิษ ความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อม การกำจัดของเสีย การออกแบบและคำนึงถึงวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิตที่สะอาดเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การใช้

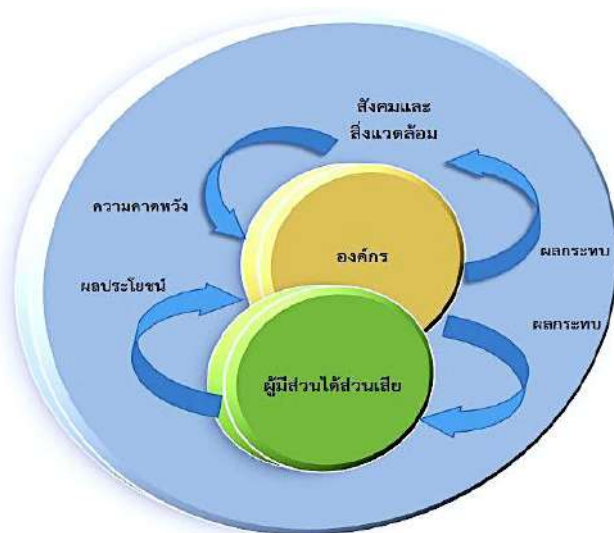
เทคโนโลยีการผลิตที่ยั่งยืน และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

5. การปฏิบัติการค้าที่เป็นธรรม (Fair Operating Practices) การปฏิบัติอย่างเป็น ธรรม เท่าเทียม ต่อพนักงาน แรงงาน ลูกค้า คู่แข่ง หน่วยงานภาครัฐ หุ่นส่วน ซัพพลายเออร์ องค์กร ธุรกิจอื่น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน การให้และรับสินบน การยกยอก การฉ้อโกง การปกปิด การฟอกเงิน การขัดขวางแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม การมีอิทธิพลการค้า การแข่งขันอย่างยุติธรรม เช่น ราคา การประมูล การมีส่วนร่วมและการแสดงความรับผิดชอบทางการ เมือง และส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมในห่วงโซ่อุปทาน เป็นต้น

6. ปัญหาของลูกค้า (Customer Issue) การมีความรับผิดชอบต่อลูกค้าและผู้บริโภค เช่น การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นธรรม และเป็นกลาง การปกป้องสุขภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค การทำการตลาดที่เป็นธรรม การบริการลูกค้า การบริโภคที่ยั่งยืน การป้องกันข้อมูลและความเป็น ส่วนตัวของผู้บริโภค แก้ไขข้อร้องเรียนและระงับข้อพิพาท เป็นต้น

7. การมีส่วนร่วมกับชุมชนและพัฒนา (Community Involvement and Development) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนที่ช่วยให้ชุมชนสามารถประยุกต์ความรู้ ทักษะ และเทคโนโลยี การส่งเสริมและเผยแพร่เทคโนโลยี และภูมิปัญญาชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูล เป็นต้น

มาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน เป็น หลักการที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างองค์การ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสังคม สอดคล้องแนวคิดมาตรฐาน ผลิตภัณท์อุตสาหกรรม มอก. 26000 - 2553 ดังนี้ (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณท์อุตสาหกรรม, 2554)

ภาพที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสังคม
ที่มา: สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณท์อุตสาหกรรม (2554)

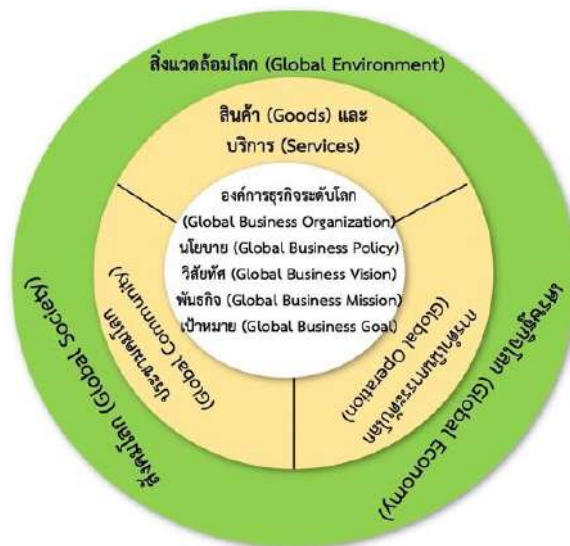
องค์การควรรวมรับถึงความสำคัญของความรับผิดชอบสังคม คือคำนึงถึงผลกระทบและประโยชน์ระหว่างองค์การกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลกระทบและความคาดหวังระหว่างองค์การกับสังคม รวมถึงผลกระทบและประโยชน์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสังคม

การสังเคราะห์ประเด็นสำคัญ

แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การสหประชาชาติ องค์การพัฒนาอุตสาหกรรมของสหประชาชาติ องค์การการค้าโลก ธนาคารโลก และองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน มีทั้งประเด็นที่แตกต่างกันและประเด็นที่สอดคล้องกันที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจ โดยแบ่งได้เป็น 3 มิติคือ มิติด้านสังคม มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านสิ่งแวดล้อม โดยมิติด้านสังคม ได้แก่ การพัฒนาทุนมนุษย์ การพัฒนาการศึกษา สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค ร่วมถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมโลก มิติด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ มาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ การผลิต การดำเนินการ การปฏิบัติด้านแรงงาน และมิติด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การปกป้อง ฟื้นฟู และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก

การบูรณาการแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลก

แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลก มีแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 5 แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลก

ที่มา: รังสรรค์ ลีเปี้ยว (2564)

แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลก ประกอบด้วย 7 ประการ ดังนี้

1. การกำหนดแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมในการประกอบธุรกิจระดับโลกขององค์การธุรกิจ (Global Business Organization) โดยการสอดแทรกในนโยบายธุรกิจระดับโลก (Global Business Policy) วิสัยทัศน์ธุรกิจระดับโลก (Global Business Vision) พันธกิจระดับโลก (Global Business Mission) เป้าหมายธุรกิจระดับโลก (Global Business Goal) โดยการสร้างคุณค่าร่วมกัน (Shared Value) ระหว่างคุณค่าขององค์การ (Corporate Value) กับคุณค่าของสังคมโลก (world Society Values)

ภาพที่ 6 คุณค่าร่วมกันระหว่างองค์การกับสังคม
ที่มา: สถาบันพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน (2556)

2. การมีความรับผิดชอบต่อด้านการผลิตสินค้าและบริการ (Goods and Service) ที่มีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภคทั่วโลก มีมาตรฐานระดับสากล คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนระดับสากล พัฒนาระบบการผลิตสินค้าและบริการที่มีมาตรฐานระดับสากล และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของโลก

3. การมีความรับผิดชอบต่อดำเนินธุรกิจระดับสากล (Global Operation) คำนึงถึงความเสมอภาค ความเท่าเทียม การไม่เลือกปฏิบัติหรือแบ่งแยกเพศ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา สีผิว เป็นต้น มีมาตรฐานปฏิบัติที่ดีต่อแรงงานระดับสากล คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนระดับสากล มีบรรษัทภิบาลระดับสากล ดำเนินธุรกิจด้วยความโปร่งใส การต่อต้านการคอร์รัปชันระดับสากล และการสร้างความร่วมมือทางธุรกิจในระดับสากล

4. การมีส่วนร่วมกับประชาคมโลก (Global Community) ในการส่งเสริมการสร้างความร่วมมือและพัฒนาความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เช่น การร่วมมือกับประชาคมโลกในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การเคารพและปฏิบัติตามหลักการและกติกาสากล

5. การมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของโลก (Global Environment) ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ของโลกร่วมกันอย่างยั่งยืน การร่วมมือกับประชาคมโลกในการปกป้องฟื้นฟู และอนุรักษ์ธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเลของโลก การร่วมมือในการแก้ไขปัญหาโลกร้อน

ขยะพลาสติก สารเคมี การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน ก๊าซเรือนกระจก และการรับมือกับภัยพิบัติธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก การอนุรักษ์การใช้พลังงาน การใช้พลังงานทดแทน พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานสะอาด การใช้พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

6. การมีความรับผิดชอบต่อสังคมโลก (Global Society) ในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในระดับสังคมโลก ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เช่น การพัฒนาทุนมนุษย์ การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา แก่ผู้ด้อยโอกาส การพัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคการปฏิบัติเท่าเทียม การไม่เลือกปฏิบัติโดยแบ่งแยกเพศ เชื้อชาติ ศาสนา สีผิว การส่งเสริมด้านมนุษยธรรม การพัฒนาสังคม การเคารพต่อกฎหมายระหว่างประเทศ

7. การมีความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจโลก (Global Economy) ได้แก่ การผลิตสินค้าและบริการที่มีมาตรฐานทั้งด้านคุณภาพและความปลอดภัยต่อผู้บริโภคทั้งภายในและภายนอกประเทศ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของโลก การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนากระบวนการผลิต เทคโนโลยี นวัตกรรมที่ส่งเสริมการผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม การเคารพกติกาและกฎหมายการค้าระหว่างประเทศและในระดับสากล ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาความเจริญด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน การแข่งขันการค้าและการลงทุนอย่างเป็นธรรม การไม่ละเมิดเครื่องหมายการค้า การไม่ละเมิดลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญา สิทธิบัตร และคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของโลก

ข้อเสนอแนะ

1. การขยายธุรกิจไปสู่ระดับโลก องค์กรธุรกิจควรพิจารณาถึงความแตกต่างบริบทของแต่ละพื้นที่ทั้งบริบทระดับภูมิภาคและบริบทโลก ทั้งนี้เพื่อให้สามารถกำหนดนโยบายด้านความรับผิดชอบต่อสังคมได้สอดคล้องกับความต้องการทั้งสังคมระดับภูมิภาคและสังคมโลก

2. การกำหนดนโยบายความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลก ควรพิจารณากฎและกติกาสากลที่เป็นที่ยอมรับร่วมด้วย เช่น เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ ข้อกำหนดหรือข้อตกลงขององค์การการค้าโลก หรือข้อตกลงของกลุ่มร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และมาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องขององค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐานประกอบการกำหนดนโยบาย ซึ่งจะช่วยให้สามารถตอบสนองความต้องการได้สอดคล้องกับข้อกำหนดและหลักการขององค์กรระดับโลก ซึ่งช่วยประหยัดทรัพยากร ค่าใช้จ่าย และเวลา รวมถึงลดอุปสรรคและความยุ่งยากในดำเนินงาน

3. แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลกนี้ เป็นกรอบแนวคิดที่กว้าง ดังนั้นในเชิงปฏิบัติ หากต้องการความจำเพาะเจาะจง สามารถศึกษาหลักการในรายละเอียดของแนวคิดนี้ ในแต่ละประเด็น เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติ

4. กรอบความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลกในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติที่สำคัญคือความรับผิดชอบต่อสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ถือเป็นประเด็นภายนอก และความรับผิดชอบต่อสินค้าและบริการ การดำเนินการ และการปฏิบัติต่อประชาคมโลก เป็นประเด็นภายใน โดยสามารถแสดงความรับผิดชอบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยทางตรงคือการแสดงความรับผิดชอบต่อแต่ละประเด็น

โดยตรง และทางอ้อมเช่น การแสดงความรับผิดชอบด้านสินค้าและบริการโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย เป็นต้น

บทสรุป

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ เป็นแนวคิดที่มุ่งพัฒนาปัจจัยที่จำเป็นต่อคุณภาพชีวิตที่ดีและการใช้ชีวิตร่วมกันของมนุษย์ ที่จะช่วยให้สังคมมนุษย์และสังคมโลกพัฒนาและอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน ในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม จากผลกระทบของการพัฒนาอุตสาหกรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ เศรษฐกิจ และการค้าโลก

องค์การพัฒนาอุตสาหกรรมขององค์การสหประชาชาติ ได้แสดงความเห็นว่าองค์การธุรกิจควรมีบทบาทต่อความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ ประเด็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจ

ธนาคารโลกได้ระบุองค์ประกอบความรับผิดชอบต่อสังคม 6 ประเด็นคือ 1) สิ่งแวดล้อม 2) แรงงาน 3) สิทธิมนุษยชน 4) การมีส่วนร่วมของชุมชน 5) มาตรฐานการดำเนินธุรกิจ 6) การตลาด

แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐานเป็นการสร้างมาตรฐานขององค์การธุรกิจต่อการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ให้ความสำคัญตั้งแต่การบริหารจัดการองค์การ สังคม สิ่งแวดล้อม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ครอบคลุมทั่วถึงอย่างมีจริยธรรม เป็นธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ในแนวทางของการดำเนินการแบบองค์รวมและการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างธุรกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

การสังเคราะห์ประเด็นสำคัญจากแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์การสหประชาชาติ องค์การพัฒนาอุตสาหกรรมของสหประชาชาติ องค์การการค้าโลก ธนาคารโลก และองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 3 มิติคือ มิติด้านสังคม มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านสิ่งแวดล้อม โดยมิติด้านสังคม ได้แก่ การพัฒนาทุนมนุษย์ การพัฒนาการศึกษา สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค รวมถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมโลก มิติด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ มาตรฐานคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าและบริการ การผลิต การดำเนินการ การปฏิบัติด้านแรงงาน และมิติด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การปกป้อง ฟื้นฟู และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงาน และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของโลก

การบูรณาการแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลก ประกอบด้วย 7 ประการคือ การกำหนดแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมในการประกอบธุรกิจระดับโลก ความรับผิดชอบต่อสินค้าและบริการ ความรับผิดชอบต่อการดำเนินการระดับโลก ความรับผิดชอบต่อประชาคมโลก ความรับผิดชอบต่อสังคมโลก ความรับผิดชอบต่อเศรษฐกิจโลก และความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมโลก ในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัตินั้นควรคำนึงถึงบริบทโลกและบริบทของสังคมย่อย กฎและกติการะดับสากลที่เกี่ยวข้องและความต้องการของสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2562). **รายงานประจำปี 2562 กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.** กรุงเทพฯ: บริษัท ไร่ไทยเพรส จำกัด.
- กรมพัฒนางานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน. (2558). **แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2558-2579.** (14-25). กรุงเทพฯ: กระทรวงพลังงาน. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
https://www.dede.go.th/download/files/AEDP2015_Final_version.pdf (2564, 3 มีนาคม).
- กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2563). **มาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ.** กระทรวงอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ: พญาพรีนติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2561, 20 พฤศจิกายน). **การจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจจังหวัด.** ที่ พม 0605/ว19095.
- กระทรวงพาณิชย์. (2555). **สรุปสาระสำคัญขององค์การการค้าโลก (WTO).** นนทบุรี. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.moc.go.th/index.php/2015-11-04-10-05-18/item/wto-22-2555.html>. (2564, 5 มีนาคม)
- กระทรวงสาธารณสุข. (2559). **แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 12.** นนทบุรี. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
https://bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/HealthPlan12_2560_2564.pdf (2564, 2 มีนาคม).
- คณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2561, 4 กันยายน). **ข้อเสนอแนะว่าด้วยแนวปฏิบัติด้านการส่งเสริมความเสมอภาคและขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศตามพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศพ.ศ. 2558.** กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<http://personnel.ops.go.th/main/index.php/service/gender-equality/256-2018-07-19-03-14-22> (2564, 2 มีนาคม).
- ชุดิพงค์ คงสันเทียะ. (2560). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาสังคม.** [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<http://portal5.udru.ac.th/ebook/pdf/upload/182i509A695iu65HCn6p.pdf> ((2564, 1 มีนาคม).
- ธนาคารโลก สำนักงานประเทศไทย. (2560). **ประเทศไทยและกลุ่มธนาคารโลก.** กรุงเทพฯ. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<http://pubdocs.worldbank.org/en/816701560822711048/pdf/WBGTH-Brochure-A4-TH-V1.pdf> (2564, 1 มีนาคม).
- สุดาว เลิศวิสุทธิไพบูลย์. (2550). **CSR ทิศทางขององค์กรยุคใหม่. วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ.** 1(1): 40.

- สมคิด บางโม (2558). **จริยธรรมทางธุรกิจ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ เอส เค บุ๊คส์.
- สถาบันพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน. (2556). **ความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อความยั่งยืนขององค์กร**. กรุงเทพฯ: สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: https://www.set.or.th/yfs/main/download/YFS2018_ExamReading01.pdf (2564, 4 มีนาคม)
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2556). **กรอบยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. (69-85)**. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://food.fda.moph.go.th/ltgfdapv/data/Strategy.pdf> (2564, 2 มีนาคม)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **รายงานสถานะโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทยปี 2554**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=8141&filename=index (2564, 3 มีนาคม).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422 (2564, 3 มีนาคม).
- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2562). **แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580. (33-58)**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://www.onwr.go.th/wp-content/uploads/2019/09/แผนแม่บทน้ำ20-ปี-A4-Final.pdf> (2564, 2 มีนาคม)
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2562). **แผนแม่บทพัฒนาแรงงานไทย ในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) ฉบับทบทวนประจำปี พ.ศ. 2562. (6-1 – 6-15)**. กรุงเทพฯ: กระทรวงแรงงาน. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: https://www.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/2/2019/12/aepnphathnaaerngngaanaithy_5_pii-biibad.pdf (2564, 3 มีนาคม)
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (2564). **องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงอุตสาหกรรม. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.tisi.go.th/website/interstandard/iso> (2564, 1 มีนาคม).
- สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (2554). **มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม มอก. 26000 – 2553**. กรุงเทพฯ: กระทรวงอุตสาหกรรม. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://research.rid.go.th/vijais/moa/fulltext/TIS26000-2553.pdf> (2564, 10 มีนาคม).
-

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษา. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1540-file.pdf> (2564, 2 มีนาคม)
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). **กรอบประเด็นระดับความคิดเห็นเรื่อง คนจน โอกาสใหม่ในการพึ่งตนเอง**. เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2545 ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย 5 ปี หลังวิกฤตเศรษฐกิจ. 21 มิถุนายน 2545. (17-24). นนทบุรี: สำนักนายกรัฐมนตรี. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.nesdc.go.th/images/content/book22-45.pdf> (2564, 2 มีนาคม)
- สมบัติ กุสุมาวลี. (2012). **เศรษฐกิจสร้างสรรค์ จากทุนนิยมทำลายสู่ทุนนิยมสร้างสรรค์ จากจักรวรรดินิยมสู่ทฤษฎีการพึ่งพาและอเมริกาพัฒนา**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.tpa.or.th/publisher/pdfFileDownloadS/p092-96.pdf> (2564, 1 มีนาคม).
- สุวิดา ธรรมมณีวงศ์. (2557). **เศรษฐกิจแห่งการอยู่ร่วมกันกับธุรกิจทางเลือก**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/20912/23500> (2564, 1 มีนาคม).
- International Organization for Standardization (2020). **ISO26000 Guidance on Social responsibility**. Geneva. Switzerland. [Online], Available: <https://www.iso.org/files/live/sites/isoorg/files/store/en/PUB100258.pdf> (2020, 12 June).
- United Nations. (2019). **Sustainable Development Goals**. Geneva. Switzerland. [Online], Available: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/> (2020, 1 October).
- United Nations. (2020). **Sustainable Development Goals**. Geneva. Switzerland. [Online], Available: https://www.un.org/sustainabledevelopment/wp-content/uploads/2019/01/SDG_Guidelines_AUG_2019_Final.pdf (2020, 1 March).
- United Nations Industrial Development Organization (2002). **Corporate social Responsibility**. Geneva. Switzerland. United Nations. [Online], Available: [https://open.unido.org/api/documents/4692413/download/CORPORATE%20SOCIAL%20RESPONSIBILITY%20-%20IMPLICATIONS%20FOR%20SMALL%20AND%20MEDIUM%20ENTERPRISES%20IN%20DEVELOPING%20COUNTRIES%20\(22727.en\)](https://open.unido.org/api/documents/4692413/download/CORPORATE%20SOCIAL%20RESPONSIBILITY%20-%20IMPLICATIONS%20FOR%20SMALL%20AND%20MEDIUM%20ENTERPRISES%20IN%20DEVELOPING%20COUNTRIES%20(22727.en)) (2020, 12 June)
- United Nations Visitors Centre. (2013). **United Nations Member States**. [Online], Available: https://visit.un.org/sites/visit.un.org/files/FS_List_member_states_Feb_2013.pdf (2022, 1 March).

The World Bank. (2011). **Corporate Social Responsibility: Private Self-Regulation Is Not Enough**. Private Sector Opinion. Washington DC. United State of America. [Online], Available:
<http://documents1.worldbank.org/curated/en/731511468325284128/pdf/661030BRI0Box365730B00PUBLIC00PSO0240CSR.pdf>
(2020, 1 October)

World Trade Organization. (2011). **Understanding the WTO**. [Online], Available:
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/utw_chap7_e.pdf
(2020, 1 October).

World Trade Organization. (2018). **Trade and Investment Committee on Corporate Social Responsibility**. Geneva. Switzerland. [Online], Available:
<https://www.model-wto.org/wp-content/uploads/2016/12/Chairpaper-Committee-on-Corporate-Social-Responsibility.pdf> (2020, 1 October)

ข้อความที่ปรากฏในบทความแต่ละเรื่องในวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ เป็นความคิดเห็นของ
ผู้เขียนแต่ละท่าน มิใช่ทัศนะและมิใช่ความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการจัดทำวารสาร
และมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
ถนนพหลโยธิน กม.48 ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 13180
<http://acad.vru.ac.th>

พิมพ์ที่ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
เลขที่ 1 หมู่ 20 ต.คลองน้อย อ.คลองหลวง
จ.ปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0674 7, 0 2909 1633
www.vru.ac.th